

Den Europæiske Unions Tidende

C 376

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

54. årgang

22. december 2011

Informationsnummer

Indhold

Side

I Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser

UDTALELSER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

474. plenarmøde den 21. og 22. september 2011

2011/C 376/01	Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af vedvarende energi og EU's naboskabspolitik: Euro-Middelhavsområdet (sonderende udtalelse)	1
2011/C 376/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om storbyområder og byregioner inden for rammerne af Europa 2020-strategien (initiativudtalelse)	7
2011/C 376/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om leader som instrument for lokal udvikling (initiativudtalelse)	15
2011/C 376/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremtiden for unge landmænd i Europa (initiativudtalelse)	19
2011/C 376/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om udvikling af landdistrikterne og beskæftigelse på det vestlige Balkan	25
2011/C 376/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af repræsentative civilsamfund i Euromed-regionen (initiativudtalelse)	32

DA

Pris:
7 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2011/C 376/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Det fælles europæiske luftrum II (initiativudtalelse)	38

III Forberedende retsakter

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

474. plenarmøde den 21. og 22. september 2011

2011/C 376/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En ny turismepolitik for Europa — verdens førende rejsemål KOM(2010) 352 <i>endelig</i>	44
2011/C 376/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Status vedrørende »Small Business Act« for Europa KOM(2011) 78 <i>endelig</i>	51
2011/C 376/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om midlertidig suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførsel af visse industrivarer til De Kanariske Øer KOM(2011) 259 <i>endelig</i> — 2011/0111 (CNS)	58
2011/C 376/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om bemyndigelse af Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) til at varetage visse opgaver i forbindelse med beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder samling af repræsentanter for den offentlige og den private sektor i Det Europæiske Observationscenter for Varemærkeforfalskning og Piratkopiering. KOM(2011) 288 <i>endelig</i> — 2011/0135 (COD)	62
2011/C 376/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om visse tilladte anvendelser af forældreløse værker KOM(2011) 289 <i>endelig</i> — 2011/0136 (COD)	66
2011/C 376/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om europæisk standardisering og om ændring af Rådets direktiv 89/686/EØF og 93/15/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/9/EF, 94/25/EF, 95/16/EF, 97/23/EF, 98/34/EF, 2004/22/EF, 2007/23/EF, 2009/105/EF og 2009/23/EF KOM(2011) 315 <i>endelig</i> — 2011/0150 (COD)	69
2011/C 376/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen »Strategi for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder« KOM(2010) 573 <i>endelig</i>	74

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

474. PLENARMØDE DEN 21. OG 22. SEPTEMBER 2011

Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af vedvarende energi og EU's naboskabspolitik: Euro-Middelhavsområdet (sonderende udtalelse)

(2011/C 376/01)

Ordfører: **Pierre-Jean COULON**

Medordfører: **Stéphane BUFFETAUT**

Kommissionen besluttede den 28. januar 2011 under henvisning til artikel 262 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Fremme af vedvarende energi og EU's naboskabspolitik: Euro-Middelhavsområdet«

(sonderende udtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 8. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 164 stemmer for, 2 imod og 9 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger: fra manglende sammenhæng til samspil

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg opfordrer kraftigt til, at freden genoprettes i Middelhavslandene, og at der skabes en stabil fremtid i Euro-Middelhavsregionen.

1.2 De begivenheder, som i den seneste tid har fundet sted i Nordafrika og Mellemøsten bekræfter, at man ikke længere bare kan lade stå til (*laissez faire*-strategi), men at der må skabes en mere bæredygtig fremtid, som sætter fokus på befolkningens velfærd og den sociale udvikling.

1.3 I den forbindelse er det altafgørende, at fremme af vedvarende energi, navnlig solenergi, bygges op omkring et regionalt samarbejde med sigte på fælles udvikling.

1.4 EØSU bifalder de regionale initiativer til fremme af storstilet udvikling af vedvarende energi i Middelhavsområdet (solenergiplanen for Middelhavet, Dii, Medgrid, osv.) og opfordrer til, at der gøres en hurtig, effektiv og koordineret indsats for at gennemføre disse initiativer.

1.5 Derudover efterlyser EØSU oprettelsen af en »New Green Deal« i hele regionen koncentreret om et mere beskedent energiforbrug med en radikal ændring af vores forbrugs- og produktionsmønstre som mål.

1.6 Potentialet for energi- og CO₂-besparelser i Middelhavsområdet er ganske omfattende. Det er til dels betinget af, hvilke teknologier og nye adfærdsmønstre der fremmes. Øget energieffektivitet er et uundværligt supplement til udviklingen af vedvarende energikilder.

1.7 En konkret omstilling til et kulstoffattigt energisystem er ikke en opgave, som alene påhviler energisektoren i de enkelte lande. Der er behov for en stærk regional solidaritet og store investeringer, som parterne nord og syd for Middelhavet kan høste frugterne af.

1.8 Da situationen er meget forskellig i de forskellige lande med hensyn til disponible ressourcer, behov og udledning af drivhusgasser, har Middelhavstredjelandene et fælles, men dog differentieret ansvar. Vi har derfor behov for en regional vision i form af skræddersyede, solide nationale strategier.

1.9 På nationalt plan bør der iværksættes programmer (inden for lovgivning, skattemæssige incitamenter, normer) med henblik på at skabe favorable betingelser for fremme af vedvarende energi. Heri bør indgå et langsigtet program, som sigter mod en varig afskaffelse af skadelige tilskudsordninger til fossile energikilder.

1.10 Vi bifalder initiativet fra Kommissionen, som nyorienterer sin strategi for Middelhavsområdet hen imod et struktureret og styrket samarbejde, der har vedvarende energi som hovedfokus ⁽¹⁾.

1.11 Vi mener imidlertid, at dette ønske om samarbejde hurtigt bør tage form af tiltag og programmer. EØSU understreger, at enhver dialog, der indledes, allerede fra begyndelsen også bør tage hensyn til de sociale aspekter.

1.12 Vi bekræfter den opfordring, der fremsættes i EØSU's udtalelse fra marts 2011 med titlen »Hvilken naboskabspolitik for at sikre EU's energiforsyning?« ⁽²⁾, om at udvide energifællesskabet (energifællesskabet i Sydøsteuropa, der omfatter landene på Balkan) til landene syd for Middelhavet og give mandat til at støtte udviklingen af energieffektivitet, vedvarende energi og nettenes sammenkobling og interoperabilitet.

1.13 Dette fællesskab, som kunne tage sit udgangspunkt i Maghreb-landene, bør omfatte relevante dele af EU's lovgivning. Desuden bør det nye fællesskab have som mål at fremme et nyt charter for energi og en ny protokol om energieffektivitet samt udvikling af vedvarende energikilder.

1.14 I den forbindelse minder EØSU ligeledes om, at det er vigtigt at oprette et socialt forum i lighed med det, der blev oprettet i forbindelse med energifællesskabet i Sydøsteuropa. Udvikling af vedvarende energikilder bør ikke begrænses til rent industrielle projekter.

1.15 EØSU fastholder, at teknisk assistance til at skabe lokal ekspertise inden for vedvarende energi og energieffektivitet, der kan bidrage til udviklingen af vedvarende energi, er en nødvendighed. Det samme gælder et samarbejde mellem landene syd for Middelhavet. Det er vigtigt på forhånd at kortlægge uddannelsesbehovet inden for vedvarende energiteknologi og lade dette munde ud i en tilpasset handlingsplan for Euro-Middelhavsområdet.

1.16 Vi anbefaler på det kraftigste, at der i højere grad ydes støtte til forskning og udvikling med henblik på at forbedre den økonomiske rentabilitet af projekter vedrørende vedvarende energi. Teknologioverførsel kan ske via en fælles regional platform for forskning og udvikling, som omfatter universiteter og forskningscentre.

1.17 I forlængelse heraf anbefaler EØSU, at der oprettes et Middelhavs-baseret ERASMUS-program vedrørende energi, som

giver studerende fra hele regionen (nord, syd, øst, vest) mulighed for at uddanne sig i teknikker, der har med vedvarende og bæredygtig energi at gøre.

1.18 Det er nødvendigt, at der tilrettelægges nye former for støtte og incitamenter til vedvarende energi. Dette vil gøre det muligt at sikre en økonomisk balance i projekterne, herunder dem der beskrives i artikel 9 i EU's direktiv om vedvarende energi ⁽³⁾.

1.19 EØSU støtter planerne om at oprette en investeringsbank for Euro-Middelhavsområdet og bifalder de nylige meddelelser herom fra henholdsvis Europa-Parlamentet og Middelhavsunionens parlamentariske forsamling.

1.20 EØSU mener, det er nødvendigt, at der udtænkes innovative og tilpassede mekanismer til støtte for vedvarende energi. Udformningen af disse mekanismer bør ske inden for rammerne af Euro-Middelhavssamarbejdet og skabe grobund for iværksættelse af pilotprojekter støttet af investeringsbanken for Euro-Middelhavsområdet med det formål at skabe fremskridt i retning af en »New Green Deal«.

1.21 Det er ligeledes nødvendigt som led i handelsforhandlingerne at fremme liberaliseringen af handelen med varer og tjenesteydelser, der gavner vedvarende energi.

1.22 Handlingsplanerne for den europæiske naboskabspolitik udgør et nøgleinstrument, når det gælder fremme af nationale og regionale energimål i de bilaterale forbindelser.

1.23 EØSU understreger endvidere, at det nye direktiv om handel med emissionsrettigheder (ETS, Emissions Trading System) ⁽⁴⁾, der vedrører kulstoffinansiering, medfører en vis risiko for, at de i det sydlige Middelhavsområde iværksatte projekter mister et antal finansieringskilder, hvis Kommissionen ikke, som ellers angivet i direktivet, indleder forhandlinger med tredjelande.

1.24 Det kan konstateres, at iværksættelsen af solenergiplanen for Middelhavet har fungeret som katalysator for flere forskellige initiativer til udvikling af vedvarende energikilder i regionen. Dette er prisværdigt. Uden en god koordinering af disse forskellige initiativer – og mellem de institutioner, som forvalter og støtter dem (Kommissionen, Middelhavsunionen m.fl.) – risikerer resultaterne imidlertid at blive dårligere end forventet. Ved hjælp af programmer for teknisk bistand, der skal hjælpe landene i det sydlige Middelhavsområde og støtte forskellige initiativer, kan EU bidrage til en effektiv og harmonisk udvikling af vedvarende energikilder i regionen og få de nuværende usammenhængende initiativer til at spille sammen.

1.25 I forhold til energinettene vil den decentraliserede produktion af solenergi være en effektiv og økonomisk holdbar løsning i isolerede områder, der ikke råder over noget net. Dette gælder navnlig i områder med stort areal og lav befolkningstæthed.

⁽¹⁾ KOM(2011) 200 endelig og KOM(2011) 303 endelig.

⁽²⁾ EUT C 132 af 3.5.2011, s. 15.

⁽³⁾ EUT L 140 af 5.6.2009, s. 16-62.

⁽⁴⁾ EUT L 140 af 5.6.2009, s. 63-87 (artikel 11a, stk. 5).

1.26 Det ville være hensigtsmæssigt, hvis man på EU-niveau oprettede et garantiinstrument for at begrænse den politiske risiko for de sydlige Middelhavslande (f.eks. udstedelse af EU-garanterede obligationer). Det bør også sikres, at medlemmerne for fremtiden forpligter sig til at købe et minimum af elektricitet i landene syd for Middelhavet.

1.27 Det er af afgørende betydning, at samtlige aktører, herunder civilsamfundet, gøres bevidste om alle de forskellige initiativer. Nationale programmer for fremme af vedvarende energi kunne omfatte bevidstgørelseskampagner om energieffektivitet og vedvarende energi. De sociale netværk og nye informations- og kommunikationsteknologier kan være et vigtigt led i denne mobilisering.

2. Indledning

2.1 I Middelhavsregionen har man i årtier oplevet en stærk samfundsøkonomisk vækst og en voldsom urbanisering, navnlig langs kysterne. Denne tendens forventes at fortsætte. Den samlede virkning heraf er, at Middelhavet er blevet et skrøbeligt økosystem, som er ved at blive nedbrudt ⁽⁵⁾.

2.2 På energiområdet er Middelhavsområdet karakteriseret af to fremtrædende forskelle. For det første forskellen mellem landene i nord, som er rigere og bruger mere energi, og landene i syd. For det andet forskellen med hensyn til fordelingen af energiressourcer.

2.3 På trods af at der er blevet gjort fremskridt, er den nuværende udvikling på energiområdet i regionen ikke bæredygtig. Denne tendens skal vendes gennem en fælles indsats med henblik på at undgå en udvikling, hvor der udledes store mængder CO₂, og hvor energien bortødsles. Der vil kunne blive skabt ny beskæftigelse på nye nicheområder såsom energieffektivitet, miljøvenligt byggeri, adgang til basale ydelser, industrier og teknologier for vedvarende energi.

2.4 Selv om der kan nævnes en række eksempler på god praksis som f.eks. indførelsen af en særlig lov om vedvarende energi i Algeriet eller gennemførelsen af en række projekter vedr. navnlig sol og vind i Egypten, Marokko og Tunesien er den nuværende indsats for at gøre disse tiltag mere varige og øge deres omfang i de fleste tilfælde desværre utilstrækkelig.

2.5 Man må imidlertid konstatere, at efter en lang periode med skepsis eller ligegyldighed begynder udviklingen af vedvarende energi i Middelhavsområdet i dag at øve mere eller mindre konkret indflydelse på den måde, hvorpå virksomhederne, de lokale myndigheder og regeringerne handler, samt på den måde der samarbejdes på.

3. Energiperspektiverne i Middelhavsområdet: potentiale for og fordele ved vedvarende energi og ved øget energieffektivitet

3.1 Man kan forvente, at energifafhængigheden i Middelhavsområdet og i EU vil øges betragteligt. Den regionale energifafhængighed steg til 42 % i 2007. Ifølge resultater fra Middelhavsregionens Energiobservatorium ser det ud til, at denne energifafhængighed i 2030 vil stabiliseres og endda falde til 40 %

(40 % for olie, 30 % for gas og 70 % for kul), mens den i de nordlige lande vil være højere og ligge på 97 %. Med dette in mente opstiller Middelhavsregionens Energiobservatorium imidlertid et alternativt scenarie, ifølge hvilket det skulle være muligt at mindske denne spænding og reducere den regionale afhængighed til 18 % inden 2030. Selv i det tilfælde vil der imidlertid fortsat være store forskelle landene imellem. De sociale og økonomiske risici forbundet med de stigende forsyningsomkostninger og disses konsekvenser for landenes, husholdningernes og virksomhedernes energiregning vil således være stærkt øget.

3.2 Under alle omstændigheder vil CO₂-udledningen fra forbrænding af fossile brændstoffer i regionen være mindst 30 % højere end det var tilfældet i 1990. I øvrigt vil udledningen pr. indbygger i landene syd og øst for Middelhavet, selv om den er 40 % lavere end udledningen pr. indbygger i landene nord for Middelhavet, stadig udgøre omkring 55 % af den samlede udledning i området mod 36 % i 2007.

3.3 Der er ved at tegne sig et billede af en stadig større risiko i forbindelse med den stigende mangel på vand i regionen. Den afsaltning, der allerede er i gang i en række lande, er næsten uundgåelig, hvilket vil øge spændingerne som følge af den gensidige afhængighed mellem vand og energi.

3.4 Ønsket om at opnå økonomisk og social udvikling er legitimt, og energi er nødvendig for at nå dette mål. Alene af den grund er den økonomiske og sociale udvikling i høj grad i fare, og det gælder ikke kun de mest »sårbare« lande.

3.5 Det nye energiparadigme, der ønskes, består i at udtænke et »energisystem«, som ikke blot omfatter energisektoren (udbud), men også energiforbruget (efterspørgsel), samt at sikre at det udvikles med henblik på at skabe optimale energiydelser for så vidt angår ressourcer, økonomiske og sociale omkostninger og lokal og global miljøbeskyttelse. Dette bringer nye aktører frem i forreste række: virksomheder, lokale myndigheder, husholdningerne, byggesektoren, transport, industriel og landbrugsmæssig produktion samt servicesektoren.

3.6 Potentialet for energi- og CO₂-besparelser i Middelhavsområdet er ganske omfattende. Flere pålidelige skøn viser, at der over de kommende 20 år er et egentligt reduktionspotentiale på omkring 20 % af forbruget (mere, hvis energipriserne bliver ved med at stige).

3.7 Øget energieffektivitet er et uundværligt supplement til udviklingen af vedvarende energikilder. Det skal bemærkes, at energieffektivitet og energibesparelser primært afhænger af borgernes, virksomhedernes og arbejdstagernes indsats og ændrede adfærd ⁽⁶⁾.

3.8 Der er imidlertid flere forhindringer for udviklingen af dette potentiale. Disse er bl.a. af institutionel og lovgivningsmæssig, teknisk, økonomisk, uddannelsesmæssig og informationsmæssig art. Det kan konstateres, at vedvarende energikilder i de fleste tilfælde er mindre konkurrencedygtige end de konventionelle energiformer. Det gælder navnlig i den nuværende situation, hvor de eksterne omkostninger ikke internaliseres.

⁽⁵⁾ Informationsrapport fra EØSU: »Klimaændringer i Middelhavsområdet – miljø- og energiudfordringer«, CESE 682/2009 af 30. september 2009.

⁽⁶⁾ EUT C 318 af 29.10.2011, s. 155.

3.9 Med henblik på at rette op på dette problem vil det være en god idé at indføre nationale programmer, der skal skabe favorable betingelser for fremme af vedvarende energikilder. Disse bør omfatte den nationale lovgivning til fremme af udvikling af vedvarende energikilder, skattemæssige incitamenter og normer. Ligeledes vil det være hensigtsmæssigt at indføre langsigtede nationale planer til reduktion eller endog varig afskaffelse af skadelige tilskudsordninger til fossile energikilder, hvilket vil være til fordel for de vedvarende energikilder. Disse planer bør tage hensyn til de mest sårbare borgere.

3.10 Det er ligeledes nødvendigt, at der fastlægges et klart regelsæt samt nye former for støtte og incitamenter til vedvarende energi, hvilket vil gøre det muligt at sikre en økonomisk balance i projekterne i overensstemmelse med artikel 9 i EU's direktiv om vedvarende energi.

3.11 Et nøgleaspekt i udviklingen af vedvarende energikilder er støtte til decentral produktion af strøm, navnlig ved hjælp af solenergi, gennem passende lovgivning, finansiering og uddannelse.

3.12 Yderligere en stor forhindring er, at de forskellige aktører har forskellige opfattelser af vedvarende energi. Det er af afgørende betydning, at der gøres en indsats for at bevidstgøre samtlige aktører, herunder civilsamfundet. Nationale programmer til fremme af vedvarende energi kunne omfatte bevidstgørelseskampagner om såvel energieffektivitet som hvilke vedvarende energikilder der skal udvikles.

4. Energi/miljø/samarbejde i Middelhavsområdet: den regionale dimension

4.1 Da situationen er meget forskellig fra land til land, har Middelhavslandene et fælles, men differentieret ansvar. De har et fælles ansvar for at skabe en vision om en energimæssigt bæredygtig fremtid, fastlægge dens hovedprincipper og sammen opbygge et fælles fundament (ressourcer, finansieringsmekanismer, udveksling af god praksis, uddannelse, udbygning af kapaciteten, teknologioverførsel osv.). De har et individuelt ansvar for (på teknologisk neutral måde) at tage højde for hver deres lands særtræk ved gennemførelsen. Vi har derfor behov for en regional vision i form af skræddersyede, solide nationale strategier.

4.2 Den stærkt stigende efterspørgsel efter energi i regionen, den store optagethed af at skabe en bæredygtig socioøkonomisk udvikling, bestræbelserne på at opnå forsyningssikkerhed og nødvendigheden af en overgang til lavemissionsøkonomier med henblik på at tilpasse sig et klima i forandring understreger blot det presserende behov for at øge kadencen med hensyn til gennemførelsen af politikker, der supplerer energibesparelserne.

4.3 Denne udfordring kan kun løstes ved at igangsætte et euro-middelhavs-samarbejde om en ny model for energisystemer, der er forenelige med en bæredygtig udvikling, således at man kan opfylde de aktuelle behov uden at sætte de fremtidige generationers mulighed for at opfylde deres egne behov over styr. På regionalt plan vil harmonisering af lovgivningerne og vedtagelse af fleksible instrumenter være afgørende vigtige for oprettelsen af et konkurrencedygtigt grønt energimarked.

4.4 EØSU glæder sig over, at Kommissionen i forbindelse med den europæiske naboskabspolitik understreger det potentielle, der findes for samarbejde om produktion og forvaltning af vedvarende energi, og at den udtrykker ønske om, at samarbejdet på energiområdet bliver styrket takket være en mere permanent dialog med landene i Middelhavsområdet.

4.5 EØSU mener imidlertid, at dette ønske bør manifestere sig hurtigt i form af tiltag og programmer, som har til formål at fremme dette samarbejde. Udvalget understreger, at enhver dialog, der indledes, allerede fra begyndelsen også bør tage hensyn til de sociale aspekter for at sikre, at udviklingen af vedvarende energikilder indgår i en bredere plan for økonomisk og social udvikling. For at give denne proces gyldighed er det nødvendigt at tillægge arbejdsmarkedets parter større betydning. Ligeledes vil det være en god idé at inddrage civilsamfundet i bred forstand samt medierne for at sikre, at befolkningerne både nord og syd for Middelhavet indretter sig på at forfølge »specifikke fælles interesser«.

4.6 EØSU bekræfter opfordringen i sin udtalelse fra marts 2011 med titlen »Hvilken naboskabspolitik for at sikre EU's energiforsyning?«⁽⁷⁾ og støtter Kommissionens forslag om at skabe troværdige perspektiver for integrationen af det sydlige Middelhavsområde i EU's indre energimarked på grundlag af en differentieret og gradueret strategi eller at oprette en form for »energifællesskab« mellem EU og det sydlige Middelhavsområde eller udvide energifællesskabstraktaten til nabolande, som endnu ikke har tiltrådt den.

4.7 Desuden bør det nye fællesskab efter EØSU's opfattelse have som mål at fremme et nyt charter for energi og en ny protokol om energieffektivitet og udvikling af vedvarende energikilder. I den forbindelse minder EØSU om, at det også er vigtigt at oprette et socialt forum i lighed med det, der blev oprettet i forbindelse med energifællesskabet i Sydøsteuropa (Balkanlandene).

4.8 EØSU efterlyser oprettelsen af en »New Green Deal« i hele regionen koncentreret om et mere beskedent energiforbrug gennem en radikal ændring af vores forbrugs- og produktionsmønstre.

4.9 Spørgsmålet om finansiering er særlig vigtigt. Navnlig bør der tages hånd om spørgsmålet om politisk risiko med henblik på at fremme private investeringer. Eksempelvis vil det inden for rammerne af solenergiplanen for Middelhavsområdet være hensigtsmæssigt at oprette et garantiinstrument på EU-niveau for at begrænse den politiske risiko (f.eks. udstedelse af EU-garanterede obligationer).

4.10 EØSU støtter planerne om at oprette en investeringsbank for Euro-Middelhavsområdet og bifalder de nylige meddelelser herom fra henholdsvis Europa-Parlamentet⁽⁸⁾ og Middelhavsunionens parlamentariske forsamling⁽⁹⁾. Udvalget håber, at denne bank søsættes på initiativ af den europæiske investeringsbank i samarbejde navnlig med de finansielle institutioner fra landene i det sydlige Middelhavsområde.

⁽⁷⁾ EUT C 132 af 3.5.2011, s. 15.

⁽⁸⁾ Europa-Parlamentets holdning af 17. februar 2011 – P7_TC1-COD(2010)0101.

⁽⁹⁾ Henstilling fra udvalget for politiske anliggender, sikkerhed og menneskerettigheder, 4. marts 2011 i Rom.

5. Forskning, teknologioverførsel, kapacitetsopbygning, uddannelse, handel og civilsamfundets deltagelse

5.1 Den omfattende ændring af energimønsteret, som medfører, at en efterspørgselsorienteret politik træder i stedet for en udbudsorienteret politik, betyder en gennemgribende forandring af forholdet mellem borgerne og energisystemerne. I den forbindelse opfordrer udvalget til et netværksorienteret samarbejde mellem universiteterne på begge sider af Middelhavet og til støtte af initiativer, som giver mulighed for udveksling af erfaringer og bedste praksis mellem alle de berørte aktører med Middelhavssommeruniversitetet om vedvarende energi i Middelhavsområdet som forbillede.

5.2 Vi anbefaler på det kraftigste, at der ydes øget støtte til forsknings- og udviklingsaktiviteter, som ved at opmuntre til teknologisk innovation kan føre til store produktivtetsgevinster og dermed bringe den økonomiske rentabilitet af projekter for vedvarende energi op på et niveau, hvor det bliver interessant for investorerne. Det er vigtigt at fremme teknologioverførslen mellem landene nord og syd for Middelhavet, hvilket kan ske via en fælles regional platform for forskning og udvikling, som omfatter universiteter og forskningscentre og inddrager de forskellige aspekter af såvel etablering som drift af anlæggene.

5.3 I sammenhæng hermed anbefaler EØSU, at der oprettes et Middelhavsaseret ERASMUS-program vedrørende energi, som giver studerende fra hele regionen (nord, syd, øst, vest) mulighed for at uddanne sig i teknikker, der har med vedvarende og bæredygtig energi at gøre.

5.4 En hel række grunde trækker i samme retning og taler umiddelbart for at arbejde med alternative scenarier og give partnerskaber mellem erhvervsliv, lokale myndigheder og uddannelsesinstitutioner en stadig mere fremtrædende plads i fremtidens strategier for bæredygtig energiudvikling i Middelhavsområdet.

5.5 EØSU fastholder, at teknisk assistance til at skabe lokal ekspertise inden for vedvarende energi og energieffektivitet, der kan bidrage til udviklingen af vedvarende energi, er en nødvendighed. Det samme gælder et samarbejde mellem landene syd for Middelhavet. Det er vigtigt på forhånd at kortlægge uddannelsesbehovet inden for vedvarende energiteknologi og lade dette munde ud i en tilpasset handlingsplan for Euro-Middelhavsområdet.

5.6 Udviklingen af vedvarende energi burde medføre, at der blev skabt en række anstændige arbejdspladser, men det vil også kræve, at der indledningsvis bliver gjort en videreuddannelsesindsats på regionalt og tværregionalt plan. Dette vil kun kunne ske effektivt i forbindelse med en organiseret dialog mellem arbejdsmarkedets parter.

5.7 For at fremme vedvarende energi i forbindelse med igangværende og kommende handelsforhandlinger bør man liberalisere handlen med varer og tjenesteydelser, som fremmer brugen af vedvarende energi.

5.8 I øvrigt udgør handlingsplanerne for den europæiske naboskabspolitik et nøgleinstrument, når det gælder fremme af nationale og regionale energimål i forbindelse med de bilaterale forbindelser. EØSU opfordrer Kommissionen til at opdatere handlingsplanerne for at sikre, at udviklingen af vedvarende

energikilder får bedre fremtidsudsigter. Det er således vigtigt at sikre, at handlingsplanerne ikke er i indbyrdes modstrid, når det gælder vedvarende energi.

5.9 Det er vigtigt, at civilsamfundet (ngo'er, foreninger, borgerorganisationer, fagforeninger osv.) deltager i programmerne til fremme af vedvarende energi. Hvis disse programmer skal lykkes, kræver det en bevidstgørelse af borgerne, men også bredere information, således at den offentlige mening og alle aktører mobiliseres.

6. Regionale initiativer til udvikling af vedvarende energi

6.1 Solenergiplanen for Middelhavsområdet: en katalysator for bæredygtig udvikling i regionen

6.1.1 Solenergiplanen for Middelhavsområdets vigtigste mål er at opfylde energibehovet i landene syd for Middelhavet og transportere en del af den producerede elektricitet til de europæiske lande, hvilket er en vigtig forudsætning for disse projekters økonomiske og finansielle rentabilitet. Eksport af elektriciteten til Europa er mulig i kraft af artikel 9 i EU's direktiv om vedvarende energi. Denne eksport er imidlertid betinget af, at der findes samkøringslinjer, og forudsætter, at der udformes et specifikt regelsæt med henblik på at undgå lejlighedsbetingede virkninger eller fordrejning af markedet.

6.1.2 Solenergiplanen for Middelhavets kvantitative mål for 2020 er installation af nye anlæg med en samlet kapacitet på 20 GW produceret af vedvarende energikilder (navnlig sol- og vindenergi) og udvikling af elnet og samkøringslinjer mellem nord og syd og mellem landene syd for Middelhavet. Energi-effektivitet og teknologioverførsel anses p.t. for at være ledsageforanstaltninger, hvilket i øvrigt er beklageligt set i lyset af ovennævnte potentiale og udfordringer i regionen. I forhold til Middelhavsområdets Energiobservatoriums (OME) prognoser for 2020 ville solenergiplanen for Middelhavets mål betyde, at der ved *laissez faire*-scenariet skulle installeres yderligere kapacitet for vedvarende energi i størrelsesordenen 11 GW, mens der ved det alternative scenarie kun ville være tale om 1 GW's yderligere kapacitet. I den forbindelse bør medlemsstaterne for at sætte skub i projektet forpligte sig til at købe et garanteret minimum af elektricitet fra landene syd for Middelhavet.

6.1.3 Problematikken omkring solenergiplanen for Middelhavet er dobbelt. Det drejer sig på den ene side om at forbedre projekternes rentabilitet ved at satse på en rimelig indkøbspris for strøm, både den lokale pris og eksportprisen, samt på subventioner eller kulstofkreditter. På den anden side handler det om at sikre projekternes finansiering både ved hjælp af egenkapital – som ikke burde være noget problem, hvis rentabiliteten er tilstrækkelig og risiciene under kontrol – og via lån i første omgang i udviklingsfinansinstitutter (EIF, det franske agentur for udviklingsbistand (AFD), Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), Den Europæiske Udviklingsbank (EBRD), Verdensbanken, Den Afrikanske Udviklingsbank (AfDB) og Den Islamiske Udviklingsbank) og derefter i forretningsbanker.

6.1.4 Det initiativ, der er tale om med solenergiplanen for Middelhavet, går videre end det samarbejde, man har kendt hidtil. Det samler medlemsstaterne fra Middelhavsunionen, Europa-Kommissionen, virksomheder, forskningscentre og ngo'er i sektoren samt adskillige offentlige og private investorer og finansielle institutioner.

6.1.5 EØSU opfordrer Kommissionen til at indgå i et tæt samarbejde med Middelhavsunionens sekretariat, som har beføjelser til at iværksætte solenergiplanen for Middelhavet og navnlig PSL-masterplanen. Der bør skabes en fælles reference-ramme for at fremme gennemførelsen af masterplanen. Navnlig er der behov for en fælles strategi for centrale spørgsmål som finansieringsinstrumenter og teknologioverførsel.

6.2 *Medgrid, et fælles udviklingsprojekt for handel med strøm i Middelhavsområdet*

6.2.1 Som allerede nævnt er en af de væsentligste udfordringer at supplere og styrke elnetforbindelserne mellem landene på begge sider af Middelhavet, idet den eneste samkøringslinje, der findes i dag, er den linje, som forbinder Spanien og Marokko og har en linjekapacitet på 1 400 MW. Ifølge MEDELEC (sammenslutning for hele elektricitetssektoren i Middelhavsområdet) vil den maksimale linjekapacitet, som nettet på baggrund af de eksisterende investeringsplaner ville kunne nå, være på ca. 5 GW. En gennemførelse af solenergiplanen for Middelhavets mål ville derfor kræve en stor indsats for at øge ydeevnen af samkøringslinjerne både mellem landene syd for Middelhavsområdet indbyrdes og mellem syd og nord.

6.2.2 Medgrids mål er at lægge en overordnet plan for netværket i Middelhavsområdet for 2020, fremme de institutionelle og lovgivningsmæssige rammer for handelen med elektricitet, vurdere fordelene ved investering i netværkets infrastruktur, udvikle et teknisk og teknologisk samarbejde med landene syd og øst for Middelhavet samt fremme avancerede transmissionsteknologier,

6.3 *Dii GmbH – Renewable Energy Bridging Continents (Vedvarende energi, der knytter kontinenter sammen)*

6.3.1 Dii har en længere horisont end solenergiplanen for Middelhavet, nemlig 2050. Udgangspunktet er, at 15 % af efterspørgslen efter elektricitet i de europæiske lande på det tidspunkt vil kunne opfyldes af solcelleanlæg placeret i ørkenen i landene syd for Middelhavet. Siden det blev oprettet i 2009, har Dii imidlertid bevæget sig hen imod et mål om fælles udvikling baseret på udvikling af vedvarende energikilder generelt, og ikke blot fokuseret på solenergi og eksport fra syd til nord. Således tilslutter Dii sig faktisk solenergiplanen for Middelhavets vision, men over en længere tidshorisont og uden at fastsætte kvantitative mål.

6.4 *Andre initiativer*

6.4.1 En række andre initiativer skal fremhæves. Det gælder EU's projekt om teknisk bistand, »Paving the Way for the Mediterranean Solar Plan« (På vej mod en solenergiplan for Middelhavet), som handler om udvikling af vedvarende energikilder i regionen, europæisk økonomisk bistand til landene syd for Middelhavet i form af naboskabsinvesteringsfaciliteten (NIF) og Euro-Middelhavs-faciliteten for investeringer og partnerskab (FEMIP), som kan finansiere projekter om vedvarende energi. Det gælder endvidere Kommissionens meddelelse om *Prioriteter på energiinfrastrukturområdet for 2020 og derefter - en plan for et integreret europæisk energinet* (KOM(2010) 677 endelig), som integrerer handlen med grøn energi mellem syd og nord og behovet for at styrke de samkøringslinjer, som kan fremme denne handel. Flere lande har desuden iværksat nationale planer, som f.eks. den marokkanske solenergiplan og den tunesiske solenergiplan, som indeholder en portefølje af nationale udviklingsprojekter for vedvarende energi.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om storbyområder og byregioner inden for rammerne af Europa 2020-strategien (initiativudtalelse)

(2011/C 376/02)

Ordfører: **Joost VAN IERSEL**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 20. januar 2011 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

Storbyområder og byregioner inden for rammerne af Europa 2020-strategien.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som vedtog sin udtalelse den 1. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 142 stemmer for, 3 imod og 1 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU bifalder, at de europæiske institutioner – Rådet, Kommissionen, Europa-Parlamentet og Regionsudvalget – inden for rammerne af den territoriale dagsorden 2020 har stigende fokus på storbyudviklingen i Europa. Denne opprioritering er på linje med EØSU's konsistente udtalelser, som der er givet udtryk for over det sidste årti.

1.2 Et storbyområde er ikke blot en stor by. EØSU definerer et storbyområde som enten en storby eller en polycentrisk gruppe af byer, hvor begge kategorier omfatter omkringliggende mindre kommuner og landområder, og hvor hvert storbyområde udgør en kritisk masse af mindst 500 000 indbyggere (eller væsentligt flere). Storbyområder er funktionelle regioner, der udgør store økonomiske områder og arbejdsmarkeder. De svarer som regel ikke til (mangeårige) administrative enheder som provinser og distrikter. Storbyområderne er vigtige knudepunkter i det transeuropæiske transportnet, men samtidig har de også selv komplekse transportnet.

1.3 EØSU anbefaler en visionær løsning, der skal føre til en urban renæssance i det 21. århundrede og fleksible og konkurrencedygtige storbyområder. I lyset af den økonomiske, sociale, miljømæssige og territoriale udvikling og de nedslående finansielle udsigter, er der et presserende behov for en samlet dagsorden for byerne i EU, som skal være nært forbundet med Europa 2020. EØSU's holdning til dagsordenen for byerne og Europa 2020-strategiens påvirkning behandles i punkt 5 og 6 nedenfor.

1.4 I skrivende stund hersker der megen forvirring om, hvordan emnet skal behandles på EU-plan og ofte også på nationalt plan, hvilket dels skyldes problemer vedrørende forvaltning og ansvar, dels de meget forskellige fremgangsmåder. Især opstår der spændinger, når der er modstridende holdninger til, hvilke top-down- og bottom-up-tilgange der

skal anvendes, samt når der er problemer mellem større byer og mindre (forstads-) kommuner og landområder. En vigtig problematik er også, at udvikling af storbyområder ofte ikke falder sammen med administrative grænser.

1.5 EØSU mener, at velbalancerede og stabile storbyområder, der anses inden for rammerne af Europa 2020, kan udvikle sig til en drivkraft for fremtidig udvikling, hver med sin egen identitet og kendetegn. De vil også få en positiv makroøkonomisk betydning for Europa. Politikker om udvikling af storbyområder bør kombineres med målet om at mindske de regionale forskelle.

1.6 EØSU anbefaler, at der oprettes en højtstående gruppe eller en taskforce for udvikling af storbyområder på linje med Kommissionens nuværende tværgående gruppe om byudvikling. En sådan taskforce bør være tværfaglig og omfatte en bred vifte af repræsentanter fra medlemsstater, storbyområder og offentlige og private aktører samt civilsamfundet. Det skal sikres, at der sker strukturel udveksling mellem praktikere og forskning som f.eks. i det europæiske institutionsnetværk for storbyområder, det fælles programmeringsinitiativ for byer i Europa og METREX.

1.7 Taskforcens formål bør være at udvikle en langsigtet vision for europæiske storbyområder, der strækker ud over nationale landegrænser. En sammenhængende og effektiv dagsorden for byerne i Europa 2050 skal erstatte de meget forskellige fremgangsmåder med et overordnet koncept og som fokus have den helhedsorienterede Europa 2020-strategi om intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst.

1.8 Dagsordenen bør ledsages af en dybdegående analyse af aktuelle (og fremtidige) tendenser, der underbygges af statistikker fra Eurostat og af data og forskning fra ESPON og andre veldefinerede kilder.

1.9 Lissabontraktaten og Europa 2020 medfører også ændringer inden for forvaltning. Forvaltning på flere niveauer skal på dette stadie tages seriøst og ikke blot være ord på et stykke papir. Storbyområder bør anerkendes som fuldgældige aktører i regionaludviklingsprocessen. I Kommissionen bør anliggender vedrørende byer og storbyer koordineres og forelægges bedre. Politikken for storbyområderne er dybest set en del af EU-politikken, den nationale (den har trods alt indflydelse på de vigtigste områder i Europa og i medlemslandene), regionale og lokale politik. Myndighederne i storbyområderne bør have ansvaret for at koordinere alle disse aspekter.

1.10 Udviklingen af storbyområder i Europa er i fuld gang. EØSU er overbevist om, at en fremtidsorienteret europæisk platform – med en taskforce og en tværgående gruppe – kan fungere som drivkraft og styre debatten om de igangværende processer, identificere top-down- og bottom-up-tilgange, opfordre regionale/lokale myndigheder og civilsamfundet til at udvikle passende modeller, fremme indbyrdes forbindelser og støtte initiativer på tværs af landegrænser.

1.11 Interessen er stigende. I denne udtalelse udarbejder EØSU analyser, argumenter og forslag til støtte for ønskelige tiltag. EØSU anmoder Kommissionen og Rådet om at tage disse i betragtning, når den bymæssige dimension skal styrkes i det kommende lovpakkeforslag for samhørighedspolitikken i forbindelse med Kommissionens overvejelser om »Morgendagens byer«.

2. Analytiske bemærkninger

2.1 Forholdet mellem Den Europæiske Union og dens byer og storbyområder er svært og kompliceret. Det komplekse forhold mellem EU og dens byer og storbyer skyldes en lang række årsager, der spænder fra mangel på effektiv forvaltning til en bred vifte af omstændigheder og udviklinger.

2.2 Kommissionen og Rådet: et historisk overblik

2.2.1 I 1972 erklærede Det Europæiske Råd europæisk regionalpolitik for en afgørende faktor i underbygningen af Fællesskabet. Man startede med at finansiere mindre gunstigt stillede regioner for at fremme en afbalanceret og harmonisk udvikling i Europa. I 1986 blev udryddelse af regionale forskelle set som et vigtigt delmål i skabelsen af det indre marked.

2.2.2 I 80'erne og 90'erne blev politikkerne og ordningerne mere effektive. EU-traktaten i 1992 og forhandlingerne om Unionens udvidelse få år senere resulterede i en væsentlig forhøjelse af strukturfondene.

2.2.3 Byer som sådan blev først senere omfattet af EU-politik, selvom der blev iværksat pilotprojekter allerede i starten af 1990'erne. Der blev næsten ikke skelnet mellem store og små byer. I lang tid var den afgørende sondring og

udgangspunktet for diskussionen mellem rige og fattige dele af EU, mellem den såkaldte »blå banan« i Vesteuropa på den ene side og alle andre områder på den anden.

2.2.4 I 1998 iværksatte Kommissionen et interessant initiativ med sin meddelelse »Bæredygtig byudvikling: Rammer for handling«, som dog kun fik begrænset indflydelse på Rådets overvejelser og det konkrete arbejde.

2.2.5 Samtidig udarbejdede GD Regio, GD Forskning, GD Mobilitet og Transport, GD Energi og GD Beskæftigelse byudviklingsordninger og -projekter. ESPON fik ansvar for målrettede undersøgelser af regional- og storbyudviklingen, der fik støtte fra INTERREG-programmet.

2.2.6 Fra 2004 og fremefter blev Rådet mere direkte involveret i bymæssige anliggender. Der fandt halvårslige uformelle møder sted mellem ministre med ansvar for fysisk planlægning og udvikling, hvor den bymæssige dimension var et kerneemne. På grund af manglende forfatningsbaserede kompetencer var Kommissionens og Rådets beføjelser begrænsede, når det kom til at foretage konkrete handlinger.

2.2.7 På de uformelle ministermøder er der imidlertid blevet vedtaget en lang række erklæringer. En meget vigtig af disse er Leipzigcharteret fra 2007, der skulle sætte en dagsorden for byerne. Charteret pegede på en række bymæssige anliggender, herunder storbyer, der skulle behandles under et samlet europæisk regelsæt, som tager hensyn til nærhedsprincippet. Denne erklæring var starten på en mere struktureret tilgang. Opfølgende tiltag, der også er værd at nævne, er ministermødernes konklusioner ⁽¹⁾ om arkitekturs og kulturs bidrag til en bæredygtig udvikling. Målsætninger og argumenter blev videreudviklet, især under de uformelle ministermøder i Marseille og Toledo ⁽²⁾. Gödöllöerklæringen og -konklusionerne fra maj 2011 vidner om en større interesse for en integreret og tværsektoriel tilgang til en afbalanceret udvikling af storbyområder ⁽³⁾.

2.2.8 På trods af at der i Kommissionens meddelelser og EU-ordninger er fokus på byer, er det overordnede billede og fremskridt mod en dagsorden for byer ikke imponerende. Dette skyldes ikke kun manglende formelle kompetencer, men også en mangel på klare mål og et tilfredsstillende fokus. Indenlandske politiske årsager og nærhedsprincippet afholder medlemsstaterne fra at drøfte bymæssige anliggender på EU-plan.

⁽¹⁾ EUT C 319/05 af 13.12.2008, s. 13.

⁽²⁾ Disse erklæringer blev vedtaget under det franske og spanske formandskab i Marseille i 2008 og i Toledo i 2010.

⁽³⁾ Se det ungarske formandskabs konklusioner og den territoriale dagsorden for EU 2020, der blev vedtaget på det uformelle ministermøde i Gödöllö den 19. maj 2011.

2.3 EØSU's tidligere synspunkter

2.3.1 I 2004 fremsatte EØSU et forslag ⁽⁴⁾ om at øge opmærksomheden i EU omkring storbyområder og storbyer med en kritisk masse af især to årsager: dels fordi storbyområder, med deres gode og dårlige sider, er »laboratorier for verdensøkonomien«, dels fordi byområder har en tendens til at vokse sig større. I løbet af det sidste årti er begge tendenser blevet mere markante. Disse er senest blevet fuld anerkendt ved de uformelle ministermøder.

2.3.2 EØSU har påpeget, at der på linje med fokus på udligning af regionale forskelle er behov for samme opmærksomhed med hensyn til stærke storbyområder, som skal betragtes som en drivkraft for fremtidig udvikling.

2.3.3 Store byområder i Europa er ofte, i lighed med andre steder i verden, magneter for effektive, aktiviteter af høj kvalitet, internationale virksomheder og forskningscentre, tjenesteydelser, kreativ udvikling af enhver art og uddannelsesinstitutioner. I kraft af globaliseringen tiltrækker de stadig større interesse, efterhånden som nationale landegrænser udviskes: Moderne transport- og internetforbindelser binder dem sammen internationalt og giver samtidig en god grobund for samling af talenter.

2.3.4 Som en magnet for alle slags indbyggere inden for EU, såvel som for immigranter, har storbyområder og byregioner unægteligt også en relativ høj andel af arbejdsløse og af mindre kvalificeret arbejdskraft; et fænomen, der er svært at håndtere og samtidig ofte er kilde til (større) sociale, kulturelle og økonomiske problemer. De miljømæssige udfordringer er mange og åbenbare.

2.3.5 I sin udtalelse fra 2008 beskrev EØSU kort situationen i medlemsstaterne. På trods af en tendens til decentralisering og en europæisk debat om, hvilke tilgange og foranstaltninger der skal tages i forhold til storbyudvikling, har hvert land sin egen dagsorden, som er tæt forbundet med den historiske og lovgivningsmæssige udvikling. Derfor foreslog EØSU nedsættelse af en højtstående gruppe på EU-niveau til at drøfte og fastsætte en dagsorden for storbyområder ⁽⁵⁾ med fokus på konkurrence- og bæredygtig samt inklusiv vækst. Efter denne opfattelse bør storbyområder, i samarbejde med nationale regeringer, opfordres til at fastsætte deres egen Lissabonstrategi. Denne proces – herunder bedste praksis – bør drøftes på EU-plan, hvor Kommissionen skal spille en aktiv og overvågende rolle.

2.3.6 For nærværende er et sådant tiltag endnu ikke blevet iværksat. Alt i alt er det stadig uklart, hvem der er ansvarlig for hvad hvornår.

⁽⁴⁾ EØSU's initiativudtalelse om »Europæiske storbyområder: socioøkonomiske konsekvenser for EU's fremtid«, EUT C 302/20 af 7.12.2004, s. 101. I 2007 blev en række emner behandlet i EØSU's opfølgning af udtalelsen om »Europæiske storbyområder: socioøkonomiske konsekvenser for EU's fremtid«, EUT C 168/02 af 20.7.2007, s. 10.

⁽⁵⁾ EØSU's sonderende udtalelse »Mod en afbalanceret udvikling af bymiljøet: udfordringer og muligheder«, ordfører Joost van Iersel, EUT C 77/27 af 31.3.2009, s. 123.

3. Nuværende situation

3.1 I dag tvivler ingen på storbyområdernes betydning ⁽⁶⁾. Selv OECD og Verdensbanken analyserer tendenserne på verdensplan. Forskningscentre på tværs af Europa baserer deres synspunkter på formodninger, der ligner dem, som vi lægger til grund her. Men der hersker stadig meget forvirring om, hvordan emnet skal håndteres på EU-plan og ofte også på nationalt plan. Det skyldes delvis problemer vedrørende forvaltning og ansvar og delvis også de meget forskellige fremgangsmåder. Nogle eksempler herpå er:

— I store byområder er der ofte en kløft mellem byplanlægning, som har ansvaret for byplanlægning, infrastruktur, boliger og generelle serviceydelser, og de aktører, som står for fremme af økonomisk udvikling og dynamik og flere arbejdspladser – med andre ord er der ofte ikke en fælles strategi.

— Akademikere og forskningsinstitutter offentliggør i stigende grad nyttige casestudier om store byområder, men effektiv kommunikation med de offentlige myndigheder er stadig begrænset.

— Myndighederne på nationalt, regionalt og lokalt plan tøver som regel med at dele synspunkter med den private sektor, dvs. ejendomsentreprenører og –investorer.

— Byer og regioner samt regeringer vender som regel blikket mod Bruxelles for at få finansiel støtte og overser sædvanligvis muligheden for at drøfte fordelagtige politikker eller behovet for at drøfte EU-lovgivningens påvirkning af storbyområderne.

3.2 Kommissionens og Rådets øgede engagement fører til en bred række programmer. På grund af forskellige tilgange fra sektor til sektor har disse programmer forskelligt fokus og er ofte baseret på divergerende emnedefinitioner. Det betyder, at udenforstående og slutbrugere ikke ved, at programmerne er der, og det skader derfor deres effektivitet.

3.3 Lissabonstrategien har uden tvivl bidraget til at få integreret byudvikling i det større europæiske regelsæt og ambitioner. Men dette mødes ofte med uvillighed i medlemsstaterne, som sjældent føler et behov for »overnational« indblanding i deres sandkasse. Derfor omfatter europæisk finansiering af byprojekter som regel også den nationale myndighed i stedet for at være en sag mellem Kommissionen og det lokale niveau uden noget top-down-indgreb.

⁽⁶⁾ Anerkendte værker er bl.a.: Richard Florida »Cities and the creative class«, Charles Landry, »The Creative City«, og Edward Glaeser »Triumph of the City«.

3.4 På trods af gode eksempler er der overordnet i medlemsstaterne såvel som på EU-plan forvirring omkring, hvilke bottom-up- og top-down-tiltag der er behov for. Det fører til, at storbyer snarere markedsfører sig individuelt i stedet for, at der planlægges en mere struktureret tilgang.

3.5 Endelig bliver debatten ofte påvirket i en negativ retning af ikke-konstruktive spændinger mellem land- og byområder (herunder peri-urbane kommuner).

3.6 Vejen mod en succesfuld forvaltning på flere niveauer spærres i de fleste tilfælde af historiske og kulturelle barrierer, som hindrer en positiv løsning af de virkelige udfordringer.

3.7 Kort sagt, fortsætter medlemsstater og byområder ofte med at fokusere på deres daglige rutiner i stedet for at være mere åbne over for integrerede strategier eller langsigtede målsætninger. EU's merværdi er ikke en veldefinerbar størrelse, dels fordi medlemsstaterne ikke er enige om Kommissionens opgave og heller ikke om det (uformelle) ministerråds præcise rolle, dels fordi Kommissionen i skrivende stund ikke har beføjelse til at reagere på medlemsstaternes forskellige holdninger til dens rolle.

4. En proaktiv tilgang til en urban renæssance i det 21. århundrede

4.1 På trods af at der i Kommissionens meddelelser og EU-ordninger er øget fokus på byer, forbliver det overordnede billede et puslespil. Økonomiske, sociale, territoriale og miljømæssige krav og nedslående finansielle udsigter skaber et behov for en sammenhængende og funktionsdygtig dagsorden for byer. En sådan dagsorden vil underbygge det nuværende og skjulte økonomiske, sociale, kulturelle og teknologiske potentiale på tværs af kontinentet.

4.2 I sine tidligere udtalelser har EØSU fremsat stærke argumenter for en sådan EU-dagsorden i sammenhæng med den internationale politiske og akademiske debat om at fremme en urban renæssance i det 21. århundrede. Vigtige elementer i debatten om storbyen er blandt andet:

- et paradigmeskifte til storbyområder og byregioner som en konsekvens af globaliseringen, der er kendetegnet ved internationale netværks- og værdikæder og en udviskning af nationale landegrænser;
- overgang og omstrukturering af industribaserede regioner til en ny og specialiseret fremstillingsindustri og tjenesteydelser og de deraf følgende konsekvenser for økonomiske centre og storbyområder;
- specialisering af byer som basis for klynger, der tiltrækker investeringer;
- kort afstand til universiteter, forskningscentre, velkvalificeret arbejdskraft, industriværdikæder, der er udviklet på regionalt plan, og højtudviklede tjenesteydelser;

- internationale forbindelser og intelligent intern mobilitet og transportsystemer;
- den grønne by: klimaforandringer, energibesparing og miljø stiller krav om en øget og mere fokuseret lokal og regional forvaltning samt partnerskaber mellem det offentlige og det private;
- et udbredt behov for bytæthed frem for diffus byspredning;
- bedre samarbejde mellem by- og landområder;
- social bæredygtighed, demografiske ændringer og jobkvalitet på alle samfunds niveauer, der skal underbygges af passende undervisning og uddannelse ude i regionerne;
- det presserende behov for at slå bro over kulturkløfter med fokus på at skabe positive muligheder for minoriteter, som er gavnlige for hele samfundet;
- behovet for at øge livs- og boligkvaliteten, især i forbindelse med migration;
- fokus på byplanlægning for at sikre at betingelserne for en samlet optimal udvikling af storbyområderne er til stede, hvilket indebærer, at byplanlæggere og arkitekter involveres i processen;
- garanti for intern og ekstern sikkerhed og tryghed;
- fritid.

4.3 Sidst, men ikke mindst, skal effektiv forvaltning af storbyer og byer baseres på en kombination af top-down- og bottom-up-tilgange. På storbyområdeniveau skal det sikres, at alle aktører er involveret: De bedste resultater opnås, ved og når alle involverede niveauer i samfundet påtager sig et medansvar. Jo bedre samarbejde, der er mellem niveauerne for beslutningstagning og gennemførelse – forvaltning på flere niveauer, jo mere effektivt vil resultatet være.

4.4 De folkevalgte regionale og lokale aktører er afgørende, når der skal tages et medansvar. Desuden kan nye former for deltagelsesdemokrati, der inddrager civilsamfundet, udvikles. Tendenser identificeret på EU-plan kan fremme denne udvikling.

4.5 Traktaten om Den Europæiske Union anerkender udtrykkeligt »territorial samhørighed« som et grundlæggende mål i tillæg til økonomisk og social samhørighed ⁽⁷⁾. Alle tre aspekter er nævnt som politiske områder, hvor EU og medlemsstaterne har delt kompetence. Som følge heraf henhører politikker vedrørende regioner ikke længere udelukkende under medlemsstaterne under påberåbelse af nærhedsprincippet. Dette synspunkt er afspejlet i bestemmelserne om transeuropæiske net ⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Jf. EU-traktatens artikel 3, stk. 3.

⁽⁸⁾ Se artikel 170-172 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

4.6 Desuden udvides nærhedsprincippet til regionalt og lokalt plan, eftersom traktaten udtrykkeligt understreger lokalt og regionalt selvstyre⁽⁹⁾, hvilket er helt på linje med virkeligheden, da fuldførelsen af politikker for det indre marked, industri, forskning og udvikling, energi, miljø og sundhed i høj grad afhænger af gennemførelse i regioner, især i storbyområder.

5. En dagsorden for byer og storbyudvikling

5.1 Det europæiske samfund skal forberede sig til fremtiden. Territorial samhørighed er et af værktøjerne. EØSU mener, at helhedsorienterede tilgange til storbyområder – kraftcentre – og byudviklingsprocesser er forenelige med den unikke bystruktur i Europa, og at de fremmer socioøkonomisk stabilitet.

5.2 Storbyudvikling bør medføre en ny virtuel måde at se på kortet over Europa. Det skal ikke længere alene udgøre et billede af samarbejdende medlemsstater, ej heller et billede af stor mod lille og landområder mod byområder. Kortet skal hellere afspejle storbyudvikling – inden for såvel som på tværs af landegrænser – som en geografisk justering af den samfundsmæssige, økonomiske og teknologiske udvikling i dag og i den nærmeste fremtid. I denne sammenhæng burde en dagsorden for storbyudvikling kunne hjælpe det europæiske samfund med at indrette sig på en optimal måde.

5.3 Ifølge EØSU bør storbyudvikling bidrage til effektivt at fjerne polarisering mellem landområder og byer. Det er et hedt debatteret emne. Der mangler ikke argumenter for at fremme et positivt samarbejde mellem de to. Der må udvikles nye værktøjer til fremme af gensidige fordele. Et kommende og interessant initiativ er et samarbejde mellem byer og landområder i storbyområder (»URMA«) iværksat af METREX, hvor der vil blive præsenteret metoder til og konkrete projekter om forbedringer. Andre praktiske forbedringer kan opnås ved, at polycentrisme anvendes på en passende måde, samt ved opstart af projekter, som er baseret på nye former for forvaltning. Bedste praksis bør udbredes.

5.4 I tillæg til den udvikling EØSU nævnte i 2008, ser man, at der gøres mere og mere for at få sat gang i storbyudviklingsprojekter. De fleste af disse er styret af økonomi. Men geografiske, sociale og kulturelle årsager kan også spille en vigtig rolle. Af de mange forskellige eksempler og modeller skal især de følgende fremhæves:

- samarbejdet mellem de tyske »Metropolregionen« er øget inden for »Initiativkreis Europäische Metropolregionen«;
- de franske »pôles métropolitaines« ved siden af »pôles d'excellence«;
- Grand Paris (herunder byens kommende forbindelse til Atlanterhavet og Nordfrankrig);

- en forventet udvidelse af Øresundsregionen og udbygning af Storstockholm;
- stigende antal projekter i den hollandske Randstad region (omkring Amsterdam og de fremtidige »tvillingebyer« Rotterdam-Haag);
- opbygning af storbyområderne Barcelona, Valencia og Bilbao;
- etablering af lokale virksomhedspartnere (»LEP«) i nogle af Englands større byer;
- udvikling af byregionerne Warszawa, Gdansk og Katowice i Schlesien, de to sidstnævnte er på udkig efter indflydelse på tværs af landegrænser (Østersøen og Tjekkiet);
- storbyudvikling omkring Prag og Budapest;
- den fremvoksende »tvillingeby« Wien-Bratislava;
- storbyambitioner for Leipzig med en kulturel fællesnævner, »Luthers decennium« i anledning af 500-års jubilæet for den lutherske reformation i 1517.

5.5 Der er potentiale for, at storbyudviklingen kan få et ekstra skub af de kommende makroregioner som Østersøområdet, Donauområdet og Nordvesteuropa (selvom det ikke forholder sig sådan formelt, er området Nord-Pas-de-Calais, Belgien, Luxembourg, Nederlandene og Nordrhein-Westfalen i litteraturen omtalt som en makroregion).

5.6 Fra et europæisk synspunkt har initiativer på tværs af landegrænser – nogle med, men ofte uden de nationale regerings opbakning – brug for særlig opmærksomhed. Det er vigtigt at nævne det tyske »Initiativkreis Metropolregionen«. I tillæg til eksisterende modeller, såsom Øresund og Lille-Kortrijk, er en række nye initiativer ved at blive igangsat. Nogle eksempler herpå er Oberrhein (Basel, Strasbourg, Karlsruhe), Niederrhein (Rheinland-Pfalz, Luxembourg, Nancy), Katowice, Savoie-Aosta mv. Hamborg planlægger at styrke sine bånd til Øresundsregionen gennem bedre transportforbindelser. Udviklingen af forbindelserne mellem Kaliningrad i Rusland og storbyområdet omkring Gdansk frembyder interessante eksempler på samarbejde.

5.7 Mindre medlemsstater som Slovenien kan drage særlige fordele af veldefinerede initiativer på tværs af landegrænser. Det juridiske instrument »Europæisk Gruppe for Territorialt Samarbejde« (EGTS) har siden 2007 gjort det lettere for denne form for initiativer.

⁽⁹⁾ Jf. EU-traktatens artikel 5, stk. 3.

5.8 EØSU anbefaler, at brugen af EGTS ikke begrænses til regioner, der er naboer på tværs af landegrænser. Europæiske storbyregioner, der har til hensigt at opbygge et mere konkurrencedygtigt Europa i forhold til tredjelande (Kina), bør opfordres til at skabe et intensivt samarbejde langs værdikæderne, som skal ledsages af en »overstruktur« bestående af traditionelt samarbejde inden for kultur- og uddannelsesområdet, administrativt samarbejde m.m. for at gøre økonomisk samarbejde mindre sårbart over for kriser. Et eksempel herpå vil være en EGTS for Hamborg-Toulouse, der begge er specialiserede i flyindustrien.

5.8.1 EØSU anbefaler, at de problemer, som repræsentanter for nuværende og potentielle EGTS'er og anmeldende myndigheder er stødt på, som nævnt i Overvågningsrapport om EGTS 2010 behandles i forbindelse med revisionen af EGTS-direktivet i 2011.

5.9 EU har brug for en indgående analyse af storbyudviklingen under de nuværende socioøkonomiske forhold. En sådan analyse stiller krav om et opdateret geografisk, økonomisk, socialt og teknologisk Europakort. ESPON kan være meget nyttig i denne henseende. Eurostat er uundværlig, når det drejer sig om pålidelige data. Desuden skal »Urban Audit« og »Urbact« udnyttes bedre til at sikre, at forskningsresultater og konkrete erfaringer formidles videre.

5.10 EØSU mener, at der bør oprettes en højtstående gruppe eller en taskforce for udvikling af storbyområder på baggrund af Europa 2020 og på linje med den nuværende tværgående gruppe om byudvikling. Denne højtstående gruppe bør være tværfaglig og omfatte en bred vifte af repræsentanter fra medlemsstater, storbyområder og offentlige og private aktører samt civilsamfundet.

5.11 Taskforcens formål bør være at udvikle en langsigtet vision for europæiske storbyområder, herunder storbyområder på tværs af landegrænser, sådan som der lægges op til i det fælles programmeringsinitiativ for byer i Europa med et langsigtet perspektiv mod Europa 2050.

5.12 Med de i punkt 4.2 nævnte faktorer i storbyudviklingen som grundlag kan en europæisk platform fungere som drivkraft med hensyn til:

- at identificere fællesnævnerne for storbyudvikling på trods af en lang række forskelle mellem storbyområder og til fremme af bedste praksis;
- at anvende Europa 2020-strategien, dens overordnede tilgang og fokus på at involvere så mange aktører som muligt for at nå EU's målsætninger om intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst i storbyområder;

- at drøfte væsentlige problemstillinger forbundet med ledelse og forvaltning og udvikling;
- at udnytte fordelene ved at samle viden inden for forskning og hos de offentlige myndigheder;
- at identificere rationelle svar i en vedvarende periode med finansielle nedskæringer, som under alle omstændigheder kræver en mere effektiv anvendelse af disponible midler;
- at forstå »uddannelse – forskning – innovationstrekanten«, som er drivkraften bag metropoliseringen i hele Europa;
- at drøfte og inden for konceptet om den bæredygtige by i fremtiden opstarte intelligente pilotprojekter vedrørende den attraktive by (the Liveable city), den forbundne by (the Connected city), iværksætterbyen (the Entrepreneurial city) og pionerbyer (the Pioneering city);
- at måle den europæiske dagsordens indflydelse på klimaforandringer i byer (energi, transport, byggeri) og udarbejde ønskede tiltag;
- at bidrage til at fjerne polariseringen mellem landområder og byer;
- at bidrage med en merværdi til det stadigt stigende antal nationale drøftelser om storbyudvikling og skabe mulighed for mere fleksible regioner;
- at fastlægge storbyområders betydning som funktionelle regioner i en bredere (verdensomspændende) kontekst.

5.13 Indtil nu har strukturel udveksling af erfaringer og »lærestreger« været begrænset. En EU-taskforce kunne spille en meget stimulerende rolle og udbrede bedste praksis og praktiske erfaringer. Sidstnævnte kan også være nyttige ved udarbejdelsen af europæiske politikker og til at målrette anvendelsen af midler fra EU-fondene i »græsrodsprojekter«.

5.14 Der findes adskillige undersøgelser og analyser af byudvikling i Europa. Et europæisk regelsæt bør bidrage til bekæmpelse af fragmentering og øge samarbejdet. Forskningscentre og universiteter med specialiseret viden kunne samarbejde bedre på tværs af Europa.

5.15 Et eksempel på et europæisk pilotprojekt kunne være oprettelse af »levende laboratorier« (praktiske fællesskaber) om særlige temaer, såsom økonomiske klynger, videntrekanten, bæredygtig udvikling, herunder offentlig-private partnerskaber, socialt boligbyggeri, lederskab (subnational) inden for territorial udvikling mv. Hvert »laboratorium« koordineres af et storbyområde og består af en bred række offentlige og private aktører.

5.16 Der ville også være plads til efterspørgselsdrevne initiativer i de storbyområder, der udgør bestemte udfordringer og problemer på EU-plan. Herefter skulle midler og metoder til at håndtere disse på en egnet måde findes på tværs af Europa. På et senere stadie kan der så indsamles henstillinger, erfaringer og overblik over bedste praksis og dårlig praksis.

5.17 Andre mulige initiativer er et europæisk undervisnings-system for byer og storbyområder, som sikrer pålidelig data om fremtidige projekter, som allerede er gennemført andetsteds; en årlig konference om den aktuelle situation for storbyudvikling og vigtigst af alt bymæssige erfaringer til at tage til efterretning for at gennemføre det indre marked.

5.18 Ved at udvikle interaktive metoder og en funktionsdygtig forvaltning på flere niveauer og ved at få byer og storbyområder med i den europæiske integration vil der ifølge EØSU blive åbnet op for helt nye veje med skjulte muligheder, ligesom der vil være større åbenhed over for nye måder at gøre tingene på.

6. Europa 2020: et solidt grundlag for en dagsorden for byerne i EU

6.1 Efter EØSU's opfattelse bidrager Europa 2020 med nyttige værktøjer til udvikling af muligheder og åbenhed. Et passende fokus i storbyudviklingen vil skabe bedre sociale og økonomiske forhold samt øget national og international eksponering.

6.2 EØSU deler synspunkt med kommissær Johannes Hahn, som ved det uformelle ministermøde om byudvikling i Toledo (juni 2010) erkendte, at byer og storbyområder er afgørende aktører i Europa 2020-strategien, idet han sagde, at *»når det kommer til at håndtere udfordringerne forbundet med hurtig globalisering og strukturelle ændringer, er byer de første til at levere innovation og fremme økonomisk udvikling«*.

6.3 I sin udtalelse fra 2008 talte EØSU for en dagsorden for storbyområder på baggrund af Lissabonstrategien⁽¹⁰⁾. Det er især den helhedsorienterede programmering af Europa 2020, som føjer nye facetter til Lissabonstrategien, der giver særlige muligheder for storbyområder og forbedrer forvaltning på flere niveauer, hvilket i årevis har været et meget svagt punkt.

6.4 I storbyområder er kommunikationslinjerne kortere end på nationalt plan. Beslutningstagning og planlægning er i reglen lettere at gennemføre. Myndigheder og andre aktører – arbejdsmarkedsparter og civilsamfundet, først og fremmest uddannelse på alle niveauer, byplanlæggere, ejendomsentreprenører og private investorer – handler som regel mere målrettet. Gode

eksempler viser, at målrettethed, fælles bevidsthed og selv stolthed er særlige drivkræfter for udvikling i storbyområder.

6.5 Der findes et stigende antal målrettede køreplaner, der er inspireret af gode eksempler. I de fleste tilfælde har der været visionære borgmestre og bred opbakning bag disse køreplaner. Nogle eksempler herpå er Gran Bilbao, København – Malmø, Wien og Birmingham.

6.6 En dagsorden for byer ville give gensidige fordele: Europa 2020 kan bidrage med en nyttig struktur til en sådan dagsorden, mens storbyområder vil være nyttige for gennemførelsen af Europa 2020⁽¹¹⁾. De grundlæggende elementer er følgende:

6.6.1 Europa 2020 medfører et behov for en mere effektiv koordinering i Kommissionen i tæt samarbejde med Rådet. Udarbejdelse af politikker og EU-programmer bør forenkles. EØSU foreslår, at projekter samles i Kommissionen. En vigtig sidegevinst vil være mere synlighed for Kommissionens tiltag og (europæisk) koordinering.

6.6.2 En veldefineret og overordnet tilgang skal hjælpe med at kompensere for de uundgåelige økonomiske besparelser, som under den nuværende økonomiske nedgang rammer byer i alle medlemsstater.

6.6.3 Frem til nu har nærhedsprincippet hindret gennemførelsen af en dagsorden for byer. Efter EØSU's opfattelse nødvendiggør Europa 2020 et tættere samarbejde mellem EU og medlemsstaterne med en mere fleksibel tilgang til nærhedsprincippet og med en mindre skarp opdeling mellem EU-kompetencer og nationale kompetencer.

6.6.4 Det er afgørende, at en sådan form for fleksibilitet baner vejen for at medtage regionale, bymæssige og lokale myndigheder som ansvarlige aktører inden for EU-regelsættet. Man har i mange år haft talrige drøftelser om forvaltning på flere niveauer uden noget konkret resultat. Det er nu blevet tid til at gå fra tale til handling omkring forvaltning på flere niveauer og øge funktionelle og interaktive forpligtelser mellem offentlige og private aktører såvel som civilsamfundet.

6.6.5 En Europa 2020-dagsorden for byer vil også medføre øget overvågning fra Kommissionens side af spørgsmål, der er direkte forbundet til byer og storbyområder. Det betyder, at byer og storbyområder, herunder aktører og civilsamfundet, skal anerkendes som medaktører i gennemførelsen af politikker og EU-programmer.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 5.

⁽¹¹⁾ Der findes nogle interessante kommentarer herom i »Report on European Urban Agenda and its future in Cohesion Policy«, Europa-Parlamentet A7-0218/2011 ved ordfører Oldřich Vlasák, der blev vedtaget i juni 2011.

6.6.6 Ligeledes anbefaler Europa 2020 tættere koordinering mellem de enkelte medlemsstater. Med henblik herpå findes der to vigtige områder:

- Medlemsstater opfordres til at se nærmere på hinandens praksis og resultater.
- Tættere koordinering mellem medlemsstater vil være fordelagtig for grænseregioner og deres potentiale som storbyområder. Nationale regeringers bilaterale og trilaterale aftaler vil i særdeleshed hjælpe med at øge samarbejde på tværs af landegrænser.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om leader som instrument for lokal udvikling (initiativudtalelse)

(2011/C 376/03)

Ordfører: **Roman HAKEN**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede på sin plenarforsamling den 20. januar 2011 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om

Leader som instrument for lokal udvikling

(initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 6. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 151 stemmer for og 15 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Leader-metoden har gennem de seneste 20 år bevist sin bæredygtighed. Derfor bør det overvejes at udvide Leader-metoden som et gennemprøvet udviklingsinstrument, samtidig med at dens grundlæggende værdier bevares: nemlig civilsamfundets umiddelbare deltagelse gennem dets inddragelse i lokale partnerskaber og en løbende dialog med borgerne om prioriteterne i det videre udviklingsforløb.

1.2 Med hensyn til de operationelle programmer for tidsrummet efter 2013 skal en betydelig styrkelse af partnerskaberne (særligt de sektoroverskridende lokale og regionale partnerskaber i landdistrikter, men også, og uafhængigt heraf, partnerskaber i byområder) indgå i overvejelserne, samtidig med at processen og partnerskaberne skal harmoniseres med høje krav til merværdi, formålstjenelighed og effektivitet. Partnerskaberne skal altid tage udgangspunkt i en bottom-up-tilgang.

1.3 Udvalget anbefaler, at man anvender Leader-metoden, og udvider denne, i form af bottom-up-partnerskaber for midler fra andre EU-fonde, der sigter mod landdistrikterne. EØSU anbefaler også udtrykkeligt anvendelsen af denne metode i byerne (under en anden betegnelse) i forbindelse med gennemførelsen af udviklingsstrategier og investeringer. Partnerskaberne kan involvere sig i koordineringen af bæredygtighedsrelaterede foranstaltninger, der gennemføres af kommunale myndigheder, virksomheder, almennyttige organisationer og lokale borgere. Dette kræver imidlertid, at man overvinder den nuværende sektorbaserede tankegang for ELFUL og strukturfondene, hvilket vil begrænse tendensen til skarpe skillelinjer mellem de forskellige fonde. Samtidig måtte der udformes lovgivning, der kan gøre det muligt at anvende de forskellige fonde under brug af fælles kontrolsystemer og indikatorer.

1.4 For tidsrummet efter 2013 anbefaler udvalget følgende:

a) at der opstilles en overordnet udviklingsstrategi for landdistrikter, der samler bevillingerne fra en række forskellige fonde i ét budget, og som giver mulighed for anvendelse af

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Fiskerifond og Den Europæiske Socialfond samt andre fonde efter en forenklet procedure og uden tungere administrative byrder;

b) at der opstilles en ensartet definition af landdistrikterne, og at der stilles krav om en helhedsstrategi for udarbejdelsen af lokale udviklingsstrategier;

c) at Leader-metoden anvendes som en velegnet model til udvikling og gennemførelse af bottom-up-partnerskaber;

d) at der i alle fonde skabes et finansielt råderum for udarbejdelsen og implementeringen af en integreret udviklingsstrategi, der tager højde for den kapacitet og viden, som de lokale partnerskaber ligger inde med;

e) at interessekonflikter for medlemmer af lokale aktionsgrupper defineres omhyggeligt og nøje med henblik på at imødegå størstedelen af den kritik, der rettes mod anvendelsen af Leader. Det handler om mere gennemsigtighed og bedre offentlig kontrol og oplysning af befolkningen, flere informationer om, hvad lokale aktionsgrupper egentlig er, hvad de gør og konkret opnår i de enkelte kommuner osv. Dette kan ske via konferencer, seminarer, publikationer og rapporter i de lokale medier (radio, fjernsyn, presse osv.).

1.5 Et nøglebegreb i Barca-rapporten⁽¹⁾ er den såkaldte »place-based development model«, dvs. en stedbaseret udviklingsmodel der skal fremme en integreret lokal eller regional tilgang til problemløsning. Denne stedbaserede strategi (»place-based policy«) har til formål at aktivere det permanent uudnyttede lokale potentiale. Dermed stemmer denne model fuldt ud

⁽¹⁾ Jf. http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/future/barca_en.htm (kun på engelsk).

overens med Leader-metodens karakter og mål: nemlig anvendelse af en bottom-up-strategi, der tager udgangspunkt i de lokale problemers særlige karakteristika, og hvor løsningerne udformes i fællesskab af alle lokale aktører, der har større mulighed for at udnytte en regions eksisterende potentiale. I debatten henvises der ofte til, at der med Lissabontraktaten blev indført et nyt nærhedsprincip gennem en styrkelse af de regionale og lokale myndigheders rolle.

1.6 Særligt hvad angår mindre projekter anbefaler udvalget, at de forvaltningsmæssige byrder reduceres betragteligt (bl.a. ved at reducere omfanget af den dokumentation og de rapporter, som skal afleveres), samt at Leader-metoden inddrages i forenklingsprocessen på lovgivningsområdet, der har til formål at skabe større fleksibilitet og opmuntre til innovation i regionerne. Med hensyn til projekterne anbefaler udvalget, at EU overalt indfører et forskudssystem eller en løbende finansiering. Dermed øges den lokale absorptionsevne betragteligt, og der trækkes ikke på de likvide midler hos de mindre erhvervsdrivende, der optræder som initiativtagere, endelige støttemodtagere og dermed projektansvarlige. Samtidig mener udvalget, at man bør overveje muligheden for, at en national samfinansiering kan erstattes af egne naturalydelse, f.eks. frivilligt arbejde.

1.7 Hvad angår overgangen til en større ressourcevolumen, anvendelse af midler fra flere fonde og anvendelse af denne metode i byområder anbefaler udvalget, at man vender tilbage til »læreprocessen«, dvs. til dengang hvor Leader-metoden blev opfattet som et »laboratorium«. Dette bør dog ske under inddragelse af de entydigt positive erfaringer med gennemførelsen af metoden og fællesskabsinitiativerne i landdistrikterne gennem de seneste 20 år. Udvalget foreslår, at realiseringen af dette innovative koncept forvaltes med større fleksibilitet. Resultatet vil være, at udviklingen i regionerne fremskyndes.

2. Indledning

2.1 Leader-metoden og dens oprindelse – historie, effekt

2.1.1 Udarbejdelsen af Leader-metoden, der er et fællesskabsinitiativ, har strakt sig over en længere periode siden 1991 og omfattet flere faser. Hvor Leader I var et »eksperiment«, var Leader II et »laboratorium«, indtil programmet i 2006 i form af Leader+ nåede sin modenhedsalder. I årene mellem 2004 og 2006 blev metoden gennemført på eksperimentel basis i de nye medlemsstater. Siden begyndelsen af den nuværende programmeringsperiode i 2007 har Leader været en del af de fire hovedområder i den fælles landbrugspolitikens anden søjle og ét af denne politiks fremtrædende instrumenter. For nærværende finansieres Leader via ELFUL, som en del af medlemsstaternes programmer for udvikling af landdistrikterne, og via samfinansiering fra medlemsstaterne på grundlag af princippet om delt forvaltning mellem Kommissionen og medlemsstaterne. Siden 1991 er der blevet afsat 9,75 mia. euro til de forskellige Leader-fællesskabsinitiativer og den nuværende søjle IV under ELFUL. For øjeblikket er mere end 2 200 »lokale aktionsgrupper« aktive i EU. I løbet af de seneste 20 år har EU-støtten til Leader bidraget til etableringen af et enestående netværk af aktører i landdistrikterne, der dækker samtlige 27 medlemsstater.

2.1.2 Dette har bevirket, at der er opstået en enestående og innovativ partnerskabs- og samarbejdsmetode. Metoden gør det muligt at finansiere projekter på en gennemsigtig måde, selv i de mest afsidesliggende regioner i EU 27, der således også får adgang til EU-finansiering.

2.2 Den nuværende situation i EU – de lokale aktionsgrupper

2.2.1 Leader er et populært finansieringsinstrument og en populær metode i landdistrikterne, ikke kun blandt de lokale aktionsgrupper, men især blandt kommunerne og de øvrige organer, der er aktive i landdistriktskommunerne. Der er blevet dannet lokale aktionsgrupper i hver eneste af EU's 27 medlemsstater. I Bulgarien og Rumænien bliver grupperne snart operationelle. Leader spiller en afgørende rolle i førtiltrædelsesstrategierne for kandidatlande og potentielle kandidatlande.

2.2.2 I EU 27 er der indtil nu blevet udvalgt 2 192 lokale aktionsgrupper med et samlet ELFUL-budget for perioden 2007-2013 på ca. 5,5 mia. euro.

2.2.3 Leader understøtter ELFUL's fjerde hovedområde i perioden 2007-2013. De samlede udgifter, der omfatter samfinansiering ved medlemsstaterne og den private sektor, udgør 13,9 mia. euro fra offentlige midler plus 5 mia. euro fra private.

2.2.4 Leader er mere anvendt i de nye medlemsstater end i EU 15. I visse medlemsstater dækker de lokale aktionsgrupper næsten hele landets territorium. De udgør her et effektivt politisk instrument for landdistrikterne og de små bysamfund på landet. Strukturen er et nyttigt supplement til de decentrale offentlige myndigheder.

2.2.5 De lokale aktionsgrupper har gjort det muligt at skabe administrativ kapacitet til at fordele EU-finansieringen på lokalt niveau på en helt igennem transparent måde.

2.2.6 Set på baggrund af den nuværende økonomiske krise kan disse lokale, smidige mellemlidende bidrage effektivt til en forbedring af beskæftigelsen på lokalt plan.

2.3 Evaluering af Leader+

2.3.1 Gennemførelsen af fællesskabsinitiativet Leader+ er blevet undersøgt af Revisionsretten. Revisionsretten har rettet seks centrale henstillinger til Kommissionen og medlemsstaterne, der sammendrager essensen af metodens svage punkter. Kommissionen har reageret på henstillingerne og taget højde for Revisionsrettens kritik både med hensyn til resten af indeværende periode, og med hensyn til udformningen af Leader for den kommende programmeringsperiode.

2.3.2 I EU 15 var 893 lokale aktionsgrupper tilknyttet fællesskabsinitiativet Leader+. Derudover påbegyndte 250 lokale aktionsgrupper i 6 nye medlemsstater implementeringen af Leader-forestillinger i 2004. I alt er der afsat 2,1 mia. euro til fællesskabsinitiativet.

2.3.3 Takket være Leader-metoden har landdistrikterne kunnet begynde at oprette partnerskaber mellem den offentlige og private sektor. Metoden har indebåret en betydelig forbedring af absorptionskapaciteten hvad angår midler fra EU.

2.3.4 I den aktuelle periode har Leader+ bidraget til, at der er opstået endnu flere lokale aktionsgrupper, så deres antal nu er nået op på mere end 2 200.

2.3.5 På trods af den kritik, som Revisionsretten har givet udtryk for, udmønter gennemførelsen af Leader-metoden sig i konkrete resultater i fuld overensstemmelse med EU's politik, eftersom metoden er effektiv, sætter en positiv udvikling i gang, er målrettet, omfattende og gennemsigtig. At Leader-metoden er et led i EU's politik for udvikling af landdistrikterne og medlemsstaternes programmer for udvikling af landdistrikterne er m.a.o. helt igennem berettiget, hvorfor programmet fortjener yderligere støtte, ikke blot som led i den fælles landbrugspolitik. Leader tilskynder til indgåelse af lokale tværsektorielle partnerskaber og fungerer med udgangspunkt i nærhedsprincippet som lokalt finansieringsinstrument til fremme af udviklingsprojekter, der har støtte i lokalbefolkningen, og som forbedrer levestandarden i landdistrikterne.

2.3.6 Med nærværende udtalelse ønsker udvalget at øge interessen for Leader-metoden og at gøre det nemmere at anvende de lokale aktionsgrupper systematisk - også i forbindelse med finansieringsinstrumenter, der ikke er led i udviklingen af landdistrikterne. Bl.a. vil udtalelsen bidrage til at begrunde behovet for, som et minimum, at fastholde den del af de generelle midler under den fælles landbrugspolitik, der afsættes til Leader, og dermed fastholde en fremtrædende rolle for Leader som led i den fælles landbrugspolitik.

2.3.7 Leader-metoden kan ligeledes anvendes til programmer, der finansieres af andre EU-midler. Således har metoden bl.a. gjort det muligt at styrke samhørigheden i landbosamfundene.

3. Henstillinger vedrørende landdistrikterne

3.1 Leader-metoden kan ligeledes fremskynde udviklingen i landområderne. Metoden har vist sig så effektiv, at den så vidt muligt bør udvides til at omfatte alle landdistrikter i EU. EØSU henstiller, at Leader-metoden fastholdes som et led i den fælles landbrugspolitik, og at der i den forbindelse ligeledes gives mulighed for at trække på midlerne fra samhørighedspolitikken og miljøsektoren. Dette ville åbne op for en samlet tilgang til udvikling af landdistrikterne og for en mere effektiv tilrettelæggelse af en bæredygtig integreret udvikling af landdistrikterne. På den måde vil også forbindelserne mellem byerne og landområderne kunne forbedres (?). I sammenhæng med ELFUL udgør

Leader («Liaisons Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale») et nyttigt led mellem landdistrikterne og byområderne. I forhold til byområderne ville der være god fornuft i at ændre metodens principper og afgrænse den fra Leader, f.eks. i kraft af et program for sammenhæng mellem økonomiske udviklingsforanstaltninger i byerne («Liaisons Entre Actions de Développement de l'Économie des Villes – Leadev»).

3.2 Udvalget foreslår, at der stilles flere midler til rådighed via Leader-metoden, og ikke kun midler der henhører under de kommende programmer for udvikling af landdistrikterne. Metoden anvendes ligeledes inden for rammerne af Den Europæiske Fiskerifond. Endvidere foreslår udvalget dels, at alle øvrige operationelle programmer, der er rettet mod landdistrikterne, eller hvis støttemodtagere er hjemmehørende her (små kommuner, landsbyskoler, mikrovirksomheder, SMV'er, landbrugsbedrifter, non profit-organisationer mv.), får mulighed for deltagelse i det respektive program via Leader-metoden som led i ELFUL, dels at mellem 5 % og 25 % af midlerne afsættes til metoden. Dette vil sikre andelen af integrerede og innovative projekter som resultat af den samordnede fælles indsats i landdistrikterne.

3.3 EØSU mener, at Leader-metoden bør betragtes som fremtidens innovative bottom-up-fremgangsmåde, og at den derfor bør begrænses mindst muligt af administrative procedurer og tematikker. Lokalbefolkningen kender bedst sine egne behov. Dette er ét af nærhedsprincippet's vigtigste grundsatninger. Udvalget foreslår at anvende princippet om offentlig kontrol i partnerskaberne med udgangspunkt i lokalbefolkningens initiativer.

3.4 De lokale aktionsgruppers og partnerskabernes betydelige merværdi skyldes aktiveringen af og lettelsen af samvirket mellem lokalbefolkninger. Denne fordel værdsættes ikke tilstrækkeligt i forbindelse med evalueringen af gennemførelsen af fællesskabsinitiativet Leader+, hvorfor udvalget foreslår i højere grad at fremhæve betydningen af den indsats, der ydes af medlemmerne af aktionsgrupperne i et givent lokalområde. Dette vil kunne munde ud i en mere åben tilgang i forbindelse med udarbejdelsen af lokale udviklingsstrategier, koordinering på lokalt niveau samt deltagelse af alle parter, der har en interesse i en bæredygtig og varieret udvikling som garanti for bedre livskvalitet. Udvalget henstiller i øvrigt, at frivillige partnerskaber mellem kommuner bør kunne være medlemmer af lokale aktionsgrupper og fremlægge projektforslag. Det er imidlertid klart, at Leader ikke kan afhjælpe manglende indtægter i kommunerne eller finansiere tjenesteydelser af almen interesse på lokalt plan i EU's medlemsstater.

3.5 Interterritoriet og transnationalt samarbejde mellem lokale aktionsgrupper er afgørende ved anvendelsen af Leader-metoden. Metodens meget gavnlige effekt for gennemførelse af internationalt og interregionalt samarbejde og partnerskaber (mellem flere lokale aktionsgrupper) er ikke blevet anerkendt tilstrækkeligt i de seneste to årtier. I et EU, hvor levestandarden i medlemsstaterne i visse tilfælde er meget uens, og hvor der (selv inden for den samme medlemsstat) kan være meget betydelig forskel på landdistrikterne, er metoden afgørende og helt uundværlig for landkommunerne, hvis udvikling den kan have afgørende indflydelse på.

(?) Jf. http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/pdf/pawel_samecki_orientation_paper.pdf (s. 10).

4. Henstillinger vedrørende byområder

4.1 Når det er muligt at anvende partnerskabsbaserede metoder for alle EU-midler kan det også lade sig gøre uafhængigt at udvide anvendelsen af princippet for Leader-metoden fra landdistrikterne til store bysamfund og deres lokalområder med henblik på at oprette »lokale partnerskaber«. I begyndelsen kan der f.eks. være tale om en overgangsperiode, der efterfølgende underkastes en evaluering. Udvalget anbefaler, at dette partnerskabsbaserede koncept betegnes som et »udviklingsprogram for byområder«, og at man lader denne mulighed indgå i alle udviklingsfonde, der forvaltes af de forskellige generaldirektorater. Det vil øge effektiviteten at integrere ressourcerne.

4.2 Udvalget anbefaler, at princippet i Leader-metoden uafhængigt og adskilt fra Leader også anvendes på bynære områder, således at byerne understøtter metoden i randområderne, hvorved forskellene mellem landdistrikt og byområde gradvis vil blive udjævnet.

4.3 Udvalget anbefaler derudover, at foranstaltningerne under det tidligere fællesskabsinitiativ URBAN, LIFE-programmet

og andre programmer integreres under anvendelse af Leader-metodens principper, således at den samlede merværdi øges.

4.4 Ved forberedelsen og gennemførelsen af partnerskabsbaserede projekter i store byområder er det bedst direkte at inddrage de kommunale selvstyremyndigheder eller koordinere de enkelte aktiviteter med disse myndigheder. På den måde kan det forhindres, at de enkelte projekter eventuelt modarbejder hinanden, og der kan tværtimod opnås en synergieffekt mellem de projekter, der realiseres af lokale myndigheder og lokale partnerskaber. Derudover sikres støtten fra partnerskabsbaserede projekter. Den bedste metode til at skabe synergi består i at udarbejde integrerede udviklingsplaner for de berørte byer, byområder og storbyområder.

4.5 Leader-metoden kan i byområder gennemføres på grundlag af partnerskaber møntet på et bestemt subregionalt byområde og med udgangspunkt i faste kriterier, som det nu er tilfældet i landdistrikterne.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremtiden for unge landmænd i Europa (initiativudtalelse)

(2011/C 376/04)

Ordfører: **Pedro NARRO**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 20. januar 2011 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Fremtiden for unge landmænd i Europa«

(Initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 21. juni 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 22. september, følgende udtalelse med 136 stemmer for og 6 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Statistikkerne viser klart, at der er en generel nedgang i antallet af unge landmænd og at landbrugserhvervet er i tilbagegang. Stillet over for denne ubønhørlige udvikling, som står i skarp kontrast til nødvendigheden af at finde en løsning på fødevareproblemet, ønsker EØSU, at EU-institutionerne og de nationale regeringer nu sætter politikken til gavn for unge landmænd højt på dagsordenen.

1.2 EØSU erkender, at landbrugsegnene byder på nye muligheder, som kan komme de unge på landet til gode. At drive landbrug er ved at udvikle sig til en kompleks og teknificeret aktivitet, som kræver stadig større forudsætninger. De unge har den fordel, at de går ind i erhvervet med en forretningsmæssig og moderne indstilling og er åbne over for ny teknologi. Med de rette instrumenter og den rette lovgivningsramme er landmændene i den yngste aldersgruppe dem, der har de bedste forudsætninger for at imødegå den udfordring, der ligger i at skabe fødevarer sikkerhed, ved at producere fødevarer af kvalitet med en rationel udnyttelse af naturressourcerne.

1.3 De største problemer for unge landmænd ligger i vanskelighederne med at få adgang til jord og långivning. På dette område bør man som en hasteforanstaltning fremme nye systemer for adgang til jord og sikre adgang til lån via en europæisk garantiordning.

1.4 EØSU foreslår, at der oprettes et europæisk observatorium, som skal analysere og evaluere problemerne i forbindelse med etablering, overdragelse og generelt alle spørgsmål vedrørende generationsskiftet i landbruget.

1.5 Støtten til unge landmænd er ikke et spørgsmål, som kun vedrører landdistriktudvikling. I den aktuelle situation med omlægning af den fælles landbrugspolitik bør der i den første søjle indarbejdes en ny specifik støtteordning for unge landmænd. For den anden søjles vedkommende er det nødvendigt, at etableringsstøtten gøres til en obligatorisk foranstaltning i hele Den Europæiske Union.

1.6 En af de udestående opgaver for EU er at gøre det lettere at overdrage bedrifter til de unge. EØSU mener, at der kunne opnås en langt større effekt af sådanne foranstaltninger ved at forbedre pensionerne for at give landmændene mulighed for at trække sig tilbage på en værdig måde.

1.7 Grundlaget for udviklingen af en iværksættermentalitet blandt unge landmænd er adgang til uddannelse og ny teknologi. Det er ikke nok med en teoretisk uddannelse, som ikke holder trit med udviklingen: de unge har krav på kontinuerlig, faglig rådgivning om praktiske spørgsmål vedrørende driften. EØSU foreslår oprettelse af et nyt program for udveksling af unge landmænd (»Erasmus farmer«) og tilpasning af Leonardo-programmet, og det efterlyser i lyset af aldringen i sektoren nye retningslinjer for inddragelse af de unge i andelsforeninger og landbrugsorganisationer. Børn fra landet bør tilbydes praktisk og teoretisk undervisning, blandt andet i form af sommerlejr og forskellige aktiviteter.

1.8 Den Europæiske Union har et stort ansvar over for de unge landmænd. Det er dog absolut nødvendigt, at medlemsstaterne inden for deres kompetenceområder giver skattebegunstigelser, fjerner bureaukrati, investerer i infrastrukturer og public service i landdistrikterne, fremmer korte forsyningskæder, tilskynder til diversificering og endeligt bidrager til at gøre landdistrikterne til attraktive steder at bo og arbejde i.

2. De unge landmænd i Europa

2.1 Det er nu 10 år siden, at EØSU udarbejdede sin sidste udtalelse om unge landmænd ⁽¹⁾. Desværre er de bange anelser, som kom til udtryk i den udtalelse, gået i opfyldelse: ikke alene er antallet af unge landmænd blevet ved med at styrtdykke: de landmænd, som med nød og næppe holder stand inden for erhvervet, står nu – ti år senere – i en situation, hvor der ikke er meget lys for enden af tunnelen.

2.2 I Europa som helhed er der én landmand under 35 år for hver 9 landmænd over 55 år. I nogle medlemsstater såsom Portugal, Spanien, Italien, Storbritannien eller Bulgarien er andelen af unge landmænd ganske lille (kun 1 ung landmand for hver 20 over 55 år). Dog ser billedet helt anderledes ud i lande som Polen, Østrig eller Tyskland, hvor der er 1 ung landmand for hver 3 over 55 år. Disse forskelle skyldes grundlæggende, at nogle lande har gunstige lovgivningsrammer, som har været i stand til at sætte skub i generationsskiftet på landet ved hjælp af incitamenter til overdragelse af bedrifter.

2.3 En analyse af landbrugsstrukturerne viser – omend med varierende intensitet – et generelt fald i antallet af landmænd og at aldringen sker i et meget hurtigere tempo end inden for andre erhverv. Siden år 2000 er antallet af landmænd faldet med 9 % og der er 45 % færre unge landmænd.

2.4 Frafaldet af erhvervsaktive kan ikke på langt sigt opvejes gennem øget produktivitet. I en tid med store udsving i råstofpriserne får strategiske aspekter såsom fødevarerikkerhed og fødevarerikkerhed ⁽²⁾, som er behandlet ved flere lejligheder i EØSU's udtalelser, særlig stor betydning. Beskyttelsen af miljøet og andre offentlige goder er af global interesse og kan ikke importeres. Derfor har landmændene en funktion, som ikke begrænser sig til deres økonomiske aktivitet. Europa 2020-strategien, som er baseret på grøn, intelligent og bæredygtig vækst, vil være en ren utopi uden landmændenes medvirken.

2.5 Landbrugets strategiske betydning er noget, der ikke stilles spørgsmål ved. Ikke desto mindre synes landbrugets tilbagegang ikke at ville tage nogen ende, og det haster nu i forbindelse med reformen af den fælles landbrugspolitik at tage op til grundig overvejelse, hvilken kurs der skal anlægges for at gøre landbrugserhvervet mere attraktivt og rentabelt. Denne situation er særligt kritisk for husdyrsektoren. Hvis de unge ikke får gunstige betingelser til udøvelse af erhvervet, vil alle specifikke og velmente foranstaltninger vedrørende etablering, uddannelse, overdragelse af bedrifter, skatteregler osv. være spildte.

3. Udfordringerne for de unge landmænd i Europa

3.1 EU's landbrug er under forandring – for mange er der tale om en overgang til en ny landbrugsmodel. Det bliver en

opgave for de unge landmænd at tage de nye udfordringer op og rette deres landbrugsdrift ind efter de opstillede mål. Manglen på stabile, langsigtede politikker har skabt en sådan usikkerhed og ustabilitet i sektoren, som har påvirket landmændenes økonomiske planlægning.

3.2 Landmændene befinder sig i en paradoks situation: de påtager sig i dag større risici, foretager større investeringer, bærer større produktionsomkostninger og er bedre uddannede, og alligevel er de priser, der betales for deres produkter, de laveste nogensinde. Debatten om instrumenter og specifikke foranstaltninger for unge landmænd kan ikke skjule den kendsgerning, at landbrugsdriften vil gå tilbage i Europa, hvis det ikke lykkes at garantere landmændene et minimalt afkast og retfærdige priser på deres produkter. For at gøre det muligt for landmændene at leve af frugten af deres arbejde anbefaler EØSU, at der indføres en regulering af landbrugsmarkedene baseret på gennemsigtighed på markederne for landbrugsvarer, at der organiseres fødevarerhandel, som muliggør fødevarerikkerhed, med etablering af store produktions- og samhandelsregioner på landbrugsområdet. WTO reglerne egner sig ikke for landbruget; derfor bør der overvejes særlige instanser, således som det anbefales af bl.a. MOMAGRI (Mouvement pour l'Organisation Mondiale de l'Agriculture).

3.3 Skævhederne i fødevarerforsyningskæden afskrækker i væsentlig grad de unge fra at gå ind i erhvervet: store forskelle mellem de priser, som landmændene får for deres varer, og de endelige priser, som forbrugerne betaler, manglen på gennemsigtighed og illoyal handelspraksis præger den måde, som fødevarerforsyningskæden fungerer på ⁽³⁾.

3.4 EU er i gang med en ambitiøs proces i retning af liberalisering af handelen med Middelhavslandene, Mercosur, Canada osv. De unge landmænd spørger sig selv, hvordan de vil kunne forene en kvalitetsproduktion med høje miljømæssige og sociale standarder med en billig import af produkter, som langt fra lever op til EU's produktionsstandarder. Denne proces vil koncentrere produktionen i de mest konkurrencedygtige områder og føre til, at der i mange landbrugsegne ikke længere vil blive drevet landbrug ⁽⁴⁾.

3.5 Reformen af den fælles landbrugspolitik giver også lejlighed til at lede støtten i retning af de unge landmænds behov og koncentrere støtten om produktionen af landbrugsvarer. At støtte de unge betyder ikke, at man glemmer de ældre: det drejer sig om at finde en sammenhængende støtteramme, som kan gøre det rentabelt at drive landbrug.

⁽¹⁾ EFT C 36 af 8.2.2002, s. 29-35 »Den nye økonomi, videnssamfundet og landdistriktd udvikling. Perspektiverne for de unge landmænd«.

⁽²⁾ EUT C 54 af 19.2.2011, s. 20-23 »Forsyningsikkerhed i landbrugs- og fødevarersektoren i Den Europæiske Union«.

⁽³⁾ EUT C 48 af 15.2.2011, s. 145-149 »En bedre fungerende fødevarerforsyningskæde i Europa«.

⁽⁴⁾ EUT C 255 af 22.9.2010, s. 1-9 »Handel og fødevarerikkerhed«.

3.6 Traditionelt har EU's lovgivning om støtte til etablering først og fremmest sigtet mod de unge landmænd. Nu er tiden inde til nye tiltag, som kan fremme de unges erhvervsaktivitet via første og anden søjle i den fælles landbrugspolitik. Prioritering af støttetildelingen bør danne grundlaget for den nye model.

3.7 De offentlige myndigheder bør energisk arbejde på at fremhæve værdien af landbrugsarbejde og gøre det mere synligt. På trods af en gigantisk EU-lovgivning om mærkning, kvalitet og afsætningsfremme er der stor uvidenhed om og stigende ligegyldighed over for, hvad det vil sige at producere sunde kvalitetsfødevarer⁽⁵⁾. De europæiske forbrugere bruger kun 14 % af deres budget på madindkøb. EØSU anerkender det store og vigtige arbejde, som landbrugets organisationer på nationalt og europæisk plan gør for på pædagogisk vis at udbrede kendskabet til og synligheden af landmandens arbejde samt fødevarersektorens strategiske rolle.

3.8 EU's slogan »fra jord til bord«, den såkaldte »sporbarhed« bør formidles til forbrugeren på en sammenhængende måde. Kvalitetsproduktstrategien er meget vigtig for bedrifternes konkurrenceevne og forbrugernes sundhed; den bør derfor udvides til reelt at omfatte produkter, som EU importerer fra tredjelande, for at bekæmpe og afskrække fra urimelig handelspraksis.

3.9 Budgettet er altid et afgørende element i enhver strategi, men EØSU erkender dog, at mange af de foranstaltninger, som er nødvendige for at gøre landbrugsdrift rentabel, ikke afhænger af yderligere midler, men af den politiske vilje til at satse på forandring og på en sammenhængende og langsigtet strategi, som kan gøre landmiljøet mere attraktivt⁽⁶⁾.

4. Indsatsområder

Udvikling af landdistrikter – etablering

4.1 Traditionelt har den europæiske debat om fremtiden for unge landmænd drejet sig om at analysere foranstaltninger vedrørende etablering. De få og mangelfulde statistikker, der findes, viser klart, at prioriteringerne og intensiteten i støtten til unge landmænd varierer meget gennem hele Europa. Mens lande som Frankrig anvender omkring 10 % af budgettet for landdistriktudvikling på unge landmænds etablering, har andre lande såsom Holland, Malta, Irland, Slovakiet osv. af forskellige grunde ikke truffet foranstaltninger til fremme af etablering. I EU som helhed vil kun 3 % af midlerne til landdistriktudvikling i budgetperioden 2007-2013 blive anvendt til støtte for unge landmænd. De unge er gennemsnitligt 28 år, når de etablerer sig. EØSU mener, at i betragtning af etableringens strategiske betydning for hele EU vil det være hensigtsmæssigt at gøre denne foranstaltning obligatorisk i planerne for landdistriktudvikling og samtidigt fastsætte en obligatorisk minimumsstøttesats.

⁽⁵⁾ EUT C 18 af 19.1.2011, s. 5-10 »Fællesskabets landbrugsmodel: produktkvalitet og forbrugeroplysning som konkurrenceparametre«.

⁽⁶⁾ EUT C 132 af 3.5.2011, s. 63-70 »Den Fælles landbrugspolitik på vej mod 2020: Morgendagens udfordringer: fødevarer, naturressourcer og landområder«.

4.2 EØSU mener, at EU's etableringsordning bør være fleksibel – især når det gælder fristerne – for at tilskynde til at give sig i kast med landbrug. Det komplicerede og meget bureaukratiske system er en bremseklo. I nogle tilfælde burde medlemsstaterne indføre forskellige etableringsprogrammer af forskellig varighed og således med forskellige finansieringsordninger. I mange lande gør kravet om at binde sig til en etablering for ikke mindre end 5 år det vanskeligt for de unge at beslutte sig til at gå ind i erhvervet. Etableringsstøtten bør gradueres. Faktisk ville det være fornuftigt i forbindelse med støttetildelingen at skelne mellem unge landmænd, der driver landbrug som hovederhverv, og deltidslandmænd. Ligeledes burde EU's nye lovgivningsrammer ikke kun tage højde for de unge, som etablerer sig i sektoren fra 2014, men også til dem, som gjorde det før denne dato.

De unges rolle i den fælles landbrugspolitik første søjle

4.3 Ved reformen af den fælles landbrugsordning bør man være særligt opmærksom på de unge landmænds situation inden for rammerne af en ny model for direkte støtte. Kommissionen bør i sine nye retningslinjer for direkte betalinger prioritere støtten til de unge. Denne støtte kunne bestå i, at en ekstra andel af støtten forbeholdes bestemte prioriterede kategorier af landmænd, heriblandt de unge. En anden mulighed kunne være at indføre en specifik støtte til unge. En sådan betaling skulle ikke være baseret på areal, men gradueres efter kriterier såsom beskæftigelse, bedriftstype eller de foretagne investeringer. EØSU bakker op om de igangværende overvejelser over definitionen af begrebet »aktiv landbruger« som støttemodtager og peger på, at man også bliver nødt til at diskutere begrebet »aktivt kooperativ«.

De unge landmænds rolle under den fælles landbrugspolitik anden søjle

4.4 Den fælles landbrugspolitik anden søjle bør ligesom den første søjle bidrage væsentligt til at støtte og motivere de unge landmænd i udøvelsen af deres erhverv

4.4.1 Foranstaltningerne under den fælles landbrugspolitik anden søjle kan og bør skabe de nødvendige forudsætninger for, at de unge landmænd kan blive omfattet af foranstaltningerne, således at der kan tages hensyn til alle ansøgere, såfremt der skulle mangle budgetmidler.

4.4.2 Inden for rammerne af den anden søjle bør der skabes de nødvendige støttestrukturer for de unge landmænd, herunder bl.a. en rådgivningstjeneste og en hjælpetjeneste for husdyrbrug. Eftersom dyrene har brug for, at deres opdrætter er til stede hver eneste dag for at passe og pleje dem, bør der i medlemsstaterne vedtages politiske foranstaltninger og oprettes organisationer, som sikrer, at en anden træder i stedet for landmanden i perioder med sygdom eller ferie. Det er af afgørende betydning, at der findes en hjælpetjeneste for bedrifterne i det øjeblik, hvor de unge skal beslutte, hvorvidt de skal videreføre familielandbruget. Nu om dage er de unge ikke længere parate til at påtage sig driften af et landbrug, vel vidende at de resten af deres liv vil være nødt til at arbejde 365 dage om året uden

ferie. Eftersom der i mange medlemsstater endnu ikke findes en sådan hjælpetjeneste, bør der træffes bindende foranstaltninger under den fælles landbrugspolitikens anden søjle, som gør det muligt for landmænd, der driver husdyrbrug, at benytte sig af en sådan tjeneste i perioder med sygdom (herunder også barselsorlov før og efter fødslen) samt på fridage og/eller i årlige ferieperioder.

Uddannelse – Nye teknologier

4.5 Uddannelsen af de fremtidige landmænd er en af de grundlæggende forudsætninger for succes i landbruget. Ikke desto mindre må det konstateres, at mens uddannelsen i nogle lande er udmærket, er der i andre lande en afgrund mellem den uddannelse, staten kan tilbyde, og landmændenes reelle behov. Landbrugsorganisationerne bør tages med på råd i forbindelse med de unges uddannelse. Det gælder om at tilbyde de unge en uddannelse af kvalitet med højt kvalificerede lærerkræfter og med ajourførte undervisningsplaner, som imødekommer den unge landmands behov. Undertiden er uddannelseskurserne ikke andet end en bureaukratisk formalitet for at få adgang til støtten og uddannelsen virker ikke tilstrækkeligt motiverende. Den deraf følgende mangel på motivation er problematisk, især når forudsætningerne er til stede for at gøre uddannelsen til et meget nyttigt redskab i hænderne på de unge landmænd. Det er absolut nødvendigt, at praktik indgår i uddannelsen: den danske model har været i stand til at forene den teoretiske uddannelse med praktik på heltidsbrug. Det tager 3 år og 8 måneder at få det »grønne bevis«.

4.6 EU bør støtte europæiske uddannelsesprogrammer for landmænd eller bedrifter, som giver unge landmænd, der har afsluttet deres uddannelse inden for de seneste to år, mulighed for at komme i praktik et år. Støttemodtageren skulle forpligte sig til at udarbejde en uddannelsesplan for den unge, som i givet fald kunne overtage bedriften, men allerede under praktikopholdet bidrage med sin viden og en ny mere innovativ indstilling. Kort sagt kunne man imødekomme både de unge og de ældres behov, som ofte er komplementære. Ligeledes ville det være en god ide, at visse EU-programmer såsom Leonardo, det syvende forskningsrammeprogram, programmet »Unge på vej« m.fl. udbygges med specifikke foranstaltninger for unge landmænd. Efter EØSU's mening bør Erasmus-programmet, som er indrettet på studerende og unge iværksættere, tilpasses, således at unge landmænd kan deltage og supplere deres uddannelse på andre landbrugsbedrifter og husdyrbrug i EU.

4.7 Det økologiske landbrug er et interessant alternativ for nyetablerede landmænd, men ikke det eneste. Integreret produktion eller det jordbundsbevarende landbrug bør også nyde fremme på europæisk plan. Uddannelsen bør også omfatte nye produktionssystemer, som kan forbedre udbyttet og den bæredygtige udnyttelse af naturressourcerne. Bioteknologi kan også skabe nye muligheder i Europa for unge landmænd (⁷).

(⁷) EUT C 100 af 30.4.2009, s. 44-52, »EU over for verdens fødevarerudfordring«.

Vi er stærkere, når vi står sammen

4.8 De unges aktive medvirken i landbrugsorganisationer og andelsforeninger er en nødvendig forudsætning for at tilføje dem nye ideer, innovation og øget iværksætterånd. I en situation med koncentration af efterspørgslen hos en håndfuld store detailkæder er det presserende nødvendigt at puste nyt liv i andelsselskaberne for at forbedre markedsføringen. Derfor foreslår EØSU, at der etableres salgscentraler, som forvaltes af landmændene, for at skabe balance i styrkeforholdene over for de store distributørers magtfulde indkøbscentraler. I denne forbindelse bør man fremme de unges deltagelse i andelsforeningernes bestyrelser og i beslutningsprocessen og således drage nytte af deres uddannelse og visioner. Den største andelsforening inden for landbruget i Frankrig (Terrena) har flere ungdomskomitéer, som indfører dem i andelsbevægelsens komplicerede verden.

Andre EU-politikker

4.9 EU bør anvende de midler, der er afsat til de forskellige EU-politikker, til i første række at gøre det attraktivt at bo på landet, og dernæst at fremme konsolideringen af erhvervsaktiviteter, der ligesom landbruget danner rygraden i landdistrikternes socioøkonomiske struktur. Således bør EU-projekterne på områderne miljø, forskning og virksomheder omfatte specifikke støtteforanstaltninger for unge generelt og unge landmænd i særdeleshed. EU har nogle positive erfaringer på dette område, som man bør bygge videre på. Gode eksempler er udvekslingsprogrammet CEJA, der giver unge landmænd fra hele Europa mulighed for et værdifuldt uddannelsesophold på andre bedrifter i EU, og uddannelsesprogrammet Tellus (et resultat af samarbejdet mellem CEJA og Kommissionen) med det mål at give skoleelever et indblik i det ukendte arbejde, som landmanden udfører. Generationsskiftet på landet bør være et synligt mål for EU. I denne forbindelse kan oprettelsen af et europæisk observatorium, som skal analysere de unge landmænds situation og behov, være et godt grundlag til støtte for nye lovgivningsmæssige initiativer. Det drejer sig ikke om at oprette nye bureaukratiske organer, men nogle instrumenter, som med klare og konkrete funktioner kan analysere generationsskiftet i det europæiske landbrug og fremskaffe information og passende statistikker om dette emne.

Nationale initiativer

4.10 EU-foranstaltningerne for unge landmænd bør ledsages af specifikke initiativer, som vedtages på nationalt plan. De største vanskeligheder, som de unge møder, er i forbindelse med overtagelse af forældrenes gård, køb af en bedrift samt skattereglerne. Det haster med at få truffet effektive foranstaltninger, som kan gøre det tillokkende for en landmand at etablere sig. Det kan dog generelt konstateres, at der i de forskellige lande i EU findes et kompliceret bureaukrati, som hæmmer virkningen af mange af disse foranstaltninger.

4.11 Medlemsstaterne bør samle deres kræfter om at udforme mekanismer for at lette adgangen til jorden for de unge landmænd ved at skabe et sikkerhedsnet under de store investeringer, der kræves og som udgør en af de store hindringer for etablering. De initiativer, som nogle medlemsstater har taget, viser, hvad der kan gøres. I Frankrig har non-profit-organisationen SAFER fået til opgave at begrænse koncentrationen af jordlodderne og lette de unges adgang til jorden.

Bruxelles, den 22. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet på plenarforsamlingen, men opnåede dog mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Punkt 3.2

Tekst ændres:

»Landmændene befinder sig i en paradoksal situation: de påtager sig i dag større risici, foretager større investeringer, bærer større produktionsomkostninger og er bedre uddannede, og alligevel er de priser, der betales for deres produkter, de laveste nogensinde. Debatten om instrumenter og specifikke foranstaltninger for unge landmænd kan ikke skjule den kendsgerning, at landbrugsdriften vil gå tilbage i Europa, hvis ~~landmændene det ikke lykkes at garantere landmændene har udsigt til~~ et minimalt afkast og retfærdige priser på deres produkter, der står i et rimeligt forhold til produktionsomkostningerne. For at gøre det muligt for landmændene at leve af frugten af deres arbejde anbefaler EØSU, at der indføres en regulering af landbrugsmarkedene baseret på gennemsigtighed på markederne for landbrugsvarer, at der organiseres fødevarerhandel, som muliggør fødevarerens suverænitet, med etablering af store produktions- og samhandelsregioner på landbrugsområdet. WTO-reglerne gælder ikke for landbruget; derfor bør der overvejes særlige instanser, således som det anbefales af bl.a. MOMAGRI (Mouvement pour l'Organisation Mondiale de l'Agriculture).«

Afstemningsresultat:

For	36
Imod	66
Hverken for eller imod	27

Punkt 4.7

Tekst slettes:

»De unges aktive medvirken i landbrugsorganisationer og andelsforeninger er en nødvendig forudsætning for at tilføre dem nye ideer, innovation og øget iværksætterånd. I en situation med koncentration af efterspørgslen hos en håndfuld store detailkæder er det presserende nødvendigt at puste nyt liv i andelsselskaberne for at forbedre markedsføringen. ~~Derfor foreslår EØSU, at der etableres salgscentraler, som forvaltes af landbrugerne, for at skabe balance i styrkeforholdene over for de store distributørers magtfulde indkøbscentraler.~~ I denne forbindelse bør man fremme de unges deltagelse i andelsforeningernes bestyrelser og i beslutningsprocessen og således drage nytte af deres uddannelse og visioner. Den største andelsforening inden for landbruget i Frankrig (Terrena) har flere ungdomskomiteer, som indfører dem i andelsbevægelsens komplicerede verden.«

Afstemningsresultat:

For	47
Imod	60
Hverken for eller imod	17

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om udvikling af landdistrikterne og beskæftigelse på det vestlige Balkan

(2011/C 376/05)

Ordfører: **Cveto STANTIČ**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede på sin plenarforsamling den 19.-20. januar 2011, under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om

Udvikling af landdistrikterne og beskæftigelse på det vestlige Balkan.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 8. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling af 21.-22. september 2011 følgende udtalelse med 166 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Datamaterialet om landdistrikternes socioøkonomiske karakteristika i såvel EU som på det vestlige Balkan ⁽¹⁾ er usammenhængende og ikke sammenligneligt, og dette skyldes til dels manglen på en fælles definition af begrebet landdistrikter. EØSU støtter derfor idéen om *at harmonisere kriterierne for en definition af landdistrikter* på EU-niveau, hvilket vil gøre det muligt at foretage en bedre sammenligning af landdistrikter samt de anvendte politikker og foranstaltninger.

1.2 Landdistrikterne på det vestlige Balkan står over for utallige strukturelle og socioøkonomiske problemer, som kan løses inden for rammerne af EU's politik for udvikling af landdistrikterne og den fælles landbrugspolitik. EØSU anbefaler kraftigt, at landene på det vestlige Balkan gør brug af EU's erfaringer i udformningen af en politik for udvikling af landdistrikterne, som tager højde for specifikke nationale problemer og prioriteter.

1.3 Store landdistrikter på det vestlige Balkan forbliver affolkede og deres ressourcer uudnyttede, samtidig med at der i byområder registreres en uforholdsmæssig høj befolkningskoncentration og grad af økonomisk aktivitet. Denne tendens har negative følgevirkninger på det økonomiske, sociale og miljømæssige område samt for den fysiske planlægning. Derfor bør der udformes og iværksættes specifikke områdebaserede foranstaltninger med det formål at skabe en bæredygtig økonomisk vækst i disse områder.

1.4 Den almindelige forekomst af subsistens- og semisubstanslandbrug, en høj arbejdsløshedsprocent, skjult arbejdsløshed og en lav grad af mobilitet i arbejdsstyrken er kendetegnende for økonomien i landdistrikterne på det vestlige Balkan. Landdistrikternes eneste konkurrencemæssige fordele er lave lønomkostninger og naturressourcer af høj kvalitet. Udviklingen af en iværksætterkultur bremses af faktorer såsom en

underudviklet infrastruktur, mangel på faglært arbejdskraft, begrænset adgang til markeder og finansiering, mangel på investeringsstøtte og et beskedent iværksætterpotentiale.

1.5 Ekstensivt landbrug er stadig en afgørende drivkraft for landdistrikternes økonomi og en stor kilde til beskæftigelse i landdistrikterne på det vestlige Balkan. Imidlertid må det gennemføre en modernisering og øge produktiviteten, hvilket vil resultere i et overskud af arbejdskraft i landbruget. Løsningen består i en diversificering af landdistrikternes økonomi med det formål at reducere den indkomstmæssige risiko for husholdningerne i landdistrikterne.

1.6 De politikker for udvikling af landdistrikter, som burde bidrage til en diversificering af landdistrikternes økonomi, er stadig utilstrækkelige og ikke i tråd med EU's politik for udvikling af landdistrikterne. Selv i de tilfælde, hvor der findes specifikke nationale politikker, lægger politisk ustabilitet og hyppige regeringsskift hindringer i vejen for kontinuiteten og vanskeliggør gennemførelsen. Der er afsat midler til udvikling af landdistrikter i de fleste af landene, men sammenlignet med EU er der stadig tale om beskedne beløb.

1.7 Førtiltrædelsesbistand til landbrug og udvikling af landdistrikter (IPARD) er fortsat den største kilde til finansiel støtte i landdistrikterne. De fleste af landene har problemer med at overtage EU's nuværende model for udvikling af landdistrikterne pga. modellens kompleksitet og krævende gennemførelsesprocedurer. Derfor bør EU overveje, om det er muligt at forenkle IPARD's forvaltning, kontrolprincipper og procedurer med det formål at fremme en effektiv brug af de tilgængelige midler og foranstaltninger.

1.8 Et stort problem i forbindelse med adgangen til IPARD's instrumenter ser ud til at være en utilstrækkelig forvaltnings- og institutionel kapacitet på nationalt og lokalt niveau og en lav kapacitet hos de potentielle støttemodtagere. De nationale regeringer opfordres til at gøre en større indsats for at styrke institutions- og kapacitetsopbygning hos de potentielle støttemodtagere.

⁽¹⁾ Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Kosovo, jf. FN's Sikkerhedsråds resolution 1244/99, Montenegro og Serbien.

1.9 EØSU anbefaler ligeledes en mere fleksibel anvendelse af førtiltrædelsesbistanden til udvikling af landdistrikter, særligt ved at man opgiver at skelne mellem kandidat- og potentielle kandidatlande, hvad angår støtte til landbrug og udvikling af landdistrikter. Eftersom situationen er forskellig fra land til land bør en individuel vurdering af forvaltnings- og absorptionskapacitet vægtes højere.

1.10 Med henblik på en mere effektiv bekæmpelse af arbejdsløshed, fattigdom og udstødelse i landdistrikterne er der brug for en bedre koordinering af de forskellige politikker og den tilgængelige støtte. Regionalpolitikken kan yde en vigtig supplerende støtte til politikken for udvikling af landdistrikter, hvis de to politikker kombineres på rette vis og anvendes på en sammenhængende måde.

1.11 De nationale politikker og foranstaltninger, som bør styrkes og koordineres på bedre vis, omfatter:

- *politikker for aktiv inddragelse*: bedre adgang til information og rådgivning om offentlig støtte;
- *arbejdsmarkedspolitikker*: en højere beskæftigelsesgrad og en formindskelse af regionale uligheder kan realiseres ved at øge de aktive foranstaltninger på arbejdsmarkedet;
- *uddannelse og erhvervsuddannelse*: uddannelse på alle niveauer, en indsats mod skolefrafald og en styrkelse af unges færdigheder og kvalifikationer, skræddersyede erhvervsuddannelser med det formål at reducere kløften mellem job og færdigheder;
- *politikken for udvikling af landdistrikter*: søjle II og III bør vies større opmærksomhed, mens søjle I-foranstaltninger allerede eksisterer i de fleste lande ⁽²⁾.

1.12 Civilsamfundet spiller ikke en vigtig rolle i landdistrikterne på grund af manglende iværksætter- og organisatoriske færdigheder, demografiske problemer og en social infrastruktur, som er af dårlig kvalitet sammenlignet med byernes. En mulig løsning kunne være at skabe netværk af lokale civilsamfundsorganisationer med det formål at opnå en kritisk masse med hensyn til det antal indbyggere og det område, der dækkes. I den henseende er LEADER ⁽³⁾ -strategien et potentielt nyttigt redskab til forbedring af civilsamfundets deltagelse.

1.13 Med henblik på at forbedre livskvaliteten og opmuntre unge til at blive i landdistrikterne er der brug for en mere diversificeret landdistriktsøkonomi. De største udfordringer med hensyn til at opfylde denne målsætning vedrører fortsat investeringer i landdistrikternes infrastruktur, videnskabelig

landbrug, der er integreret i fødevarerindustrien, en styrket menneskelig kapital, fordelagtige vilkår for iværksættere og forbedrede sociale tjenesteydelser. Landbrugs- og økoturisme med udgangspunkt i en rig kulturel, historisk og naturmæssig arv forekommer ligeledes at være en god mulighed.

2. Indledning og baggrund

2.1 Definition af landdistrikter

2.1.1 En af vanskelighederne ved håndteringen af dette emne er den kendsgerning, at der ikke findes nogen fælles definition af et landdistrikt på EU-niveau. De enkelte lande har forskellige officielle definitioner, der anvender forskellige kriterier såsom befolkningstæthed, en landbrugsbaseret økonomi, fjern beliggenhed, manglende adgang til vigtige offentlige tjenesteydelser mm. I internationale sammenligninger anvendes OECD's definition af landdistrikter ofte. For nylig har landene på det vestlige Balkan også tilpasset deres statistikker til denne metodik.

2.1.2 EØSU støtter derfor idéen om at harmonisere kriterierne for en definition af landdistrikter på EU-niveau. Dette ville skabe bedre muligheder for sammenligning og overvågning af effektiviteten af de forskellige foranstaltninger og politikker, der anvendes.

2.2 Udvikling af landdistrikterne i EU som et vigtigt element i den fælles landbrugspolitik og den kommende reform

2.2.1 Da næsten 60 % af EU's befolkning bor i landdistrikterne, som udgør 90 % af EU's areal, er udvikling af landdistrikterne et yderst vigtigt politikområde for EU. Støtten til udvikling af landdistrikterne skaber grundlag for en bred vifte af foranstaltninger. Den nuværende EU model er baseret på fire politiske søjler, hvilket giver medlemsstaterne og de regionale myndigheder tilstrækkeligt med fleksibilitet til at tilpasse politikkerne til deres specifikke behov.

2.2.2 En afbalanceret territorial udvikling er et af hovedmålene med den kommende reform af den fælles landbrugspolitik. I den henseende er EØSU overbevist om, at de fremtidige europæiske politikker for landbrug og udvikling af landdistrikter kan skabe nye forretningsmuligheder, øget beskæftigelse og indkomstdiversificering i landdistrikterne ⁽⁴⁾, hvis de er udformet med henblik på innovation og konkurrenceevne.

2.3 Politikkerne for udvikling af landdistrikter og deres relevans for de vestlige Balkanlandes nationale økonomier

2.3.1 Set i lyset af landdistrikternes størrelse, den andel af befolkningen som bor i disse ⁽⁵⁾ og landbrugets store betydning for de nationale økonomier står det klart, at udvikling af landdistrikterne også skal gøres til et afgørende politikområde på det vestlige Balkan.

⁽²⁾ Søjle 1 – forbedring af landbrugets konkurrenceevne, søjle 2 – støtte til miljøområdet og arealforvaltning, søjle 3 – støtte til en diversificering af de økonomiske aktiviteter og en forbedring af livskvaliteten i landdistrikter og søjle 4 – LEADER-strategien.

⁽³⁾ EU-programmets franske akronym, som står for *Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale*, dvs. forbindelser mellem foranstaltninger til udvikling af landdistrikternes økonomi.

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse EUT C 132 af 3.5.2011, s. 63, Den fælles landbrugspolitikens fremtid, pkt. 3.3.4.

⁽⁵⁾ Vestbalkanlandenes samlede areal er på 264 462 km² (svarende til 6 % af EU's areal). Befolkningstallet er 26,3 millioner, hvoraf 50 % bor i landdistrikter. Den gennemsnitlige befolkningstæthed er på 89,2 indbyggere pr. km², hvilket er meget lavere end EU's (114,4).

2.3.2 Landdistrikterne på det vestlige Balkan står over for en række specifikke strukturelle og socioøkonomiske udfordringer, såsom lave indkomstniveauer, manglende beskæftigelsesmuligheder, faldende livskvalitet, affolkning mm., som med godt resultat kan imødegås vha. en passende politik for udvikling af landdistrikterne, som tager udgangspunkt i EU's komplekse ramme for udvikling af landdistrikterne.

3. Visse fælles karakteristika for landdistrikterne på det vestlige Balkan – de vigtigste forudsætninger for deres økonomiske potentiale

3.1 Hvad angår biodiversitet er Vestbalkan med sin enestående rigdom af plante- og dyreliv et af de rigeste områder i Europa. Vestbalkanlandene omfatter en bred vifte af naturlige levesteder, der spænder fra kystlaguner og vådområder til Middelhavsskove, bjergenge og -græsarealer, ferskvandsområder og karstområder.

3.2 En nedgang i befolkningsantallet, hovedsageligt i fjerne og mindre frugtbare områder og en aldrende befolkning (med Albanien og Kosovo som undtagelser), har store negative konsekvenser for arbejdsmarkedet i landdistrikterne. En fælles tendens for alle lande i regionen er migration fra landdistrikter til by- og kystområder og til udlandet. Det er hovedsageligt pensionister eller flygtninge, der flytter til landdistrikter.

3.3 Den ufordelagtige uddannelsesstruktur, dårlige kvalifikationer og manglen på viden og færdigheder blandt den økonomisk aktive befolkning udgør en alvorlig hindring for den fremtidige økonomi i landdistrikterne. Arbejdsmarkedet er karakteriseret ved en lav mobilitet i arbejdsstyrken, hvilket resulterer i en mangel på alternative beskæftigelses- og indkomstmuligheder.

3.4 Landbrug baseret på lavintensiv græsning og landbrugsdrift er stadig den dominerende aktivitet i de fleste landdistrikter. Beskæftigelseskvoten i landbruget er blandt den højeste, når man sammenligner med andre EU-lande.

3.5 Husholdninger i landdistrikter, særligt dem med begrænsede midler, har begrænset adgang til landbrugsmarkeder, arbejdsmarkeder og finansielle markeder samt begrænset adgang til information og viden. Dermed forværres deres chancer for at overvinde fattigdomsrisikoen betydeligt.

3.6 En beskeden diversificering af de økonomiske aktiviteter og indkomster og en lav beskæftigelse i den private sektor udgør store problemstillinger i landdistrikterne. De økonomiske tjenesteydelser og den sociale infrastruktur er dårlige og underudviklede. Dette påvirker livskvaliteten for landbefolkningen samt konkurrenceevnen og den sociale struktur i landdistrikterne.

4. Landbrug er stadig en afgørende drivkraft for landdistrikternes økonomi på det vestlige Balkan

4.1 Selvom landbrugets andel af økonomien har været faldende siden 2000, er landbruget stadig langt større på det vestlige Balkan end i EU som gennemsnit, både med hensyn til merværdi og beskæftigelse.

4.2 Den private landbrugssektors små bedrifter og fragmenterede karakter forbliver et generelt kendetegn ved landbruget i de fleste Vestbalkanstater, særligt i den sydlige del. Den gennemsnitlige størrelse på en landbrugsbedrift spænder fra 1,2 hektar i Albanien til mindre end 4 hektar i Serbien. Andre faktorer, som lægger hindringer i vejen for udviklingen af landbruget, er: dårligt udviklede markedsstrukturer, mangelfuld infrastruktur, lav andel af produktionen som sælges på markedet, mangel på viden og færdigheder og manglende overholdelse af standarder for fødevarer sikkerhed.

4.3 Landbrugsproduktionen var faldende på grund af omvæltninger og endda krig i visse lande, men siden 2000 har landbrugsproduktionen igen været stigende, hovedsageligt på grund af investeringer i produktionsteknologi. Imidlertid er produktionen i de fleste lande stadig lavere end før omvæltningerne. På trods af visse vanskeligheder har de fleste af landene på det vestlige Balkan et ret stort naturligt landbrugspotentiale (en relativt billig arbejdskraft, jord- og vandressourcer samt gode klima- og jordbundsforudsætninger for dyrkningen og fremstillingen af visse produkter såsom tobak, visse frugter og grønsager, vin, korn og kød).

4.4 Der findes også yderst produktive landbrugsregioner med velintegrerede økonomier på den nordlige del af Balkanhalvøen (Sava-bassinet, Donau-bassinet og Pannonia-sletten). Dette område har gunstige jordbunds- og klimaforudsætninger for en kapitalintensiv landbrugsproduktion. Derudover findes der i området en passende menneskelig kapital, en udviklet iværksætterkultur, en tilstrækkelig diversificeret industrisektor og en veludviklet infrastruktur.

5. Imødegåelse af udviklingsudfordringen i landdistrikterne ud over landbruget

5.1 Den store andel af arbejdsstyrken, som arbejder i landbruget, afspejles ikke direkte i landbrugets bidrag til BNP. Derfor bør fremtidens økonomier i landdistrikterne være i stand til at skabe alternative beskæftigelsesmuligheder for overskuddet af arbejdskraft fra landbruget.

5.2 Etableringen af industrier i landdistrikterne har ofte været en yderst effektiv metode til at skabe nye beskæftigelsesmuligheder og supplerende indkomster. Derudover har tidligere erfaringer vist, at investeringer på bedriften, modernisering, uddannelse og miljømæssige foranstaltninger har en positiv effekt med hensyn til øget beskæftigelse og reduktion af den skjulte arbejdsløshed på bedrifterne. Blandt de sektorer, som har et stort vækstpotentiale, er: forarbejdningsindustri, produkter med beskyttede geografiske betegnelser, økologiske fødevarer, landboturisme, håndværk, produkter af træ og produktion af vedvarende energi samt en bred vifte af sundheds- og sociale tjenester.

5.3 Med henblik på en hurtigere udvikling af landdistrikterne er der brug for flere og bedre investeringer i offentlige goder og tjenester: bedre vejnet og vandingsinfrastruktur, bedre vilkår for erhvervslivet og en effektiv overførsel af information, viden og teknologier.

6. Politikkerne for landbrug og udvikling af landdistrikterne set i lyset af en tiltrædelse til EU

6.1 Alle lande i regionen har store forhåbninger om et EU-medlemskab. I den henseende står de alle over for lignende udfordringer med hensyn til at omstrukturere og modernisere deres yderst fragmenterede landbrugs- og fødevarersektorer, så det sikres, at de kan konkurrere på EU-markedet.

6.2 Ifølge Kommissionens seneste fremskridtsrapporter⁽⁶⁾ om landbrug og udvikling af landdistrikter må de fleste af landene på det vestlige Balkan gøre en større indsats for at sikre en bedre tilpasning til EU's landbrugslovgivning og EU's politik for udvikling af landdistrikterne.

6.3 Sammenlignet med EU er den nationale landbrugsstøtte på det vestlige Balkan stadig relativt beskeden. En bred vifte af foranstaltninger og støttemekanismer anvendes på Vestbalkan. I de senere år har direkte støtte til producenterne udgjort det væsentligste element i de landbrugsrelaterede budgetoverførsler.

6.4 EU's finansielle bistand

6.4.1 Førtiltrædelsesbistand til landbrug og udvikling af landdistrikter – IPARD⁽⁷⁾ er den 5. komponent i IPA – som er EU's overordnede instrument til forberedelse og støtte i forbindelse med udvidelser. Kun lande med kandidatstatus er berettigede til at modtage IPARD-støtte (Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Montenegro og Tyrkiet).

6.4.2 EØSU ønsker at henlede opmærksomheden på de særlige forhindringer, som landene på det vestlige Balkan står over for med hensyn til anvendelsen af førtiltrædelsesbistand til udvikling af landdistrikter. Investeringsforanstaltninger under IPARD er vanskelige at anvende, idet de kræver, at der findes veludbyggede lokale strukturer til gennemførelse og kontrol (forvaltningen af og ansvaret for IPARD er fuldt ud decentraliseret, EU's institutioner gennemfører kun en *efterfølgende kontrol*). Dette resulter i en høj andel af afviste projekter og et behov for betydelige investeringer i den forberedende fase, både fra landets og de potentielle støttemodtagers side.

6.4.3 IPARD's forvaltning, kontrolprincipper og -procedurer kunne forenkles med henblik på at opmuntre landene på det vestlige Balkan til at gøre mere effektivt brug af foranstaltninger, som ville have en direkte indvirkning på landdistrikternes udvikling, såsom forbedringer af landdistrikternes infrastruktur, diversificering af de økonomiske udgifter og erhvervsuddannelse (IPARD's søjle 3).

⁽⁶⁾ Kommissionens fremskridtsrapporter, november 2010: http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_nov_2010_en.htm

⁽⁷⁾ IPARD, instrument til førtiltrædelsesbistand til udvikling af landdistrikter, omfatter 9 foranstaltninger under 3 prioriterede søjler: 1 - Forbedret markedseffektivitet og gennemførelse af EU's standarder, 2 - Forberedende foranstaltninger til gennemførelse af landbrugs- og miljøtiltag og LEADER, 3 - Udvikling af landdistrikternes økonomi vha. en støttetildeling på ca. 1 mia. EUR i perioden 2007-2013. De samlede IPA-midler beløber sig til over 10 mia. EUR i perioden 2007-2013.

6.4.4 En væsentlig årsag til den lave udnyttelse af EU-midler er ligeledes en *ringe forvaltningskapacitet og en mangel på passende institutioner* på nationalt og særligt lokalt niveau, hvilket lægger hindringer i vejen for den overordnede absorptionskapacitet med hensyn til førtiltrædelsesmidler. En mangel på passende generelle tjenesteydelser (tildeling af byggetilladelser, tingbogsføring, mangelfulde plantesundheds- og veterinærtjenester mm.) har også bidraget til de beskedne resultater i de seneste ansøgningsrunder for projekter til udvikling af landdistrikter.

6.4.5 En yderligere hindring for en mere effektiv anvendelse af EU's midler lader til at være en *lav kapacitet hos de potentielle støttemodtagere*. Dette kunne afhjælpes gennem udvikling af mere effektive rådgivningstjenester.

6.4.6 Situationen er forskellig fra land til land og er ikke altid relateret til fremskridtene i tiltrædelsesproces eller kandidatstatus. Derfor anbefaler EØSU en mere fleksibel brug af førtiltrædelsesbistanden til udvikling af landdistrikter, særligt ved at *sondringen mellem kandidatlande og potentielle kandidatlande opgives, når det drejer sig om adgang til støtten* og ved at der lægges større vægt på vurderingen af det enkelte lands forvaltnings- og absorptionskapacitet.

7. Arbejdsmarkederne i landdistrikterne på det vestlige Balkan

7.1 Arbejdsmarkederne i landdistrikterne i de fleste Vestbalkanlande har følgende fælles karakteristika:

- de fleste beskæftigede arbejder i landbruget, mens andelen af arbejdstagere i servicesektoren og antallet af selvstændige (undtagen i landbruget) ligger et godt stykke under gennemsnittet;
- deltids- og sæsonarbejde er meget ofte den eneste indtægtskilde for hovedparten af landbefolkningen;
- en ufordelagtig uddannelsesstruktur og mangel på færdigheder og viden er resultatet af en aldrende befolkning og et stigende antal elever, som forlader skolesystemet tidligt;
- manglende beskæftigelsesmuligheder uden for landbrugssektoren resulterer i stor afhængighed af sæsonarbejde og skjult arbejdsløshed;
- de mest sårbare grupper, som er i fare for at blive udstødt fra arbejdsmarkedet, er unge, kvinder, de ældre, etniske minoriteter (romaer) og krigsflygtninge. Nogle af disse grupper er ikke altid registreret som arbejdsløse (»skjult arbejdsløshed«);
- landarbejdere involveres sjældent i de forskellige beskæftigelsesprogrammer, som regeringerne etablerer. Der er brug for en bedre formidling af sådanne programmer og passende rådgivende tjenester.

8. Strategier og politikker med relation til udvikling af landdistrikter og beskæftigelse

8.1 De væsentligste kendetegn ved de nuværende nationale politikker for landdistrikterne er: lav politisk bevidsthed, ringe indsigt i EU's model for udvikling af landdistrikterne – ingen helhedsstrategi eller programstrukturer, manglende vertikal og horisontal koordinering af politikkerne og et mangelfuldt samarbejde mellem ministerierne på området udvikling af landdistrikter.

8.2 Visse centrale problemstillinger samt udviklingsmuligheder vies ikke tilstrækkeligt med opmærksomhed i de nationale politikker for udvikling af landdistrikterne: der findes ikke tilstrækkelige incitamenter vedrørende økologiske landbrug, genetiske ressourcer, skovbrug, turisme mm. Der tages heller ikke hånd om ugunstigt stillede områder og semisubsistenslandbrug.

8.3 Politikker for udvikling af landdistrikterne i kombination med regionalpolitikker og passende sektorale operationelle programmer kan yde et betydeligt bidrag til bedre beskæftigelse og bedre social inklusion i landdistrikterne. En god regionalpolitik kan yde en vigtig supplerende støtte med det formål at styrke de fattigere landlige regioner.

8.4 Sammenlignet med EU har den nationale regionalpolitik i de fleste af landene et endnu større efterslæb end politikken for udvikling af landdistrikter. Derfor er der behov for en mere sammenhængende tilgang og en bedre koordinering af politikker og tilgængelige fonde, som kan samle forskellige ressourcer (nationale midler, EU-midler, midler fra donorer).

8.5 På grund af politisk ustabilitet og hyppige regeringsskift oplever de fleste af regionens lande en manglende kontinuitet i gennemførelsen af forskellige politikker og foranstaltninger til udvikling af landdistrikterne.

9. Civilsamfundsorganisationernes rolle i udviklingen af landdistrikterne

9.1 EØSU's udtalelse »Civilsamfundet i landdistrikterne«⁽⁸⁾ fremhævede adskillige problemer og udfordringer med hensyn til udviklingen af civilsamfundsorganisationer i landdistrikterne, særligt i nye medlemsstater. Disse udfordringer omfatter barrierer for adgangen til viden og information, manglende iværksætterkvalifikationer, demografiske problemer og en social infrastruktur af lavere kvalitet sammenlignet med byerne.

9.2 Civilsamfundets status og rolle på det vestlige Balkan, og de udfordringer som civilsamfundet står over for, er spørgsmål som er blevet behandlet i en række EØSU-udtalelser⁽⁹⁾. Selvom der er specifikke problemstillinger for de enkelte lande med

hensyn til lovgivning, offentlig finansiering og civilsamfundsorganisationernes skattemæssige status, niveauet for den civile og sociale dialog findes der visse fælles problemstillinger for regionen som helhed og særligt for landdistrikterne:

- generelt findes der ingen stærk civilsamfundsmæssig tradition;
- den offentlige finansiering af civilsamfundsorganisationer er i de fleste tilfælde utilstrækkelig og ikke gennemsigtig nok;
- der er iværksat ny EU-finansieret teknisk bistand til civilsamfundsorganisationer fra det vestlige Balkan⁽¹⁰⁾, men dette har endnu ikke haft den tilsigtede effekt;
- overordnet set er der et behov for kapacitetsopbygning og udvikling af specifik viden og færdigheder på forskellige områder;
- på lokalt og regionalt niveau har de lokale myndigheder generelt en fejlagtig opfattelse af fordelene ved at arbejde i et partnerskab med civilsamfundet;
- kløften mellem land og by: de fleste civilsamfundsorganisationer er koncentreret i enten hovedstæderne eller i to eller tre andre byer, hvilket bevirker, at landområderne ikke har kendskab til civilsamfundets rolle og dets aktiviteter;
- de fleste civilsamfundsorganisationer, herunder landbrugerorganisationer, er fragmenterede og lider under en kontraproduktiv konkurrence i stedet for at samarbejde. Dette forhindrer dem i at etablere indflydelsesrige pressionsgrupper.

9.3 Traditionelle former for civilsamfundsorganisationer i landdistrikterne på det vestlige Balkan er religiøse grupper og sammenslutninger af nationale minoriteter, foreninger af brandmænd, jægere og fiskere, kulturelle eller kunstneriske organisationer, sportsklubber, foreninger for kvinder og lignende. Deres geografiske spredning er ujævn, men de religiøse og etniske minoritetsgrupper er bedst organiserede og beskytter deres interesser med succes.

9.4 Muligheden for mere aktivt at involvere disse organisationer i programmer, som skal bevare immateriel kulturarv og miljøet, vies ikke altid passende opmærksomhed af beslutningstagerne. Deres indflydelse på udviklingsinitiativer er begrænset og går ikke ud over lokalsamfundets (landsbyens) snævre grænser. Der findes ikke et netværkssamarbejde på højere niveau.

9.5 Donorprojekter har skabt nye former for civilsamfundsorganisationer, der hovedsageligt fokuserer på overførsel af information og viden på områderne tiltrædelsespolitik, landbrug, miljø, beskyttelse af menneskerettigheder og lignende. Nedsikringer i donorstøtten har resulteret i, at mange af disse organisationer er forsvundet.

⁽⁸⁾ EØSU's udtalelse EUT C 175 af 28.7.2009, s. 37, »Civilsamfundet i landdistrikterne«.

⁽⁹⁾ Udtalelserne EUT C 18 af 19.1.2011, s. 11, EUT C 317 af 23.12.2009, s. 15, EUT C 224 af 30.8.2008, s. 130, EUT C 204 af 9.8.2008, s. 120, EUT C 27 af 3.2.2009, s. 140, EUT C 44 af 16.2.2008, s. 121.

⁽¹⁰⁾ Civilsamfundsfacilitet.

9.6 **Landbrugerorganisationernes rolle:** i overgangsperioden faldt det gamle kooperative system fra socialisttiden mere eller mindre fra hinanden. Senere donorprojekter, der hovedsageligt havde til formål at modernisere landbrugsproduktionen, prioriterede og krævede endda, at landmændene sluttede sig sammen. For nærværende er de forskellige landbruger- og producentsammenslutningers reelle gennemslagskraft i politikkerne for landbrug og udvikling af landdistrikter relativt beskeden. De fleste af dem spiller dog en vigtig rolle for vidensoverførsel, forskellige rådgivningstjenester og markedsføring af landbrugsprodukter.

9.7 **LEADER-strategien for udvikling af landdistrikter** viser, hvordan netværkssamarbejde og en styrkelse af dialogen på lokalt plan kan bidrage til at forbedre civilsamfundets deltagelse i forberedelsen og gennemførelsen af lokale udviklingsstrategier. Strategiens partnerskabsbaserede bottom-up tilgang, som inddrager forskellige lokale aktører, har givet positive resultater i mange EU-lande og anses for et nyttigt redskab til beskæftigelsesfremme i landdistrikter.

10. Problemstillinger, som skal tackles for at opnå en mere diversificeret økonomi

10.1 Et diversificeret og vidensbaseret landbrug

10.1.1 Intensivering og teknologiske forbedringer i landbruget skaber nye beskæftigelsesmuligheder i forskellige ledsagende aktiviteter, såsom transport, emballering, lagerfaciliteter, salg af mekanisk udstyr og servicering heraf, kvalitetskontrol mm.

10.1.2 Diversificering i selve landbrugssektoren i retning af landbrugsprodukter med større merværdi (økologisk landbrug, fødevarer- og kødproduktion af høj kvalitet, produkter med beskyttet geografisk betegnelse, hjemmelavede traditionelle fødevarer mm.) kan ligeledes skabe nye muligheder for fremtidig udvikling og reducere den skjulte arbejdsløshed.

10.2 Investering i landdistrikternes infrastruktur

Kvalitetsinfrastruktur på områder som vejnet, vand, elektricitet, informations- og telekommunikationstjenester kan fremme udviklingen af såvel landbrugs- som ikke-landbrugsrelaterede erhvervsaktiviteter. Samtidig forbedrer en infrastruktur af høj kvalitet levestandarden i landdistrikternes husholdninger gennem øget mobilitet og adgang til sociale tjenesteydelser, herunder sundhed og uddannelse.

10.3 Opbygning af den menneskelige kapital

En mere veluddannet og fleksibel arbejdsstyrke i landdistrikterne vil have større chance for at finde et job uden for landbrugssektoren. Det er særligt vigtigt at sikre, at erhvervsuddannelsesprogrammer er i tråd med behovene i de diversificeringsprogrammer, der findes i landdistrikterne. Programmer for livslang læring, erhvervsforberedelse og en styrkelse af viden og færdigheder på ledelsesområdet er særligt vigtige.

10.4 Gunstige vilkår for erhvervslivet

10.4.1 Fremme af iværksætterkultur og en hurtigere etablering af små og mellemstore virksomheder (SMV'er) i landdistrikterne ville ligeledes bidrage til en diversificering af de økonomiske aktiviteter og forebygge, at de unge forlader områderne. Ufordelagtige skattesystemer og en ineffektiv erhvervsregistrering i kombination med dårlig infrastruktur og en mangel på veluddannede unge er alle faktorer, som lægger hindringer i vejen for nye investeringer og nye virksomheder.

10.4.2 Adgang til lånemuligheder, som er skræddersyede til landbefolkningens behov, forbliver et særligt problem. Det er nødvendigt at opmuntre banker og andre finansielle institutioner til at fremme långivningen til landbruget. Dette er også vigtigt set i relation til de samfinansieringsregler, der gælder for IPARD-støtten.

10.5 Etablering af effektive rådgivningstjenester

Rådgivningstjenesterne bør skifte retning og gå fra at yde teknisk rådgivning til landmændene til en mere innovativ og efterspørgselsdrevet overførsel af viden og information. Moderne rådgivningstjenester bør imødekomme behovene hos et bredere udsnit af landbefolkningen (forbrugere, iværksættere, landmænd, de fattige mm.) og ligeledes hjælpe landbefolkningen med at realisere nye politiske principper og regler.

10.6 Genoplivning af kooperativer gennem en forbedring af den institutionelle ramme og en styrkelse af deres menneskelige ressourcer og støtteprogrammerne

Kooperativer er traditionelle samfundsorganisationer i landdistrikterne, som har potentialet til at spille en central rolle i udviklingen af landområdernes sociale kapital. De kan skabe nye beskæftigelsesmuligheder, skabe ekstra indtægter og give borgerne mulighed for at deltage aktivt i udviklingen af deres lokalsamfund.

Udvikling af **sociale virksomheder** kan ligeledes skabe nye arbejdspladser, særligt for kvinder og unge, som er blandt de mest sårbare grupper.

10.7 Fremme af bottom-up-strategier (som Leader-programmet)

Der er behov for bedre forbindelser mellem og koordination af de forskellige aktører i landdistrikterne, både vertikalt (myndigheder på forskellige niveauer – nationalt, regionalt og lokalt) og horisontalt (iværksættere, erhvervsorganisationer, landmænd mm.). Lokale udviklingspolitikker bør gennemføres med en større grad af koordinering mellem de relevante institutioner og en bottom-up beslutningsproces.

10.8 *Turisme og landbrugsturisme*

10.8.1 Turisme kan udgøre en betydelig udviklingsudfordring i landdistrikterne. Det vestlige Balkan har en velbevaret naturmæssig, kulturel og historisk arv i kombination med fødevarer af høj kvalitet, og området befinder sig relativt tæt på EU's turismemarkeder. Økoturisme og nye tendenser med hensyn til bæredygtig udvikling, fremme af et sundt miljø og en sund livsstil (herunder »grønne produkter« og organiske fødevarer som oksekød, planter til medicinsk brug, skovfrugter, svampe mm.) stemmer perfekt overens med regionens kultur- og naturarv.

10.8.2 Imidlertid kræver moderne aktive turister i landdistrikterne tjenesteydelser af høj kvalitet, komfortable overnattingsmuligheder og et udvalg af fritids- og kulturaktiviteter. En række forhindringer bremser fortsat udviklingen af turisme i landdistrikterne: en mangelfuld infrastruktur, underudviklede

mærkevarer mht. regionale produkter (souvenirs), lav hotelkapacitet og -kvalitet, manglende skiltning af turistattraktioner, manglende styring af turistdestinationerne mm.

10.9 **Grænseoverskridende projekter** kan også være et godt instrument til en bedre udnyttelse af det lokale udviklingspotentiale i fremtiden (fælles vejinfrastruktur, energinetværk, turistfaciliteter, lokale mærkevarer mm.).

10.10 *Vedvarende energi – en potentiel kilde til beskæftigelse og indtægter*

De fleste af de nye anlæg for vedvarende energi vil blive placeret i landdistrikterne: f.eks. energiafgrøder, biogasanlæg, produktion af biobrændsel, produktion af brændselspiller/briketter, vindenergianlæg mm. Disse anlæg skal ikke kun bygges, men skal også drives og vedligeholdes i hele driftsperioden, hvilket skaber yderligere beskæftigelse og indkomst.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af repræsentative
civilsamfund i Euromed-regionen (initiativudtalelse)**

(2011/C 376/06)

Ordfører: **Dimitris DIMITRIADIS**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. juni 2011 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Fremme af repræsentative civilsamfundsorganisationer i Euromed-regionen.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 8. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 163 stemmer for, 6 imod og 17 hverken for eller imod:

1. Resumé og Konklusioner

1.1 Siden slutningen af 2010 har landene i Nordafrika og Mellemøsten oplevet et hidtil uset og historisk kursskifte i deres politiske systemer i kølvandet på voldsomme folkelige opstande, der i høj grad involverede alle sociale samfundslag og utallige civilsamfundsorganisationer.

1.2 EØSU udtrykker dyb beklagelse over den magtanvendelse mod demonstranter, som er set i visse lande i det sydlige og østlige Middelhavsområde (særligt Syrien og Libyen) og opfordrer europæiske og internationale organisationer til at træffe alle passende foranstaltninger for at forhindre overtrædelser af menneskerettigheder, herunder fagforeningsrettigheder.

1.3 EU's politikker inden det arabiske oprør manglede fremsynethed og en forståelse for de lokale samfunds særpræg, og man tog ikke højde for lokale sæder og skikke, traditioner eller for almindelig skik og brug. EU's organer benyttede sig ikke af EØSU's og Regionsudvalgets tjenester, som kunne have været et vigtigt instrument til fremme af EU's indflydelse over for lokale civilsamfundsorganisationer eller lokale myndigheder.

1.4 Det nye samfund, som der er potentiale til i Euromed-regionen, og som afspejles i regionens dynamiske civilsamfund, kræver et diversificeret, fleksibelt og intelligent svar fra EU. I den henseende bifalder EØSU evalueringen og opdateringen af den europæiske naboskabspolitik, og i særlig grad den vægt, der nu lægges på principperne om konditionalitet og differentiering og foranstaltninger til støtte for civilsamfundet ⁽¹⁾.

1.5 EU, som er den største donor i regionen, må ikke bare insistere på inklusionen af klausuler om beskyttelse af demokratiske friheder og individuelle rettigheder i sine bilaterale aftaler, men hvad der er vigtigere også på håndhævelsen af disse. Tidligere har EU's politik været utilstrækkelig hvad angår sidstnævnte aspekt. Derudover opfordrer EØSU til, at referencepunkter for civilsamfundets behandling (den lovgivningsmæssige ramme, kapacitetsopbygning, dialog m.m.), menneskerettigheder og økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder inkluderes i vurderingen af et lands styreformer.

1.6 EØSU opfordrer Kommissionen til at støtte de lokale retlige institutioner og udvikle uddannelses- og efteruddannelsesprogrammer for dommere og advokater. Etableringen af et gennemsigtigt retsvæsen er en forudsætning for demokrati.

1.7 EØSU anser den subregionale udvikling og udvikling af syd-syd-samarbejde med støtte fra EU for at være afgørende. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til at iværksætte processer og fremsætte praktiske forslag så hurtigt som muligt med udgangspunkt i erfaringerne fra europæiske lande og andre dele af verden.

1.8 EØSU støtter ligeledes en ny definition af Middelhavsunionens rolle og opgaver. Middelhavsunionens regionale organ vil kun vise sig at være til nytte, hvis det som oprindeligt planlagt udstyres med specifikke og gennemsigtige programmer, som er målrettet mod specifikke støtteberettigede/modtagere, herunder lokale civilsamfund, og får ansvaret for at koordinere forskellige regionale europæiske politikker og for finansiering i et samarbejde med den offentlige og private sektor og finansielle institutioner på lokalt niveau. Det må ligeledes etablere permanente mekanismer for civilsamfundets inddragelse i dets initiativ. EØSU opfordrer til, at der så hurtigt som muligt træffes afgørelse om Middelhavsunionens rolle, opgaver, organisation og finansiering.

⁽¹⁾ Fælles meddelelse til Det Europæiske Råd, Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Råd og Regionsudvalget: Et partnerskab for demokrati og fælles velstand med det sydlige Middelhavsområde (KOM(2011) 200 endelig, 8.3.2011) og Fælles meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Råd og Regionsudvalget: En ny tilgang til nabolande i forandring (KOM(2011) 303 endelig, 25.5.2011).

1.9 Kvinder og unge spillede en nøglerolle i de processer, som resulterede i disse historiske omvæltninger, idet de på effektiv vis bidrog til at aktivere og mobilisere lokalsamfundene vha. de seneste sociale netværksredskaber. Det er vigtigt at fastholde denne fremdrift og sikre, at begge grupper ikke kun nyder fulde politiske, civile, økonomiske og sociale rettigheder, men også spiller en fulgyldig rolle i alle aspekter af samfundet.

1.10 EØSU opfordrer til, at effektiviteten af EU-støttede projekter og EU-bistand forbedres, således at der kan gøres større fremskridt. EU's komplekse procedurer for støttetildeling udelukker mange af de ikke-statslige aktører, som har det største potentiale, men også det største behov for støtte, og som for nærværende mangler den nødvendige ekspertise, hvad angår støtteansøgninger. Det bør være et af initiativets målsætninger at hjælpe organisationer med at opnå midler, f.eks. gennem uddannelse ved EU's delegationer.

1.11 EØSU er i princippet enig i Kommissionens politikker vedrørende indvandring, asyl og fri bevægelighed for personer, men udvalget mener, at der er behov for specifikke strenge foranstaltninger til bekæmpelse af ulovlig indvandring og menneskehandel. Dette inkluderer foranstaltninger til fremme af regional udvikling og social samhørighed i partnerlandene.

1.12 EØSU opfordrer medlemsstaterne til at udvise solidaritet med de Middelhavslande i EU, som er udsat for migrationspres.

1.13 EØSU har den opfattelse, at der kun kan dæmmes op for bølgen af indvandrere mod EU-lande, hvis der ydes praktisk bistand til landene i Nordafrika og Mellemøsten med udgangspunkt i specifikke programmer for økonomisk og social bistand, der har til formål at styrke deres økonomiers konkurrenceevne samt støtte lokale SMV'er og landbrug, regional udvikling og social samhørighed og åbningen af fjerntliggende regioner.

1.14 EØSU mener ligeledes, at landbrugssektoren – og udvikling af landdistrikterne generelt – spiller en afgørende rolle i de sydlige partnerlandes økonomier, når det handler om at finde løsninger på lokale udviklingsproblemer og skabe beskæftigelsesmuligheder for en ung arbejdsstyrke. Sektoren udgør også et centralt element i løsningen af den eksisterende fødevarekrise i disse lande og bør derfor betragtes som en prioritet. Sektoren for vedvarende energi er et område med et enormt potentiale, som kan skabe store fordele på områderne beskæftigelse, social udvikling og modvirkning af klimaændringer på begge sider af Middelhavet.

1.15 EØSU mener, at den sociale dialog mellem arbejdsgivere og arbejdstagere i Middelhavsregionen bør intensiveres, og at udvalgets Arbejdsgivergruppe og Arbejdstagergruppe kunne bidrage til opfyldelsen af denne målsætning. Derudover opfordrer EØSU til, at man fremmer en struktureret social dialog gennem et socialt forum. EØSU vil fortsat arbejde tæt sammen med ILO om at fremme den sociale dialog i regionen.

1.16 EØSU bifalder Kommissionens plan om at stille yderligere én milliard EUR inden 2013 til rådighed til imødegåelse af regionens presserende behov. Det anmoder ligeledes Kommissionen om at samle støtten under en specifik politik og en social ramme i modtagerlandene, som vil fremme demokratiske principper, politiske og fagforeningsrelaterede friheder, udvikling af uddannelse og livslang læring, miljøbeskyttelse og en udvidelse og uddybelse af det politiske samarbejde med Middelhavslandene i EU.

1.17 EØSU understreger, at arbejdsmarkedets parter, civilsamlingsorganisationer og de økonomiske og sociale råd i medlemsstaterne har en afgørende rolle at spille i disse bestræbelser gennem udveksling af erfaringer og viden, formidling af information, benchmarking, overførsel af knowhow og forvaltningsmæssige ressourcer. EØSU er parat til at påtage sig specifikke projekter med det formål at underbygge og styrke civilsamlingsfundet i et samarbejde med Kommissionen og den højtstående repræsentant/næstformanden.

1.18 Som den institution, der repræsenterer civilsamlingsfundet på EU-niveau, kan EØSU i særlig grad spille en aktiv rolle i den nye europæiske ramme for samarbejde med Middelhavssamlingsfundene ved at:

- dokumentere civilsamlingsfundets situation i regionen gennem en åben, demokratisk og løbende dialog med en bred vifte af aktører;
- bidrage til definitionen af specifikke kriterier og processer for godkendelse af en organisation som værende reelt repræsentativ for en samlingsfundssektor;
- støtte det uafhængige og repræsentative civilsamlingsfunds kapacitetsopbyggende indsats gennem brug af udvalgets ekspertise på en lang række områder, herunder social dialog og økonomiske og sociale rettigheder;
- støtte lokale økonomiske og sociale råd ved at stille ekspertise om deltagelsesdemokrati til rådighed;
- deltage i Kommissionens programmer til styrkelse af socio-økonomiske organisationer.

1.19 EØSU mener, at det har afgørende betydning at samarbejde med EU-institutionerne om støtten til civilsamlingsorganisationer på vej frem i de sydlige Middelhavslande. EØSU vil tilpasse sit netværk af økonomiske og sociale råd og lignende institutioner i Euromed og fortsat støtte det regionale samarbejde gennem dette netværk, og i den forbindelse efterleve de principper om konditionalitet og differentiering som er fastlagt i den reviderede europæiske naboskabspolitik.

2. At tage ved lære af fortiden

2.1 Kritisk analyse af hidtidige EU-aktiviteter

2.1.1 Det komplette fravær, med få undtagelser, af et demokratisk miljø har gjort, at EU har følt sig nødsaget, selv om det ikke altid har kunnet forsvares, til at tilpasse sine politikker på pragmatisk vis og acceptere personer som samtalepartnere, der på ingen måde kan beskrives som demokratiske repræsentanter for deres folk.

2.1.2 Begrænset af formelle EU-politikker og andre EU-organers holdninger til de siddende regeringer i Nordafrika og Mellemøsten, underlagt Barcelona-processens politikker og økonomiske retningslinjer og med et meget begrænset budget indtog EØSU en pragmatisk holdning og samarbejdede med økonomiske og sociale råd og officielle civilsamfundsorganisationer, som ikke altid havde tilstrækkelig demokratisk legitimitet, og som ikke repræsenterede civilsamfundet på passende vis.

2.1.3 Under hele Barcelona-processen kommunikerede og samarbejdede EU kun i yderst beskedent omfang med civilsamfundsorganisationer, der ikke var regeringsgodkendte, og gik dermed glip af en chance for at udøve indflydelse på den politiske og sociale udvikling. EU forbliver ikke desto mindre den eneste stormagt, som lokalsamfundene har tiltro til, hvad angår fremme af fred, indførelse og styrkelse af demokratiske frihedsrettigheder og støtte til lokale økonomier.

2.1.4 Inden det arabiske oprør havde de politiske beslutningstagere i EU's medlemsstater pragmatiske, men fragmenterede og divergerende, holdninger til landene i Nordafrika og Mellemøsten, og de var dermed ude af stand til at gennemskue de kritiske processer, som fandt sted på politisk, økonomisk og socialt niveau. De blev dermed komplet overrumplede af intensiteten og omfanget af de begivenheder, der førte til disse uforudsete ændringer.

2.1.5 I kølvandet på disse begivenheder må EU tale med lokalsamfundene, tage ved lære af fortiden, forstå lokale sæder, skikke og traditioner, lære de enkelte samfunds kultur at kende (kulturen i de enkelte lande er meget forskellig) og samarbejde med henblik på at støtte de regeringer, som vil blive dannet på baggrund af ægte og frie demokratiske processer.

3. Den nuværende situation og fremtidsperspektiverne

3.1 EØSU peger på en række problemstillinger – klagepunkter fra lokalsamfundene, der har været under opsejling gennem mange år – som der hurtigst muligt må findes en løsning på: specifikke grupper med interesse i og adgang til de tidligere regimer, som ikke var demografisk legitimerede, har udnyttet fremstillingsinfrastruktur (produktionsmidler) i landene i Nordafrika og Mellemøsten, rigdom og velstand er ulige eller uretfærdigt fordelt, der er sket en eksplosion i priserne på basisfødevarer, som i sidste ende har gjort dem

uoverkommelige for den brede offentlighed, der er manglende beskyttelse af individuelle rettigheder og sociale og fagforeningsrelaterede rettigheder, og der er behov for økonomisk og social velfærd samt uddannelse.

3.2 Den aktuelle politiske situation i de fleste Middelhavslande i Nordafrika og Mellemøsten er karakteriseret ved:

- i. et håb om, at der vil blive etableret frie demokratiske stater;
- ii. et behov for bistand til økonomisk genopretning;
- iii. de første indikationer af, at både etablerede og nye frie civilsamfundsorganisationer og socioøkonomiske organer er begyndt at fungere;
- iv. behovet for koordineret og velorganiseret international støtte fra såvel EU (som efter Lissabontraktaten har alle de nødvendige instrumenter til at iværksætte en fælles udenrigspolitik), den højtstående repræsentant og Kommissionens næstformand og EU-Udenrigstjenesten samt andre internationale organisationer (FN, ILO, IMF, EIB mm.). Her vil kontakter med forskningsinstitutioner med speciale i Euromed-regionen (f.eks. IPEDM og FEMISE) være meget nyttige.

EØSU mener, at EU må tale med én stemme.

3.3 Fælles emner i hele den sydlige Middelhavsregion er etablering og styrkelse af demokrati, intensivning af økonomiske og sociale fremskridt samt uddannelse og beskæftigelsesmuligheder for de yngre generationer.

3.4 De fleste lande i Nordafrika og Mellemøsten står over for den udfordring at have en ung befolkning, hvilket indebærer, at de hurtigst muligt må finde et perspektiv for dette yderst produktive element i deres samfund ved at fremme beskæftigelsen gennem passende erhvervsuddannelses- og uddannelsesprogrammer, samtidig med at borgerlige rettigheder og ligestilling mellem kønnene forstærkes.

3.5 Det vil kun være muligt at etablere demokratiske værdier og processer ved at indføre de principper, der gælder for et repræsentativt demokrati baseret på frie valg, uafhængige politiske partier, og ved at støtte og styrke civilsamfundet og socioøkonomiske organisationer, som arbejder på sikre, frie og uafhængige betingelser.

3.6 EØSU opfordrer medlemsstaterne til at udvise solidaritet med de Middelhavslande i EU, som er udsat for migrationspres:

- a) ved at samarbejde gennem FRONTEX;
- b) ved at iværksætte særlige økonomiske foranstaltninger og bakke op om disse;
- c) ved at hjælpe partnerlandene i regionen med at reducere menneskelige lidelser i udvalgte lande eller regioner.

3.7 EØSU bifalder, at EU's ministerråd har udpeget den spanske diplomat Bernardino Leon Gross som EU's særlige repræsentant for den sydlige Middelhavsregion som en reaktion på begivenhederne under det »arabiske oprør«. Hans udnævnelse er et klart tegn på, at EU ønsker at fastholde initiativet i regionen. EØSU opfordrer den særlige repræsentant til at arbejde tæt sammen med civilsamfundet, som spiller en afgørende rolle i regionen, og gøre brug af alle tilgængelige EU-kanaler med dette mål for øje.

4. Nye eu-naboskabspolitikker

4.1 EØSU bifalder de to fælles meddelelser fra Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten ⁽²⁾, som evaluerer de hidtidige fremskridt i Euro-Middelhavsforbindelserne og kaster et første blik på de muligheder og perspektiver, som det arabiske oprør har skabt. EØSU ønsker specielt at fremhæve følgende punkter:

4.1.1 EU bør under ingen omstændigheder forblive en passiv tilskuer til begivenhederne.

4.1.2 EØSU har analyseret de fælles meddelelser fra Kommissionen og den høje repræsentant grundigt og bifalder alle de udviklingsforanstaltninger, som foreslås i teksten, samtidig med at det noteres, at EU spildte meget tid efter lanceringen af Barcelona-processen i 1995, inden disse foranstaltninger blev evalueret og omprogrammeret.

4.1.3 EU bør derfor straks gennemføre det nye »partnerskab for demokrati og fælles velstand« i Middelhavsområdet.

4.1.4 Indenfor rammerne af det nye partnerskab skal der vedtages en specifik strategi for hvert land, som afspejler den politiske og sociale udvikling. Lande, som har gjort større fremskridt bør have adgang til mere støtte og have mulighed for at intensivere deres politiske og økonomiske samarbejde med EU. Forbindelserne med alle lande bør baseres på en række eksplícitte principper (demokrati, beskyttelse af individuelle rettigheder mm.) og specifikke incitamenter med tilknytning til bestemte politiske målsætninger (korruptionsbekæmpelse, et uafhængigt retsvæsen, uafhængige medier mm.). Der bør ligeledes opstilles specifikke forholdsregler, som skal enten reducere eller suspendere støtten i de tilfælde, hvor forpligtelser ikke opfyldes eller tidsfrister ikke overholdes.

4.1.5 Afholdelsen af frie og retfærdige valg er en indledende indiskutabel forudsætning for etablering af et partnerskab.

4.1.6 Græsrodsstøtte fra civilsamfundet er en grundlæggende forudsætning for, at man kan skabe et fundament for nye demokratiske regeringer og sikre økonomiske og sociale rettigheder, beskytte miljøet og fremme den sociale og økonomiske udvikling. På grundlag af de erfaringer, som udvalget har indsamlet i forbindelse med sine aktiviteter rundt om i verden samt medlemmernes ekspertise er EØSU parat til at bidrage til

denne indsats vha. specifikke støtteforanstaltninger i samarbejde med Kommissionen, Europa-Parlamentet og Regionsudvalget.

4.1.7 Det arabiske oprør er i høj grad en følge af den centrale rolle, som unge og kvinder har spillet under opstandene, og derfor bør der lægges særlig vægt på at garantere disse gruppers rettigheder og styrke deres rolle i de nye demokratiske stater. I den henseende opfordrer EØSU alle lande i Euromed-regionen til at ratificere konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder.

4.1.8 En åben social dialog mellem arbejdsgivere og arbejdstagere, som er en betingelse for at opretholde økonomisk og social stabilitet, vil spille en meget vigtig rolle for en varig styrkelse af demokratiet og sikring af fagforeningsrettigheder.

4.1.9 Bekæmpelse af korruption, sikring af gode styreformer og etablering af en effektiv offentlig forvaltning er passende og nødvendige forudsætninger for økonomisk velstand og for muligheden for at tiltrække de absolut nødvendige direkte udenlandske investeringer (FDI), som skal stabilisere de demokratiske regeringer og skabe nye arbejdspladser.

4.1.10 Etablering af mobilitets- og infrastrukturpartnerskaber i Middelhavslandene set i relation til grænsespørgsmål, migration og asyl vil forbedre sikkerheden i regionen.

4.1.11 Etablering af SMV'er i Middelhavslandene er en vigtig forudsætning for økonomisk vækst og jobskabelse inden for en fornuftig lovgivningsmæssig ramme og et konstruktivt finansielt miljø. Lånefaciliteten for investeringer og partnerskab mellem EU og Middelhavsområdet (FEMIP) og Den Europæiske Investeringsfond opfordres til at spille en central rolle i den forbindelse.

4.1.12 Analfabetisme er et af de mest presserende sociale problemer i de nordafrikanske lande og Mellemøsten, og der må gøres en stor indsats for at imødegå problemet. Den Europæiske Union kan og skal yde støtte på området. Den bør ligeledes yde støtte til erhvervsuddannelse og udvikling af kvalifikationer.

4.1.13 EØSU støtter etableringen af en europæisk demokratifond, som vil gøre brug af målrettede foranstaltninger til fremme af demokratiske processer i de sydlige Middelhavslande og støtte oprettelsen af politiske partier og frie massemedier samt først og fremmest styrke civilsamfundet (sammenslutninger af arbejdsgivere/arbejdstagere, ngo'er, landmænd, kvindeorganisationer og andre sociale partnere). Med udgangspunkt i egne erfaringer anser EØSU en særlig proces til støtte for civilsamfundet, såsom den foreslåede ENPI-civilsamfundsfacilitet, for at være en absolut nødvendighed og opfordrer til, at der afsættes flere midler til faciliteten. EØSU er i høj grad parat til at involvere sig i denne facilitet i et samarbejde med andre EU-organer og tilbyde sin ekspertise. EØSU opfordrer også Kommissionen til at anerkende den særlige rolle, som

(2) Jf. fodnote 1.

erhvervs- og interesseorganisationer kan spille i ENPI (det europæiske naboskabs- og partnerskabsinstrument), navnlig i den civilsamfundsfacilitet, der skal oprettes.

4.1.14 EØSU er enig med EU-institutionerne i, at Middelhavsregionen i meget lang tid har været præget af konstante spændinger på grund af den israelsk-palæstinensiske konflikt, som forhindrer ethvert tiltag til dialog eller fælles foranstaltninger, og udvalget opfordrer den højtstående repræsentant/Kommissionens næstformand til at fortsætte den intensive indsats for at finde en løsning, som kan accepteres af begge parter. I forbindelse med dette yderst følsomme emne må EU tale med én stemme.

4.1.15 EØSU støtter Kommissionens holdning til visumlempler for udvalgte partnere i Middelhavsområdet og visumliberalisering med tiden for de lande, som kan indgå i et tættere samarbejde med EU om spørgsmål med relation til mobilitet, asyl, tilbagevenden til hjemlandet og bekæmpelse af ulovlig indvandring og menneskehandel.

4.1.16 EØSU anser respekt for såvel religiøse som civile friheder for at være grundlæggende menneskerettigheder, som bør være fuldt ud beskyttet i en region karakteriseret ved religiøs og politisk mangfoldighed, og opfordrer lande, der endnu ikke har ratificeret de eksisterende universelle og regionale konventioner og aftaler om politiske, civile og kulturelle friheder samt økonomiske og sociale rettigheder, som er baseret på verdenserklæringen om menneskerettigheder, til at gøre dette hurtigst muligt.

4.1.17 Medierne i Euromed-regionen spiller en nøglerolle for formidling af og prognoser for resultaterne af de ændringer, som finder sted. EU-støtten må fokusere på initiativer til forbedring af de eksisterende mediers professionalisme og uafhængighed og fremme af vilkår, som gør det muligt for mediemangfoldighed og -frihed at trives.

5. Fremme af eu's samarbejde med civilsamfundet i middelhavsregionen

5.1 Efter det arabiske oprør indså alle EU-organer, som blev overrumplet af udviklingen og ikke havde andre umiddelbare strategier for håndteringen af situationen end at yde humanitær bistand, at EU fremover i særlig grad må fokusere på civilsamfundsorganisationer og andre uafhængige sociale og faglige sammenslutninger.

5.2 De to meddelelser fra Kommissionen og den højtstående repræsentant/Kommissionens næstformand indeholder allerede specifikke kapitler om foranstaltninger til fremme af civilsamfundet gennem den europæiske naboskabspolitik og Middelhavsunionen.

6. Kommissionens rolle

6.1 De sydlige Middelhavslande skal have støtte til at etablere og konsolidere mekanismer, som vil fremme et velorganiseret

og velfungerende civilsamfund og socioøkonomiske organisationer (lovgivning, fastsættelse af vedtægter, styrkelse af institutioner, krav om en åben og inklusiv demokratisk dialog mm.).

6.2 Det har afgørende betydning at samarbejde med medlemsstaterne og omdefinere Middelhavsunionens rolle og opgaver⁽³⁾ samt organisere anerkendte civilsamfundsorganisationers deltagelse i dens programmer.

7. EØSU'S specifikke rolle

7.1 Som den institution, der repræsenterer det europæiske civilsamfund, kan EØSU deltage aktivt i den nye europæiske ramme for samarbejde med Middelhavssamfundene ved at træffe følgende foranstaltninger:

- dokumentere civilsamfundets situation i de sydlige Middelhavslande gennem en åben, demokratisk og løbende dialog med en bred vifte af aktører;
- bidrage til definitionen af specifikke kriterier og processer for godkendelse af en organisation som værende reelt repræsentativ for en samfundssektor, og en organisation som fungerer på demokratisk og uafhængig vis, samtidig med at den samarbejder med andre organer;
- støtte det uafhængige og repræsentative civilsamfunds kapacitetsopbyggende indsats gennem brug af udvalgets ekspertise på områder som social dialog, økonomiske og sociale rettigheder, erhvervsuddannelse, gode styreformer, lige muligheder på arbejdsmarkedet, bæredygtig udvikling, social samhørighed, forbrugerbeskyttelse, kooperativer, SMV'er, kapacitet til interesseforsvar, migration, udvikling af landdistrikter og kvinders rettigheder;
- støtte lokale økonomiske og sociale råd ved at stille ekspertise om deltagelsesdemokrati til rådighed og
- deltage i Kommissionens programmer til styrkelse af socioøkonomiske organisationer.

7.2 EØSU mener, at den sociale dialog mellem arbejdsgivere og arbejdstagere i Middelhavsregionen bør intensiveres, og at udvalgets Arbejdsgivergruppe og Arbejdstagergruppe kunne bidrage til opfyldelsen af denne målsætning ved at etablere et kommunikationsnetværk med de relevante aktører. Derudover opfordrer EØSU til, at man fremmer en struktureret social dialog gennem et socialt forum.

⁽³⁾ Jf. Regionsudvalgets resolution: »Efter revolutionerne i Middelhavsområdet – konsekvenserne og EU's reaktion« af 12. maj 2011 (EUT C 192 af 1.7.2011, s. 1-3).

7.3 EØSU mener, at det har afgørende betydning at samarbejde med EU-institutionerne om støtten til civilsamfundsorganisationer på vej frem i de sydlige Middelhavslande, særligt de organisationer som var direkte involverede i de opstande, der lå til grund for revolutionerne, således at de får den politiske anerkendelse og finansielle støtte, som de har brug for for fortsat at kunne udfylde deres rolle i de demokratiske processer.

7.4 EØSU har allerede iværksat en række missioner til lande i det sydlige Middelhavsområde (Tunesien og Marokko) og forbereder et symposium med ngo'er fra Euromed-regionen (i september 2011) samt sit årlige topmøde med bred deltagelse af civilsamfundet (november 2011 i Istanbul). Udvalget har ligeledes fremsat anbefalinger i sine udtalelser og resolutioner om Euro-Middelhavssamarbejdet ⁽⁴⁾, og i sin slutterklæring på Euromed-topmødet i Rom i 2010 med de økonomiske og sociale råd og tilsvarende institutioner. I erklæringen indgår en

række anbefalinger om emner af aktuel interesse for civilsamfundet i Euro-Middelhavsområdet, såsom oprettelse af en forsamling af økonomiske og sociale råd og lignende institutioner, som indgår i Middelhavsunionens institutionelle ramme. De øvrige punkter på dagsordenen var anstændigt arbejde og bæredygtig udvikling i Middelhavsregionen, erhvervsuddannelse som drivkraft for konkurrenceevne og jobskabelse, udvikling af et mere retfærdigt samfund i Euro-Middelhavsområdet samt landbrugspolitikker i landene i Middelhavsunionen. EØSU arbejder tæt sammen med de nationale økonomiske og sociale råd i EU-medlemsstaterne i Middelhavsregionen.

7.5 EØSU vil tilpasse sit netværk af økonomiske og sociale råd og lignende institutioner i Euromed og også fortsat støtte det regionale samarbejde gennem dette netværk, som kan fungere som et forum for udveksling mellem civilsamfundets partnere i nord og syd.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁴⁾ EØSU's resolution om situationen i de sydlige Middelhavslande (EUT C 132 af 3.5.2011, s. 1-2); udtalelsen om det europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder (EUT C 182 af 4.8.2009, s. 13-18); udtalelsen om foreningsfrihed i Middelhavspartnerlandene (EUT C 211 af 19.8.2008, s. 77-81).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Det fælles europæiske luftrum II (initiativudtalelse)

(2011/C 376/07)

Ordfører: **Jacek KRAWCZYK**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 20. januar 2011 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Det fælles europæiske luftrum II.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsområdet, som vedtog sin udtalelse den 22. juni 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog følgende udtalelse på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, med 152 stemmer for og 1 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 I årtier har det europæiske lufttrafikstyringssystem været fragmenteret og hæmmet af svagheder. Ved at skabe et fælles europæisk luftrum kan sikkerheden øges, og flyvningseffektiviteten forbedres. CO₂-emissionerne pr. flyvning og andre miljøpåvirkninger vil kunne nedbringes betydeligt (CO₂-udledningen fra luftfarten vil kunne nedbringes med 12 % pr. flyvning), samtidig med at der vil kunne opnås store omkostningsbesparelser.

1.2 Skabelsen af et fælles europæisk luftrum er endvidere afgørende for at sikre, at EU's luftfartsindustri er konkurrencedygtig på verdensmarkedet. Det er vigtigt, at Kommissionen påtager sig en hovedrolle i forbindelse med gennemførelsen af det fælles europæiske luftrum II (SES II). Kun med et stærkt og uhindret lederskab fra Kommissionens side kan tidligere års mange hindringer og politiske problemer ryddes helt af vejen.

1.3 En helt afgørende forudsætning for skabelsen af det fælles europæiske luftrum er en vellykket gennemførelse af en præstationsordning baseret på realistiske, men ambitiøse mål for sikkerheden, omkostningseffektivitet, kapacitet/forsinkelser og flyvningseffektivitet. EØSU er bange for, at EU-landene ikke for øjeblikket bruger nok kræfter på at få gennemført det fælles europæiske luftrum.

1.4 Der må etableres funktionelle luftrumsblokke på grundlag af driftsbehov og under hensyntagen til sikkerhed, luftrumskapacitet, mål for øget omkostningseffektivitet og til, hvordan der kan opnås miljøforbedringer ved hjælp af bedre flyvningseffektivitet. Kommissionen bør fastsætte og holde nøje øje med de præstationsparametre, de forskellige funktionelle luftrumsblokke skal opfylde ved at gøre brug af præstationsrammen for SES II.

1.5 Efter EØSU's opfattelse kan Eurocontrol være med til at styrke de europæiske nettrafikstyringsfunktioner såsom udformningen af rutenettet, den centrale trafikregulering og forvaltningen af begrænsede ressourcer, forudsat at disse funktioner udøves under overholdelse af EU-lovgivningen, og at reformen

af agenturet bliver gennemført på tilfredsstillende vis, og dets omkostningsgrundlag rationaliseres yderligere. EØSU hilser Kommissionens beslutning om at gøre Eurocontrol til »netforvalter« i Europa velkommen.

1.6 EØSU mener, at mål for sikkerhed og præstationer samt interoperabilitet med lufttrafikstyringssystemer uden for EU (herunder det amerikanske NextGen-initiativ) bør være retningsgivende for SESAR-programmet (forskning i lufttrafikstyring i det fælles europæiske luftrum). Det er derfor EØSU's opfattelse, at følgende problemstillinger knyttet til implementeringen af SESAR må løses:

— Det må sikres, at forbedringerne af den luftbårne og jordbaserede infrastruktur sker samtidig.

— Det må sikres, at de finansielle ressourcer til implementeringen af SESAR er tilstrækkelige og til rådighed på det rigtige tidspunkt.

— Der må fastlægges den rigtige forvaltningsstruktur for SESAR-implementeringen.

1.7 Sikkerhed er mere end sikkerhedsregler. Det er også menneskelige kompetencer, en sikkerhedskultur, kvalifikationer og uddannelse og forvaltning af ressourcer i teams. I den forbindelse er det vigtigt at

— erkende den menneskelige præstation, når det gælder proaktiv håndtering af sikkerhedsrisici;

— sikre et passende fagligt kompetence- og uddannelsesniveau;

— arbejde for, at arbejdsmarkedets parter inddrages i gennemførelsen af det fælles europæiske luftrum på alle niveauer;

— etablere en fornuftig sikkerhedskultur, hvor åben indberetning og den rette kultur er udgangspunktet for sikkerhedspræstationen.

1.8 EØSU konstaterer, at SES II-pakken har udvidet Det Europæiske Luftfartssikkerhedsagenturs system til også at omfatte sikkerhedsreglerne forbundet med lufttrafikstyringen på EU-niveau, således at der anlægges en helhedsorienteret tilgang til sikkerhed og tilsyn i EU fra »gate-to-gate«.

2. Indledning

2.1 Ved at skabe et fælles europæisk luftrum kan sikkerheden øges, og flyvningseffektiviteten forbedres. CO₂-emissionerne pr. flyvning og andre miljøpåvirkninger vil kunne nedbringes betydeligt (CO₂-udledningen fra luftfarten vil kunne nedbringes med 12 % pr. flyvning), samtidig med at der vil kunne opnås store omkostningsbesparelser.

2.2 Skabelsen af et fælles europæisk luftrum er endvidere afgørende for at sikre, at EU's luftfartsindustri er konkurrencedygtig på verdensmarkedet. Desuden vil lufttrafikstyrings-systemet, som det er indrettet nu, ikke kunne håndtere den trafikefterspørgsel, der forventes i perioden fra nu og indtil 2030 (ifølge den seneste langsigtede prognose fra Eurocontrol vil trafikken være steget til 16,9 mio. flyvninger i 2030, hvilket er 1,8 gange flere end det aktuelle niveau).

2.3 Den første pakke om et fælles europæisk luftrum (SES I) trådte i kraft i 2004. Dengang var det største problem for lufttrafikstyringen for mange fly i luften og deraf følgende forsinkelser, og dette var sammen med sikkerhed de væsentligste prioriteter i SES I.

2.4 I løbet af de senere år har lufttrafikstyringen ændret karakter. Sikkerhed og kapacitet er stadig vigtige målsætninger, men andre forhold spiller nu også ind bl.a. større fokus på miljøet (flyvningseffektivitet) og omkostningseffektivitet. Derudover er indfaldsvinklen til regulering en anden, som følge af at medlemsstater og interessenter har efterlyst en knap så præskriptiv tilgang (»bedre lovgivning«).

2.5 Selvom nogle af målene hen imod et fælles europæisk luftrum er blevet nået, har medlemsstaternes vanskeligheder med opfyldelsen af nogle af målsætningerne i SES I samt de nye målsætninger vedrørende miljø og præstationer ført til lanceringen af pakken om det fælles europæiske luftrum II (SES II). Pakken blev vedtaget af EU-lovgiveren i 2009 og offentliggjort i EU-Tidende den 14. november 2009. Den indeholder bestemmelser om de vigtigste redskaber, de juridiske rammer og de byggeklodser, der skal sikre gennemførelsen af det fælles europæiske luftrum fra 2012 og frem.

2.6 I tillæg hertil kommer SESAR-programmet, der er blevet lanceret for på teknisk og operationelt plan at supplere de institutionelle reformer, der er lagt op til med SES II.

2.7 Der forestår dog stadig store udfordringer, som kun kan klares, hvis der foretages omfattende driftsmæssige forbedringer,

sideløbende med at der fra politisk hold konstant er fokus på hurtigt at få gennemført SES II-pakken med ambitiøse præstationsmål og i sidste ende med det formål at få udlignet forskellene i resultater mellem EU's lufttrafikstyringssystem og systemer anvendt uden for EU.

2.8 EØSU har i tidligere udtalelser understreget, at det er nødvendigt med et fælles europæisk luftrum, først og fremmest i TEN/354-355 om forbedring af det europæiske luftfartssystem ved hjælp af SES II. Sigtet med denne initiativudtalelse er at give et perspektiv på højt niveau på gennemførelsen af SES II-pakken og implementeringen af SESAR, og den kommer ind på følgende forhold:

- gennemførelse af SES II's præstationsordning med ambitiøse præstationsmål;
- etablering af funktionelle luftrumsblokke på grundlag af ovennævnte ambitiøse præstationsmål;
- styrkelse af de europæiske nettrafikstyringsfunktioner med et reformeret Eurocontrol;
- reform af Eurocontrol for at fremme det fælles europæiske luftrum og med et mindre omkostningsgrundlag;
- SESAR som den tekniske og driftsmæssige arm af det fælles europæiske luftrum med støtte fra offentlige midler i gennemførelsesfasen;
- Det Europæiske Luftfartssikkerhedsagentur (EASA) som den eneste ansvarlige for sikkerheden med sikkerhedsregler, der tager udgangspunkt i sikkerhedsprincipper og de eksisterende regler.

Princippet om den menneskelige faktor og social dialog med medarbejdere i vigtige funktioner samt en egentlig høring af alle interessenter er vigtige elementer, som bør være udgangspunktet for alle ovennævnte punkter.

3. Gennemførelse af SES II's præstationsordning med ambitiøse præstationsmål

3.1 En helt afgørende forudsætning for skabelsen af det fælles europæiske luftrum er en vellykket gennemførelse af en præstationsordning baseret på ambitiøse mål for sikkerhed, omkostningseffektivitet, kapacitet/forsinkelser og flyvningseffektivitet. Urokeligt politisk engagement vil være nødvendigt for at sikre, at resultaterne hurtigt viser sig. EØSU understreger, at det her er vigtigt, at EU-landene overholder deres tilsagn om at fremskynde gennemførelsen af det fælles europæiske luftrum, som besluttet på rådsmødet (transport) i maj 2010. EØSU er bange for, at EU-landene ikke for øjeblikket bruger nok kræfter på at få gennemført det fælles europæiske luftrum.

3.2 EØSU mener, at det er overordentlig vigtigt, at der er overensstemmelse mellem præstationsmålene for EU som helhed og de nationale mål for de funktionelle luftrumsblokke. Til dette må der udvikles et system, der kan fjerne uoverensstemmelserne mellem disse mål. I praksis vil det sige, at målene for dem med de dårligste resultater må være mere ambitiøse end for dem, der fremviser de bedste resultater. Eurocontrols præstationsvurderingskommission udarbejder benchmarkingrapporter for lufttrafikstyringssystemernes præstationer, som bør anvendes til at fastsætte detaljerede mål for de enkelte lufttrafikstyringstjenester. For at sikre en afbalanceret tilgang bør der fastlægges og gennemføres metriske mål for sikkerheden i tillæg til de øvrige præstationsmål. Her må der ikke gås på kompromis med sikkerhedsniveauet, og sikkerheden bør fortsat forbedres.

3.3 EØSU betoner vigtigheden af at sikre, at de nationale tilsynsmyndigheder forbliver uafhængige af luftfartstjenesteudøverne og fri for politisk indblanding. Dette er afgørende for en vellykket gennemførelse. De nationale tilsynsmyndigheder må derfor sikres tilstrækkelige ressourcer. Kommissionen bør nøje overvåge, at disse principper strengt overholdes ved at gøre brug af de instrumenter, der er til rådighed i SES II-pakken. De nationale tilsynsmyndigheder bør desuden forbedre koordineringen ved at intensivere brugen af den etablerede platform for tilsynsmyndigheder, og hvor det er hensigtsmæssigt, bør der foretages konsolidering inden for de funktionelle luftrumsblokke med det sigte at opnå stordriftsfordele og forebygge en stigning i tilsynsomkostningerne. I den sammenhæng kunne den funktion, koordinatoren for de funktionelle luftrumsblokke indtager, udvides.

3.4 Præstationsordningen bør gælde såvel overflyvnings- som tårn- og indflyvningskontrolafgifter. Dette er afgørende, hvis der skal opnås fordele, der giver mening for luftfartsselskaber og passagerer på grundlag af gate-to-gate-princippet. Hvis man får opstillet en klar køreplan, vil man på lang sigt kunne nedbringe de direkte og indirekte omkostninger ved EU's lufttrafikstyringssystem og dermed også de flyvekontrolafgifter, som luftrumsbrugerne afkræves, hvilket passagerer og luftfragtkunder vil kunne mærke.

3.5 EØSU mener, at SES II's præstationsordning bør kædes sammen med en velgennemtænkt incitamentsordning. Det største incitament vil være, at ordningen med fuldstændig omkostningsdækning inden for lufttrafikstyringen afskaffes, sådan som det allerede er vedtaget med SES II-pakken, og erstattes med en ordning med faste omkostninger.

3.6 Der bør også være klare præstationsmål for netfunktioner såsom Eurocontrols centrale lufttrafikreguleringsenhed (CFMU) og centrale ruteafgiftstjeneste (CRCO) og opstilles sikkerhedsforanstaltninger, der sikrer, at EU's præstationsvurderingsorgan er helt uafhængigt af disse netfunktioner.

4. Etablering af funktionelle luftrumsblokke på grundlag af ambitiøse præstationsmål

4.1 Målet er fortsat at blive enige om et minimum af funktionelle luftrumsblokke, der primært skal etableres på grundlag

af trafikreguleringskrav, kapacitet og omkostningseffektivitet. Der bør desuden gælde samme sikkerhedsforanstaltninger og -procedurer for alle luftrumsblokke. De funktionelle luftrumsblokke er et helt nødvendigt redskab, hvis de enkelte luftfartstjenesteudøvere skal kunne opfylde de ambitiøse præstationsmål fra 2012 og frem.

4.2 De funktionelle luftrumsblokke må etableres på grundlag af driftsbehov og under hensyntagen til sikkerhed, luftrumskapacitet, mål for øget omkostningseffektivitet og til, hvordan der kan opnås miljøforbedringer ved hjælp af bedre flyvnings-effektivitet. En forudsætning for, at denne målsætning kan opfyldes, er, at der er politisk vilje og kontrol på højest niveau. Kommissionen bør fastsætte og holde nøje øje med de præstationsparametre, de forskellige funktionelle luftrumsblokke skal opfylde ved at gøre brug af præstationsrammen for SES II.

4.3 Med udgangspunkt i en køreplan med klare mål skal de funktionelle luftrumsblokke sikre den gradvise tekniske integration af det fragmenterede europæiske lufttrafikstyringssystem. Dette mål kan kun nås med skarp koordinering og samarbejde mellem luftrumsblokkene.

4.4 Et godt forhold mellem arbejdsgivere og arbejdstagere er helt afgørende, når arbejdsmetoder skal ændres. Det stiller krav om egentlig og løbende høring i ordets sande betydning. Hvis problemer skal undgås fremover, er en god arbejdsmarkedsdialog bydende nødvendig. Arbejdstagerne i sektoren er vigtige aktiver, og ændringer i arbejdsmetoder kan føre til uro i sektoren, hvis de ikke indføres med omtanke.

4.5 I henhold til forordningen om det fælles europæiske luftrum skal udøvere af luftfartstjenester have beredskabsplaner for alle de tjenester, de leverer, i tilfælde af væsentlig forringelse eller afbrydelse af deres tjenester. Luftfartstjenesteudøverne må fokusere på løsninger, som er mere effektive og omkostnings-effektive, ved først at se efter muligheder inden for den eksisterende nationale infrastruktur (dvs. andre områdekontrolcentre eller militære faciliteter) og tage højde for bestemmelser om et sådant beredskab i udviklingen af de funktionelle luftrumsblokke.

4.6 Et samarbejde mellem civile og militære tjenesteudøvere er vigtig for at fremme udviklingen af det fælles europæiske luftrum og få fjernet de største kapacitetsflaskehalse i hjertet af Europa. Medlemsstaterne og Kommissionen må søge at etablere et civil-militært samarbejde om de funktionelle luftrumsblokke, således at der tages hensyn til såvel civile som militære behov på en pragmatisk, ikke-politisk måde. Eftersom der også skal samarbejdes med lande uden for EU og med USA, er en tættere koordinering med NATO nødvendig. EØSU bifalder planerne i nogle luftrumsblokke om at flytte nogle militære øvelsesområder til områder uden for de travleste civile trafikstrømme og mener, at dette er et initiativ, som alle lufthavnsblokkene aktivt bør søge at implementere. Derudover bør alle luftrumsblokke bestræbe sig på at gennemføre lufttrafikstyring

for et natrutenet, sådan som nogle luftrumsblokke har planer om, som et redskab til at forbedre flyvningseffektiviteten om natten, når de militære øvelsesområder ikke er i brug.

4.7 EØSU mener endvidere, at det er helt nødvendigt, at de funktionelle luftrumsblokke og princippet om det fælles europæiske luftrum udvides ud over EU's grænser særligt til de lande, der grænser op til Europa. Dette stiller krav om et dybere samarbejde på internationalt plan.

4.8 Politisk vilje er afgørende for, at de funktionelle luftrumsblokke udmøntes i regulære fordele for slutbrugerne. Kommissionen og EU's koordinator for de funktionelle luftrumsblokke bør blive ved med at holde medlemsstaterne fast på deres forpligtelse til at få gennemført det fælles europæiske luftrum og de funktionelle luftrumsblokke.

5. Indførelse af en europæisk netforvalter med ansvar for nettrafikstyringsfunktionerne

5.1 EØSU er enig i, at et vigtigt element i SES II-pakken er styrkelsen af de europæiske nettrafikstyringsfunktioner såsom udformningen af rutenettet, den centrale trafikregulering og forvaltningen af begrænsede ressourcer (frekvenser og transponderkoder).

5.2 EØSU er af den opfattelse, at Eurocontrol har en rolle at spille i forvaltningen af disse funktioner, men kun hvis de kan varetages efter EU-lovgivningen, hvis reformen af Eurocontrol-agenturet bliver gennemført på tilfredsstillende vis, og hvis Eurocontrols omkostningsgrundlag rationaliseres yderligere. Dette vil kræve, at alle medlemsstater, der deltager i Eurocontrol, på politisk plan fuldt engagerer sig i at få gennemført omstruktureringen af agenturet. EØSU hilser Kommissionens beslutning om at gøre Eurocontrol til »netforvalter« i Europa velkommen.

5.3 EØSU beder derfor Kommissionen om at sikre, at dette helt afgørende punkt overholdes, når opgaven overdrages til Eurocontrol.

5.4 EØSU er bekymret over den forventede stigning i antallet af forsinkelser henover sommeren 2011, som kan tilskrives lufttrafikkontrollen. EØSU opfordrer Eurocontrol som netværksoperatør af det fælles europæiske luftrum til i samarbejde med luftfartstjenesteudøverne og luftrumsbrugerne at finde frem til løsninger, der på kort sigt kan afbøde konsekvenserne for lufttrafikken og de rejsende.

5.5 Endelig minder EØSU om, at Eyjafjallajökull-vulkanudbruddet på Island i 2010 resulterede i luftrumslukninger og deraf følgende store forstyrrelser for luftfartsindustrien og de

rejsende. Dette har haft store omkostninger for luftfartsindustrien og EU's økonomi som helhed. I kølvandet på disse begivenheder blev man enige om, at Europa var nødt til at revidere sine procedurer. På den baggrund understreger EØSU, at Europa må bringe sine procedurer på linje med bedste praksis andre steder i verden, bl.a. USA. Helt specifikt er Europa den eneste region i verden, hvor ansvaret for at håndtere de potentielle farer forbundet med vulkansk aske ikke påhviler luftfartsselskaberne. Organisationen for International Civil Luftfarts (ICAO) seneste arbejde med vulkansk aske (april 2011) påviste, at der trods visse fremskridt er brug for mere detaljerede retningslinjer for at sikre en mere sammenhængende strategi fremover. EØSU henstiller til EASA, at det opstiller klare retningslinjer for alle EU's medlemslande om at vedtage en revideret politik.

6. Reform af Eurocontrol for at fremme det fælles europæiske luftrum og med et mindre omkostningsgrundlag

6.1 EØSU bifalder de store skridt, som Eurocontrol internt og under generaldirektørens ledelse har taget for at blive en mere trimmet organisation, der kan fremme det fælles europæiske luftrum. Dette igangværende arbejde bør fremskyndes og kræver et helhjertet engagement fra alle de deltagende medlemsstater i Eurocontrol.

6.2 EØSU lykønsker Eurocontrol med oprettelsen af den søjle, der skal yde teknisk støtte til det fælles europæiske luftrum. Der er behov for fuld gennemsigtighed vedrørende alle Eurocontrols funktioner, de krævede ressourcer og finansieringsformen. Luftfartsselskaber skal naturligvis ikke betale for myndighedsopgaver som det fælles europæiske luftrum. Der skal arbejdes videre med at fastlægge de rigtige forvaltningsprincipper for Eurocontrol, således at det bliver muligt at arbejde fuldt ud på at opfylde målene om et fælles europæisk luftrum.

6.3 EØSU betoner endvidere vigtigheden af at holde fast i en fælleseuropæisk løsning, der rækker ud over EU's grænser. Kommissionen bør derfor udvide det fælles europæiske luftfartssområde til alle Den Europæiske Unions nabolande.

7. SESAR som den tekniske og driftsmæssige arm af det fælles europæiske luftrum med støtte fra offentlige midler i gennemførelsesfasen

7.1 SESAR-programmet er blevet iværksat som den tekniske og driftsmæssige arm af SES II. Kommissionen forventer, at SESAR fra og med 2020 vil have tilvejebragt et fremtidigt europæisk lufttrafikstyringssystem, der i forhold til i dag vil

— muliggøre op til en tredobling af lufttransportaktiviteterne med færre forsinkelser;

— forbedre sikkerhedspræstationen med en faktor på 10;

- gøre det muligt at mindske flyenes miljøvirkninger med 10 %;
- betyde, at lufttrafikstyringstjenesterne vil være 50 % billigere for lufrumsbrugerne.

7.2 EØSU mener, at disse mål samt interoperabilitet med lufttrafikstyringssystemer uden for EU (herunder det amerikanske NextGen-initiativ) bør være retningsgivende for SESAR-programmet. EØSU glæder sig over det samarbejds memorandum, der blev underskrevet mellem SESAR og NextGen i Budapest den 3. marts 2011, og ser det som et skridt i retning mod bedre synkronisering mellem de to vigtigste udviklingsprojekter inden for globale lufttrafikstyringssystemer.

7.3 EØSU anser det for helt væsentligt, at dem, der i praksis skal arbejde med systemet, tages med på råd ved udviklingen af SESAR. I den forbindelse er det absolut nødvendigt at uddanne personalet i brug af den nye teknologi og de nye driftsmæssige begreber.

7.4 Trods de langsigtede gevinster for lufrumsbrugerne, EU's borgere og miljøet ønsker EØSU at understrege, at der er mange komplekse problemstillinger forbundet med implementeringen af SESAR. Det er helt afgørende, at den sker på det rigtige tidspunkt og er effektiv. I tillæg til en utvetydig satsning herpå fra industriens side vil det være nødvendigt med omfattende politisk og økonomisk støtte i form af et offentlig-privat partnerskab. Implementeringen af SESAR bør derfor gøres til en vigtig del af Europa 2020-strategien, således at der sikres en stærk økonomisk styring, der er baseret på en klar forretningsmodel og gensidigt samarbejde og harmonisering med det amerikanske NextGen-system.

7.5 Det er derfor EØSU's opfattelse, at følgende problemstillinger knyttet til implementeringen af SESAR må løses:

7.5.1 Det må sikres, at forbedringerne af den luftbårne og jordbaserede infrastruktur sker samtidig.

- Opdatering af masterplanen med en klar køreplan, der forpligter Kommissionen, medlemsstaterne, luftfartstjenesteudøvere og lufrumsbrugerne til at sikre større overensstemmelse med rammerne for det fælles europæiske lufrum, herunder de funktionelle lufrumsblokke. Som noget af det første bør SESAR-fællesforetagendet prioritere at gennemgå det hidtil udførte arbejde og fastlægge, hvordan hver enkelt komponent i det fælles europæiske lufrum skal bidrage til, at præstationsmålene for EU som helhed, for den funktionelle lufrumsblok og på nationalt plan opfyldes.

- SESAR-teknologierne bør implementeres i henhold til en positiv forretningsmodel omfattende en troværdig risikovurdering og en positiv og troværdig cost-benefit-analyse, som de nødvendige præstationsforbedringer kan aftales og fastlægges ud fra. Arbejdet med teknologier, som ikke bevisligt vil kunne bidrage til EU-målene (herunder dem, der vedrører sikkerheden) eller kunne muliggøre en sikker og rettidig omstilling, bør indstilles.

- Gennemførelse af SESAR-masterplanen forudsætter, at alle EU's medlemslande er fuldt engageret heri.

7.5.2 Det må sikres, at de finansielle ressourcer til implementeringen af SESAR er tilstrækkelige og til rådighed på det rigtige tidspunkt.

7.5.2.1 Implementeringen af SESAR vil skabe stor økonomisk, miljømæssig og strategisk værdi for Europa som helhed. En forsinkelse af implementeringen af SESAR på 10 år vil have direkte negativ virkning for BNP'et på over 150 mia. EUR i EU-27 og betyde et tab af energieffektivitet på mere end 150 mio. ton CO₂.

7.5.2.2 Implementeringen af SESAR kræver imidlertid investeringer for et samlet beløb, der overstiger 30 mia. EUR, og den første finansiering af SESAR-udstyret (luftbåren og landbaseret) er en meget stor hindring for de resultater, der meget hurtigt forventes opnået, når de nye teknologier er blevet implementeret.

7.5.2.3 Vanskelighederne med at finansiere implementeringen af SESAR skyldes, at der i overgangsfasen i et vist omfang ikke er forbindelse mellem investeringer og gevinster: Et luftfartsselskab, der investerer i nyt luftbåret udstyr, vil ikke mærke fordelene, før luftfartstjenesteudøvere har foretaget de tilsvarende investeringer. På den anden side bliver de forretningsmæssige fordele for luftfartstjenesteudøveren (som for at opnå en gevinst er nødt til at investere på et tidspunkt, hvor resultaterne er begrænsede) måske først positive, når et betydeligt antal fly er blevet udstyret. Endelig kan der være nogle ændringer, der vil medføre fordele for netværket samlet set og positive forretningsmæssige fordele, men som kræver, at nogle parter investerer på et tidspunkt, hvor det udelukkende vil indebære en nettoomkostning for dem. I givet fald bør der stilles finansiering til rådighed.

7.5.2.4 Midler, der stilles til rådighed af EU for at fremme implementeringen, bør derfor gå til at sikre, at operatørerne (luftfartstjenesteudøvere, lufrumsbrugere, lufthavne) samtidig og hurtigt tager SESAR-teknologien i brug. For at sikre fortsatte investeringer i F&U og innovation skal der stilles yderligere midler til rådighed til lufttrafikstyringen i perioden 2014-2020, ligesom det har været tilfældet i den indeværende F&U-fase.

7.5.2.5 For at SESAR-implementeringen kan afvikles i det tempo, der er nødvendigt for at nå præstationsmålene for lufttrafikstyringen, anslås der at være behov for ca. 3 mia. EUR. Et beløb, der vil kunne rejses ved at gøre brug af en kombination af forskellige finansieringsfaciliteter, som i øjeblikket debatteres, bl.a. men ikke kun industriens egne midler, EU-projektobligationer, garantier, EIB-lån osv. Sammenfattende kan det for perioden 2014-2020 siges, at

det næppe er sandsynligt, at SESAR-programmet vil blive implementeret rettidigt, hvis der ikke i praksis bevilges EU-midler hertil.

7.5.3 Der må fastlægges den rigtige forvaltningsstruktur for SESAR-implementeringen.

- Nedsættelse af et uafhængigt organ til at stå for implementeringen af SESAR, således at finansieringen og implementeringen foregår inden for en og samme forvaltningsramme.

- Organet bør være industribaseret med en ledelsesstruktur, der udgøres af luftrumsbrugere, lufthavne og luftfartstjenesteudøvere, som er dem, der påtager sig den største investeringsrisiko. Øvrige interessenter i luftfartssektoren skal høres i det nødvendige omfang.
- I hele SESAR-implementeringsfasen skal repræsentanter for de ansatte i luftfartssektoren høres i det nødvendige omfang.
- I implementeringsfasen er (udstyrs)producenternes rolle først og fremmest at sælge udstyr, der opfylder SESAR-kravene, til luftfartsselskaber, lufthavne og luftfartstjenesteudøvere. For at undgå interessekonflikter skal producenterne således ikke, sådan som det i dag er tilfældet i SESAR-fællesforetagendet, deltage i forvaltningen af SESAR-implementeringen.
- Det er vigtigt med koordinering på EU-niveau, således at teknologierne til det fælles europæiske luftrum implementeres samtidig i overensstemmelse med de bindende netværksmål. I forbindelse med udførelsen af denne opgave kunne der fremsættes anbefalinger med henblik på finansieringen.

7.6 Endelig påpeger EØSU, at SESAR kun vil kunne skabe resultater, hvis de politiske og institutionelle problemer, der er omtalt i ovennævnte afsnit, løses hurtigst muligt, og de nødvendige offentlige midler stilles til rådighed for implementeringen.

8. Et EU-organ med eneansvar for sikkerheden baseret på EASA-systemet

8.1 EØSU konstaterer, at SES II-pakken har udvidet Det Europæiske Luftfartssikkerhedsagentur (EASA) kompetenceområder til også at omfatte sikkerhedsreglerne forbundet med lufttrafikstyring på EU-niveau, således at der anlægges en helhedsorienteret tilgang til sikkerhedsregler for og tilsyn med lufttrafikstyringen i EU fra »gate-to-gate«.

8.2 Et EASA med solide tilsynsfunktioner, dvs. med målsætninger om at føre tilsyn med de nationale tilsynsmyndigheders arbejde for at sikre, at luftfartstjenesteudøverne opfylder de fælles krav, vil medvirke til at gennemføre det fælles europæiske luftrum.

8.3 EØSU er i princippet enig, men mener, at det er meget vigtigt, at udmøntningen i praksis af disse nye kompetencer for EASA overvåges nøje. Det er vigtigt, at EASA's sikkerhedsregler for lufttrafikstyring bygger på de eksisterende regler for det fælles europæiske luftrum, og at EASA således ikke forsøger at genopfinde den dybe tallerken med besværlige regler uden belæg i sikkerheden.

8.4 På kort sigt mener EØSU, at Eurocontrols ressourcer og ekspertise bør anvendes som teknisk støtte til EASA's arbejde med sikkerhedsregler for lufttrafikregulering.

8.5 Endelig gentager EØSU vigtigheden af den rette kultur, som tidligere anført i udtalelsen TEN/416 om forordningen om undersøgelse og forebyggelse af flyvehavarier og flyvehændelser inden for civil luftfart. Af hensyn til luftfartssikkerheden er det altafgørende, at der opstilles nogle retlige rammer, inden for hvilke alle parter, der er involveret i havarier eller ulykker, kan udveksle oplysninger og tale frit og fortroligt. EØSU understreger, at EU må gøre mere for at sikre, at alle medlemsstater ændrer deres nationale straffelovgivning for at tilvejebringe den rette kultur. Særligt fremhæver EØSU vigtigheden af at udarbejde et EU-charter om den rette kultur.

9. Sikkerhed og menneskelige faktorer

Sikkerhed er mere end sikkerhedsregler. Det er også menneskelige kompetencer, en sikkerhedskultur, kvalifikationer og uddannelse og forvaltning af ressourcer i teams.

I den forbindelse er det vigtigt at

- erkende den menneskelige præstation, først og fremmest virkningerne af træthed, når det gælder proaktiv håndtering af sikkerhedsrisici;
- sikre et passende fagligt kompetence- og uddannelsesniveau;
- arbejde for, at arbejdsmarkedets parter inddrages i gennemførelsen af det fælles europæiske luftrum på alle niveauer; og
- etablere en fornuftig sikkerhedskultur, hvor en åben indberetningskultur og den rette kultur danner grundlaget for sikkerhedspræstationen.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

474. PLENARMØDE DEN 21. OG 22. SEPTEMBER 2011

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En ny turismepolitik for Europa — verdens førende rejsemål

KOM(2010) 352 endelig

(2011/C 376/08)

Ordfører: **Panagiotis GKOFAS**

Kommissionen besluttede den 30. juni 2010 under henvisning til EUF-traktatens artikel 304 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En ny turismepolitik for Europa — verdens førende rejsemål

KOM(2010) 352 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 30. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 121 stemmer for, 14 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU hilser Kommissionens meddelelse om forslaget til Europa-Parlamentet »En ny turismepolitik for Europa – verdens førende rejsemål« velkommen og understreger, at der på trods af nogle store mangler er mange positive tiltag i forslaget. Udvalget fremsætter ikke desto mindre nedenstående forslag med henblik på at styrke og forbedre dette positive initiativ.

1.2 Da der findes en lang række forskellige operatører (offentlige myndigheder, organisationer, arbejdsmarkedets parter), administrative niveauer (lokale, regionale, nationale og EU) og områder (transport, udlejning, supplerende tilbud) i turistbranchen i Europa, bør man sørge for at inddrage alle sektorens aktører i de planlagte initiativer. I dette øjemed peger EØSU atter på, at man kunne oprette et europæisk turistagentur, som på baggrund af en effektiv overvågning af oplysninger relateret til støtte og fremme af de skitserede foranstaltninger koncentrerer indsatsen hen imod en samlet europæisk turismepolitik, som tager højde for mangfoldigheden og pluraliteten i den europæiske turismeidentitet.

1.3 EØSU foreslår at lægge særlig vægt på og indføre følgende foranstaltninger med henblik på at gøre det muligt at gribe de udfordringer, der omtales i Kommissionens meddelelse, og muliggøre de konkrete foranstaltninger, der planlægges heri:

- fremme etablering af et europæisk websted på alle EU's officielle sprog, hvor turister kan offentliggøre deres iagttagelser og indtryk med henblik på en bedre evaluering og udnyttelse, så turisterne kan tiltrækkes mere effektivt fremover, og hvor der skal være mulighed for at anvende ny teknologi (elektroniske reservationer);
- tildeles ansvaret for at undersøge, organisere og fremme gennemførelsen af konkrete aspekter af politikken og påtage sig prioriterede opgaver som promovering af intern europæisk turisme, tjenester og faciliteter i hele Europa, f.eks. ved at tilskynde de eksisterende myndigheder og virksomheder til at samarbejde om at forbedre tjenester og faciliteter (f.eks. tidsplaner);

- anspore til at forbedre vej-, jernbane- og flyforbindelser samt kystnær transport i EU og til at formidle og udbrede information via internettet med særlig fokus på urentable ruter og linjer;
- tilskynde til fremme af wellness- og sundhedsturisme (herunder kurstedsturisme), uddannelsessturisme, kulturturisme, herunder navnlig festspil og forestillinger (opera, teater, dans, koncerter osv.) og kulturbegivenheder som f.eks. udstillinger, konferenceturisme, vin- og madturisme, historieturisme, religiøs turisme, agroturisme samt maritim turisme, der fremhæver og bevarer kulturelle traditioner og madkultur;
- fremme kvaliteten af de erhvervsmæssige tjenesteydelser gennem efteruddannelse og fastansættelser;
- tilskynde de nationale regeringer til at støtte udviklingen af små virksomheder og mikrovirksomheder i turistbranchen, der afspejler de samfundsmæssige, miljømæssige, historiske og kulturelle traditioner i lokalområdet eller regionen gennem en bedre forvaltning af »all inclusive«-konceptet;
- fremme valget af interne europæiske destinationer blandt personer i den tredje alder og personer med handicap eller særlige behov ved at forbedre infrastruktur og tjenester samt gennem bedre markedsføring af tjenester, der tilbydes disse i EU;
- tilskynde til en politik, hvor luftfartsselskaber fremmer interne europæiske destinationer ved at sikre, at billetpriserne ikke er dyrere end til destinationer uden for EU, og arbejde for, at de store rejseselskaber støtter de interne europæiske destinationer;
- fremme og udbrede kendskabet til den sikkerhed, for så vidt angår borgernes rettigheder, lægebehandling og hospitalsindlæggelse såvel som på det juridiske område, der allerede hersker under transport og ophold i EU, og som er speciel i forhold til rejsemål uden for EU;
- bidrage til udviklingen af bedre statistikker og harmonisering af turismøkonomien og dens delelementer – uden dog at skabe nye administrative byrder for virksomhederne og borgerne (bureaukrati);
- iværksætte en fælles reklamekampagne for EU;
- forbedre kvaliteten af tjenesteydelserne gennem uddannelse og stabile arbejdspladser.

1.4 På medlemsstatsplan skal der iværksættes analyser af klimaændringernes påvirkning af turismen, og der skal vedtages passende tilpasningsforanstaltninger i takt med prognoserne om klimaændringernes påvirkning af konkurrenceevnen.

1.5 Der er brug for videreudvikling af særlige former for turisme, f.eks. samfunds- eller kulturturisme, madturisme og agroturisme, sportsturisme, sundhedsturisme, turisme uden barrierer, konferenceturisme og religiøs turisme inden for rammerne af en EU-politik, der sigter mod et differentieret udbud og sætter fokus på nye markeder.

1.6 EØSU mener, at projekter, der dækker hele EU, som f.eks. Calypso-initiativet, har demonstreret, hvor effektivt samarbejdet mellem EU-institutioner på forskellige områder, arbejdsmarkedets parter og sektorens organisationer fungerer, med positive sociale og økonomiske effekter til følge. EØSU opfordrer Kommissionen og Europa-Parlamentet til at fastholde deres engagement, navnlig når det gælder budgettet, i denne type initiativer.

1.7 Uden at glemme sikkerhedsaspektet kan visumpligten skabe problemer for turisme, der kommer fra lande, der står uden for Schengenafalen. Det sker nogle gange, når procedurerne i de enkelte medlemsstater er overdrevent bureaukratiske. EØSU opfordrer Kommissionen til at træffe konkrete foranstaltninger til at løse dette problem.

1.8 EØSU opfordrer de nationale regeringer til at indføre et fælles bevis for uddannelse inden for turisme i EU, som skal anerkendes af alle EU-lande. EØSU finder det nødvendigt, at uddannelse inden for turisme anerkendes i hele EU, og at denne uddannelse er på et højt niveau, så der uddannes egentlige fagfolk i overensstemmelse med Kommissionens og Cedefops retningslinjer med særlig vægt på læringsresultater og attesteringen af disse, samt at turismestudier indføres på universitetsniveau, hvor dette er muligt. Turismesektoren skal medtages i Europa 2020-strategien med særlig reference til nye færdigheder inden for nye jobtyper og til andre planlagte initiativer såsom anerkendelse af erhvervs erfaring og uformel og ikke-formel uddannelse samt den betydning som Bruggekommunikéet om erhvervsuddannelse, vedtaget af EU's undervisningsministre og arbejdsmarkedets parter, måtte have for turistbranchen.

1.9 EØSU understreger, at der på turismeområdet ikke findes en universalløsning på alle problemer, og erkender, at de enkelte destinationer har forskellige behov og tiltrækker forskellige nichemarkeder. Turismepolitikken bør derfor tage hensyn til alle særinteresser, hvad enten det drejer sig om områder, der er perifer, ligger inde i landet, ved kysten, er knyttet til landbrug, er øer eller er ufrugtbare osv.

1.10 Formålet er at udforme, udarbejde og gennemføre en strategisk plan for en fælles europæisk turismepolitik på regionalt niveau, der kan styrke bæredygtig konkurrenceevne og kvalitet i denne sektor samt sikre udstrakt forbrugerbeskyttelse gennem en indsats, der supplerer medlemslandenes. På grund af de mange forskelle medlemsstaterne imellem skal det dog være obligatorisk for disse at indgive en strategisk handlingsplan for de nationale turismepolitikker med konkrete foranstaltninger, som skal gennemføres i de enkelte regioner som et minimum inden for de næste ti år.

1.11 EØSU opfordrer de nationale regeringer til at tilpasse de kommunale skatter og arbejde på at nedsætte momsen på turismeprodukter af social art, så disse bliver mere attraktive med udvikling og forbedret adgang til turismetjenester som langsigtet mål. Lokal infrastruktur og lokale tjenester må garanteres for at

sikre turismens kvalitet, som har betydning for både højnelsen af de lokale indbyggers livskvalitet og de forhold, turisterne møder.

1.12 EU har brug for en kommunikationsstrategi, der kan sikre opretholdelse af Europas og turismesektorens positive image og løse problemet med negativ omtale.

1.13 Der bør træffes foranstaltninger, der kan modvirke strukturarbejdsløshed i turismevirksomhederne, for at forbedre både arbejdspladsernes kvalitet og stabilitet og virksomhedernes rentabilitet.

1.14 Kommissionen bør optrappe de bestræbelser, den har udfoldet for at formidle konceptet »kvalitetsturisme« i alle dets dimensioner – en oplevelse, der omfatter såvel fysisk afslapning som åndelig rekreation gennem kontakt med kulturelle forbilleder. Planlægningen bør finde sted på regionalt niveau – markedsføringen og formidlingen på såvel regionalt niveau som på nationalt og EU-niveau.

1.15 EØSU bemærker, at der savnes en klar henvisning til nogle retlige rammer vedrørende forbrugernes rettigheder i turistsektoren samt en forklaring på den uacceptable forsinkelse af revisionen af direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990, som oprindeligt var berammet til slutningen af 2010 og derefter ifølge Kommissionens arbejdsprogram for 2011 skulle have været foretaget i begyndelsen af 2011, hvilket ikke er sket.

1.16 EØSU sætter pris på, at Kommissionen, Europa-Parlamentet samt de europæiske arbejdsmarkedsparter har taget initiativ til fastlæggelsen af en europæisk turismepolitik. På samme måde vil EØSU fortsat vise engagement og samarbejde om mål og værdier hen imod en europæisk turismemodel, således som det fremgår af udvalgets udtalelser.

2. Indledning

2.1 I den nye turismepolitik er der tre hovedmål, som er rygraden i de nye rammebestemmelser:

— konkurrenceevne

— bæredygtighed

— markedsføring af turisme

Hvis disse tre søjler får stærk støtte i form af passende strukturer og ressourcer, vil det sikre et solidt grundlag for en meget fornuftig og fordelagtig turismepolitik.

2.2 Kommissionen skitserer en række udfordringer, som den europæiske turismesektor står over for i dag, og som er opstået eller er blevet forstærket de senere år. De vigtigste udfordringer

– som har været stabile gennem årene – er dog de sæsonudsving, der kendetegner turismesektoren, den manglende anerkendelse af turismen som en betydningsfuld vækstsektor, usikre arbejdsvilkår for de ansatte i turistbranchen, strukturel arbejdsløshed, manglende adgang for små og mellemstore virksomheder til den finansiering, der er nødvendig for, at de kan tilpasse sig udviklingen og de stadigt skiftende vilkår og innovative tiltag i sektoren. Det er bydende nødvendigt, at Kommissionen tager disse udfordringer op. EØSU har gentagne gange i sine udtalelser betonet betydningen af at tackle disse udfordringer såvel som af de foranstaltninger, som bør træffes ⁽¹⁾.

2.3 Turisme er en vigtig aktivitet, hvis indvirkning på den økonomiske vækst, en bæredygtig udvikling og beskæftigelsen i Europa i særlig grad er positiv i Europa. Den udgør en væsentlig del af de europæiske borgeres liv.

2.4 Siden 2008 har efterspørgslen på turismetjenester været under negativ påvirkning. Hvis Europa vil fastholde sin position som verdens førende rejsemål, hvor man er i stand til at udnytte den rigdom og mangfoldighed, som præger de forskellige områder, må der udarbejdes en fælles turismepolitik.

2.5 Hvis Kommissionen ønsker at fremme en ny handlingsplan, der skal styrke turismens konkurrenceevne og evne til at skabe bæredygtig vækst, skal dens forslag efter EØSU's mening være mere konkrete, og den skal anerkende, at alle lande har interesse i at udvikle deres egen turismemodel og dynamik. I kraft af turismeindustriens tværnationale natur er der et åbenlyst behov for en politisk ramme for turisme, der gælder i hele EU, og hvor der samtidig er nok fleksibilitet til at medlemsstaterne selv kan udarbejde deres egne nationale politikker. Det skal gøres klart, at et tiltag ét sted i EU kan have konsekvenser for turismen i et andet land i EU.

2.6 Således f.eks. i de sydeuropæiske lande, der, selv om de ikke blev påvirket af lukningen af det europæiske luftrum i foråret 2010 på grund af askeskyen, ikke desto mindre oplevede et fald i turismeaktiviteterne på grund af offentliggørelsen af negative forhold, der skabte et ugunstigt klima for valget af dem som rejsemål.

2.7 EØSU mener, at en turismepolitik for Europa nødvendigvis må baseres på klare retlige rammer for de forskellige aktørers rettigheder og forpligtelser, hvilket meddelelsen slet ikke kommer ind på. Med henblik på fastlæggelsen af disse rettigheder og forpligtelser er det særligt vigtigt at få gennemført revisionen af direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990, som oprindeligt var berammet til slutningen af 2010 og derefter ifølge Kommissionens arbejdsprogram for 2011 skulle have været foretaget i begyndelsen af 2011, hvilket endnu ikke er sket, skønt direktivet er aldeles forældet. Udskydelsen af denne revision er til alvorlig skade for forbrugerne, som står uden beskyttelse, og den undergraver deres tillid, forhindrer turismens udvikling og er nøgleelementet i det retsgrundlag, som er nødvendigt for at konkretisere de nye befojelser, traktaten tillægger EU på dette område.

⁽¹⁾ EUT C 32 af 5.2.2004, s. 1.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Den Europæiske Union skal bidrage til og fremme en målrettet politik for at øge væksten og skabe betingelser for større tiltrækningskraft. Kommissionen skal ikke længere udarbejde fælles planlægning med konkrete tiltag. Planlægningen skal i stedet overlades til et andet organ på grundlag af en klar politik, der ikke hænger fast i gamle idéer – et organ, hvor alle turismesektorens aktører bliver medlemmer, dvs. såvel erhvervsforbund som private spillere, der beskæftiger sig med turismeerhverv, fagforeninger, regioner og nationale turistorganisationer. I den forbindelse vil et europæisk turismeagentur, som foreslået af EØSU i tidligere udtalelser, kunne spille en vigtig rolle som støtte for EU-institutionerne.

3.2 Det er afgørende, at Kommissionen, såvel som de andre EU-institutioner, styrker princippet om intelligent lovgivning, og at alle EU-lovforslag indeholder en passende analyse af de forelagte forslags konsekvenser for turismeindustrien. I den forelagte handlingsplan er der ingen reference til behovet for at foretage konsekvensanalyser for at måle den mulige påvirkning af sektoren, hver gang der fremsættes et EU-lovforslag. Dette er særlig relevant i mange tilfælde, f.eks. ved lovforslagene om mærkning af fødevarer samt om passagerer- og forbrugerrettigheder.

3.3 Turismepolitik bør ikke betragtes isoleret, men som et horisontalt tema, der påvirkes af EU-politikken på andre områder, herunder især politikkerne på områder som transport, uddannelse, beskæftigelse, forskning og innovation, klimaændringer, det indre marked, sikkerhed og forbrugere. Turismepolitikken hører således i virkeligheden ikke kun ind under GD for Erhvervs politiks ansvarsområde, men bør medtænkes i alle andre EU-politikker.

3.4 Fremme og udvikling af turismetjenester er i dag utilstrækkeligt samordnet og organiseret i EU, hvilket giver problemer for borgere, der ønsker at rejse. Det er besværligt at rejse rundt med offentlige transportmidler i EU, fordi der mangler samordning af de forskellige køreplaner for tog, færger, busser osv., hvilket gør det umuligt at garantere et sikkert ophold.

3.5 Turismesektoren er udsat for stadig hårdere konkurrence fra de nye vækstøkonomier og udviklingslandene, der tiltrækker et voksende antal turister. For at genoprette konkurrenceevnen må EU foreslå en bæredygtig politik og **slå på sine mange fortrin**, som f.eks. sikkerheden for så vidt angår:

- samfundet og miljøet
- transportsystemerne
- opholdet på ethvert niveau
- bank- og handelstransaktioner etc.
- sundhed og sundhedsregler

— lægehjælp

— politi og sikkerhed

— adgang og infrastruktur for handicappede og personer med særlige behov

— pleje

— kvalitet

— professionalisme og kvalitet for så vidt angår direkte og indirekte personlige tjenesteydelser

— borgerrettigheder.

3.6 Vi glemmer ofte, at vi som turister i Europa nyder godt af simple ting, som at vi har adgang til drikkevand overalt, og at vi kan spise uden at få madforgiftning, ligesom vi kan gå på gaden og rejse uden eskorte. Disse simple fordele, som EU giver turisterne, bør vi fremhæve. De ting, der nævnes i listen ovenfor, skal især betones, fordi de skaber en følelse af sikkerhed for turisterne og praktisk taget ikke kan garanteres af nogen anden fremtrædende turismedestination i verden. Samtidig er det en sammenligningsfaktor i forbindelse valg og fremme af destinationer.

3.7 Europa bør udvikle og styrke sit image på de internationale markeder og udbygge samarbejdet med Kina, Rusland, Indien, Brasilien, USA og landene i Mellemøsten. Men for at realisere dette må vi fremme udviklingen af iværksætterkultur og innovation, højne kvaliteten af produktudbuddet, så tjenester og faciliteter kan stå mål med vores internationale konkurrenters. Sæsonforskellene og de store udsving i efterspørgslen skal mindskes ved at styrke og differentiere udbuddet af turismetjenester. EU skal forbedre og udstede beviser for faglig uddannelse, som anerkendes i hele EU, til alle faggrupper i turismesektoren, med særlig vægt på læringsresultater og attesteringen af disse. Fælles anerkendte beviser vil være en fordel for både virksomheder og ansatte i hele EU.

3.8 De nuværende metoder til indsamling og bearbejdning af statistiske oplysninger er utilstrækkelige. Utilstrækkelige oplysninger fører til mangelfulde eller forkerte beslutninger i forbindelse med udarbejdelsen af retningslinjer. I denne henseende fremhæves det i dokumentet, hvor vigtigt det er at forbedre statistiker og analyser inden for turismeområdet. Dette er ifølge Kommissionen afgørende for at få en større socioøkonomisk viden om turisme på EU-plan. Organiseret indsamling af statistiske data vil ikke alene give mulighed for at erhverve en viden, så man kan træffe de rigtige valg, den vil også anspore til tværfagligt forskningssamarbejde og til udveksling af synspunkter og erfaringer. Det er nødvendigt at forbedre de statistiske metoder og deres resultater, idet man dog skal sørge for under dataindsamlingen ikke at byrde virksomhederne med nye forpligtelser (bureaukrati).

3.9 Mere end halvdelen af EU's medlemsstater har oprettet et satellitregnskab for turisme, og det har vist sig at være et yderst effektivt værktøj. Kommissionen bør søge at opfordre og bistå de resterende medlemsstater med at indføre denne metode, som også vil opfylde behovet for at evaluere detaljerede resultater. Dette er afgørende i lyset af de betydelige ændringer i tendenser og adfærdsmønstre på turismeområdet, som Europa i skrivende stund står over for.

3.10 Differentiering er nøglen for europæisk turisme. Forskellige muligheder for oplevelser i forskellige lande bidrager til Europas tiltrækningskraft som turistmål. Mangfoldigheden af kulturarven, det fysiske miljø, gastronomien, vinene og historien udstyrer de enkelte lande med forskellige oplevelsesmuligheder for turisterne. Bevarelsen af disse forskelle er essentiel og et vigtigt salgsargument, når Europa skal markedsføres i resten af verden.

3.11 De små og mellemstore virksomheders dynamik og iværksætterkultur bør udnyttes og udvikles med økonomisk støtte fra EU, eftersom langt størstedelen af turistvirksomhederne er små og mellemstore virksomheder, med bevarelsen af kulturarven og udviklingen af lokalsamfundene som rettesnor. De små og mellemstore virksomheder absorberer den primære arbejdsløshed (økonomiske immigranter, ufaglærte). De reducerer arbejdsløsheden væsentligt og beskæftiger størstedelen af arbejdsstyrken. De er dermed også med til at mindske den sociale udstødelse. Den private sektor skal bidrage til fremme og markedsføring af turisme samt jobskabelse og fremme dannelsen af netværk mellem turismevirksomheder.

3.12 Turismepolitikken er kendetegnet ved sin tværgående karakter. Den indvirker i særlig grad på transportpolitikken (passagerers rettigheder og sikkerhed samt kvaliteten af transportmidlerne), statsstøtte, det indre marked (fri etableringsret og fri levering af turismeydelser, forbedring af tjenesteydelseernes kvalitet, udvikling af e-handel) samt beskæftigelse, hvilket ofte har negative konsekvenser (hindringer af skattemæssig art for det indre markeds problemfrie funktion, skattemæssig behandling af små og mellemstore virksomheder, skattelettelser). Der er derfor brug for særlig økonomisk støtte, og turismevirksomhederne må forpligtes til at styrke og øge beskæftigelsen gennem investeringer.

3.13 EØSU finder, at der skal banes vej for en ordning for bedre og øget turismeudveksling mellem medlemsstaterne, der kan give navnlig bestemte befolkningsgrupper som unge (man bør i den forbindelse også forbedre samordningen af skoleferien), ældre, bevægelseshæmmede og lavindkomstfamilier mulighed for at rejse, specielt i lavsæsonen. Medlemsstater, hvis økonomi ikke er afhængig af turisme, bør støtte de lande, hvis økonomi er baseret på turisme ved at fremme rejsemål inden for Europas grænser blandt sine borgere. De europæiske luftfartsselskaber skal lære at forstå, at de ikke støtter turismen på det indre marked, når borgere fra Nordeuropa ofte kan købe en billet billigere til Asien end til Sydøst-europa.

3.14 Efter EØSU's opfattelse bør der som noget nyt indføres en fælles politik for ældre og pensionister, som forventes at udgøre 20 % af befolkningen i 2020, og personer med særlige behov og bevægelseshæmmede, der for nyligt er blevet vurderet til at udgøre 127 mio., med henblik på at tiltrække disse. Der bør indføres en særlig uddannelse med henblik på at kunne opfylde disse samfundsgruppers behov. Eftersom disse befolkningsgrupper, der også består af personer med både købekraft, kulturelle interesser og fritid, repræsenterer et meget betydeligt markedspotential, bør EU kraftigt fremme en fælles politik med henblik på at gøre det lettere for disse at opnå rettigheder, så de uden nogen form for forskelsbehandling kan nyde deres turistaktiviteter. Dette tiltag skal imidlertid suppleres med en indsats i den private sektor, som skal sikre, at der er den fornødne infrastruktur til at imødekomme dette marked.

3.15 EØSU er overbevist om, at der skal tilskyndes til samarbejde på internationalt niveau, især på de markeder, der er vigtige for EU. Der bør skabes forudsætninger for en forenkling af proceduren for udstedelse af et fælles europæisk visum for at tiltrække flere rejsende fra lande, der ikke har undertegnet Schengenaftalen. Turister bør have mulighed for at bevæge sig frit rundt i EU's medlemsstater, og regler og retningslinjer bør virke i den retning.

3.16 Der skal sikres en bedre markedsføring på regionalt niveau ved at styrke og fremme europæiske turismeprøder: kulturruter, moderne kulturudtryk, beskyttede naturområder, beskyttede traditionelle bygninger og erhverv, wellness- og sundhedsturisme (herunder kurstedsturisme), uddannelses-turisme, vin- og madturisme, historieturisme, religiøs turisme, agroturisme, maritim turisme, der fremhæver og bevarer kulturelle traditioner og madkultur (traditionelle restauranter og foretagender, der har direkte tilknytning til områdets historie), samt den del af kulturarven, der befinder sig under havets overflade. Det er ikke altid flere senge, der er brug for, men f.eks. investeringer i forbedring af kvaliteten af tjenesteydelser og infrastruktur og udvikling af nye tiltag som spacentre, kursteder o. lign. Kommissionens forslag indeholder ikke nogen metode til gennemførelsen af ovennævnte aktioner. Der tages ikke hensyn til regionerne, og det angives heller ikke, med hvilke prioriteringer og efter hvilken plan aktionerne skal gennemføres i de enkelte medlemsstater for at udgøre en fælles europæisk turismepolitik. Der er ikke nogen planer om en fælles reklameindsats – det ville ellers være oplagt.

3.17 EØSU støtter indførelsen af et »europæisk kulturarvs-mærke« og foreslår ligeledes indførelse af et »europæisk gastronomiarvsmærke«, der underlægges den samme vurdering og et fælles harmoniseret system for tildeling af stjerner og godkendelse for de berørte lande, med en passende udnyttelse af de forskellige nationale og europæiske programmer kombineret med andre foranstaltninger, såsom de europæiske kulturarvsdage og EU's kulturarvspris. EØSU mener også, at man bør harmonisere tildelingen af stjerner til og godkendelsen af hoteller i EU. EØSU opfordrer Kommissionen til at holde fast

i afholdelsen af det årlige europæiske turismeforum, hvor branchefolk, statslige, regionale og lokale repræsentanter samt arbejdsmarkedets parter kan mødes og drøfte relevante spørgsmål, for herigennem at fremme en europæisk turismeidentitet, som favner mangfoldigheden og pluraliteten.

3.18 I rammebestemmelserne er også indeholdt forslag om udvikling af et EU-brand for kvalitetsturisme og et »kvalitetsturisme«-mærke, hvilket forudsætter en forbedring af standarderne i hele industrien, som bør støttes. Kvalitetsmærkning skal dog også understøttes af egentlige finansieringsinstrumenter, hvis rejsearrangørerne skal øge deres produktudvalg og investere i en forbedring af deres ejendomme og standarder for serviceydelser, såvel som i uddannelse og efteruddannelse af personalet.

3.19 Kombinationen gastronomi, restaurantbesøg og turisme udgør en markant og anderledes form for kvalitetsturisme i kraft af den umiddelbare kontakt, som turisterne får med maden i de enkelte medlemsstater. Herved diversificeres den leverede tjenesteydelse. Antallet af turister, der rejser i EU af gastronomiske grunde, er støt stigende. Kogekunsten bliver et redskab til fremme af europæiske råvarer og gastronomiske oplevelser. Det er vigtigt at fremme såvel madretter og drikke som opskrifter og »mad- og vinruter« ved at støtte samordnet samarbejde, der tilbyder alternative former med merværdi med henblik på at styrke forbindelsen mellem mad og turisme.

3.20 **Faglig uddannelse af de ansatte i turismesektoren** vil helt sikkert blive den største investering for den europæiske turisme, ikke mindst for de små og mellemstore virksomheder. Indførelsen af ny teknologi og nye arbejdsmetoder kræver ansættelse af kvalificeret arbejdskraft. Udvidelsen af EU-programmerne for efteruddannelse og faglig uddannelse til også at omfatte ansatte i turismesektoren er et vigtigt tiltag, som vil lette tilpasningen til de nye teknologier, som bruges i branchen. Disse programmer er allerede indført i andre sektorer. Der bør indføres et europæisk erhvervsuddannelsesbevis, som tager udgangspunkt i fælles krav om læringsresultater, og som (via nationale eller lokale godkendelsesprocedurer) kan anvendes på en selvstændig og uafhængig måde under behørig henvisning til de eksisterende rammer for nationale kvalifikationer. Uddannelse med afsluttende erhvervsuddannelsesbevis skal være obligatorisk i turismesektoren. Efter EØSU's opfattelse er der vigtige impulser for uddannelsen i turistbranchen at hente i Brugerkommunikéet om erhvervsuddannelse i EU. Stabile arbejdsvilkår af høj kvalitet skal gøre turismesektoren særlig attraktiv.

3.21 Det er nødvendigt, at undervisning i fremmedsprog bliver en obligatorisk del af uddannelsesplanlægningen og udviklingen af adfærdsmæssige færdigheder for ansatte i turismesektoren, idet der altid skal tages hensyn til kulturelle særtræk med tildeling af bevis for at have gennemført en erhvervsuddannelse i overensstemmelse med Kommissionens og Cedefops retningslinjer. Turismeerhverv, som har direkte tilknytning til kulturarven, skal nyde særlig bevågenhed. F.eks. bør guider gennemføre en uddannelse, der afsluttes med diplom, og bevise, at de er i stand til at formidle kulturarvens

kvaliteter, gennem et certifikat udstedt af de lokale myndigheder vedrørende mindesmærker i den region, hvor de skal arbejde – også selv om der er tale om midlertidigt arbejde, samt at de har det nødvendige kendskab til både det lokale sprog og turisternes sprog som krævet af Den Europæiske Standardiseringsorganisation indtil 1975 (EN 13809 i 2003) samt direktiv 75/368/EF og 92/51/EF. Certificeringen skal gælde alle erhverv, der kommer i kontakt med turister (tjenere, kokke, rejseledere osv.).

3.22 Efter EØSU's mening bør der tages seriøst hensyn til det faktum, at »all inclusive«-konceptet, som mange virksomheder har adopteret i mange lande, i sidste ende har det stik modsatte resultat af, hvad man forventede. Det står desværre klart, at problemerne kun er blevet værre for små og mellemstore virksomheder i områder, der ligger tæt på »all inclusive clubs« og store hotelenheder.

3.23 De hårde konkurrencevilkår, der eksisterer mellem de store udenlandske rejsearrangører og hoteller, der anvender pakkeløsninger for at fylde deres værelser, har ført til, at tjenesteydelsernes kvalitet er dalet, hvilket har bragt bestemte turistområder i miskredit i udlandet. De små og mellemstore virksomheder opererer på grund af dette pres med priser, der er lavere end omkostningerne, hvilket fører til lukninger og smalhals.

3.24 EØSU mener ikke, at »all inclusive«-konceptet skal afskaffes helt, eftersom det formentlig opfylder bestemte efterspørgselssegmenters behov, men det skal ligesom alle andre turismeprodukter være i tråd med lovgivningen og i fair konkurrence med andre tilbud samt underlægges kontrol og gennemføres for private midler uden statsstøtte. Indtægterne fra turisme skal spredes så meget som muligt, således at udviklingen af et godt hotel har en afsmittende virkning på omgivelserne. Turisterne skal have mulighed for at vælge i forhold til det budget, de har til rådighed, både i og uden for hotellerne. Ikke desto mindre er dette et af de få markedssegmenter, som har oplevet vækst på trods af et fald i den traditionelle rejsearrangørvirksomhed i de seneste år. Mens man aldrig skal gå på kompromis med kvaliteten, er det vigtigt at bemærke, at der findes hele feriesteder, som det er lykkedes at udvikle dette marked i årenes løb. Det, der kræves, er en klar definition af »all inclusive«-markedet, som skal sikre et kvalitetsprodukt, for at luge ud i produkter og serviceydelser af ringe kvalitet, som sælges under »all-inclusive«-mærket.

3.25 **Turismens sæsonbestemthed**, hvor efterspørgslen er koncentreret i juli og august, begrænser ikke kun sektorens udviklingsmuligheder, men også en spredning af effekten af disse i økonomien som helhed, så den ikke blot indvirker på indtægterne, men også forhindrer, at den eksisterende infrastruktur og medarbejderne anvendes optimalt. Tiltag, der kan forbedre personalets beskæftigelsesevne og rentabiliteten af infrastrukturen i perioder med få turister, vil virke befordrende for en mere aktiv og produktiv arbejdsstyrke, mens samordning af infrastrukturanvendelsen for bestemte samfundsgrupper og

skoler (også i turistmæssigt stille perioder) kan forlænge turist-sæsonen betydeligt med de heraf følgende fordele. Et betydningsfuldt bidrag til en opblødning af sæsonbestemtheden ville opnås gennem en bedre fordeling over året af de ansattes ferie, hvilket burde understøttes af passende incitamenter. En bedre udnyttelse af de eksisterende turismeinfrastrukturer og af personalet i lavsæsonen ville give virksomhederne mulighed for at anvende deres infrastrukturer på en mere hensigtsmæssig måde og forbedre deres produktivitet i kraft af en mere stabil og mere motiveret arbejdskraft. EØSU sætter pris på, at der med Calypso-initiativet er blevet taget et skridt i denne retning, og opfordrer Kommissionen og Europa-Parlamentet til, navnlig ved øremærkning af midler, at sætte skub i udviklingen af dette initiativ på grund af dets sociale virkninger og indflydelse på europæisk turisme.

3.26 Efter EØSU's opfattelse anser turismesektoren miljøet for at være et vigtigt aktiv, som det har al mulig grund til at beskytte og vise frem. Turisme ødelægger ikke landskaber, opbruger ressourcer eller ændrer naturens kredsløb, så længe planlægningen og gennemførelsen af turismepolitikken er i orden. Turismen har givet nyt liv og ny status til hele områder, som tidligere var »places to avoid«. Dette gælder f.eks. the Docklands i London og strandpromenaden nær ved havnen i Barcelona. Turismen giver desuden arbejde til millioner af mennesker i EU.

3.27 Ud fra et mere langsigtet perspektiv anerkender Kommissionen med rette kampen mod klimaændringerne som drivkraft bag en større restrukturering af forretningsmodellerne for rejse og ophold. Aktører i sektoren udviser allerede et paradigmeskift i måden, hvorpå turismeprodukter udvikles, samles i pakker og markedsføres, og signalerer et skift mod en mere miljøvenlig praksis i sektoren. På medlemsstatsplan skal der iværksættes analyser af klimaændringernes påvirkning af turismen, og der skal vedtages passende tilpasningsforanstaltninger i takt med prognoserne om klimaændringernes påvirkning af konkurrenceevnen.

3.28 De af Kommissionen foreslåede aktioner med henblik på at diversificere turistproduktet tager udgangspunkt i turismens særlige potentiale som en sektor, der er direkte knyttet til mennesket og dets forskelligartede behov. Støtten til alternative former for turisme via en mere systematisk markedsføring af disse vil automatisk føre til en bedre udnyttelse af den lokale natur og de fortrin, som hver enkelt egn kan opvise.

3.29 EU skal også afbøde problemer på det sociale område og for så vidt angår territorial samhørighed og beskyttelsen af denne.

3.30 Endelig vil **aktionerne med henblik på en kraftigere mobilisering af EU's finansielle instrumenter** til udvikling af turisme frigøre sektorens potentiale, hvis man prioriterer regioner, som oplever økonomisk tilbagegang på grund af afindustrialisering, men samtidig er i besiddelse af udviklingsmuligheder for turismen.

3.31 Maritim turisme og kystturisme har stor betydning som katalysator for økonomisk vækst. Der bør gennemføres foranstaltninger til støtte for udvikling af denne type turisme som en del af EU's samlede havpolitik. Den økonomiske diversificering med sigte på turisme er en prioritet i mange kystområder, hvor tilbagegangen i de økonomiske aktiviteter knyttet til især fiskeri, skibsbygning, landbrug og minedrift har ført til faldende indtægter og øget arbejdsløshed. Turismevirksomheder, især små virksomheder og mikrovirksomheder, har ofte hjemme i kystegne eller lignende. De repræsenterer ikke kun en erhvervs-mæssig og samfundsmæssig dimension, men ofte også en tradition, der i visse EU-medlemsstater går over 50 år tilbage i tiden og udgør en del af den stedlige befolknings kulturelle arv. Derfor er det på sin plads – under overholdelse af EU's regler – med henblik på bevarelse af den kulturelle arv, den kvalitet og den lokalhistorie, som disse familieforetagender har været med til at skabe, at foreslå visse initiativer, der sigter mod at bevare disse foretagender dér, hvor de findes.

3.32 EU bør være varsom med, hvad den offentliggør om sine medlemsstater, fordi det kan skabe et negativt billede af, hvor godt eller sikkert et land er at besøge, hos en turist, der kommer fra et land uden for EU, hvilket kan have stor negativ effekt for markedsføringen. EU bør nedsætte en særlig gruppe til at tage sig af kommunikativ krisestyring for den europæiske turisme og pålægge sine medlemsstater at oprette og drive tilsvarende grupper.

3.33 Såvel EU's turismepolitik som de nationale turismepolitikker skal tage hensyn til alle strukturændringer dels ved at iværksætte foranstaltninger, der kan afhjælpe strukturel arbejdsløshed, dels ved at sikre en effektiv fordeling af turismeinvesteringerne.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Status vedrørende »Small Business Act« for Europa

KOM(2011) 78 endelig

(2011/C 376/09)

Ordfører: **Ronny LANNOO**

Kommissionen besluttede den 23. februar 2011 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Status vedrørende »Small Business Act« for Europa

KOM(2011) 78 endelig.

Det forberedende arbejde henvises til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 30. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 155 stemmer for, 3 imod og 11 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU glæder sig over, at en lang række af udvalgets foreslåede foranstaltninger er blevet indarbejdet i den reviderede »Small Business Act« (SBA). Udvalget er klar over, at SMV'erne⁽¹⁾ og mikrovirksomhederne gennem flere år i vidt omfang er blevet taget i betragtning i forbindelse med udarbejdelsen af EU-tekster. Udvalget er endvidere opmærksomt på Europa-Parlamentets og medlemsstaternes støtte til, at der på mere effektiv vis tages højde for disse virksomheders behov. SBA'en repræsenterer et vigtigt vendepunkt i den europæiske mentalitet, ved at der vælges en partnerskabsbaseret forvaltning mellem de offentlige myndigheder, lokalsamfundene, de økonomiske og sociale partnere og de organisationer, der repræsenterer SMV'erne og mikrovirksomhederne.

1.2 Den reviderede »Small Business Act« for Europa er en ny afgørende fase i den politiske anerkendelse af SMV'erne og særlig mikrovirksomhederne. EØSU opfordrer først og fremmest Kommissionen, Parlamentet og Rådet samt medlemsstaterne og regionerne til at sætte grundprincippet om at »tænke småt først« i centrum for beslutninger på europæisk, nationalt og regionalt og lokalt plan. Det anbefaler endvidere, at medlemsstaterne og regionerne lægger dette princip til grund for deres politikker til fremme af SMV'erne samt af deres økonomi- og industripolitikker. Udvalget vurderer endelig, at SBA'en bør gives en mere bindende karakter, særlig for EU-institutionerne.

1.3 Den reviderede SBA bekræfter den stigende betydning, der tillægges de små og mellemstore virksomheder. Alligevel er gennemførelsen af SBA'en og princippet om at »tænke småt først« af varierende omfang eller endda ikke-eksisterende i visse medlemsstater. Det samme gør sig gældende inden for rammerne af EU's lovgivnings- og beslutningsproces.

1.4 EØSU vurderer, at der bør udpeges nationale »SMV-repræsentanter« til at bistå medlemsstaterne med anvendelsen af SBA. EØSU anbefaler endvidere, at der udpeges SMV-repræsentanter på regionalt plan.

1.5 EØSU glæder sig over forslagene til projektet om en flerårig finansiell ramme med henblik på at skabe et program for SMV'ers konkurrenceevne samt over SMV-foranstaltningerne i de vigtigste programmer for perioden efter 2013. Det konstaterer imidlertid, at Kommissionen, herunder særlig GD for Erhvervspolitik, ikke er i besiddelse af tilstrækkelige menneskelige ressourcer til effektivt at håndhæve SBA'en. Udvalget anmoder institutionerne om at godkende programmet til fremme af SMV'ers konkurrenceevne og rette det særligt mod små virksomheder og mikrovirksomheder og tilskynder disse til at afsætte de nødvendige menneskelige og finansielle ressourcer.

1.6 Vi skal videre til »act small first«-stadiet. SBA'en vil ikke få den forventede succes, medmindre der indføres en reel **partnerskabsbaseret forvaltning med flere aktører og på flere niveauer**. Det skal sikres, at erhvervslivet og arbejdsmarkedsparterne samt alle repræsentative offentlige og private aktører inddrages i de politiske overvejelser og lovgivningsprocessen, så snart de indledes. EØSU anmoder således om, at de organisationer, der repræsenterer de forskellige kategorier af SMV'er, deltager effektivt i lovgivnings- og beslutningsprocessen på alle niveauer.

1.7 Endelig tilskynder EØSU Kommissionen til straks at forpligte sig til at samarbejde med de europæiske organisationer, der repræsenterer de forskellige kategorier af SMV'er, med henblik på at definere, hvilke primære operationelle foranstaltninger der skal træffes. EØSU finder det nødvendigt at fremme et sådant samarbejde mellem de offentlige myndigheder og erhvervslivet og arbejdsmarkedsparterne i medlemsstaterne og regionerne.

⁽¹⁾ Kommissionens henstilling 2003/361 om definitionen af SMV, EUT L 124/36 af 20.5.2003.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Tilgangen til forholdene inden for SMV-familien er fortsat for omfattende

2.1.1 Ved sloganet »tænk småt først« (think small first) forstås altid »tænkt først på SMV'erne«, selv om 92 % af virksomhederne er mikrovirksomheder, som opererer på meget forskellige markeder. De er vigtige arbejdsgivere og bør således prioriteres i SBA'en og EU-politikkerne. Det er imidlertid vanskeligere for mikrovirksomhederne at anvende EU's politikker og lovforanstaltninger, og der bør derfor rettes yderligere opmærksomhed herpå og indføres en tilpasset og forenklet tilgang.

2.1.2 Der skal i de foranstaltninger, der hidrører fra SBA'en, tages højde for de små virksomheders forhold, såsom virksomhedslederens polyvalens, overførsel af ekspertise og forankring i nærområdet. Man må heller ikke glemme, at ansvaret for SMV'ernes overholdelse af mangfoldigheden af EU-bestemmelser hviler på et meget begrænset antal personer i modsætning til store virksomheder, der internt råder over et stort antal specialister.

2.1.3 Revisionen af SBA'en bekræfter, at der skal tages højde for forholdene for de forskellige kategorier af SMV'er alt efter deres størrelse, særlige karakteristika og struktur (produktion, handel, liberale erhverv osv.) samt for deres måde at arbejde på alt efter markederne. Man bør efter EØSU's mening være særlig opmærksom på familiedrevne virksomheder og enkeltmandsvirksomheder på såvel europæisk som nationalt og lokalt plan. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at vedtage målrettede lovmæssige, administrative, skattemæssige og uddannelsesmæssige foranstaltninger.

2.1.4 Eftersom konsekvensanalyserne i øjeblikket fortsat er rettet mod SMV'erne generelt, er det imidlertid vanskeligt at indhente nøjagtige oplysninger om de påvirkninger, begrænsninger og fordele, som EU's politikker og programmer har inden for hver af disse kategorier. For at afhjælpe disse mangler bør gennemførelse af analyser og undersøgelser af disse kategorier prioriteres i alle EU-programmer.

2.1.5 EU's politikker og programmer samt aktionerne i SBA'en skal støtte indsatsen til fremme af konkurrenceevnen i alle virksomheder – ikke kun dem med stort potentiale. Der bør endvidere ydes støtte til de 95 % små virksomheder og mikrovirksomheder, der opererer på markederne i nærområder, og som uanset deres størrelse også har stort udviklingspotentiale og tilbyder nye beskæftigelsesmuligheder på deres niveau. De nuværende statistiske metoder, der er baseret på virksomhedernes omsætning, tager imidlertid ikke højde for disse små virksomheders sociale og kulturelle rolle, navnlig på regionalt og lokalt plan. EØSU opfordrer Kommissionen til at tage hensyn hertil i sine analyser og opstille de nødvendige relevante indikatorer.

2.1.6 EØSU glæder sig over, at SBA'en henviser til SMV'ernes internationale dimension. Udvalget understreger imidlertid, at

globalisering for de fleste små virksomheder oftest sker som følge af deres udvikling og ikke er et mål i sig selv. EU bør ledsage dem mere aktivt i disse aktiviteter, særligt ved at støtte initiativer i medlemsstaterne og relancere INTERPRISE-samarbejdsprogrammerne.

2.2 Tages der reelt højde for SBA'en i de vigtige EU-politikker?

2.2.1 Selv om der henvises til SBA'en i specifikke tekster, såsom Europa 2020-strategien og de forskellige flagskibsinitiativer, tages SBA'en og principperne heri reelt ikke i betragtning, når der udarbejdes vigtige EU-politikker. De små virksomheder og mikrovirksomhederne ignoreres eller undervurderes tilsyneladende fortsat i lovgivningsprocessen. Følgende eksempler underbygger denne påstand.

2.2.2 Inden for rammerne af innovationspolitikken er det således virksomheder med stærk vækst, der prioriteres. Denne snævre vision passer ikke til innovationsforholdene i de små virksomheder, hvor der snarere er behov for ledsagetjenester og værktøjer tilpasset deres særlige forhold.

Det gælder også for energipolitikken. I sin udtalelse om »styrkelse af effektiviteten af EU's energipolitik til fordel for små og mellemstore virksomheder og særligt mikrovirksomheder« ⁽²⁾ understreger EØSU, at man i denne politik, som har stor betydning for EU's fremtid, aldrig har beskæftiget sig med spørgsmålet om at gennemføre den i de små virksomheder og mikrovirksomhederne.

Endelig tages der i konsekvensanalyserne vedrørende foranstaltningerne til gennemførelse af det indre marked ikke tilstrækkeligt hensyn til forholdene i de små virksomheder og de problemer, disse kan møde i forbindelse med grænseoverskridende handel eller i forbindelse med deres lokale aktiviteter eller aktiviteter i nærområdet.

2.2.3 EØSU opfordrer til, at alle politiske forslag knyttet til EU-prioriteterne tager udgangspunkt i princippet om at »tænke småt først«. Udvalget tilskynder de europæiske institutioner til at tage hensyn til de små virksomheders og mikrovirksomhedernes interesser, når flagskibsinitiativerne i EU 2020-strategien og akten for det indre marked gennemføres.

2.2.4 EØSU bifalder i den forbindelse, at Kommissionen i sin meddelelse om de tolv løftestænger til at fremme det indre marked som første nøgleaktion nævner foranstaltninger, der skal lette SMV'ers adgang til risikokapital som led i en løsning på SMV'ers alvorligste problem, nemlig finansiering. EØSU opfordrer til, at dette vigtige initiativ ikke betragtes isoleret, men suppleres af andre bestemmelser, som er beskrevet i revisionen af »Small Business Act«.

⁽²⁾ EUT C 44 af 11.2.2011, s. 118.

2.3 Mangler i SBA'en: ledsagelse af små virksomheder og virksomhedsorganisationernes rolle

2.3.1 SBA'en henviser til de små virksomheders behov for ledsagelse. EØSU har ofte fremhævet behovet for at styrke ledsage- og rådgivningsforanstaltningerne for små virksomheder gennem tilpassede tjenester, der ydes i forskellige former af offentlige eller private organer. Udvalget fremhæver ligeledes virksomhedsorganisationernes centrale rolle, idet disse virker som formidlere mellem de politiske beslutningstagere og virksomhederne. De har en rådgivende funktion både over for virksomhederne og over for de politiske beslutningstagere.

2.3.2 EØSU vurderer, at støtten til de forskellige SMV-organisationers ledsagelse samt en styrket dialog mellem disse og de politiske beslutningstagere – på alle niveauer – er to af hovedelementerne i at styrke de små virksomheders konkurrenceevne. Disse organisationer er oftest de eneste, som griber direkte ind i hver virksomhed med en individualiseret tilgang, som er tilpasset virksomhedens særlige behov. Det er gennem dem, at de lovgivningsmæssige foranstaltninger kan anvendes i de mindste virksomheder, at virksomhederne kan modtage bl.a. EU-finansiering, og at beslutningstagerne kan få kendskab til virksomhedernes reelle behov med henblik på at tilpasse deres politikker hertil.

2.3.3 EØSU anmoder derfor om, at:

- EU-programmerne gøres lettere tilgængelige for SMV-organisationerne med henblik på kollektive tiltag
- der i EU-lovgivningen fastsættes tekniske støttemidler, der giver disse mulighed for at iværksætte aktioner om oplysning, ledsagelse og uddannelse
- deres rolle som »one-stop-shop« evalueres og styrkes, særligt hvad angår information, efterlevelse og adgang til europæiske programmer.

2.3.4 I forhold til de budgetmæssige restriktioner og på grund af behovet for at rette ressourcerne mod prioriteterne mener EØSU, at støtten til rådgivning, ledsagelse, oplysning og uddannelse af SMV'erne, og særligt de små virksomheder og mikrovirksomhederne, er en af de væsentlige prioriteter. Udvalget anmoder om, at denne støtte prioriteres i EU-programmerne, og at der ydes al nødvendig støtte til de repræsentative organisationer inden for alle kategorier af SMV'er.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Adgang til finansiering

3.1.1 I takt med den fremadskridende økonomiske krise er de små og mellemstore virksomheders (SMV'er) adgang til finansiering blevet stadig vanskeligere. Under sådanne omstændigheder har foretagender, som yder kassekreditter og kontragarantier til SMV'er, fået afgørende betydning. EØSU håber, at

Kommissionen vil anerkende den vigtige rolle, som disse foretagender spiller som vigtige finansieringskilder for mikrovirksomheder og SMV'er.

3.1.2 De finansielle EU-instrumenter skal henvende sig til alle SMV'er, herunder de mindste. EØSU opfordrer til, at garantifaciliteterne styrkes, således at de fortsat gælder alle SMV'ernes aktiviteter. Det drejer sig navnlig om SMV-garantifaciliteten, som har bevist sit værd, og som bør være den første søjle i SMV-handlingsprogrammet for perioden efter 2013. EØSU anmoder endelig om, at adgangen for andre finansieringsinstitutter end banker, såsom garantiorganer eller gensidige garantiordninger, til disse finansielle instrumenter fremmes.

3.1.3 EØSU vurderer, at Baselkomitéens (Basel III) foranstaltninger muliggør den nødvendige sanering af bankpraksisserne. Udvalget er imidlertid bekymret over virkningerne heraf, idet disse risikerer at vanskeliggøre de små virksomheders adgang til bankfinansiering og således kraftigt reducere de finansielle ressourcer i SMV'erne og realøkonomien generelt. Det anmoder EU-institutionerne om, særlig inden for rammerne af den kommende lovgivning om kapitalkravene (CRD IV), at sørge for, at de nye bankkrav ikke får nogen indvirkning på finansieringen af SMV'er. EØSU opfordrer til, at der vedtages foranstaltninger, som gør det muligt for bankerne, herunder banker i nærmiljøet og gensidige banker, og de finansielle institutter, som yder bankgarantitjenester, fortsat at varetage deres opgave om finansiering af realøkonomien.

3.1.4 De forskellige ordninger for risikokapital kunne være af interesse for virksomhederne – både innovative virksomheder og andre virksomheder – hvis de tilpassedes deres behov og særlige forhold. EU bør fremme et risikokapitalmarked, som fungerer flydende. Disse ordninger kan imidlertid ikke erstatte andre instrumenter, såsom garanti. De små virksomheder skal have mulighed for at vælge de bedst egnede instrumenter.

3.2 På vej mod en intelligent lovgivning

3.2.1 EØSU understreger den særdeles positive udvikling, der er sket med integrationen af »SMV-test« i konsekvensanalyserne, som nu og fremover medtager de sociale og miljømæssige virkninger i vurderingerne. Udvalget opfordrer Kommissionen til at styrke disse test ved yderligere at integrere de små virksomheder og mikrovirksomhederne heri. Ud over behovet for at gennemføre analyser og test via fuldt uafhængige organer opfordrer EØSU til, at SMV-organisationer høres i forbindelse med udarbejdelsen af analyserne, og at de har ret til berigtigelse inden den endelige offentliggørelse af disse.

3.2.2 EØSU håber på, at SMV'ernes administrative byrde vil blive lettet, og foreslår derfor, at princippet om »kun én gang« (»only once«) kædes sammen med princippet om »én ind, én ud«, hvorefter det følger, at indførelse af nye administrative byrder nødvendigvis må indebære, at allerede eksisterende fjernes. Dette princip bør håndhæves på både europæisk og lokalt niveau.

3.2.3 Ønsket i den fornyede SBA om mere effektivt at anvende princippet om at »tænke småt først« og princippet »kun én gang« er prisværdigt. Problemet består nu i, hvordan SBA'en effektivt anvendes på nationalt plan og i alle Kommissionens generaldirektorater. EØSU tillægger således følgende aspekter særlig stor betydning:

- gennemførelse af kvalitetskonsekvensanalyser, hvori der tages højde for SMV'ernes heterogene karakter, og som foretages på uafhængig vis
- funktionen af Kommissionens SMV-repræsentant, der skal fungere som grænseflade mellem Kommissionen og SMV-verdenen, og som skal undersøge alle politikker, der kan påvirke de små virksomheder, repræsentere deres standpunkt og, om nødvendigt, modsætte sig beslutninger, hvis dette er i SMV'ernes interesse.

3.2.4 Der bør lægges vægt på en proportionel gennemførelse af foranstaltninger for at sikre, at de små virksomheder kun skal opfylde de formaliteter, der er strengt nødvendige. Hvis EU's beslutningstagere sørger for stringent at overholde princippet om at »tænke småt først«, som de har forpligtet sig til, bliver det ikke nødvendigt at indføre undtagelser.

3.2.5 Konstateringen af forskellene mellem mikrovirksomhederne bør ikke nødvendigvis medføre, at mikrovirksomhederne generelt fritages for visse formaliteter. Hvis der bliver behov for at indføre undtagelser, bør de forhandles med repræsentanterne for de pågældende virksomheder. I modsat fald risikerer man at skabe en negativ klassificering mellem de virksomheder, der anvender lovgivningen, og dem, der ikke gør.

3.2.6 EØSU anbefaler derfor, at:

- princippet om at »tænke småt først« og princippet »kun én gang« anvendes på alle felter inden for EU 2020-strategien
- lovgivningen fra begyndelsen udarbejdes i samarbejde med repræsentanterne for de pågældende små virksomheder
- proportionalitetsprincippet anvendes systematisk, efter at lovgivningen gennemføres
- overregulering på nationalt og regionalt plan efter gennemførelsen eller anvendelsen af teksterne undgås
- Kommissionens SMV-repræsentant tilknyttes arbejdet i Udvalget for Konsekvensanalyse (IAB), som har til opgave at verificere kvaliteten af konsekvensanalyser.

3.3 Markedsadgang

3.3.1 I SBA'en anerkendes behovet for at fremme SMV'ernes adgang til offentlige indkøbskontrakter. For at fremme

SMV'ernes deltagelse i offentlige indkøbskontrakter skal procedurerne ikke alene forenkles, men der skal også indføres politikker, som tilgodeser SMV'erne i medlemsstaterne, hvilket for øjeblikket kun er tilfældet i nogle medlemsstater.

3.3.2 EØSU finder det vigtigt fuldstændigt at gennemføre »den europæiske kodeks for bedste praksis«⁽³⁾ vedrørende offentlige indkøbskontrakter, og udvalget opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at vedtage gunstige politikker med henblik på at fremme en mere effektiv adgang for SMV'erne og mikrovirksomhederne til offentlige indkøbskontrakter.

3.4 Iværksætter og jobskabelse

3.4.1 I små virksomheder er der en særlig form for sociale relationer, og de har i særlig høj grad brug for kvalificeret arbejdskraft. EØSU anerkender desuden, at arbejdstagerne spiller en central rolle i SMV'ernes udvikling, idet de kan være en kilde til innovation og tager del i gennemførelsen af virksomhedens mål. Udvalget minder om, at små virksomheder er vigtige lære- og erhvervsuddannelsessteder, som spiller en vigtig rolle for erhvervsudviklingen af kompetencer og udnyttelsen af færdigheder.

3.4.2 EØSU beklager, at problemerne i forbindelse med arbejdsmarkedet og beskæftigelsen samt spørgsmålet om lønmodtagernes og virksomhedsledernes kompetencer stort set er fraværende i SBA'en, selv om disse spørgsmål har indflydelse på virksomhedernes kapacitetsudvikling og jobskabespotential.

3.4.3 EØSU støtter Kommissionens bestræbelser på at styrke kvinders iværksættermuligheder og anbefaler udveksling af retningslinjer for god praksis omfattende foranstaltninger iværksat af medlemsstaterne og af SMV-sammenslutninger.

4. Hvordan sikres det, at der tages hensyn til SBA'en og prioriteterne heri?

4.1 Sikring af partnerskabsbaseret forvaltning – reglen om forvaltning med flere aktører og på flere niveauer

4.1.1 Det anføres i meddelelsen, at en stærk forvaltning er af central betydning, og at SBA'ens overordnede prioriterede aktioner »kun [vil] få betydning, hvis de baseres på en stærk SMV-forvaltning«. EU-politikkerne, -programmerne og -lovgivningen kan kun blive effektive, hvis de udarbejdes og gennemføres i samarbejde med de repræsentative organisationer på alle niveauer. En af de væsentligste prioriteter i den reviderede SBA bør være at sikre dette partnerskab i lovgivningsprocessen og/eller beslutningsprocessen på europæisk, nationalt og regionalt plan.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/sme_code_of_best_practices_da.pdf.

4.1.2 EØSU vurderer, at selv om Enterprise Europe Networks reviderede SMV-paneler kan være fremragende informationskilder, kan de ikke erstatte den erfaring og de kompetencer, der ligger hos de organisationer, som repræsenterer SMV'erne. Forslaget til programmet om SMV'ers konkurrenceevne under den flerårige finansielle ramme indeholder ikke foranstaltninger for disse organisationer og fokuserer udelukkende på Enterprise Europe netværket, som desværre i flere medlemsstater ikke omfatter alle de organisationer, der repræsenterer de forskellige kategorier af SMV'er. Netværket bør evalueres grundigt og dets funktionsmåde og regler forbedres med henblik på at gøre det lettere for de organisationer i medlemsstaterne, der repræsenterer de forskellige kategorier af SMV'er, at deltage.

4.2 Fra »think small first« til »act small first«

4.2.1 EØSU opfordrer EU-institutionerne til at:

- samarbejde om og forpligte sig til at integrere SBA'en og princippet om at »tænke småt først« i deres beslutninger i en mere bindende form, hvilket også ville anspore de nationale samt regionale og lokale myndigheder til at følge dette eksempel
- indføre et forsigtighedsprincip, under den europæiske SMV-repræsentants autoritet, inspireret af »office of advocacy«-systemet, som findes i den amerikanske SBA. Dette system sikrer, at lovgivning vedrørende små virksomheder ikke er i modstrid med disses interesser.

4.3 Med hvilke midler?

4.3.1 Den reviderede SBA's succes og dens effektivitet afhænger af, hvilke menneskelige og finansielle ressourcer der afsættes til gennemførelsen heraf. EØSU glæder sig over forslaget til det nye program om SMV'ers konkurrenceevne med følgende prioriteter:

- opfølgning på og evaluering af gennemførelsen af principperne i SBA'en i alle EU-programmer og al EU-lovgivning samt i medlemsstaterne
- tilvejebringelse af et »advocacy unit«-system med henblik på at styrke effektiviteten af konsekvensanalyser gennem undersøgelse af de mulige indvirkninger af fremtidig lovgivning på de små virksomheder og mikrovirksomhederne
- indførelse af instrumenter for konkurrence, standardisering, information og samarbejde, som skal udarbejdes efter princippet om at »tænke småt først«
- tilrådighedsstillelse af finansielle instrumenter tilegnet SMV'ernes udvikling, herunder særligt SMV-garantifaciliteten
- støtte til SMV-organisationernes ledsageaktiviteter og rådgivning og styrkelse af den partnerskabsbaserede forvaltning med de repræsentative organisationer

- statistisk og økonomisk analyse af de forskellige kategorier af SMV'er under hensyntagen til deres forskellighed, gennemførelse af forskningsundersøgelser af SMV'er samt udbredelse af god praksis i medlemsstaterne og regionerne til fordel for SMV'erne.

4.3.2 EØSU er bekymret over det begrænsede antal af personer i EU-institutionerne, der i øjeblikket arbejder for SMV'erne og SBA'en. Der skal således afsættes tilstrækkelige menneskelige ressourcer svarende til SBA'ens ambitionsniveau, særligt i GD for Erhvervspolitik, til gennemførelse af dette program for SMV'erne, og særligt efter gennemførelsen.

4.3.3 EØSU glæder sig over introduktionen af SMV-repræsentanter på nationalt plan, som får til opgave at fremme gennemførelsen af prioriteterne i SBA'en i medlemsstaterne og sørge for, at SMV'ernes og mikrovirksomhedernes stemmer høres i forbindelse med udarbejdelsen af nationale politikker og national lovgivning. Det mener imidlertid, at ordningens betydning afhænger af SMV-repræsentanternes mulighed for at øve indflydelse på de politiske beslutninger og den nationale lovgivning samt kvaliteten af samarbejdet med de forskellige SMV-organisationer.

4.3.4 Udvalget understreger den rådgivende gruppes betydning som ramme for samrådet mellem Kommissionen, medlemsstaterne og de europæiske SMV-organisationer. Den rådgivende gruppe kunne blive en samordningsinstans for lovforslag og operationelle programmer fra alle Kommissionens generaldirektorater, som beskæftiger sig med små virksomheder og mikrovirksomheder. EØSU glæder sig over tiltagene i de regioner, der har udnævnt regionale SMV-repræsentanter, og opfordrer til, at sådanne initiativer fremmes.

5. Politiske foranstaltninger

5.1 EØSU anmoder Kommissionen om hvert år at forelægge udvalget en redegørelse,

- hvori der fokuseres på gennemførelsen af SBA'en i Kommissionens tjenestegrene samt i medlemsstaterne og regionerne,
- som indeholder en analyse af, hvordan principperne i SBA'en indgår i de EU-tekster, der vedtages i Europa-Parlamentet og Rådet, og
- hvori der også redegøres for status og fremskridt over for den rådgivende gruppe.

Denne rapport forelægges endvidere Rådet, Europa-Parlamentet og Regionsudvalget.

5.2 Endelig anmoder EØSU Rådet om at indføre et særligt årligt rådsmøde om SMV'ernes og mikrovirksomhedernes konkurrenceevne og SBA'en.

5.3 Med henvisning til princippet om trepartstopmødet for vækst og beskæftigelse, som blev besluttet af Rådet den 6. marts 2003, foreslår EØSU, at Rådet opretter en økonomisk dialog, der skal finde sted to gange om året i forbindelse med Rådet for Konkurrenceevne. Hensigten med dialogmødet, der vil samle europæiske organisationer, der repræsenterer de små og mellemstore virksomheder, trojkaens ministre for industri og SMV'er, medlemsstaterne, Kommissionen og EØSU som repræsentant for civilsamfundet, er at støtte SMV'ernes gennemførelse af Europa 2020-strategien ved at inddrage SMV-repræsentanter og politikere på højeste niveau.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet på plenarforsamlingen, men opnåede dog mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer (forretningsordenens artikel 54, stk. 3):

Punkt 1.7 (nyt punkt)

Der tilføjes et nyt punkt efter punkt 1.6:

»1.7 EØSU anmoder desuden Kommissionen og Rådet om at fastlægge et forsigtighedsprincip i form af et »office of advocacy« (støttekontor), der skal sikre, at europæisk lovgivning, der berører SMV'erne, ikke strider imod deres interesser, og at den i praksis tager hensyn til deres reelle situation.«

Resultat af afstemningen for ændringsforslaget

Stemmer for: 57

Stemmer imod: 66

Stemmer hverken for eller imod: 36

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om midlertidig suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførsel af visse industrivarer til De Kanariske Øer

KOM(2011) 259 endelig — 2011/0111 (CNS)

(2011/C 376/10)

Hovedordfører: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Rådet besluttede den 16. juni 2011 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om midlertidig suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførsel af visse industrivarer til De Kanariske Øer

KOM(2011) 259 endelig — 2011/0111 (CNS).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium henviste den 20. september 2011 det forbedrende arbejde til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug.

Som følge af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 22. september, Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 132 stemmer for, 5 imod og ingen hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU støtter forslaget, da det er relevant ud fra et socio-økonomisk synspunkt, og da Unionen er i sin fulde ret til at vedtage det, eftersom den har enekompetence, når det gælder spørgsmål om told.

1.2 Desuden omhandler forslaget kun et begrænset antal produkter og goder, som allerede nyder godt af toldfordele som følge af Rådets forordning (EF) nr. 704/2002 af 25. marts 2002, og hertil kommer blot fire yderligere produkter (gummi og visse polymerderivater).

1.3 Indførelse af kontrol med den endelige anvendelse i overensstemmelse med bestemmelserne i Fællesskabets toldkodeks og gennemførelsesbestemmelserne hertil er en veletableret procedure i denne sammenhæng og fører ikke til større nye administrative byrder for de regionale og lokale myndigheder og de erhvervsdrivende.

1.4 Opretholdelse af suspensionen af de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførsel af visse industrivarer til De Kanariske Øer skønnes at være fordelagtig for økonomien på disse øer, som har været hårdere ramt af krisen end Unionens og Spaniens øvrige regioner.

1.5 EØSU vurderer fortsat ⁽¹⁾, at en opretholdelse af særlige økonomiske og skattemæssige ordninger er af afgørende betydning for at kunne hjælpe de perifere regioner til at overkomme deres strukturelle problemer.

2. Indledning

2.1 De Kanariske Øer er en øgruppe med et areal på 7 542 km² beliggende i Atlanterhavet godt 1 000 km fra det

nærmeste sted på den iberiske halvø og indgår sammen med øgrupperne Azorerne, Madeira, Selvagensøerne og Kap Verde i den biogeografiske region, der benævnes Makaronesien, og som bl.a. på grund af sin fjerne beliggenhed og status som øsamfund er en del af de såkaldte regioner i den yderste periferi, som EØSU ved flere lejligheder har udtalt sig om ⁽²⁾.

2.1.1 Øernes nuværende befolkningstal er på i alt 2 118 519 indbyggere, og de to tættest befolkede øer med tilsammen over 80 % af indbyggerne er Tenerife og Gran Canaria med henholdsvis 906 854 og 845 676 indbyggere ⁽³⁾. Denne store befolkningstæthed medfører en række sociale problemer som høj arbejdsløshed og omfattende udvandring.

2.1.2 På grund af øernes fjerne beliggenhed lider de erhvervsdrivende under alvorlige økonomiske og handelsmæssige ulemper, som har negative følger for den demografiske udvikling, beskæftigelsen og den sociale og økonomiske udvikling. Særligt industrien og byggebranchen samt tilknyttede industrier har været alvorligt ramt af den seneste økonomiske krise, som har øget arbejdsløsheden, der overstiger landsgennemsnittet for Spanien, og det frygtes, at den generelle økonomiske situation bliver mere sårbar på grund af en vis flygtighed i den internationale turisme, som øerne bliver stadig mere afhængige af.

2.1.3 Som EØSU allerede tidligere har gjort opmærksom på ⁽⁴⁾, er disse regioner kendetegnet ved en række vedvarende ulemper, som klart adskiller dem fra regionerne på fastlandet. Disse vedvarende ulemper har en række fællestræk, selv om de kan være mere eller mindre udtalte. Bl.a. kan nævnes: isoleret beliggenhed i forhold til fastlandet, et ekstra højt omkostningsniveau for sø- og lufttransport, telekommunikation og infrastruktur som følge af fysiske og klimatiske barrierer, et

⁽¹⁾ EUT C 211 af 19.8.2008, s. 72.

⁽²⁾ EFT C 221 af 17.9.2002, s. 37.

⁽³⁾ Data fra det spanske nationale statistiske institut.

⁽⁴⁾ EFT C 268 af 19.9.2000, s. 32.

begrænset areal, som kan opdyrkes, begrænsede fiskeressourcer, knappe drikkevandsressourcer, mangel på energi, forurening af havmiljø og kyster, problematisk affaldshåndtering, dalende befolkningstal, navnlig blandt de unge, erosion af kysterne, mangel på specialiseret arbejdskraft, fravær af et gunstigt økonomisk virksomhedsklima og mangelfuld adgang til uddannelse og sundhedsvæsen m.m.

2.1.4 EØSU har tidligere udtalt sig ⁽⁵⁾ om de perifere regioners meromkostninger og opstillet en ikke-udtømmende liste, der går lige fra omkostninger til transport af varer, materiale og personer, der er højere end i andre regioner, til lageromkostninger, ansættelsesomkostninger og etableringsomkostninger, som også er højere.

2.1.5 Industrien på De Kanariske Øer producerer hovedsageligt til det lokale marked og har p.t. store vanskeligheder med at få kunder uden for øerne. Denne vanskelige situation skyldes især mangelen på transportmidler og høje transportomkostninger ved køb og distribution af varer. Dette har negative virkninger for fremstillingsomkostningerne til færdigvarer, som kan føre til en stigning sammenlignet med tilsvarende selskabers fremstillingsomkostninger på det spanske fastland.

3. De Kanariske Øer og Den Europæiske Union

3.1 De Kanariske Øer blev en del af EU med Spaniens tiltrædelse i 1986. Akten vedrørende Spaniens og Portugals tiltrædelse anerkender øgruppens særlige og vanskelige sociale og økonomiske situation. På grund af De Kanariske Øers særlige ulemper var de ikke oprindeligt omfattet af hverken Fællesskabets toldområde, den fælles handelspolitik eller den fælles landbrugs- og fiskeripolitik.

3.2 Den Europæiske Union har anerkendt øernes usædvanlige og særlige problemer og deres konsekvenser for øernes integration i Unionen. I de senere år er der blevet indført foranstaltninger, der nænsomt og under hensyntagen til den isolerede og fjerne beliggenhed har reduceret omfanget og virkningerne af disse undtagelser, således at regionen nu har været en integreret del af EU's toldområde siden den 31. december 2000, hvor den fælles toldtarif blev gennemført fuldt ud ⁽⁶⁾.

3.3 Som følge heraf vedtog man Rådets forordning (EØF) nr. 1911/91 om anvendelse af fællesskabsretten på De Kanariske Øer ⁽⁷⁾, som er blevet ændret flere gange. I henhold til forordning nr. 1911/91 blev der udformet en række særlige foranstaltninger i kraft af Rådets afgørelse 91/314/EØF om indførelse af et særligt program for De Kanariske Øer som

følge af deres afsides beliggenhed og økarakter (POSEICAN) ⁽⁸⁾. Dette program gjorde det muligt at tilpasse visse fælles politikker og indføre særlige foranstaltninger for De Kanariske Øer.

3.4 I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 704/2002 af 25. marts 2002 suspenderes de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførsel af visse industrivarer midlertidigt, og der sker en regulering af åbningen for og forvaltningen af autonome kontingenter i den fælles toldtarif ved indførsel af visse fiskerivarer til De Kanariske Øer. I medfør af forordningen udløber suspensionen af den fælles toldtarifs todsatser for visse investeringsgoder til kommerciel og industriel brug den 31. december 2011, hvorfor man, inden udløbet af forordning (EF) nr. 704/2002, har fremsat nærværende forslag.

3.5 Endvidere anerkender artikel 349 i EUF-traktaten De Kanariske Øers status som region i den yderste periferi, tager hensyn til den strukturelle sociale og økonomiske situation og anerkender deres fjerne beliggenhed, deres status som øsamfund, deres lille areal, deres vanskelige topografiske og klimatiske forhold, deres afhængighed af nogle få produkter, forhold, som er vedvarende og kumulative, og som alvorligt hæmmer disse regioner i deres udvikling. Rådet bemyndiges derfor til på forslag af Kommissionen at vedtage særlige foranstaltninger vedrørende bl.a. told- og handelspolitik, finanspolitik, frizoner, landbrugs- og fiskeripolitik, betingelser for levering af råvarer og nødvendige forbrugsvarer, statsstøtte samt betingelser for adgang til strukturfondene og Unionens horisontale programmer.

4. Forslaget til Rådets forordning

4.1 Når det gælder regionerne i EU's yderste periferi, giver traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde mulighed for, at der træffes særlige foranstaltninger med henblik på at bistå disse regioner med at overvinde de økonomiske ulemper, der er en følge af deres geografiske beliggenhed. Det, at den økonomiske og finansielle krise trækker ud, har forværret De Kanariske Øers vanskeligheder med at skabe arbejdspladser og ført til tab af konkurrenceevne.

4.2 Derfor har Spaniens regering fremsat en anmodning om forlængelse af den nugældende ordning med toldsuspensioner ved disse øers indførsel af bestemte varer gennem et forslag til Rådets forordning. Samtidig anmodes der om suspension af den fælles toldtarifs satser for fire nye varer.

4.3 Forslaget er udformet med henblik på at være i overensstemmelse med EU's politikker på andre områder, herunder især international handel, konkurrence, erhvervs politik, udvikling og eksterne forbindelser. Sådanne foranstaltninger vedtages lejlighedsvis for at hjælpe de erhvervsdrivende.

⁽⁵⁾ EUT C 211 af 19.8.2008, s. 72.

⁽⁶⁾ Tiltrædelsesakt, protokol nr. 2.

⁽⁷⁾ EFT L 171 af 29.6.1991, s. 1.

⁽⁸⁾ EFT L 171 af 29.6.1991, s. 5.

4.3.1 Forslaget gør det muligt for de lokale erhvervsdrivende på De Kanariske Øer at indføre en række råmaterialer, dele, komponenter og investeringsgoder toldfrit, eftersom den fælles toldtarifs toldsatser suspenderes midlertidigt.

4.3.1.1 Fra den 1. januar 2012 til den 31. december 2021 suspenderes den fælles toldtarifs satser således fuldstændigt ved indførsel til De Kanariske Øer af de investeringsgoder til kommerciel eller industriel brug, der er opført i bilaget.

4.3.1.2 Investeringsgoderne skal i en periode på mindst 24 måneder efter deres overgang til fri omsætning anvendes af erhvervsdrivende, der er etableret på De Kanariske Øer.

4.3.1.3 Fra den 1. januar 2012 til den 31. december 2021 suspenderes den fælles toldtarifs satser også fuldstændigt ved indførsel til De Kanariske Øer af råmaterialer, dele og komponenter, der henhører under de i det opdaterede bilag II anførte KN-koder, og som anvendes til industriel forarbejdning eller vedligeholdelse på De Kanariske Øer.

4.3.2 For at undgå misbrug eller ændringer af det traditionelle handelsmønster indføres der kontrolforanstaltninger og samarbejdsmekanismer, hvorved de af toldsuspension omfattede varer skal underkastes kontrol med hensyn til deres endelige anvendelse.

4.3.3 Råmaterialer, dele og komponenter skal anvendes til industriel forarbejdning og vedligeholdelse på De Kanariske Øer for at kunne blive omfattet af toldsuspensionen.

4.3.4 Desuden skal investeringsgoderne anvendes af lokale virksomheder på øerne i en periode på mindst to år, inden de frit kan sælges til andre virksomheder, som er etableret i andre dele af EU's toldområde.

4.3.4.1 Med henblik på at give investorerne et mere langsigtet perspektiv og gøre det muligt for de erhvervsdrivende at nå et industrielt og kommercielt aktivitetsniveau forlænges suspensionen af den fælles toldtarifs satser for visse varer som angivet i bilag II og III til forordning (EF) nr. 740/2002 med ti år.

4.3.4.2 For at sikre at det kun er erhvervsdrivende, der er etableret på De Kanariske Øer, der drager fordel af disse toldforanstaltninger, bør suspensionerne gøres betinget af varernes endelige anvendelse i overensstemmelse med EU's toldkodeks, og i tilfælde af fordrejninger af handelen tillægges Kommissionen gennemførelsesbeføjelser, der giver den mulighed for midlertidigt at trække suspensionen tilbage.

5. Generelle bemærkninger

5.1 EØSU hilser forslaget om ændring af den eksisterende forordning (EF) velkommen og mener, at de foreslåede særlige foranstaltninger kan vedtages uden på nogen måde at underminere EU-retten, herunder det indre marked og de fælles politikkers, integritet og sammenhæng.

5.2 Disse begrundelser af juridisk og økonomisk art underbygges af andre forhold, som f.eks. at Kommissionens ekspertarbejdsgruppe for økonomiske tariffspørgsmål ikke havde nogen indvendinger mod en kommende vedtagelse af de pågældende foranstaltninger, og at det ikke var nødvendigt med en konsekvensanalyse forud for udviklingen af disse, eftersom de finder universel anvendelse.

5.3 Kommissionen bygger forslaget til forordningen på EUF-traktatens artikel 349, selv om foranstaltningerne udelukkende angår toldpolitikken, som hører under EU's enekompetence. Det virker derfor overdrevent formalistisk at fremsende det til de nationale parlamenter. Idéen herom er muligvis opstået på baggrund af en liberal fortolkning af artikel 2, stk. 1, i protokol nr. 1, der er knyttet som bilag til traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (om de nationale parlameters rolle i Den Europæiske Union).

5.4 Dette forhold vil sandsynligvis føre til en forhaling af vedtagelsesprocessen for forordningen, da der kan forventes at kunne opstå polemik eller interne kontroverser, som skader EU's overordnede interesse og en ordentlig gennemførelse af en række specifikke mål, såsom beskyttelse af regionerne i den yderste periferi i lyset af deres ugunstige økonomiske vilkår.

5.5 Det ville ligeledes være en god idé at afgrænse begrebet »fordrejning af handelen« både kvantitativt og kvalitativt, da Kommissionen, i tilfælde af at en sådan finder sted, bemyndiges til gennem gennemførelsesretsakter at ophæve toldfritagelserne.

5.6 Dette gælder så meget desto mere, fordi vurderingen af det kvantitative aspekt af sådanne fordrejninger vil kræve, at der udarbejdes komplekse økonomiske markedsanalyser for at bestemme den egentlige balance mellem indførslen af de relevante produkter og behovet som følge af efterspørgslen på øerne.

5.7 Ligeledes bør man være mere konkret med hensyn til den retlige karakter af de akter, som skal ligge til grund for en endelig afgørelse om, hvorvidt ophævelsen af suspensionsordningen fortsat skal gælde, eller om den skal afblæses ved udløbet af de 12 måneder, som fastsættes i forslaget til forordningens artikel 4, stk. 1.

5.8 Da det er Rådet, som efter en særlig lovgivningsprocedure skal vedtage denne forordning om midlertidig suspension, synes det logisk, at det også er Rådet, som træffer denne endelige afgørelse og dermed begrænser den til Kommissionen uddelegerede kompetence til en mulig vedtagelse af retsakter vedrørende nævnte midlertidige ophævelse for en periode på højst 12 måneder.

5.9 Efter EØSU's opfattelse bidrager forslaget til at sikre økonomisk, social og territorial samhørighed samt lige konkurrencevilkår på hele EU's territorium, ved at de permanente, geografiske, naturgivne, økonomiske, sociale og strukturelle handicap, der er kendetegnende for De Kanariske Øer, afhjælpes.

5.10 Den fastsatte toldsuspension er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet set i lyset af De Kanariske Øers store ulemper, når det kommer til tilgængelighedsgrad, demografisk situation og eventuelt produktivitet. Efter EØSU's opfattelse er toldsuspensionerne udformet således, at de kompenserer for meromkostningerne som følge af øernes beliggenhed og ikke forvrider markedet, men tværtimod bidrager til at genoprette balancen.

6. Særlige bemærkninger

6.1 Da det ikke er lykkedes at mindske følgerne af den svære adgang til det europæiske kontinent, blev der oprettet en særlig økonomisk og skattemæssig ordning med det formål at kompensere for De Kanariske Øers strukturelle handicap, og denne har pustet liv i økonomien.

6.2 Størrelsen af markedet og virksomhederne på De Kanariske Øer har forhindret, at man kunne iværksætte politikker, der skulle skabe synergier mellem fremskaffelse af råvarer til produktionsprocessen, transport, markedsføring på det hjemlige marked og eksportkapacitet, og derfor har virksomhederne ikke haft mulighed for at tilføje merværdi på en bæredygtig måde eller ved hjælp af marginalomkostninger relateret til efterspørgslen (udnyttelse af stordriftsfordele).

6.3 Alle disse faktorer, der hænger sammen med De Kanariske Øers status som øsamfund, gør, sammen med meromkostningerne, at industrien mister konkurrenceevne i forhold til de øvrige markeder, som i en stadig mere globaliseret verden stiger i betydning som følge af deres mulighed for udflytning af virksomheder. Dette kan for økonomien på De Kanariske Øer betyde tilbagegang for en sektor, som skaber højt kvalificerede og stabile arbejdspladser, og hvor der er gode muligheder for innovative processer.

6.4 Formålet med skatte- og toldordningerne har været at kompensere for de meromkostninger, som industrien som følge af øernes beliggenhed i den yderste periferi må påregne. En undersøgelse anslag for nylig meromkostningerne som følge af De Kanariske Øers fjerne beliggenhed til 5 988 273 924 EUR, hvoraf omkring 25 % oppebæres af industrien.

6.5 Ifølge industrien på De Kanariske Øer skyldes omkring 32 % af meromkostningerne såkaldt uudnyttet produktionskapacitet, som er meromkostninger som følge af, at industrien ikke har mulighed for at udnytte stordriftsfordele, da hjemmemarkedet er lille, og det er vanskeligt at få adgang til de eksterne markeder. Omkring 25 % af meromkostningerne skyldes transport og 28 % ekstra omkostninger til energi.

Bruxelles, den 22. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om bemyndigelse af Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) til at varetage visse opgaver i forbindelse med beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder samling af repræsentanter for den offentlige og den private sektor i Det Europæiske Observationscenter for Varemærkeforfalskning og Piratkopiering.

KOM(2011) 288 endelig — 2011/0135 (COD)

(2011/C 376/11)

Ordfører: **Thomas McDONOGH**

Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Parlamentet besluttede henholdsvis den 15. juni 2011 og den 7. juni 2011 under henvisning til artikel 114 og 118, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om bemyndigelse af Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) til at varetage visse opgaver i forbindelse med beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder samling af repræsentanter for den offentlige og den private sektor i Det Europæiske Observationscenter for Varemærkeforfalskning og Piratkopiering«

KOM(2011) 288 endelig — 2011/0135 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 30. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september 2011, følgende udtalelse med 152 stemmer for, 1 stemme imod og 4 hverken for eller imod:

1. Bemærkninger og anbefalinger

1.1 Udvalget bifalder Kommissionens forslag til forordning om styrkelse af Det Europæiske Observationscenter for Varemærkeforfalskning og Piratkopiering ved at betro dette ansvar til Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (harmoniseringskontoret). Observationscenterets arbejde er afgørende for EU's system for beskyttelse af den intellektuelle ejendomsret (IPR) og har behov for flere ressourcer for at udføre sine opgaver.

1.2 Udvalget er ved at udarbejde en særskilt udtalelse om den seneste meddelelse fra Kommissionen, der foreslår en strategi for et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder ⁽¹⁾. Intellektuel ejendomsret er afgørende for den teknologiske og kommercielle innovation, som Europa er afhængig af for at opnå økonomisk genopretning og fremtidig vækst ⁽²⁾. Måden hvorpå ordningen for intellektuel ejendomsret forvaltes er også afgørende for en positiv udvikling af den europæiske kultur og europæernes livskvalitet.

1.3 Udvalget mener ikke, at man kan nå Europa 2020-strategien om intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst uden at gennemføre et egentligt indre marked for intellektuel

ejendomsret. Udvalget har igennem en årrække opfordret til harmonisering af europæiske og nationale regler til fremme af innovation, kreativitet og borgernes velfærd, samtidig med at man støtter initiativer, der bringer værker, varer og tjenesteydelser tættere på så mange som muligt ⁽³⁾.

1.4 Udvalget tilslutter sig generelt den foreslåede forordning om at betro harmoniseringskontoret de opgaver og aktiviteter, der har at gøre med forvaltningen af Det Europæiske Observationscenter for Varemærkeforfalskning og Piratkopiering, herunder aktiviteter vedrørende ophavsret, ophavsretsbeslægtede rettigheder og patenter. EØSU er enig i, at forslaget om at betro opgaverne til harmoniseringskontoret, et eksisterende EU-agentur, vil give observationscenteret mulighed for at drage nytte af harmoniseringskontorets ekspertise inden for intellektuel ejendomsret, ressourcer og finansiering samt mulighed for hurtigt at blive operationelt. Udvalget er tillige glad for, at det i budgetmæssig henseende er en omkostnings-effektiv løsning.

1.5 Udvalget er i princippet enig i forslaget om at udvide den vifte af opgaver, som harmoniseringskontoret bør pålægges i forhold til observationscenteret, så det omfatter information af offentligheden og håndhævelsesorganer om betydningen af

⁽¹⁾ KOM(2011) 287 endelig »Et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder«.

⁽²⁾ Se: Europa 2020-strategien (KOM(2010) 2020 endelig), Årlig vækstundersøgelse 2011 (KOM(2011) 11 endelig), En digital dagsorden for Europa (KOM(2010) 245 endelig), Akten for det indre marked (KOM(2011) 206 endelig) og Innovation i EU (KOM(2010) 546 endelig).

⁽³⁾ EFT C 116 af 28.4.1999, s. 35; EFT C 155 af 29.5.2001, s. 80; EFT C 221 af 7.8.2001, s. 20; EUT C 32 af 2.2.2004, s. 15; EUT C 108 af 30.4.2004, s. 23; EUT C 324 af 30.12.2006, s. 7; EUT C 256 af 27.10.2007, s. 3; EUT C 182 af 4.8.2009, s. 36; EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8; EUT C 228 af 22.9.2009, s. 52; EUT C 306 af 16.12.2009, s. 7; EUT C 18 af 19.1.2011, s. 105; EUT C 54 af 19.2.2011, s. 58.

intellektuel ejendomsret og om, hvordan denne bedst beskyttes, forskning i varemærkeforfalskning og bestemmelser om intellektuel ejendomsret samt bedre online-udveksling for at fremme håndhævelsen.

1.6 Udvalget er imidlertid overbevist om, at det bør optages på listen over organisationer, der indbydes til at deltage i observationscenterets møder i henhold til artikel 4 i forordningen.

1.7 EØSU anmoder derfor indtrængende om, at det side-stilles med Rådet og Europa-Parlamentet, og at det i forordningens artikel 8 anføres som modtager af evalueringsrapporten om forordningens anvendelse.

1.8 De nationale IPR-kontorer spiller en afgørende rolle i styrkelsen af den intellektuelle ejendomsret. EØSU hilser Kommissionens anbefaling velkommen om, at de nationale IPR-kontorer opfattes som værende omfattet af definitionen i artikel 4, stk.1: »repræsentanter for offentlige forvaltninger, organer og organisationer, der beskæftiger sig med IPR-beskyttelse«, som indkaldes til møderne i observationscenteret.

1.9 Hurtige, retfærdige og ensartede bilæggelser af tvister, der omfatter varemærkeforfalskning og piratkopiering ville øge tilliden til IPR-lovgivning og forbedre håndhævelsen. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til specifikt i artikel 2 at give harmoniseringskontoret til opgave at bidrage til forbedret kendskab til og forståelse af bedste praksis for bilæggelse af IPR-tvister ved også at fokusere på relevant retspraksis i medlemsstaterne. Sagsanlæg ved domstolene må imidlertid ikke hindres.

1.10 Udvalget ser frem til senere at kunne fremføre mere detaljerede kommentarer til forvaltningen af de kollektive rettigheder i EU. Harmoniseringskontoret kunne imidlertid bidrage væsentligt til at skabe bedre betingelser for at styrke ophavsretten ved at indsamle informationer om de forskellige former for praksis blandt rettighedshaverorganisationerne på tværs af EU. Udvalget opfordrer Kommissionen til at overveje at fokusere på dette i forordningens artikel 2.

2. Baggrund

2.1 Intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR), som omfatter patenter, varemærker, design og geografiske betegnelser samt ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder (kunstnere, producenter og tv-selskaber), er en hjørnesten i EU's økonomi og en vigtig drivkraft for dens videre vækst.

2.2 I 2009 udgjorde værdien af de 10 største mærker i EU-landene næsten 9 % af BNP. Ophavsretsbaserede kreative industrier såsom software, bog- og avisudgivelser, musik og film bidrog i 2006 med 3,3 % til BNP i EU og omfattede ca.

1,4 mio. SMV'er med 8,5 mio. beskæftigede. Beskæftigelse inden for »videnøkonomien« steg med 24 % i perioden 1996-2006. Det skal ses i forhold til 6 % for andre industrier.

2.3 Forskellige undersøgelser, der er offentliggjort af erhvervslivet og internationale organisationer, bekræfter den fortsatte vækst i handelen med varemærkeforfalskede og piratkopierede varer og konkluderer, at denne handel:

— på betydelig vis reducerer investeringerne i innovation og medfører tab af arbejdspladser ⁽⁴⁾

— udgør en trussel for de europæiske forbrugeres sundhed og sikkerhed ⁽⁵⁾

— skaber betydelige problemer for de små og mellemstore virksomheder i EU ⁽⁶⁾

— medfører et tab af skatteindtægter på grund af et fald i det salg, der angives ⁽⁷⁾

— er et oplagt mål for organiseret kriminalitet ⁽⁸⁾.

2.4 Rådet ⁽⁹⁾ og Kommissionen ⁽¹⁰⁾ iværksatte i 2009 Det Europæiske Observationscenter for Varemærkeforfalskning og Piratkopiering (»observationscentret«), som skal forbedre kendskabet til IPR-krænkelser.

2.5 Observationscenteret er et ekspertisecenter til indsamling, overvågning og rapportering af oplysninger og data om alle former for IPR-krænkelser, og fungerer som platform for samarbejdet mellem repræsentanter for de nationale myndigheder og berørte parter med henblik på udveksling af idéer og ekspertise om bedste praksis, udvikling af fælles håndhævelsesstrategier og udformning af anbefalinger til beslutningstagere.

⁽⁴⁾ TERA Consultants, »Building a Digital Economy«, marts 2010, <http://www.iccwbo.org/bascap/id35360/index.html>.

⁽⁵⁾ Kommissionen, Generaldirektoratet for Beskatning og Toldunion, »Rapport om toldvæsenets håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i EU – 2009«

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/statistics_2009.pdf

⁽⁶⁾ Technopolis (2007), »Effects of counterfeiting on EU SMEs«, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/index_da.htm

⁽⁷⁾ Frontier Economics, (May 2009), »The impact of counterfeiting on Governments and Consumers«:

<http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/Impact%20of%20Counterfeiting%20on%20Governments%20and%20Consumers%20-%20final%20doc.pdf-%20Final%20doc.pdf>

⁽⁸⁾ UNICRI, »Counterfeiting: a global spread«, 2008 <http://counterfeiting.unicri.it/report2008.php>

⁽⁹⁾ Rådets resolution af 25.9.2008 (EUT C 253 af 4.10.2008, s. 1).

⁽¹⁰⁾ Meddelelse fra Kommissionen af 11. september 2009: »En bedre håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i det indre marked«, KOM(2009) 467 endelig.

2.6 Selvom der er et stigende behov for, at observationscenteret gør mere, er der ikke mulighed for at udvide dets mandat og udvikle dets operationelle aktiviteter, idet begge disse elementer kræver en bæredygtig infrastruktur med hensyn til menneskelige ressourcer, finansiering og edb-udstyr samt adgang til den nødvendige ekspertise.

2.7 Kommissionen har foreslået en omfattende, ny IPR-strategi ⁽¹¹⁾ som led i den overordnede dagsorden til at skabe bæredygtig vækst og job i det indre marked og forbedre Europas konkurrenceevne på globalt plan. Strategien er komplementær og et vigtigt element i Europa 2020-strategien, Akten for det indre marked ⁽¹²⁾ og Den digitale dagsorden for Europa.

2.8 I en ny meddelelse, som udvalget er ved at udarbejde en særskilt udtalelse om, foreslår Kommissionen indførelsen af et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder ⁽¹³⁾. Blandt de første resultater af denne IPR-strategi er den foreslåede forordning om styrkelse af Det Europæiske Observationscenter for Varemærkeforfalskning og Piratkopiering ved at betro dette ansvar til Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (harmoniseringskontoret). Dette vil give observationscenteret mulighed for at udvide sine aktivitetsområder og drage fordel af harmoniseringskontorets ekspertise inden for IPR-beskyttelse og flotte resultater inden for varemærker og design.

2.9 Artikel 2 i den foreslåede forordning indeholder en omfattende liste over opgaver og aktiviteter, der skal betros harmoniseringskontoret. Det drejer sig om styrket håndhævelse i EU, forbedret offentlig bevågenhed om konsekvenserne af IPR-krænkelserne samt fremme af et generelt klima for effektiv håndhævelse.

2.10 Kommissionen gennemførte en konsekvensanalyse af de forskellige muligheder for at øge observationscenterets kapacitet med henblik på at opfylde behovene i den nye IPR-strategi ⁽¹⁴⁾. Den konkluderede, at den foretrukne løsning vil være at overføre observationscenterets aktiviteter til harmoniseringskontoret, da sidstnævnte har en passende finansiering og passende strukturer samt vil være i stand til at opfylde observationscenterets målsætninger, når de nødvendige ændringer af dets grundforordning er foretaget.

3. Bemærkninger

3.1 Udvalget er samlingspunkt for forskellige økonomiske og sociale interesser i EU, herunder alle civilsamfundets aktører. Gennem en gruppering af medlemmernes forskellige perspektiver og erfaringer spiller denne enestående institution en afgørende rolle i forbindelse med overvejelse og udformning af politikker. EØSU lægger ydermere stor vægt på beskyttelsen af

intellektuelle ejendomsrettigheder og har igennem en årrække arbejdet intenst for at være med til at forme den europæiske IPR-politik. Udvalget er derfor meget overrasket og skuffet over ikke at være opført på listen over organisationer, der indkaldes til observationscenterets møder i henhold til artikel 4 i forordningen. Der bør rådes bod på denne undladelse, så man sikrer, at EØSU kan bidrage til observationscenterets arbejde og den viden, det udvikler.

3.2 Observationscenterets sammensætning bør omfatte repræsentanter fra forskellige civilsamfundsorganisationer, herunder arbejdsgiverorganisationer, fagforeninger, forfattersammenslutninger og forbrugerorganisationer.

3.3 EØSU er derfor tillige overbevist om, at det bør side-stilles med Rådet og Europa-Parlamentet og i artikel 8 i forordningen og anføres som modtager af evalueringsrapporten om forordningens anvendelse.

3.4 Den skade, en svag forvaltning og håndhævelse af IPR kan føre til, omfatter blandt andet finansiering af kriminelle og terroristiske netværk. Hvidvaskning af penge og varemærkeforfalskning er kriminelle handlinger, der bør bekæmpes mere ihærdigt. Observationscenteret er nødt til at lade undersøgelser om omfanget og karakteren af kriminel adfærd indgå i sit arbejde.

3.5 En ensartet IPR-håndhævelse forudsætter et reelt styrket og udbygget administrativt samarbejde om bekæmpelse af varemærkeforfalskning og piratkopiering og oprettelse af et egentligt partnerskab til gennemførelse af et indre marked uden grænser. Til dette formål er det nødvendigt at oprette et effektivt netværk af kontaktpunkter i hele EU.

3.6 Borgere og virksomheder i hver enkelt medlemsstat skal vide, hvilken organisation de kan henvende sig til for at få information og støtte, når de skal håndhæve IPR-bestemmelserne. Observationscenteret bør fremme de nationale IPR-kontorer som et primært kontaktpunkt for IPR-håndhævelse i de enkelte medlemsstater.

3.7 For så vidt angår nærhedsprincippet bør medlemsstaterne inddrage de nationale IPR-kontorer i de organisationer, der indbydes til at deltage i observationscenterets møder i henhold til den foreslåede artikel 4, stk. 1, i forordningen. Deres inddragelse vil styrke observationscenterets praktiske erfaring og EU's evne til håndhævelse.

3.8 Samtlige håndhævelsesorganer og nationale organer for intellektuel ejendomsret bør tilslutte sig et effektivt og hurtigt elektronisk netværk til informationsudveksling om krænkelser af intellektuelle ejendomsrettigheder. Det bør være observationscenterets hovedprioritet at få etableret dette netværk.

⁽¹¹⁾ KOM(2011) 287 endelig »Et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder«.

⁽¹²⁾ KOM(2011) 206 endelig »Akten for det indre marked - Tolv løftestænger til at skabe vækst og øget tillid »Sammen om fornyet vækst« «.

⁽¹³⁾ KOM(2011) 287 endelig.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 612 final »Impact assessment accompanying the proposal for a regulation entrusting the Office for Harmonisation«.

3.9 Det er ofte vanskeligt at bilægge tvister om IP-ejerskab, anklager om varemærkeforfalskning og piratkopiering. I henhold til artikel 2, stk. 2, i den foreslåede forordning, kan harmoniseringskontoret indsamle eksempler på retspraksis for IPR-tvister og bidrage til deres bilæggelse på tværs af EU, uden at dette går ud over muligheden for at klage til de kompetente domstole.

3.10 Harmoniseringskontoret bør navnlig yde en særlig bistand til SMV'er og SMI'er, der ofte er ofre for varemærkeforfalskning, med henblik på at informere bedre om deres rettigheder. Hvis Europa 2020-strategien skal lykkes, er vi nødt til at fokusere mere på stimulering af nystartede virksomheder og SMV'er.

3.11 Forordningen om at betro harmoniseringskontoret med visse IPR-opgaver omfatter forslaget om at forbedre klimaet for styrkelse af IPR i hele EU og at indsamle relevant information, herunder eksempler på retspraksis, som kan bidrage til at nå dette mål. I den forbindelse er det vigtigt, at harmoniseringskontoret indsamler information om rettighedshaverorganisationernes praksis og relevant retspraksis om tvister vedrørende ophavsret med henblik på øget forståelse og opmærksomhed om de problemer, der følger i kølvandet på utilstrækkelig lovgivning.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om visse tilladte anvendelser af forældreløse værker

KOM(2011) 289 endelig — 2011/0136 (COD)

(2011/C 376/12)

Ordfører: **Thomas McDONOGH**

Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Parlamentet besluttede henholdsvis den 15. juni 2011 og den 7. juni 2011 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om visse tilladte anvendelser af forældreløse værker

KOM(2011) 289 endelig — 2011/0136 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 30. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september 2011, følgende udtalelse med 131 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Bemærkninger og anbefalinger

1.1 Udvalget hilser Kommissionens forslag til direktiv om anvendelse af forældreløse værker velkommen. En vellykket realisering af initiativet vil være en saltvandsindsprøjtning til udviklingen af digitale biblioteker som Europeana⁽¹⁾ og andre offentlige institutioner, der varetager offentlighedens interesser i henhold til artikel 1, stk. 1, i direktivforslaget, og som borgerne benytter til at få adgang til Europas varierede og rige kulturarv.

1.2 Udvalget er ved at udarbejde en særskilt udtalelse om den seneste meddelelse fra Kommissionen, der foreslår en strategi for et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder⁽²⁾. Intellektuelle ejendomsrettigheder er en væsentlig forudsætning for den teknologiske og kommercielle innovation, som Europa er afhængig af for at få økonomien på ret køl og fremtidig vækst⁽³⁾. Hvordan rettighederne forvaltes er også helt afgørende for den europæiske kultur og de europæiske borgeres livskvalitet.

1.3 EØSU mener ikke, at Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst vil kunne realiseres, uden at der etableres et ægte indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder. Udvalget har igennem mange år opfordret til, at de europæiske og nationale regler harmoniseres for at fremme

innovation, kreativitet og borgernes velfærd, og samtidig støttet initiativer, der sikrer, at anlægsarbejder, varer og tjenesteydelser er tilgængelige for så stort et antal borgere som muligt⁽⁴⁾.

1.4 Overordnet kan udvalget tilslutte sig forslaget til direktiv om en juridisk ramme, der skal sikre lovlig elektronisk adgang til forældreløse værker på tværs af grænserne⁽⁵⁾. I udtalelsen om den digitale dagsorden for Europa⁽⁶⁾ bakkede EØSU utvetydigt op om et tiltag som gennemførelsen af denne ramme, som vil løse problemerne med kulturel og økonomisk fragmentering i det indre marked.

1.5 EØSU er stor tilhænger af, at Europas kulturarv digitaliseres og formidles til et bredt publikum⁽⁷⁾. Det mener, at elektronisk adgang til materialet er et vigtigt element i udviklingen af en videnøkonomi i Europa, og at det er helt afgørende for at kunne tilbyde borgerne et rigt og varieret kulturliv. Udvalget glæder sig derfor over, at Kommissionen stiller forslag om et direktiv, der vil løse det særlige problem med forældreløse værker.

⁽¹⁾ Via Europeana kan borgerne benytte de digitale ressourcer i Europas museer, biblioteker, arkiver og audiovisuelle samlinger. Projektet finansieres af Europa-Kommissionen og blev lanceret i 2008 med den målsætning at gøre Europas kulturelle og videnskabelige arv tilgængelig for borgerne. Se: www.europeana.eu.

⁽²⁾ KOM(2011) 287 endelig »Et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder«.

⁽³⁾ Se: Europa 2020-strategien (KOM(2010) 2020 endelig), Den årlige vækstundersøgelse 2011 (KOM(2011) 11 endelig), Den digitale dagsorden for Europa (KOM(2010) 245 endelig), Akten for det indre marked (KOM(2011) 206 endelig) og Innovation i EU (KOM(2010) 546 endelig).

⁽⁴⁾ EFT C 116 af 28.4.1999, s. 35; EFT C 155 af 29.5.2001, s. 80; EFT C 221 af 7.8.2001, s. 20; EUT C 32 af 2.2.2004, s. 15; EUT C 108 af 30.4.2004, s. 23; EUT C 324 af 30.12.2006, s. 7; EUT C 256 af 27.10.2007, s. 3; EUT C 182 af 4.8.2009, s. 36; EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8; EUT C 228 af 22.9.2009, s. 52; EUT C 306 af 16.12.2009, s. 7; EUT C 18 af 19.1.2011, s. 105; EUT C 54 af 19.2.2011, s. 58.

⁽⁵⁾ Forældreløse værker er værker som bøger, aviser eller artikler i tidskrifter, som stadig er ophavsretsbeskyttet, men hvor ophavsrettighedshaverne ikke kan findes, og der derfor ikke kan indhentes tilladelse til at bruge det ophavsrettighedsbeskyttede værk. Disse værker omfatter bl.a. om filmværker og audiovisuelle værker. De europæiske bibliotekers samlinger indeholder forældreløse værker.

⁽⁶⁾ EUT C 54 af 19.2.2011, s. 58.

⁽⁷⁾ EUT C 324 af 30.12.2006, s. 7; EUT C 182 af 4.8.2009, s. 36; EUT C 228 af 22.9.2009, s. 52; EUT C 18 af 19.1.2011, s. 105; EUT C 54 af 19.2.2011, s. 58.

1.6 Udvalget erkender, at det er nødvendigt med et direktiv, da meget få medlemsstater har gennemført lovgivning om forældreløse værker, og den nationale lovgivning, der findes, begrænser adgangen til værkerne til borgere bosiddende inden for det nationale territorium.

1.7 Udvalget er i princippet enig i den strategi baseret på fire søjler, der foreslås i direktivet:

- Fastlæggelse af regler for at fastslå om et værk er forældreløst ved hjælp af en omhyggelig søgning efter rettighedshaveren.
- Anerkendelse af et værks status som forældreløst, hvis søgningen ikke finder frem til en rettighedshaver.
- Fastlæggelse af de tilladte anvendelser af forældreløse værker, herunder formidling til alle medlemsstater.
- Gensidig anerkendelse af forældreløse værkers status på tværs af alle medlemsstater.

1.8 En helt nødvendig forudsætning for at gøre det nemmere at foretage en effektiv søgning efter rettighedshavere og udbrede kendskabet til forældreløse værker til et bredt publikum er, at der i alle sektorer er adgang til elektroniske databaser og rettighedsregistre lig det værktøj, der findes i bogforlagsbranchen⁽⁸⁾. Udvalget opfordrer Kommissionen til at gøre de repræsentative organisationers arbejde med at udvikle disse redskaber nemmere.

1.9 EØSU mener, at medlemsstaterne bør føre register over de databaser i deres land, der officielt har tilladelse til at registrere resultaterne af omhyggelige søgninger, som gennemføres på deres område, i henhold til betingelserne i artikel 3, stk. 4, i direktivet. Sådanne registre kan hjælpe institutioner i andre EU-lande med at få klarhed over, om der fra officielt hold er tiltro til kilderne.

1.10 Udvalget henleder Kommissionens opmærksomhed på den betydning, traditionel musik, mundtlig overlevering, fotografier og filmværker har for EU's kulturarv og anmoder om, at sådanne optagelser og billeder i arkiverne i en hvilken som helst institution, der er anført i artikel 1, stk. 1, vil blive behandlet ens for så vidt angår identifikation og publikation af forældreløse værker. Udvalget gør opmærksom på, at artikel 11 indeholder muligheden for at udvide direktivets anvendelsesområde til at omfatte beskyttede genstande, som på nuværende tidspunkt ikke er omfattet, særligt fonogrammer samt fotografier, der udgør selvstændige værker, og opfordrer Kommissionen til at indarbejde disse så hurtigt som muligt.

⁽⁸⁾ ARROW: »Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works towards Europeana« er et projekt bestående af et konsortium af europæiske nationale biblioteker, forlag, rettighedsforvaltere, som tillige repræsenterer forfattere via de største europæiske sammenslutninger og nationale organisationer, se www.arrow-net.eu.

1.11 Udvalget glæder sig også over Kommissionens målsætning om indgåelse af et aftalememorandum mellem biblioteker, forlag, forfattere og rettighedshaverorganisationer for at bane vej for licensaftaler om digitalisering og adgang til bøger, der ikke længere er i handelen⁽⁹⁾.

2. Baggrund

2.1 Kommissionen har stillet forslag om en strategi for intellektuelle ejendomsrettigheder⁽¹⁰⁾ som led i den overordnede dagsorden om at fremme bæredygtig vækst og beskæftigelse i det indre marked og styrke Europas konkurrenceevne på globalt plan. Strategien supplerer og indgår som et vigtigt element i Europa 2020-strategien, akten for det indre marked⁽¹¹⁾ og den digitale dagsorden for Europa.

2.2 I en ny meddelelse, som udvalget er ved at udarbejde en særskilt udtalelse om, foreslår Kommissionen indførelsen af et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder⁽¹²⁾. Et af Kommissionens første konkrete resultater af denne strategi for intellektuelle ejendomsrettigheder er forslaget til direktiv om en ordning, der skal gøre det lettere at opnå tilladelse til at anvende forældreløse værker, hvilket vil muliggøre elektronisk adgang til mange kulturelle værker i alle medlemsstater. Dermed fremmes udviklingen af europæiske digitale biblioteker, der bevarer og formidler Europas rige kulturelle og intellektuelle arv.

2.3 Digitaliseringen og udbredelsen af forældreløse værker udgør en særlig kulturel og økonomisk udfordring. Fordi rettighedshaveren ikke er kendt, kan brugerne ikke indhente den nødvendige tilladelse, hvilket betyder, at en bog eksempelvis ikke kan digitaliseres. En meget stor del af samlingerne i Europas kulturelle institutioner er forældreløse værker, f.eks. anslår British Library, at 40 % af dets ophavsretsbeskyttede værker – i alt 150 mio. – er forældreløse værker.

2.4 Kommissionen stiller nu forslag om et direktiv, der skal sikre fælles regler i alle medlemsstater for, hvordan denne type værker skal håndteres for at bane vej for de storstilede digitaliseringsprojekter, som den digitale dagsorden for Europa stiller krav om.

2.5 Kommissionen gennemførte en konsekvensanalyse og overvejede seks forskellige fremgangsmåder for håndtering af forældreløse værker⁽¹³⁾. Konklusionen var, at den bedste fremgangsmåde var gensidig anerkendelse medlemsstaterne imellem af værkers status som forældreløse værker. På den måde har biblioteker og andre institutioner, der omtales i artikel 1, stk. 1, i direktivforslaget, juridisk sikkerhed for, at et bestemt værk har »status af forældreløst«. Desuden sikrer den gensidige anerkendelse, at de forældreløse værker i et digitalt bibliotek er tilgængelige for brugere overalt i EU.

⁽⁹⁾ Se IP/11/630, Bruxelles af 24. maj 2011.

⁽¹⁰⁾ KOM(2011) 287 endelig, »Et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder«.

⁽¹¹⁾ KOM(2011) 206 endelig, »Akten for det indre marked – Tolv løftestænger til at skabe vækst og øget tillid – Sammen om fornyet vækst«.

⁽¹²⁾ KOM(2011) 287 endelig.

⁽¹³⁾ SEK(2011) 615 endelig, »Konsekvensanalyse af onlineadgang til forældreløse værker på tværs af grænserne«.

2.6 Direktivet hviler på fire søjler:

- i. Først skal biblioteker, uddannelsesinstitutioner, museer eller arkiver, filmarvsinstitutioner og public service-radio-/fjernsynsforetagender for at fastslå et værks status som forældreløst gennemføre en omhyggelig søgning, der opfylder kravene i direktivforslaget, i den medlemsstat, hvor værket først blev offentliggjort.
- ii. Når det ved en sådan søgning fastslås, at et givet værk er forældreløst, vil det blive betragtet som forældreløst i hele EU, så yderligere omhyggelig søgning undgås.
- iii. På dette grundlag bliver det muligt at gøre forældreløse værker tilgængelige online til kulturelle og uddannelsesmæssige formål uden forudgående tilladelse, medmindre indehaveren af ophavsretten træder frem og bringer værkets status som forældreløst til ophør. Hvis dette sker, modtager rettighedshavere, der giver sig til kende og gør krav på deres værker, et vederlag, der fastlægges under hensyntagen til værkets art og den pågældende brug.
- iv. Gensidig anerkendelse af forældreløse værkers status på tværs af alle medlemsstater.

3. Bemærkninger

3.1 Udvalget mener, at det i forbindelse med alle politikinitiativer vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder er vigtigt at skabe balance mellem skabernes og ejernes rettigheder på den ene side og brugernes og slutforbrugernes interesser på den anden side, så værker gøres tilgængelige for et stort antal borgere i alle medlemsstater.

3.2 For at gøre søgningen efter intellektuelle ejendomsrettigheder lettere kunne Kommissionen offentliggøre og regelmæssigt opdatere den liste over institutioner, der nævnes i direktivets artikel 1, stk. 1, som værende ansvarlige for forvaltningen af forældreløse værker.

3.3 Endvidere er disse institutioner nødt til at vide, om der officielt er tillid til kilderne bag registre over omhyggelige søgninger i et andet EU-land. Medlemsstaterne bør derfor føre register over de databaser i deres land, der officielt har tilladelse til at registrere resultaterne af omhyggelige søgninger, som gennemføres på deres område i henhold til betingelserne i artikel 3, stk. 4, i direktivet.

3.4 Udvalget gør opmærksom på, at artikel 11 i det foreslåede direktiv indeholder muligheden for at udvide anvendelsesområdet til at omfatte beskyttede genstande, som på nuværende tidspunkt ikke er omfattet, særlig fonogrammer samt fotografier, der udgør selvstændige værker. Til trods for denne revisionsklausul bør sagen afklares nu, så disse kulturgenstande hurtigt kan blive offentliggjort.

3.4.1 Traditionel musik og mundtlig overlevering er meget vigtig for Europas kulturarv, og der findes et omfattende arkiv af optaget materiale i hele EU ikke blot i public service-radio-/fjernsynsforetagender men også i de andre institutioner, der er anført i artikel 1, stk. 1. Alle disse lydværker og audiovisuelle værker bør omfattes af de samme regler om søgning, klassificering og anvendelse som de andre værker, der nævnes i direktivets artikel 1, stk. 2.

3.4.2 På samme måde udgør fotomateriale og filmværker en særlig rig informationskilde for viden og forståelse af europæisk civilisation, og når sådanne værker kan klassificeres som forældreløse værker, bør man gøre alt for at befri materialet fra de offentlige institutioners hengemte arkiver.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om europæisk standardisering og om ændring af Rådets direktiv 89/686/EØF og 93/15/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/9/EF, 94/25/EF, 95/16/EF, 97/23/EF, 98/34/EF, 2004/22/EF, 2007/23/EF, 2009/105/EF og 2009/23/EF

KOM(2011) 315 endelig — 2011/0150 (COD)

(2011/C 376/13)

Ordfører: **Antonello PEZZINI**

Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Parlamentet besluttede henholdsvis den 24. juni 2011 og den 23. juni 2011 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om europæisk standardisering og om ændring af Rådets direktiv 89/686/EØF og 93/15/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/9/EF, 94/25/EF, 95/16/EF, 97/23/EF, 98/34/EF, 2004/22/EF, 2007/23/EF, 2009/105/EF og 2009/23/EF

KOM(2011) 315 endelig — 2011/0150 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 30. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 121 stemmer for, 2 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) støtter Kommissionens initiativ til en revision af det europæiske standardiseringssystem for at fastholde de mange fordele ved det nuværende system, udbedre dets mangler og tilstræbe den rette balance mellem den internationale, den europæiske og den nationale dimension og derigennem sikre kvalitetsniveauer i topklasse på verdensplan.

1.2 EØSU er overbevist om nødvendigheden af at skabe fleksible og dynamiske retlige og reguleringsmæssige rammer på europæisk plan for at optimere den merværdi, der kan opnås gennem europæisk teknisk standardisering med henblik på at understøtte konkurrenceevne, innovation og vækst.

1.3 EØSU understreger den europæiske standardiserings betydning for det indre markeds funktion og konsolidering, især på områderne sundhed, sikkerhed, miljø- og forbrugerbeskyttelse samt interoperabilitet, som er områder, hvor informations- og kommunikationsteknologien (ikt) i dag finder stadig større anvendelse.

1.4 EØSU anser det for afgørende at sætte tempoet i udarbejdelsen af standarderne i vejret og udvide anvendelsesområdet til tjenesteydelser og informations- og kommunikationsteknologi, idet der til stadighed bør lægges særlig vægt på målene om standardernes kvalitet, sikkerhed og kvantitet under anvendelse af internetplatforme for høring og informationsudveksling.

1.5 Efter EØSU's mening bør de specifikationer, der vedtages af internationale fora og/eller industrikonsortier på ikt-området, først accepteres efter en kontrol foretaget af de europæiske standardiseringsorganer (ESO'erne), hvori inddrages repræsentanter for SMV'er, forbrugere, miljøorganisationer, arbejdstagere og organisationer, der repræsenterer vigtige samfundsinteresser.

1.6 EØSU bifalder forenklingen af systemet til finansiering – på et passende retsgrundlag – af ESO'erne, de nationale standardiseringsorganer og øvrige organer, som deltager i standardiseringsarbejdet, samt de europæiske stakeholderorganisationer.

1.7 EØSU anbefaler, at der udarbejdes et fælles programmeringsdokument, som kan sikre sammenhæng, koordinering og overensstemmelse med markedets fremtidige mål. I dette øjemed bør alle parter, som berøres af den årlige planlægning, deltage i den udarbejdelse af arbejdsprogrammer, der finder sted i ESO'erne, i de øvrige centre for udvikling af sektorielle tekniske specifikationer (ikt), i Kommissionens kompetente tjenestegrene og i de nationale standardiseringsorganer.

1.8 EØSU understreger endvidere, hvor vigtigt det er løbende at have adgang til opdaterede tekniske standarder i tjenesteydelsessektoren, der vil fortsætte med at udvikle sig som et bærende og innovativt element i økonomien frem imod år 2020. Samtidig påpeger det, at tjenesteydelsernes specifikke karakter bør tages i betragtning og at man ikke automatisk kan kopiere modellen for standardisering af varer. I den videre udvikling af standarder på tjenesteydelsesområdet skal der tages hensyn til markedets og samfundets behov.

1.9 EØSU anser det for vigtigt at sikre en stabil flerårig planlægningsramme for finansieringen af det europæiske standardiseringssystem og er bekymret over, at de budgetbevillinger, som Kommissionen foreslår til denne aktion, kun gælder for 2013.

1.10 EØSU anbefaler størst mulig vekselvirkning mellem udarbejdelsen af tekniske standarder og de europæiske forsknings- og innovationsprogrammer for at sikre hurtig ibrugtagning af ny teknologi, som kan give den europæiske økonomi konkurrencefordele på verdensmarkedet.

1.11 EØSU anbefaler et tæt samarbejde mellem de europæiske standardiseringsorganer (ESO) og patentkontorerne, som beskytter de intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR).

1.12 EØSU anmoder om, at den nye forordning udtrykkeligt tilsigter at styrke den europæiske position i international standardiseringssammenhæng for at fremme handelen og øge den europæiske konkurrenceevne.

2. Indledning

2.1 EØSU har altid understreget den tekniske standardiserings betydning som støtte for:

- kvaliteten af de europæiske produkter og tjenesteydelser,
- deres konkurrenceevne på det indre marked og internationalt,
- beskyttelsen af forbrugerne,
- forbedringen af de sociale og miljømæssige standarder.

2.2 EØSU har altid efterlyst »en øget henvisning til europæiske standarder i EU's lovgivning og politik for – i overensstemmelse med samfundets og erhvervslivets behov – at tage teknisk standardisering i anvendelse på nye områder, såsom tjenesteydelser, informations- og kommunikationsteknologi, transport og forbruger- og miljøbeskyttelse«⁽¹⁾.

2.3 EØSU har også understreget, at »europæisk standardisering er afgørende for det indre markeds funktionsevne og konsolidering, navnlig i kraft af direktiverne efter den såkaldte »nye metode« inden for ...«⁽²⁾.

2.4 I sin nylige udtalelse »På vej mod en akt for det indre marked« påpeger EØSU, at »standarder udgør en vigtig byggesten for det indre marked«. Samtidig understreger udvalget, hvor »vigtigt det er, at forbrugere og små og mellemstore virksomheder inddrages mere, samtidig med at man på en konstant og bæredygtig måde sikrer, at de omkostningsmæssige faktorer, der

begrænser deres deltagelse i processen, imødegås. Standarderne bør ikke dikteres af bestemte aktører. EU's standarder skal spille en meget større rolle i handlen på verdensplan og bør fremmes i de kommende bi- og multilaterale handelsforhandlinger«⁽³⁾.

2.5 Teknisk standardisering spiller en afgørende rolle for det indre markeds funktion og for produkters og tjenesteydelsers internationale konkurrenceevne, idet det er et strategisk instrument til at sikre kvaliteten af produkter og tjenesteydelser, interoperabilitet mellem netværk og systemer, et højt niveau af forbruger- og miljøbeskyttelse samt mere innovation og social integration.

2.6 For at standardisering effektivt kan udfylde denne rolle, er det bl.a. nødvendigt:

- at den europæiske tekniske standardiseringsproces kan **reagere hurtigt** på lovgivningsbehovene – efter mandat fra Kommissionen – og på behovene i et hurtigt skiftende erhvervsliv, hvor produkternes levetid og udviklingscyklusser bliver stadigt kortere og derfor skal foregå **hurtigere og mere fleksibelt for at kunne tage de fremtidige udfordringer op**;
- at de tekniske standarder kan holde trit med den hastige teknologiske udvikling, da de ellers ikke er til nogen nytte, og at de kan **omfatte stadig bredere områder** – især inden for informationsteknologi og tjenesteydelser – idet der ved udarbejdelsen af selve standarderne bør **lægges vægt på kvantitet, hurtighed og kvalitet** bl.a. gennem anvendelse af høringsplatforme på internettet;
- at udarbejdelsen og anvendelsen af standarderne bliver **afstemt efter de små og mellemstore virksomheders behov og ikke omvendt** – ved at sikre, at de bliver stærkt repræsenteret og inddraget i standardiseringsarbejdet, især på europæisk plan, med respekt for balancen mellem de nationale delegationer, idet tekniske standarder generelt er et vanskeligt og kompliceret område for SMV'erne;
- at der opnås en **højere grad af legitimering og bredere konsensus** gennem samarbejde på et frivilligt, åbent og gennemsigtigt grundlag, hvori industri, SMV'er, offentlige myndigheder og **øvrige berørte parter i civilsamfundet har lige store muligheder for at deltage**. Standarderne vedrører ofte borgernes sikkerhed og velfærd, netværkernes effektivitet, miljøet og andre områder af samfundsmæssig betydning. Derfor bør disse sektorer være behørigt repræsenteret og have passende indflydelse;
- at det europæiske standardiseringssystem kan **opfylde behovet for at sikre, at ikt-applikationer og tjenesteydelser er fuldt ud interoperable og kompatible** ved hjælp af godkendte europæiske referencestandarder;

⁽¹⁾ Jf. EUT C 110 af 9. maj 2006, s. 14.

⁽²⁾ Jf. fodnote 1.

⁽³⁾ Jf. EUT C 132 af 3. maj 2011, s. 47.

- at det europæiske standardiseringssystem kan nyde godt af en passende **forenklet finansiel støtte** for at sikre bred deltagelse af alle berørte parter i udarbejdelsen af standarderne, idet standardisering bør være et fast element i de offentlige programmer for forskning og innovation til støtte for Europa 2020-strategien;
- at internationalt anerkendte ikt-foras og -konsortiers **standarder, som er kontrolleret af de europæiske standardiseringsorganer – CEN, CENELEC, ETSI** ⁽⁴⁾, integreres, således at der kan henvises hertil i EU-lovgivningen om offentlige indkøb, **forudsat at der sikres gennemsigtighed, åbenhed og afbalanceret deltagelse** for alle berørte parter;
- at systemet for **informationsudveksling mellem alle europæiske standardiseringsorganer og -strukturer** bliver passende styrket, og at der **sikres rimelig adgang til standarderne** for alle berørte parter.

2.7 Hvad angår den finansielle støtte, skal der mindes om, at Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1673/2006/EF – som EØSU har afgivet udtalelse om – fastlægger regler for EU's bidrag til finansiering af europæisk standardisering for at sikre, at europæiske standarder og andre europæiske standardiseringsprodukter udvikles og revideres til støtte for EU's mål, lovgivning og politikker. De samme regler bør gælde for organer, som – skønt de ikke anerkendes som europæiske standardiseringsorganer i henhold til denne forordning – har fået til opgave at udføre forberedende arbejde til støtte for europæisk standardisering.

2.8 I betragtning af, at europæisk standardisering har et meget bredt anvendelsesområde som støtte for EU-politikker og -lovgivning, og at der er forskellige former for standardiseringsaktiviteter, er det nødvendigt at fastsætte regler for forskellige finansieringsordninger.

3. Kommissionens forslag

3.1 De behov, som forslaget skal opfylde, kan sammenfattes som følger:

- for at understøtte det indre marked for varer og tjenesteydelser i væsentlig grad og forebygge handelshindringer inden for EU bør ESO'erne vedtage europæiske standarder for såvel produkter som tjenesteydelser og fortsat samfinansieres af EU. Fastlæggelsen af europæiske standarder bør foregå i et hurtigere tempo og holde trit med de stadigt hurtigere udviklingscykluser for produkter og tjenesteydelser;
 - da en standard er resultatet af en konsensus, der opnås mellem deltagerne i udviklingen af standarden, bør standardiseringsarbejdet legitimeres ved at integrere de berørte grupper i civilsamfundet såsom arbejdsmarkedets parter, små og mellemstore virksomheder, forbrugere og miljøorganisationer;
 - for at have adgang til standarder, som kan sikre interoperabilitet mellem tjenester og applikationer inden for informations- og kommunikationsteknologi, bør ikt-standarder anerkendes formelt – også hvis de er udviklet af specialiserede fora og konsortier og ikke af de europæiske standardiseringsorganer.
- 3.2 Med dette mål for øje går forslaget ikke kun ud på at ændre direktiv 89/686/EØF og 93/15/EØF, 94/9/EF, 94/25/EF, 95/16/EF, 97/23/EF, 2004/22/EF, 2007/23/EF, 2009/105/EF og 2009/23/EF, men også på at revidere og sammenskrive direktiver og beslutninger.
- 3.3 De nye regler, der foreslås – med forordningen som instrument for at sikre ensartet anvendelse – tilsigter følgende:
- større gennemsigtighed og samarbejde mellem nationale standardiseringsorganer, ESO'er og Kommissionen;
 - anerkendelse af brugen af ikt-standarder (hardware, software and information technology services), herunder standarder udviklet af andre organer, hvis de er i samklang med TBT-/WTO-principperne (tekniske handelshindringer/Verdenshandelsorganisationen) og med behovet for interoperabilitet i Europa;
 - årligt arbejdsprogram om prioriteterne for europæisk standardisering og Kommissionens mandater;
 - større SMV-repræsentation med finansiell støtte fra EU; desuden skal forbrugere, miljøorganisationer og samfundets interesseparter være bedre repræsenteret også når det gælder de understøttende og forberedende aktiviteter;
 - foranstaltninger for at gøre det hurtigere at udarbejde europæiske tekniske standarder på Kommissionens anmodning, med finansiell støtte til ESO'ernes aktive indsats for at opnå konsensus;
 - tilskyndelsesforanstaltninger også til fremme af europæiske tekniske standarder på internationalt plan samt fremme af programmer for bistand og samarbejde med tredjelande;
 - fremme af standardisering på europæisk og internationalt plan, herunder støtte til virksomhederne til oversættelse af standarder til EU's officielle sprog for at sikre bedre sammenhæng og tilgængelighed;
 - styrkelse af standardiseringsarbejdet vedrørende tjenesteydelser til støtte for et konkurrencedygtigt indre marked for at undgå fremkomsten af mange forskellige nationale standarder, efter mandat fra Kommissionen;
 - mindskelse af de administrative byrder ved hjælp af faste beløb uden kontrol af de faktiske omkostninger;

⁽⁴⁾ ETSI: Det Europæiske Standardiseringsinstitut for Telekommunikation (ETSI) er et uafhængigt non-profit standardiseringsorgan i telekommunikationssektoren.

- indførelse af et resultatbaseret system med indikatorer og målsætninger for derigennem at opnå mere effektive og hurtigere resultater og arbejdsmetoder;
- fremsendelse af en årlig rapport fra ESO'erne til Kommissionen, især om standardiseringsarbejdets finansiering, gennemsigtighed, tempo, forenkling, evne til involvering samt kvalitet.

4. Generelle bemærkninger

4.1 EØSU støtter målsætningerne for Kommissionens forslag, eftersom en hurtig, effektiv og deltagerbaseret europæisk standardiseringsproces ikke kun er et bærende element i det indre marked, som er omdrejningspunktet i den europæiske integration og Europa 2020-strategien, der skal realisere integrationen, men også og frem for alt er et afgørende element i den europæiske økonomis konkurrenceevne og et instrument, der kan drive innovationen fremad.

4.2 Efter EØSU's mening er det nødvendigt at tilskynde standardiseringsorganerne til i deres arbejdsprogrammer at evaluere deres politik på området intellektuel ejendomsret (IPR) med større vægt på fremme af innovation og tættere forbindelser med patentkontorerne, især det europæiske i München, for at man lige fra starten kan tage spørgsmålene vedrørende intellektuel ejendomsret med i betragtning og derigennem forbedre kvaliteten af såvel patenterne som reglerne i sig selv.

4.3 EØSU bifalder derfor Kommissionens planer om en revision af det europæiske standardiseringssystem for at fastholde de mange fordele ved det nuværende system, udbedre dets mangler og tilstræbe den rette balance mellem den europæiske og den nationale dimension og for at imødekomme de nye krav og forventninger, som virksomheder, forbrugere, arbejdsmarkedets parter og det europæiske samfund som helhed stiller.

4.4 EØSU anser det for afgørende at sætte tempoet i udarbejdelsen af standarder op og udvide anvendelsesområdet til tjenesteydelser og informations- og kommunikationsteknologi, forudsat at disse tiltag opfylder målet om at forbedre standardernes kvalitet og forudsat at muligheden for, at standarder fremover også skal kunne udarbejdes uden for ESO'erne, ledsages af de samme garantier for gennemsigtighed og deltagelse, som ESO'erne selv skal opfylde.

4.4.1 Derfor anser EØSU det for absolut nødvendigt, at ESO'erne og Kommissionen sørger for en forebyggende kontrol, som kan godtgøre, at specifikationer, der er vedtaget af internationale fora og/eller industrikonsortier, og hvortil der kan henvises i offentlige indkøbskontrakter, er udarbejdet på objektiv, fair og gennemsigtig vis med passende inddragelse af repræsentanter for små og mellemstore virksomheder, forbrugere, miljøorganisationer, arbejdstagere og organisationer, der repræsenterer vigtige samfundsinteresser.

4.4.2 EØSU anbefaler, at den nødvendige øgede deltagerkreds ikke kommer til at trække procedurerne i langdrag og

gøre det vanskeligere at udarbejde standarder med konsensus; tværtimod bør dette arbejde forenkles gennem anvendelse af internetplatforme for høring samt udarbejdelse og udveksling af information ⁽⁵⁾.

4.5 Ligeledes anmoder EØSU om, at forordningen kræver udarbejdelse af flerårige prognoser om standardisering i Europa for at kunne reagere mere effektivt og koordineret på de overordnede politikker, som er nødvendige for at tage fat på spørgsmålene vedrørende klimaændringer, udvikling af *smart grids*, fornyelige energikilder og deres tilslutning til forsyningsnettet samt på de presserende miljømæssige og sociale udfordringer.

4.6 EØSU mener, at man for at gøre reel deltagelse i standardiseringsarbejdet lettere for alle berørte parter på såvel EU- som nationalt plan bør fremme uddannelsesprogrammer og træffe de nødvendige foranstaltninger for at sætte de svagere nationale standardiseringsorganer, som i dag ikke har sekretariater for teknikudvalg, i stand til at påtage sig en mere aktiv rolle i standardiseringsprocessen.

4.7 Bestemmelsen om, at ESO'erne, de øvrige centre for udvikling af tekniske specifikationer i sektoren (ikt), Kommissionens tjenestegrene, og de nationale standardiseringsorganer skal fastlægge årlige arbejdsprogrammer, kan være en effektiv foranstaltning til at sikre, at der produceres standarder af kvalitet med en passende hyppighed og i et passende tempo og omfang, forudsat at det sker inden for sammenhængende og koordinerede rammer og med reel deltagelse af alle parter, som berøres af den årlige planlægning.

4.8 EØSU bifalder forenklingen på et passende retsgrundlag af systemet til finansiering af de europæiske og nationale standardiseringsorganer, de øvrige organer, som deltager i standardiseringsarbejdet, samt de europæiske stakeholderorganisationer, der nævnes i bilag III.

4.8.1 EØSU er bekymret over, at de budgetbevillinger, som Kommissionen foreslår til denne aktion, kun gælder for 2013. Det er vigtigt at skabe en stabil flerårig finansieringsramme, der kan træde i kraft så hurtigt som muligt.

4.9 Hvad angår produktionen af harmoniserede europæiske standarder, der sikrer, at produkterne opfylder de grundlæggende krav, som er fastsat i EU-lovgivningen, »[kan erhvervs- livet], hvis der ikke findes harmoniserede standarder, [...] ikke anvende en relevant standard til at skabe formodning om overensstemmelse, men skal påvise overensstemmelse med de væsentlige krav i overensstemmelse med det overensstemmelsesvurderingsmodul, der er fastsat i den gældende EU-lovgivning. I begge tilfælde forhindres virksomhederne i at undgå de omkostninger, der opstår som følge af fragmenteringen af det indre marked eller procedurerne i forbindelse med overensstemmelsesvurdering ⁽⁶⁾«.

⁽⁵⁾ Som det er tilfældet i ISO og IEC er tekniske specifikationer standardiseringsprodukter, om hvilke der ikke har kunnet opnås tilstrækkelig konsensus til, at de kan anerkendes som internationale standarder.

⁽⁶⁾ KOM(2011) 315 endelig – begrundelse pkt. 1 og betragtning 18 og 36.

4.9.1 I den sammenhæng bør man efter EØSU's mening fremme udarbejdelsen og anvendelsen af standarder på et frivilligt grundlag for at garantere, at produkterne opfylder stadig højere sikkerhedsniveauer.

4.10 EØSU mener, at den foreslåede forordning bør indeholde bestemmelser, som kan tilskynde til anvendelse på internationalt plan af de tekniske standarder, der vedtages af det europæiske standardiseringssystem, og som kan styrke de nationale standardiseringsorganers og ESO'ernes rolle i de internationale standardiseringsorganer. Dette kunne ske gennem koordinerede europæiske initiativer til styrkelse af den internationale konkurrenceevne og innovationen.

5. Særlige bemærkninger

5.1 Efter EØSU's mening burde man i bilag I også nævne de anerkendte nationale standardiseringsorganer.

5.2 Der bør skelnes mellem »tekniske specifikationer« og egentlige standarder: EØSU foreslår i **19. betragtning** efter »relevante standarder« at tilføje »og tekniske specifikationer« og i **20. og 22. betragtning** at ændre udtrykket »standarder« til »tekniske specifikationer«.

5.3 **I artikel 2** bør udtrykket »en teknisk specifikation til ... anvendelse« præciseres gennem følgende tilføjelse: »en teknisk specifikation, der er vedtaget af et anerkendt standardiseringsorgan, til ... anvendelse«, og der bør tilføjes et nyt punkt 9: (9) »nationalt standardiseringsorgan«, som der henvises til i bilag I.

5.4 **I artikel 3** mener EØSU, at skønt de nationale standardiseringsorganer ikke kan modsætte sig de europæiske arbejdsprogrammer, bør de kunne gøre indsigelser mod dem, og det foreslår derfor at ændre stk. 5 som følger: »Nationale standardiseringsorganer kan ikke modsætte sig, at et standardiseringsemne i deres arbejdsprogram behandles på europæisk plan efter regler, der fastsættes af de europæiske standardiseringsorganer, og ikke iværksætte nogen foranstaltning, der kan skade en beslutning i denne retning«.

5.4.1 EØSU foreslår endvidere at **tilføje et nyt stk. 6 med følgende ordlyd**: »Medlemsstaterne træffer alle egnede foranstaltninger for at sikre, at deres standardiseringsorganer under

udarbejdelsen af en i artikel 7 nævnt europæisk standard ikke foretager nogen handling, der kan skade den tilstræbte harmonisering, og især, at de ikke på det pågældende område offentliggør en ny eller ændret national standard, der ikke fuldt ud stemmer overens med en eksisterende europæisk standard«.

5.5 **I artikel 7** foreslår EØSU efter stk. 3 at tilføje et nyt stk. 3.1 med følgende ordlyd: »3.1 En anmodning om en harmoniseret standard bør formaliseres i et mandat fra Kommissionen til det relevante europæiske standardiseringsorgan«.

5.5.1 EØSU mener, at forslaget om kun at give ESO'erne en måneds frist til at besvare Kommissionens anmodning kan risikere at begrænse høringen af interesseparter. EØSU anbefaler en frist på tre måneder.

5.6 **I artikel 9** foreslår EØSU at ændre undertitlen: »Anerkendelse af tekniske specifikationer inden for ikt i forbindelse med offentlige indkøb« og i begyndelsen af artiklen at tilføje: »Kommissionen kan inden for området informations- og kommunikationsteknologi ...«.

5.7 **I artikel 16** foreslår EØSU at tilføje et litra a1) med følgende ordlyd:

»a1) opdatere fortegnelsen over nationale standardiseringsorganer i bilag I på grundlag af medlemsstaternes indberetninger til Kommissionen i henhold til artikel 21«

og at erstatte litra b) med følgende:

»b) tilpasse kriterierne for anerkendelse af tekniske specifikationer inden for ikt i forbindelse med offentlige indkøb til den tekniske udvikling«

5.8 **I artikel 17** foreslår EØSU i stk. 2 at tilføje:

De delegerede beføjelser i artikel 16 tillægges Kommissionen for en ubegrænset periode fra den 1. januar 2013. »Kommissionen udarbejder en rapport om sit arbejde på området delegerede retsakter, som forelægges sammen med den i artikel 19, stk. 3, omhandlede rapport«.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen »Strategi for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder«

KOM(2010) 573 endelig

(2011/C 376/14)

Ordfører: **Gabriele BISCHOFF**

Medordfører: **Cristian PÎRVULESCU**

Kommissionen besluttede den 19. oktober 2010 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen »Strategi for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder«

KOM(2010) 573 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som vedtog sin udtalelse den 31. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september 2011, følgende udtalelse med 158 stemmer for, 3 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

EØSU

1.1 mener, at Kommissionen bør styrke traditionen for grundlæggende rettigheder på EU-niveau, navnlig gennem overvågning, for at sikre, at lovgivningsforslagene og hele lovgivningsprocessen som helhed samt de retsakter, Kommissionen vedtager, er i overensstemmelse med chartret, og at de følges i medlemsstaterne. Da der har været eksempler på alvorlig tilsidesættelse af chartret, bør man omgående indføre en strategi for overvågning og hurtig reaktion;

1.2 understreger den juridisk bindende forpligtelse til at fremme grundlæggende rettigheder, som er blevet et af de vigtigste elementer i gennemførelsesstrategien, bl.a. ved hjælp af nye, målrettede initiativer. EØSU understreger endvidere, at de grundlæggende rettigheder, som er hjørnестenen i vores samfund og et særligt kendetegn for EU, er dynamiske ⁽¹⁾;

1.3 mener, at de grundlæggende sociale rettigheder ikke kan adskilles fra de civile og politiske rettigheder og derfor kræver speciel strategisk opmærksomhed. EØSU mener endvidere, at indholdet af de relevante tekster allerede nu er bindende og skal fastholdes;

1.4 fremhæver behovet for at sikre lighed, særlig mellem mænd og kvinder, og specifikt at fokusere på udsatte grupper;

1.5 understreger, at forpligtelserne i chartret gælder for alle institutioner, agenturer og organer på EU-niveau;

1.6 opfordrer medlemsstaterne til at skabe en beskyttelses- og støtteorienteret tradition for grundlæggende rettigheder på alle myndighedsniveauer og på alle politik- og retsområder samt at undersøge og identificere gennemførelsesprocessens specifikke påvirkning af de grundlæggende rettigheder;

1.7 er alvorligt bekymret over udbredelsen af visse politiske holdninger, der kan give tilbageslag med hensyn til fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder, og i visse tilfælde allerede giver tilbageslag i praksis;

1.8 anmoder indtrængende Kommissionen om at gøre en effektiv indsats som traktaternes vogter og om at anvende traktatbrudsproceduren uden at tage hensyn til politiske overvejelser;

1.9 foreslår yderligere foranstaltninger og formidlingsaktiviteter for at gøre strategien for gennemførelse af de grundlæggende rettigheder mere effektiv;

1.10 opfordrer alle EU's institutioner og medlemsstater, der medvirker i fastlæggelsen af grundlæggende rettigheder, navnlig Kommissionen, til at give civilsamfundets deltagelse langt større vægt.

2. Præsentation og baggrund

2.1 Kommissionens meddelelse har til formål at fremlægge strategien for gennemførelse af chartret inden for den nye lovgivningsmæssige ramme, der har eksisteret siden Lissabon-traktaten trådte i kraft. Målet med Kommissionens politik er at give de grundlæggende rettigheder, som chartret omfatter, størst mulig effektivitet.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om »Transatlantiske forbindelser og international fremme af den europæiske sociale model«, EUT C 51/20 af 17.2.2011.

2.2 I den første del af meddelelsen fokuseres der på, at EU bør være hævet over enhver kritik og fungere som et forbillede på dette område, og at chartret derfor skal fungere som en rettesnor for EU's politikker og medlemsstaternes gennemførelse af dem på alle stadier af proceduren.

2.2.1 For det første skal Kommissionen styrke traditionen for grundlæggende rettigheder i Kommissionen selv, navnlig ved gennem overvågning at sikre, at lovgivningsforslagene og de retsakter, Kommissionen vedtager, er i overensstemmelse med chartret. For det andet skal Kommissionen sikre, at hver eneste retsakt i lovgivningsprocessen overholder chartrets bestemmelser. Det betyder, at enhver ændring, der foretages af en af medlovgiverne, samt den interinstitutionelle dialog skal være forenelige med chartret.

2.2.2 Endelig er det nødvendigt at sikre, at medlemsstaterne respekterer chartret, når de gennemfører EU-retten.

2.3 Meddelelsens anden del beskæftiger sig med behovet for at informere offentligheden bedre. For at nå dette mål er der behov for målrettede kommunikationsforanstaltninger, der er skræddersyede til forskellige specifikke situationer.

2.4 Den tredje del af Kommissionens dokument fokuserer på årsberetningen om anvendelse af chartret. Kommissionen har netop godkendt den første rapport af denne type ⁽²⁾. Årsberetningen har to mål: for det første at gøre status over udviklingen på en gennemsigtig, kontinuerlig og sammenhængende måde, og for det andet at give mulighed for en årlig udveksling af synspunkter med Europa-Parlamentet og Rådet.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU **tillægger de grundlæggende rettigheder overordentlig stor betydning**. EØSU bifalder, at Kommissionen har offentliggjort meddelelsen om »Strategien for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder«. Udvalget mener, at denne strategi er et væsentligt bidrag til idéen om unionsborgerskab for alle EU's borgere.

3.1.1 De principper, der er forankret i strategien, har afgørende betydning, og EØSU fremhæver i særdeleshed principperne om effektivitet, universalitet, udelelighed samt synlighed og forudsigelighed. EØSU mener ikke desto mindre, at man bør uddybe adskillige vigtige aspekter, der enten er blevet overset eller ikke er behandlet grundigt nok.

3.1.2 Det er imidlertid hensigtsmæssigt at pege på en række andre principper. Som allerede nævnt i tidligere udtalelser går EØSU »ind for at sikre en overordnet sammenhæng samt

beskyttelse af de grundlæggende rettigheder såvel som ligebehandling og forbud mod forskelsbehandling, uanset hvilken erhvervsgruppe de vandrende arbejdstagere tilhører« ⁽³⁾. Desuden må EU-retten ikke »udgøre foranstaltninger, som indskrænker den hidtidige anvendelse af disse principper i praksis« ⁽⁴⁾. Der bør indføres alle tænkelige tiltag for at overbevise regeringerne i Polen, Storbritannien og Tjekkiet om at ophæve undtagelsesprotokollerne (*opt-out*) og i stedet beslutte sig for en udstrakt anvendelse af chartret (*opt-in*).

3.1.3 Udvalget bifalder de talrige ekstra elementer, som strategien omfatter vedrørende retsakter. EØSU støtter især idéen om, at EU skal fungere som et forbillede, når det gælder grundlæggende rettigheder, også med hensyn til dets eksterne politikker, i særdeleshed på handelsområdet. Generelt bør EU ikke bare fungere som forbillede. EU bør også aktivt fremme demokrati og menneskerettigheder – civile, politiske, økonomiske og sociale – og udnytte sin internationale position til at fremhjælpe dette.

3.1.4 EØSU bifalder Kommissionens og de andre EU-institutioners forpligtelse til en grundig revision af deres lovgivnings- og arbejdsprocedurer, navnlig vedrørende konsekvensanalyse og de relevante organer, for at sikre, at resultaterne er i overensstemmelse med chartrets principper og specifikke indhold. Hvis vi skal sikre en effektiv beskyttelse og fremme af de grundlæggende rettigheder, er det imidlertid afgørende at fokusere på medlemsstaternes gennemførelse og proaktive indstilling. Hvad angår den horisontale sociale klausul (artikel 9 TEUF) og de grundlæggende sociale rettigheder, undersøges konsekvensanalysen mere indgående i en anden af EØSU's udtalelser ⁽⁵⁾.

3.2 Nye risici: krise og sikkerhedsbrud

3.2.1 Kommissionens strategi modsvarer ikke de trusler mod den effektive gennemførelse af de grundlæggende rettigheder, der udspringer af en lang række vigtige nye risici. Derfor skal strategien tage hensyn til disse tendenser og udvikle et omfattende og udtømmende svar på dem.

3.2.2 I den forbindelse har EØSU allerede understreget, at »I en situation, hvor der er økonomisk og finansiel krise, er det vigtigt at styrke solidariteten mellem landene, de økonomiske aktører og borgerne samt respektere borgernes værdighed og rettigheder« ⁽⁶⁾. »I øvrigt har EØSU sine tvivl mht. de budgetmidler, der står til rådighed for medlemsstaterne i disse krisetider, og hvor store midler, de er rede til at mobilisere på såvel nationalt som europæisk plan for at sikre reel beskyttelse af menneskerettighederne, særligt når det gælder indvandrere.« ⁽⁷⁾

⁽²⁾ KOM(2011) 160 endelig, vedtaget den 30.3.2011.

⁽³⁾ EØSU's udtalelse om »Grundlæggende rettigheder i europæisk indvandringslovgivning«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29, pkt. 4.2.3.

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse om »På vej mod et EU-charter om grundlæggende rettigheder«, EFT C 367 af 20.12.2000, s. 26, pkt. 3.1.3.

⁽⁵⁾ EØSU's udtalelse om »Styrkelse af samhørigheden og samordningen i EU på det sociale område« (endnu ikke offentliggjort i EUT).

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse om »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i borgernes tjeneste«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 80, pkt. 4.2.4.2.

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse om »Grundlæggende rettigheder i europæisk indvandringslovgivning«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29, pkt. 4.3.4.

3.2.3 I sin nylige udtalelse om EU's terrorbekæmpelsespolitik – et politikområde, hvor der står mange grundlæggende rettigheder på spil (menneskelig værdighed, beskyttelse mod tortur, databeskyttelse, non-refoulement) – identificerede EØSU de praktiske vanskeligheder med at strømline princippet om grundlæggende rettigheder i tilrettelæggelsen og udformningen af de politiske tiltag. EØSU hilser det velkomment, at respekten for de grundlæggende rettigheder er blevet gjort til en horisontal prioritet på dette meget følsomme område. Kommissionens tilsagn om respekt for de grundlæggende rettigheder bør imidlertid suppleres af lignende tilsagn fra de nationale regerings side, navnlig i gennemførelsen af EU-retten. Desuden bør beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder ikke begrænses til at fastlægge og udarbejde redskaber, men bør også omfatte gennemførelsen ⁽⁸⁾.

3.3 En ny, vigtig dimension: Juridisk bindende forpligtelse til at fremme grundlæggende rettigheder

3.3.1 Kommissionen skal nu finde frem til, hvordan de grundlæggende rettigheder bedst kan beskyttes inden for rammerne af Kommissionens arbejde, men også, hvorledes man bedst kan fremme de grundlæggende rettigheder gennem nye, målrettede aktiviteter.

3.3.2 I artikel 51, stk. 1, fastlægger chartret også forpligtelsen til at »fremme anvendelsen« af de grundlæggende rettigheder. Dette aspekt spiller en helt afgørende rolle for EØSU. Selv om Kommissionens dokument sine steder henviser til fremme af grundlæggende rettigheder, bliver den strategiske vigtighed af denne forpligtelse ikke fremhævet. Strategien bør lægge mindst lige så stor vægt på den strategiske betydning af dette aspekt, som der lægges på forpligtelsen til at respektere de grundlæggende rettigheder.

3.4 De grundlæggende **sociale rettigheder** kan ikke adskilles fra de civile og politiske rettigheder og kræver derfor speciel strategisk opmærksomhed.

3.4.1 EØSU minder om vigtigheden af de grundlæggende rettigheders udelelige karakter, som meddelelsen selv udtrykker, og som udvalget har fremhævet i flere udtalelser ⁽⁹⁾. EØSU bemærker imidlertid, at der ikke findes en strategisk tilgang til de grundlæggende sociale rettigheder.

3.4.2 Da de grundlæggende sociale rettigheder har helt afgørende betydning ⁽¹⁰⁾ og dybe historiske rødder i EU, mener vi i

EØSU, at dette er uacceptabelt. Udviklingen af et juridisk bindende charter, der tog sin begyndelse med fællesskabspagten om arbejdstagernes grundlæggende arbejdsmarkeds-mæssige og sociale rettigheder fra 1989 og omfattede bidrag fra EØSU ⁽¹¹⁾, skete også under henvisning til den europæiske socialpagt, der med Amsterdamtraktaten blev indarbejdet i EU's primære ret ⁽¹²⁾. Dette viser, at de grundlæggende rettigheder, i særdeleshed i deres mest »innovative« form i chartrets afsnit om »solidaritet« (at solidaritet anerkendes som en af EU's værdier), kræver særlig, strategisk opmærksomhed.

3.4.3 EØSU har også allerede understreget de offentlige myndigheders særlige rolle for at sikre en effektiv anvendelse af de grundlæggende rettigheder ⁽¹³⁾. Desuden betoner EØSU betydningen af chartrets tredjegerationsrettigheder og principper, navnlig vedrørende miljø- og forbrugerbeskyttelse. Disse rettigheder og principper bør overholdes og fremmes konsekvent, også i udarbejdelsen og gennemførelsen af den eksterne politik og handelspolitikken.

3.4.4 EØSU mener, at især den primære ret skal sikre princippet om, at de grundlæggende sociale rettigheder har samme værdi som de økonomiske friheder. EØSU minder om, at tredje betragtning i præamblen og især artikel 151 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde allerede sigter mod »en forbedring af leve- og arbejdsvilkårene for herigennem at muliggøre en udjævning af disse vilkår på et stadigt stigende niveau«. Der bør afgjort indarbejdes en »protokol om sociale fremskridt« i traktaterne for at knæsatte princippet om, at de grundlæggende sociale rettigheder har samme værdi som de økonomiske friheder, og dermed tydeliggøre, at hverken økonomiske friheder eller konkurrencereglerne bør have forrang over for de grundlæggende sociale rettigheder og for klart at definere, hvad EU's mål om at opnå sociale fremskridt indebærer ⁽¹⁴⁾.

3.5 **Lighed, især mellem mænd og kvinder**, skal sikres. Alle **udsatte grupper** skal nævnes specifikt.

3.5.1 Ligesom de grundlæggende (sociale) rettigheder skal behandles individuelt, er det lige så vigtigt at undersøge og sikre, at de anvendes og fremmes med henblik på ligebehandling og forbud mod forskelsbehandling. Dette er særligt vigtigt i forbindelse med spørgsmålet om lighed mellem mænd og kvinder, der allerede er anerkendt i EU's målsætninger og i chartrets artikel 23. Desuden bør ligestillingsaspektet inddrages i alle aktiviteter.

⁽⁸⁾ EØSU's udtalelse om EU's terrorbekæmpelsespolitik (EUT C 218 af 23.7.2011, s. 91) – SOC/388, pkt. 4.5.1-4.5.2.

⁽⁹⁾ EØSU's udtalelse om »På vej mod et EU-charter om grundlæggende rettigheder«, EFT C 367 af 20.12.2000, s. 26, pkt. 3.1.1; EØSU's udtalelse om »Agenturet for Grundlæggende Rettigheder«, EUT C 88 af 11.4.2006, s. 37, pkt. 2.1; EØSU's udtalelse om »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i borgernes tjeneste«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 80, pkt. 3.5.

⁽¹⁰⁾ EØSU's udtalelse om »På vej mod et EU-charter om grundlæggende rettigheder«, EFT C 367 af 20.12.2000, s. 26, pkt. 3.1.3.

⁽¹¹⁾ EØSU's udtalelse om »Boliger og regionalpolitik«, EFT C 126 af 23.5.1989, s. 4.

⁽¹²⁾ Femte afsnit i præamblen til EU-traktaten og artikel 151, stk. 1, i TEUF.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse om »Grundlæggende rettigheder i europæisk indvandrigslovgivning«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29, pkt. 4.3.4.

⁽¹⁴⁾ EØSU's udtalelse om »Den sociale dagsorden«, EUT C 182 af 4.8.2009, s. 65, og »Det indre markeds sociale dimension«, EUT C 44 af 11.2.2011, s. 90.

3.5.2 Beskyttelsen af grundlæggende rettigheder bør fokusere specifikt på udsatte grupper. EØSU henleder opmærksomheden på den seneste udtalelse om emnet⁽¹⁵⁾ og fremhæver behovet for at beskytte arbejdstagernes rettigheder og de sociale rettigheder, navnlig strejkeretten⁽¹⁶⁾. Desuden understreger EØSU vigtigheden af »Det Europæiske Integrationsforum«.

3.5.3 EØSU mener, at menneskerettighederne som universelle og udelelige rettigheder bør beskyttes og sikres for alle mennesker, og ikke kun EU's borgere. Et »Europa for ret og retfærdighed« kan ikke begrænses til de personer, som er statsborgere i en EU-medlemsstat, men bør gælde alle, som er bosiddende inden for EU's område. Ellers ville EU's område for frihed, sikkerhed og retfærdighed på personniveau være uforeneligt med de værdier og principper om ikke-forskelsbehandling, retfærdig og lige behandling samt solidaritet, som ligger til grund for Den Europæiske Union⁽¹⁷⁾. EU skal være proaktiv, når det gælder beskyttelsen af alle menneskers grundlæggende rettigheder – uanset nationalitet.

3.5.4 Det bør slås fast, at de grundlæggende rettigheder er dynamiske, og der bør indføres nye foranstaltninger til deres beskyttelse i tråd med samfundsudviklingen. Som tidligere nævnt mener EØSU eksempelvis, at det digitale samfund, samtidig med at det omfattes af den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 8 og chartrets artikel 7 og 8, har brug for særlig beskyttelse, som kunne indføres gennem nye tekster⁽¹⁸⁾.

3.5.5 Etniske mindretal, navnlig romaer, bliver i stadigt større omfang ofre for regerings- og politiaktioner. Kommissionens reaktion på visse medlemsstaters foranstaltninger, som 2010-rapporten understregede, var hurtig, men i sidste ende ikke særlig effektiv. Selv om chartret udtrykkeligt forbyder kollektiv udvisning, blev grupper af romaer udvist. EU skal forhindre medlemsstaterne i at føre den slags politikker.

3.6 Den strategiske betydning af **ikke-lovgivningsmæssige retsakter** skal forbedres.

3.6.1 Meddelelsen indeholder meget få henvisninger til ikke-lovgivningsmæssige retsakter. EU's politiske og finansielle aktiviteter dækker over et bredt område, navnlig i Kommissionens tilfælde. Derfor kræver dette vigtige aspekt en strategisk tilgang

for at opfylde chartrets forpligtelser på alle områder, herunder følsomme politikområder som handel med tredjelande. Strategien bør også omfatte eventuelle udeladelser og overtrædelser.

3.7 På **EU-niveau** gælder chartrets forpligtelser for alle institutioner, agenturer og organer, der har hvert deres særlige ansvarsområde.

3.7.1 EØSU bifalder, at Kommissionen henviser til EU's institutioner i flere tilfælde. Imidlertid tages der ikke hensyn til spørgsmålet på en systematisk måde. Det bør nævnes, at EU's institutionelle ramme, der er defineret i artikel 13, stk. 1, i EU-traktaten, tager sigte på at fremme dens værdier, at forfølge dens mål, at tjene dens, dens borgeres og medlemsstaternes interesser samt at sikre sammenhæng, effektivitet og kontinuitet i dens politikker og tiltag. Som traktaternes vogter skal Kommissionen sikre en konsekvent og effektiv tilgang. På den anden side opfatter EØSU også sig selv som traktaternes vogter, når det gælder beskyttelsen af grundlæggende rettigheder.

3.7.2 Det er Kommissionens ansvar at føre specifikt tilsyn med og sikre, at alle agenturer og organer, der hører under Kommissionen, respekterer og fremmer de grundlæggende rettigheder. Det gælder i særdeleshed for Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF), Det Europæiske Agentur for Forvaltning af det Operative Samarbejde ved EU-medlemsstaternes Ydre Grænser (Frontex) osv. EØSU har givet udtryk for sin bekymring over sidstnævnte i flere nylige udtalelser. EØSU ser med stor bekymring på den praksis, som medlemsstaterne og Frontex-agenturet håndhæver med hensyn til hjemsendelse af personer, som kan have brug for international beskyttelse⁽¹⁹⁾. Disse aktioner, der gennemføres stadigt hyppigere og i stadigt større omfang, bør gennemføres på vilkår, der sikrer fuld gennemsigtighed og ansvarlighed. Udvalget anbefaler, at Frontex og Det Europæiske Asylstøttekontor samarbejder om at forebygge enhver overtrædelse af menneskerettighederne. Hjemsendelse af personer til lande eller områder, hvor deres sikkerhed er i fare, er en klar overtrædelse af non-refoulement-princippet. Desuden har EØSU foreslået, at der afholdes særlige kurser for de ansatte i Frontex for at sikre højere standarder for beskyttelse af grundlæggende rettigheder⁽²⁰⁾.

3.7.3 Alle andre institutioner skal fortsat fokusere en væsentlig del af deres aktiviteter på at udvikle en sammenhængende og effektiv strategi for respekt for og fremme af grundlæggende rettigheder, samt overveje at forbedre allerede vedtagne tekster⁽²¹⁾ i overensstemmelse med denne udtalelse. Især bør Rådet tage sin specifikke rolle som medlemsstaternes platform for beskyttelse og fremme af grundlæggende rettigheder alvorligt.

⁽¹⁵⁾ EØSU's udtalelse om »Grundlæggende rettigheder i europæisk indvandringslovgivning«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29.

⁽¹⁶⁾ EØSU's udtalelse om »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i borgernes tjeneste«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 80, pkt. 4.1.9.

⁽¹⁷⁾ EØSU's udtalelse om »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i borgernes tjeneste«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 80, pkt. 3.5.

⁽¹⁸⁾ EØSU's udtalelse om »Fremme af digitale kundskaber, digitale færdigheder og inddragelse i informationssamfundet«, CESE EUT C 318 af 29.10.2011, s. 9, punkt 7.

⁽¹⁹⁾ EØSU's udtalelse om »Merværdien af et fælles europæisk asylsystem«, EUT C 44 af 11.2.2011, s. 17, pkt. 4.19.

⁽²⁰⁾ EØSU's udtalelse om »Minimumsstandarder for procedurer i medlemsstaterne for tildeling og fratagelse af international beskyttelse«, EUT C 18 af 19.1.2011, s. 85, pkt. 4.2.1.9.

⁽²¹⁾ Europa-Parlamentets resolution af 15. december 2010; Rådets konklusioner af 24. og 25. februar 2011.

3.8 I medlemsstaterne

3.8.1 Da grundlæggende rettigheder er en forudsætning for EU-medlemskab og en væsentlig forpligtelse i den forbindelse, bør medlemsstaterne spille en central rolle for at gøre de grundlæggende rettigheder mere effektive. Derfor bifalder EØSU Kommissionens hensigt om at forfølge en forebyggende strategi og samtidig sikre, at medlemsstaterne respekterer chartret, når de gennemfører EU-retten. Det vil være nødvendigt at skabe en beskyttelses- og støtteorienteret tradition for grundlæggende rettigheder på alle myndighedsniveauer og på alle politik- og retsområder, samt at undersøge og indkredse gennemførelsesprocessens specifikke påvirkning af de grundlæggende rettigheder. For at undgå at skabe falske forventninger bør det imidlertid understreges, at medlemsstaterne – også selv om de i øvrigt stadig er bundet af vigtige internationale konventioner om beskyttelse af rettighederne, som de i forskelligt omfang har ratificeret – kun er forpligtede til at beskytte og fremme chartrets rettigheder og principper i det omfang, de gennemfører EU-retten.

3.8.2 EØSU anmoder indtrængende Kommissionen om at gøre en effektiv indsats som traktaternes vogter og om at anvende traktatbrudsproceduren uden at tage hensyn til politiske overvejelser. Hvad angår beskyttelse af grundlæggende rettigheder, er den nuværende procedure for langsommelig og aldeles utilstrækkelig. Netop fordi området er så vigtigt, og der er mulige risici for enkeltpersoners liv, sikkerhed, velvære og værdighed, skal EU handle hurtigt, rettidigt og beslutsomt og straks anvende alle institutionelle beføjelser.

3.8.3 EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen til i forbindelse med overtrædelsesprocedurer at undgå at prioritere sager, der rejser principielle spørgsmål, eller som har særligt vidtrækkende negative konsekvenser for EU's borgere. Alle de rettigheder, som chartret omhandler, særligt de sociale rettigheder, er lige vigtige. Ingen institution, heller ikke Kommissionen, har ret eller kapacitet til at prioritere nogle rettigheder højere end andre.

3.8.4 Efter EØSU's mening er det uacceptabelt, at nogle medlemsstater har individuelle undtagelser, fordi sådanne undtagelser kan få alvorlige konsekvenser for beskyttelsen af borgernes eller arbejdstagernes rettigheder, der er omfattet af fællesskabspagten om arbejdstagernes grundlæggende rettigheder, eller håndhævelsen af disse rettigheder i EU. Både Kommissionen og alle andre EU-institutioner bør undersøge muligheden for at opmuntre de lande, der fortsat har undtagelser fra chartret, til fuldt ud at acceptere alle de forpligtelser, der følger med dette redskab for grundlæggende rettigheder. Man bør også undersøge muligheden for årlige rapporter om de foranstaltninger, der foretages i den henseende, samt om den indsats, medlemsstaterne gør for effektivt at gennemføre de grundlæggende rettigheder, der er nedfældet i chartret.

3.9 De internationale forpligtelser undervurderes.

3.9.1 Meddelelsen foretager en række henvisninger til andre internationale forpligtelser. Men heller ikke her gøres det

grundigt nok. Her er der ligeledes behov for en strategisk tilgang. Det kræves især i artikel 53 i EU-chartret om minimumsbeskyttelse af arbejdstagere i forbindelse med FN-konventionerne, den (reviderede) europæiske socialpagt og sidst, men ikke mindst, den europæiske menneskerettighedskonvention, som fremhævet i artikel 52, stk. 3. I princippet gælder samme minimumsbeskyttelse også for andre internationale organers retspraksis, navnlig den europæiske menneskerettighedskonvention.

3.10 Supplerende foranstaltninger

3.10.1 EØSU har fremhævet vigtigheden af effektive håndhævelsesforanstaltninger⁽²²⁾. Den Europæiske Unions Domstols rolle skal styrkes i forbindelse med overvågningen af gennemførelsen af chartrets rettigheder, også med hensyn til de relevante protokoller. Især skal dens retspraksis offentliggøres, også hvad angår de relevante protokoller.

3.10.2 For at sikre en mere effektiv beskyttelse af menneskerettighederne bør samtlige retssikkerhedsstandarder i alle medlemsstater overholdes til fulde, lige som der løbende bør aflægges rapport om udviklingen. Det gælder især også domstolens beføjelser til at forelægge statens retsregler og foranstaltninger for en overordnet retsinstans for at få fastslået, om de strider imod de grundlæggende rettigheder og menneskerettighederne. På samme måde bør man sikre borgernes ret til at indbringe krænkelse af de grundlæggende rettigheder for de nationale og europæiske domstole.

3.10.3 De relevante strukturer skal have alle de ressourcer, der er nødvendige. Det gælder frem for alt EØSU selv, Kommissionen og alle andre EU-institutioner. Meddelelsen går ikke i detaljer med specifikke institutionelle kapacitetsfremmende foranstaltninger. Den proces, der danner rammen om EU's indsats for beskyttelsen af grundlæggende rettigheder og styrkelsen af lovgivnings- og politikudformningsprocessen, kræver både tid og betydelige ressourcer (f.eks. uddannelse af personale). Meddelelsen viser, at der ikke er nogen konkret plan for overgangen til dette niveau. EØSU henleder opmærksomheden på, at de fleste af denne politiks målsætninger vil blive stærkt undergravet, i hvert fald på kort sigt, hvis der ikke er et tydeligt og stærkt engagement i kapacitetsforbedring. Det gælder både Kommissionen selv⁽²³⁾ og f.eks. Agenturet for Grundlæggende Rettigheder⁽²⁴⁾. Derfor bør navnlig Agenturet for Grundlæggende Rettigheder styrkes og inddrages i alle synergiforanstaltninger. Desuden bør de nationale menneskerettighedsudvalg, ombudsmændene og andre menneskerettighedsforkæmpere inddrages aktivt.

⁽²²⁾ EØSU's udtalelse om »På vej mod et EU-charter om grundlæggende rettigheder«, EFT C 367 af 20.12.2000, s. 26, pkt. 3.1.4 og 3.3.3.

⁽²³⁾ EØSU's udtalelse om »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i borgernes tjeneste«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 80, pkt. 1.4; EØSU's udtalelse om »Grundlæggende rettigheder i europæisk indvandringslovgivning«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29, pkt. 2.15.

⁽²⁴⁾ EØSU's udtalelse om »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i borgernes tjeneste«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 80, pkt. 3.7; EØSU's udtalelse om »Grundlæggende rettigheder i europæisk indvandringslovgivning«, EUT C 88 af 11.4.2006, s. 37.

3.11 Formidlingsaktiviteter

3.11.1 EU skal forsøge at styrke retsgrundlaget for de grundlæggende sociale rettigheder. Det vil kræve EU's tiltrædelse af den reviderede europæiske socialpagt og de hertil knyttede protokoller. Med hensyn til medlemsstaterne bør EU anbefale ratificering af alle relevante instrumenter for grundlæggende (sociale) rettigheder (herunder ændring og tillægs-/valgfri protokoller). Hvor ratifikation i EU ikke synes mulig, bør man undersøge og anvende alle muligheder for at gøre indholdet juridisk bindende.

3.11.2 Inddragelse betyder, at alle administrative enheder ikke kun bør afprøve regulære (navnlig lovgivningsmæssige) aktiviteter, men indebærer også, at de forventes at fremsætte en eller to konkrete fremmeaktiviteter om året. Desuden bør »tjeklisten« for grundlæggende rettigheder videreudvikles, under særlig hensyntagen til »forpligtelsen til at fremme«, inddragelsen af ligestillingsaspektet samt bæredygtig udvikling.

3.11.3 Kommissionen bør iværksætte flere projekter. Disse projekter bør også omfatte beskyttelsen af menneskerettighedsforkæmpere. Man bør forbedre både internt og eksternt samarbejde. EØSU henviser til sin udtalelse, hvor man opfordrer til, at »økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder gøres til centrale elementer i EU's politikker gennem anvendelse af de geografiske og tematiske instrumenter, der er til rådighed, herunder det europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR), der fungerer som et supplement til de øvrige«⁽²⁵⁾. Desuden bør Kommissionen bede andre internationale organisationer om råd angående beskyttelse og fremme af menneskerettigheder.

3.11.4 EØSU er bekymret over den ringe offentlige bevidsthed om chartret og de grundlæggende rettigheder. Der er behov for en større indsats for at øge synligheden. Chartret er et nøgledokument, og dets indhold bør offentliggøres og fungere som referencepunkt for det store flertal af EU's borgere. EØSU anbefaler, at Kommissionen øger indsatsen for at tage denne udfordring op. I den forbindelse bør kommunikationen med offentligheden ikke fokusere på at udgive rapporter, men snarere på at iværksætte aktive foranstaltninger for at sikre, at chartret kommer til at fungere som referencedokument for alle europæere.

3.11.5 Selv om EØSU bifalder alle aktiviteter, der fokuserer på uddannelse af alle interesserede grupper, især personale med ansvar for retlige spørgsmål – herunder også aktiviteter, der iværksættes af medlemsstaterne – samt aktiviteter, der fokuserer på at informere offentligheden bedre, så er dette kun et enkelt

aspekt af den nødvendige kommunikationsstrategi. Det er altafgørende, at man er i stand til at kommunikere direkte med offentligheden. Det er især tilfældet, hvis man ser på erfaringerne fra SOLVIT, hvor Kommissionen aktivt indhenter oplysninger, også fra de relevante berørte parter. Man bør anvende samme strategi i forbindelse med grundlæggende rettigheder i almindelighed og sociale rettigheder i særdeleshed.

3.12 »Stresstesten«

3.12.1 De grundlæggende rettigheders effektivitet skal demonstreres i praksis, navnlig i økonomiske krisetider, eller når der er et stort politisk pres. EØSU er især overordentligt bekymret over udbredelsen af visse politiske holdninger, der kan give tilbageslag med hensyn til at fremme og beskytte de grundlæggende rettigheder.

3.12.2 EU-Domstolen har allerede tacklet vigtige spørgsmål vedrørende grundlæggende rettigheder ved at annullere afledte retsakter, f.eks. i forbindelse med ikke-forskelsbehandling⁽²⁶⁾ og databeskyttelse⁽²⁷⁾, eller ved at forhindre national lovgivning, der giver mulighed for at idømme »tredjelandstatsborgere med ulovligt ophold« fængselsstraf⁽²⁸⁾.

3.12.3 Desuden ser EØSU med bekymring på masseudvisningen af romaer, den måde, hvorpå man behandler mennesker fra Nordafrika uden papirer, begrænsninger af ytringsfriheden, særligt pressefriheden, osv. Lovgivning, der tillader udelukkelse eller begrænsning i forbindelse med grundlæggende (sociale) rettigheder (f.eks. retten til en begrænsning af den maksimale arbejdstid), skal behandles separat.

3.12.4 Den finansielle og økonomiske krise lægger betydeligt pres på de grundlæggende sociale rettigheder. Ingen pagter, genopretningsplaner og andre foranstaltninger på EU- eller medlemsstatsniveau må på nogen måde krænke de grundlæggende (sociale) rettigheder, såsom retten til information og høring, kollektive forhandlinger og kollektive aktioner med fuld autonomi for arbejdsmarkedets parter samt offentlige og sociale tjenester, men bør snarere respektere og fremme dem.

⁽²⁵⁾ EØSU's udtalelse om »Det europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR)« (initiativudtalelse), pkt. 1.1 og 1.2.

⁽²⁶⁾ Domstolens dom (Store Afdeling) af 1. marts 2011 – sag C-236/09 – Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL (hensyntagen til køn som faktor ved vurdering af forsikringsrisikoen).

⁽²⁷⁾ Domstolens dom (Store Afdeling) af 9. november 2010 – forenede sager C-92/09 og C-93/09 – Volker und Markus Schecke (behandling af personoplysninger i forbindelse med offentliggørelse af oplysninger om modtagere af landbrugsstøtte).

⁽²⁸⁾ Domstolens dom (Første Afdeling) af 28. april 2011 – sag C-61/11 PPU – El Dridi (lovgivning, der »foreskriver pålæggelse af en fængselsstraf for en tredjelandstatsborger med ulovligt ophold, alene fordi han i strid med et påbud om at forlade denne stats område inden for en bestemt frist forbliver på nævnte område uden gyldig grund«).

3.13 Civilsamfundet: Det deltagende aspekt bør styrkes kraftigt.

3.13.1 Generelt henviser strategien til behovet for at tage hensyn til de berørte parter synspunkter. EØSU har i adskillige udtalelser understreget dette vigtige aspekt af de grundlæggende rettigheder⁽²⁹⁾. Begrebet »berørte parter« virker bredt nok til at omfatte alle grupper. EØSU lægger dog uhyre stor vægt på, at der tages eksplicit hensyn til udvalgets rolle som rådgivende organ. Det samme gælder for arbejdsmarkedets parter på EU-niveau (artikel 152 TEUF).

3.13.2 Civilsamfundet i almindelighed og enkeltpersoner i særdeleshed er mest påvirkede af gennemførelsen af de grundlæggende rettigheder. De berørte parter skal have en synlig rolle. Derfor skal de inddrages regelmæssigt, fuldt og effektivt i denne proces.

3.13.3 Navnlig bør EØSU inddrages og konsulteres regelmæssigt og i god tid, navnlig i forbindelse med den årlige beretning, Kommissionen udarbejder. Som vogter af EU's værdier og repræsentant for de organiserede civile samfund er EØSU bedst egnet til at varetage kontakten med civilsamfundet.

3.13.4 EØSU vil årligt udarbejde en udtalelse om anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder (under særlig hensyntagen til de grundlæggende sociale rettigheder), de sociale horisontale klausuler (EUF-traktatens artikel 8, 9 og 10) og de øvrige socialpolitiske bestemmelser i Lissabontraktaten (særligt artikel 145-166 og EUF-traktatens artikel 168) samt afledt EU-ret og de øvrige retlige og politiske foranstaltninger set ud fra ønsket om at vurdere overholdelse og fremme af de opstillede mål. I den forbindelse vil udvalget kontrollere og vurdere, hvorvidt disse yder et bidrag til EU's udvikling på områderne grundlæggende rettigheder og socialpolitik. Udtalelsen vil i givet fald også indeholde anbefalinger til konkrete foranstaltninger, der kan bidrage til en bedre målopfylde.

Arbejdsmarkedets parter og repræsentanterne for forskellige interessenter, herunder andre store repræsentative civilsamfundsorganisationer fra det sociale område, vil få lejlighed til at bidrage med specifikke udtalelser og rapporter vha. en høring, der afholdes umiddelbart før udtalelsens udarbejdelse. Den årlige EØSU-udtalelse vil blive formidlet til og uddybet over for EU-institutionernes repræsentanter, herunder særligt Det Europæiske Råd, Rådet, Europa-Parlamentet, Kommissionen, Domstolen og Den Europæiske Centralbank.

Derudover vil der blive arrangeret konferencer om overvågning af chartrets effektive gennemførelse. Disse skal desuden være med til at styrke kontakten til EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder.

3.13.5 Årsberetningen er et nyttigt redskab for evalueringen af fremskridtene på politikområdet. Den bør være let tilgængelig. EØSU opfordrer Kommissionen og Agenturet for Grundlæggende Rettigheder til at benytte sig af lejligheden til at inddrage civilsamfundet i udarbejdelsen af årsberetningen og til at være åben over for uafhængige evalueringer af beskyttelsen af grundlæggende rettigheder på EU-niveau og uden for EU's grænser. Som repræsentant for det organiserede civilsamfund er EØSU parat til at fremhjelpe processen og bidrage til årsberetningen. Årsberetningen skal tage hensyn til situationer, der af forskellige årsager ikke bliver genstand for andragender eller retssager. Hvad det angår, bør årsberetningen bifalde – og også bygge på – input fra forskellige organisationer, der arbejder med grundlæggende rettigheder.

3.13.6 Selv om EØSU gerne vil anerkende vigtigheden af årsberetningen, får man indtryk af, at der mangler et konsekvent fokus på alle de grundlæggende rettigheder, chartret omhandler. I årsberetningens afsnit om de vigtigste fremskridt fremhæves en række nøgleområder, men udvælgelseskriterierne er uklare. Denne selektive tilgang gør det vanskeligt at identificere huller i gennemførelsen og – hvad der er endnu mere bekymrende – kan tolkes som et udtryk for, at nogle grundlæggende rettigheder prioriteres højere end andre.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁹⁾ EØSU's udtalelse om »På vej mod et EU-charter om grundlæggende rettigheder«, EFT C 367 af 20.12.2000, s. 26, pkt. 3.4; EØSU's udtalelse om »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i borgernes tjeneste«, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 80, pkt. 4.3.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Den europæiske handicapstrategi 2010-2020: et nyt tilsagn om et Europa uden barrierer

KOM(2010) 636 endelig

(2011/C 376/15)

Ordfører: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Kommissionen besluttede den 13. januar 2011 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Den europæiske handicapstrategi 2010-2020: et nyt tilsagn om et Europa uden barrierer

KOM(2010) 636 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som vedtog sin udtalelse den 31. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, følgende udtalelse med 151 stemmer for, ingen imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU hilser den europæiske handicapstrategi 2010-2020 (handicapstrategien) velkommen som et politisk redskab til aktiv gennemførelse af FN-konventionen om handicappedes rettigheder (FN-konventionen) og de forpligtelser, der følger af indgåelsen af FN-konventionen. Med strategien godkender EU formelt FN-konventionen og anerkender dens juridisk bindende karakter. EØSU opfordrer EU til at tage det næste og lige så vigtige skridt bestående i at ratificere den valgfrie protokol og sikre, at eksisterende og fremtidig afledt ret overholder FN-konventionen. FN-konventionen fastlægger efter EØSU's opfattelse en klar ramme for, at handicappede – når de er garanteret deltagelse og inddragelse – selv kan få indflydelse på, om de realiserer deres potentiale.

1.2 EØSU foreslår, at gennemførelsen af handicapstrategien kædes sammen med gennemførelsen af Europa 2020-strategien. Medlemsstaterne bør fastlægge særlige mål for handicappede i deres nationale reformprogrammer for at måle fattigdommen, beskæftigelsesfrekvensen og uddannelsen.

1.3 EØSU bifalder Kommissionens forslag om et ligebehandlingsdirektiv⁽¹⁾ på grundlag af EUF-traktatens artikel 19⁽²⁾. Forudsat at artiklerne om anerkendelse af handicap ændres, så

de overholder FN-konventionen, opfordrer udvalget medlemsstaterne og Europa-Parlamentet til at vedtage en klar og tilpasset EU-lovgivning, der udvider beskyttelsen af handicappedes rettigheder til andre områder end beskæftigelse.

1.4 EØSU fremhæver merværdien af at høre og aktivt inddrage handicaporganisationer i udviklingen og gennemførelsen af lovgivning og politikker i overensstemmelse med artikel 4, stk. 3, i FN-konventionen og artikel 11 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU). Arbejdsmarkedets parter kan også spille en vigtig rolle og bør i højere grad medtage hensyn til handicappede i deres forhandlinger. EØSU henstiller, at rammeaftalen om det rummelige arbejdsmarked, vedtaget af arbejdsmarkedets parter i EU den 25. marts 2010, implementeres, og at medlemsstaterne indfører særlige finansieringsforanstaltninger for at fremme overenskomstforhandlinger om handicapspørgsmål. Det gør opmærksom på, at beskæftigelsespolitikker for handicappede må fokusere på hele beskæftigelsesforløbet (»lifestreaming«), og især på livslang læring, ansættelse, kontinuitet i beskæftigelsen og genindtræden, og her anvende statsstøtlovgivningen konstruktivt. Det bifalder og tilskynder til fælles aktioner mellem fagforbund og sammenslutninger, såsom den fælles konference mellem EFS og Det Europæiske Handicapforum.

1.5 EØSU mener, at vejen til et Europa uden barrierer er vedtagelse af en europæisk lov om tilgængelighed, dvs. klar og tilpasset bindende lovgivning, der sikrer handicappedes ret til fri bevægelighed og adgang til varer, tjenester og bebyggede områder. Både på EU og nationalt plan bør der fastlægges passende og effektive håndhævelses- og overvågningsmekanismer.

⁽¹⁾ KOM(2008) 426 endelig.

⁽²⁾ TEUF: traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde. Artikel 19, stk. 1: »Med forbehold af traktaternes øvrige bestemmelser og inden for rammerne af de beføjelser, som traktaterne tillægger Unionen, kan Rådet, der træffer afgørelse efter en særlig lovgivningsprocedure og efter Europa-Parlamentets godkendelse, træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til at bekæmpe forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering«.

1.6 Systematisk indarbejdelse af tilgængelighedsspørgsmål i EU's politikker (mainstreaming) vil påvirke EU's konkurrenceevne og økonomiske genopretning i positiv retning, da der vil blive skabt nye markeder for hjælpemidler og -tjenester og nye arbejdspladser. EØSU hilser handicapstrategiens forslag om, at det inden 2015 skal være muligt for handicappede fuldt ud at benytte den offentlige sektors websteder og websteder, der tilbyder grundlæggende tjenester til borgerne, velkommen.

1.7 Efter EØSU's opfattelse vil et europæisk mobilitetskort på konkret og effektiv vis kunne fremme den fri bevægelighed for handicappede, idet de vil få adgang til tjenester i hele EU. Gennemførelsen af handicapstrategien bør føre til, at der indføres et europæisk mobilitetskort, der kan anvendes i alle medlemsstater.

1.8 EØSU henstiller, at den menneskelige værdighed og lighed respekteres ved udarbejdelsen af EU-politikker. Overalt i samfundet, herunder i familien, må der skabes større forståelse for handicappede og for, at deres rettigheder og værdighed skal respekteres, for at komme stereotype forestillinger om handicappede til livs på arbejdsmarkedet, i uddannelsesinstitutioner og andre steder. EØSU tror på merværdien af EU-tiltag, når det gælder om at fjerne forskellene i handicappedes situation i medlemsstaterne, og opfordrer i den forbindelse alle medier til at fremme kendskabet til handicappedes evner og det bidrag, de yder. EØSU anbefaler opstilling af handicaprelaterede indikatorer for at indsamle ensartede data inden for alle livets områder og holde øje med antallet af handicappede for at nå Europa 2020-målene om at nedbringe antallet af unge, der forlader skolen tidligt, fattigdommen og arbejdsløsheden.

1.9 EØSU mener, at der er behov for et europæisk handicapudvalg til at sikre en struktureret styring af handicapstrategien og en stærkere og mere effektiv mekanisme til at koordinere og overvåge konventionens gennemførelse på EU-niveau og i medlemsstaterne i overensstemmelse med FN-konventionens artikel 33, stk. 1. Også EØSU vil løbende evaluere og vurdere gennemførelsen.

1.10 EØSU finder det kritisabelt, at finanskrisen har haft negative virkninger for handicappedes dagligdag og deres muligheder for at gøre brug af deres rettigheder. Det insisterer på, at der må være støtte til handicappede i krisetider og advarer mod eventuelle nedskæringer i de sociale udgifter som følge af de økonomiske stramninger. EU's strukturfonde og øvrige finansielle instrumenter bør bruges til dette formål og til at finansiere gennemførelsen af handicapstrategien og FN-konventionen. Bl.a. i relation til strukturfondene er der brug for yderligere mekanismer, såsom direkte bevilling af midler (øremærkning) til aktioner målrettet handicappede og andre sårbare grupper. Den fremtidige samhørighedspolitik må være i overensstemmelse med FN-konventionen. Artikel 16 i den gældende forordning må gennemføres effektivt.

1.11 EØSU slår fast, at menneskerettighederne og grundlæggende rettigheder gælder fuldt ud og på lige vilkår for alle, herunder for personer med psykosociale handicap, personer

med behov for mere intensiv støtte og handicappede børn og kvinder. Udvalget anerkender og arbejder for retten til et selvstændigt liv og understreger behovet for støtte i overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet.

1.12 EØSU foreslår, at handicapstrategiens og FN-konventionens juridiske status anerkendes inden for rammerne af den fremtidige flerårige finansielle ramme (FFR) 2014-2020, og at der bevilges midler til mainstreaming og gennemførelse af strategien. FFR må støtte de overordnede mål om fremme af grundlæggende rettigheder og integration af handicappede og bør bruges til at fremme ikke-forskelsbehandling og tilgængelighed.

2. Indledning

2.1 Meddelelsen, der blev vedtaget af Kommissionen i november 2010, er for handicappede et politikinstrument af grundlæggende betydning. Den europæiske handicapstrategi (handicapstrategien) udpeger otte hovedområder: tilgængelighed, deltagelse, ligebehandling, beskæftigelse, uddannelse, social sikring, sundhed og foranstaltninger udadtil. For hvert område er der planer om aktioner i perioden 2010-2015, hvorefter der vil blive udarbejdet nye initiativer, og strategien vil blive revideret. Sigtet med handicapstrategien er at fremme gennemførelsen af FN-konventionen om handicappedes rettigheder (FN-konventionen) og fastlægge mekanismer for gennemførelse af FN-konventionen i EU's politikker og i EU's institutioner. I strategien specificeres endvidere den støtte, der er nødvendig til finansiering, forskning, kampagner, statistikker og indsamling af data. Meddelelsen ledsages af to vigtige dokumenter: en oversigt over de konkrete aktioner, der er planlagt i 2010-2015 ⁽³⁾, og et arbejdspapir ⁽⁴⁾ indeholdende en redegørelse for strategien i lyset af FN-konventionen.

2.2 EØSU opfordrer til, at FN-konventionen i praksis gennemføres ved revision og udvikling af EU-lovgivningen.

2.3 Efter EØSU's opfattelse bør det paradigmeskifte fra en medicinsk tilgang til en tilgang baseret på menneskerettigheder, der introduceres med FN-konventionen, afspejles i EU's politikker, og EØSU forpligter sig til at behandle handicapspørgsmål med udgangspunkt i den sociale model.

2.4 EØSU anbefaler, at EU tilslutter sig udsagnet i FN-konventionen om, at handicappede omfatter personer med en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hæmme dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ SEK(2010) 1324 endelig.

⁽⁴⁾ SEK(2010) 1323 endelig.

⁽⁵⁾ FN-konventionens artikel 1: <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=261>.

2.5 EØSU er fuldt overbevist om, at hvert eneste menneske har ret til et liv, og understreger, at denne ret gælder handicappede lige så vel som andre.

2.6 EØSU fordømmer de svære forhold for handicappede, som udsættes for flere former for forskelsbehandling på grund af køn, race, hudfarve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politisk eller anden anskuelse, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, alder, seksuel orientering eller af anden årsag.

2.7 EØSU tager til efterretning, at handicappede udgør omkring 16 % af befolkningen i EU svarende til 80 mio. mennesker. De udgør også 1/6 af den erhvervsaktive befolkning i EU, og for 75 % af dem – personer, der kan have behov for intensiv støtte – er der ingen adgang til beskæftigelse. 38 % af de handicappede mellem 16 og 34 år tjener 36 % mindre end ikke-handicappede⁽⁶⁾.

2.8 Som det allerede har givet udtryk for i tidligere udtalelser⁽⁷⁾, er EØSU fast besluttet på at fremme ligebehandlingen og integrationen af handicappede såvel i forbindelse med gennemførelsen af handicapstrategien og FN-konventionen som i EU's eksterne aktioner.

2.9 Sandsynligheden for, at handicappede får en videregående uddannelse, er to gange mindre end for andre grupper, og EØSU efterlyser derfor foranstaltninger, der effektivt modvirker, at de unge forlader skolen for tidligt.

2.10 EØSU henstiller, at Rådets direktiv 2000/78/EF om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv revideres, således at det kommer til at stemme overens med FN-konventionen. Rent faktisk er det ifølge FN-konventionen at betragte som en form for forskelsbehandling, hvis der ikke i rimeligt omfang foretages tilpasninger i forbindelse med anvendelsen og gennemførelsen af direktivet. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at sikre en korrekt gennemførelse af direktivet og Kommissionen til at foretage en passende overvågning af dets anvendelse.

2.11 EØSU støtter brugen af strukturfondene til at få sat gang i den økonomiske genopretning og skabe social samhørighed⁽⁸⁾. I en fremtidig forordning bør ikke-forskelsbehandling og tilgængelighed fortsat være horisontale principper, og merværdien af deltagelse fra handicaporganisationer på alle stadier i processen (udformning, gennemførelse, forvaltning, evaluering og overvågning) bør anerkendes. Bestemmelserne om ikke-forskelsbehandling og tilgængelighed må skærpes og gøres til krav i forordningen. Artikel 16 i den gældende forordning må skærpes, og Kommissionen og medlemsstaterne må sørge for, at den gennemføres og håndhæves.

2.12 Der må også ses nærmere på passende mekanismer for finansiel støtte⁽⁹⁾, herunder direkte bevilling af midler (øremærkning) til foranstaltninger rettet mod handicappede⁽¹⁰⁾ og andre sårbare grupper med det formål at koncentrere samhørighedspolitikken om relevante prioriteter⁽¹¹⁾. EØSU har allerede foreslået, at midlerne bruges til specifikke mål for den sociale integration⁽¹²⁾. For at sikre at der er den støtte, der er nødvendig til implementering af principperne i FN-konventionen og handicapstrategien, bør social integration af handicappede desuden inkluderes som en specifik udgiftskategori.

2.13 EØSU slår fast, at alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder gælder fuldt ud for handicappede børn på lige fod med alle andre, og minder om Konventionen om barnets rettigheder og de deraf følgende forpligtelser.

2.14 EØSU anbefaler et skift fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet for at respektere handicappedes ret til at leve et selvstændigt liv. EU-midler bør ikke gå til at bygge eller renovere institutioner, men i stedet til at finansiere overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet, herunder omdannelse af institutioner til lokalt baserede tjenester. Det betoner behovet for at fremme en rimelig levestandard og aktiv aldring.

3. Evaluering af den europæiske handicapstrategi 2010-2020

3.1 EØSU mener, at handicapstrategien til dels afspejler målsætningerne i FN-konventionen, og at de områder, handicapstrategien fokuserer på, er relevante og bør styrkes i lyset af FN-konventionen.

3.2 EØSU beklager, at ligestilling mellem kønnene ikke er et gennemgående tema i handicapstrategien. Det opfordrer til, at handicaprelaterede data opsplittes på køn, og at kønsopdelte statistikker også angiver data om handicappede kvinder. EØSU foreslår, at budgetteringen af EU's finansielle instrumenter i relation til handicapspørgsmål foretages ud fra et ligestillingsperspektiv. Der bør være garanti for mainstreaming af ligestillingsaspektet ved gennemførelsen af handicapstrategien.

3.3 EØSU glæder sig over, at der med handicapstrategien søges gjort noget ved manglen på handicaprelaterede data, og opfordrer til, at der udvikles indikatorer, der kan måle beskæftigelsesfrekvensen og fattigdommen blandt handicappede og deres adgang til uddannelse.

3.4 Udvalget erkender, at forebyggelse er vigtig, sådan som det fremgår af handicapstrategiens afsnit om sundhed, men bemærker, at det ville være bedre, hvis handicapstrategien fokuserede på at stadfæste handicappedes rettigheder i stedet for at blande dem sammen med forebyggelse.

⁽⁹⁾ Idem.

⁽¹⁰⁾ KOM(2010) 636 endelig.

⁽¹¹⁾ EUT C 234, 22.9.2005, s. 27-31; EUT C 162, 25.6.2008, s. 92-95; EUT C 354, 28.12.2010, s. 8-15; KOM(2010) 636 endelig.

⁽¹²⁾ EUT C 120, 16.5.2008, s. 73-81, pkt. 4.5.2.

⁽⁶⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

⁽⁷⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 8-15.

⁽⁸⁾ EUT C 132, 3.5.2011, s. 8-14.

3.5 EØSU hilser handicapstrategiens store fokus på tilgængelighed og de positive virkninger for samfundet (f.eks. for ældre og bevægelseshæmmede) velkommen. Tilgængelige forretninger har flere kunder (15 % af forbrugerne). Nye produkter skaber nye markeder og er en kilde til bæredygtig økonomisk vækst⁽¹³⁾. EØSU minder om resolutionen fra Rådet for Den Europæiske Union, hvori det hedder: »adgang er intet mindre end hjørnестenen i et samfund med plads til alle, som bygger på ikke-forskelsbehandling«⁽¹⁴⁾.

3.6 EØSU er tilhænger af, at strukturfondene anvendes til at yde tilstrækkelig finansiel støtte til handicapstrategien. Især mener det, at der kunne gøres mere effektiv brug af Den Europæiske Socialfond (ESF) til at fremme integrationen på arbejdsmarkedet og af Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) til at sikre udstrakt grad af tilgængelighed i Europa.

3.7 EØSU mener, at handicapstrategien i højere grad bør gøre det muligt for handicappede at leve selvstændigt ved hjælp af pleje i nærmiljøet og færre institutionsanbringelser. EU-midler bør anvendes til at fremme pleje i nærmiljøet og sikre, at denne pleje er af en passende kvalitet.

3.8 EØSU understreger⁽¹⁵⁾, at aktiv integration må omfatte integration på arbejdsmarkedet og sikre et tilstrækkeligt indkomstniveau samt adgang til sociale kvalitetsydelser og give sig udslag i bedre levevilkår også for dem, som kun har ringe chancer for at finde arbejde⁽¹⁵⁾.

3.9 Ifølge EØSU bør EU som verdens største giver af bistand til tredjelande foregå med et godt eksempel og arbejde for, at handicapsspørgsmål integreres i det samarbejde, det deltager i.

3.10 EØSU arbejder for et inklusivt indre marked og opfordrer til, at det gøres obligatorisk at medtage sociale hensyn i offentlige indkøbsprocedurer, særligt for at øge tilgængeligheden gennem vedtagelse af en ambitiøs og juridisk bindende europæisk lov om tilgængelighed og for at fremme beskæftigelse, ikke-forskelsbehandling og sociale kvalitetstjenester. Det hilser det 473. europæiske standardiseringsmandat⁽¹⁶⁾ velkommen og efterlyser obligatoriske standarder for tilgængelighed til støtte for lovgivningen om offentlige indkøb, hvor den amerikanske lov om tilgængelighed⁽¹⁷⁾ kan danne forbillede. EØSU anerkender betydningen af dialog mellem institutioner, industri og civilsamfundet ved fastlæggelsen af disse standarder⁽¹⁸⁾. Men

som en konsekvens af at de gode resultater af denne tilgang i praksis har været begrænsede, er der fremover behov for en juridisk bindende og mere struktureret mekanisme.

3.11 EØSU opfordrer Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd og Regionsudvalget til at være ambitiøse, når det gælder beskyttelsen af handicappedes rettigheder, og til at sikre en korrekt gennemførelse af FN-konventionen i Den Europæiske Union.

4. Gennemførelse og styring

4.1 EØSU efterlyser en struktureret styring af handicapstrategien gennem et europæisk handicapudvalg, der helt konkret kan styrke den eksisterende gruppe på højt niveau vedrørende handicapsspørgsmål og have en koordinerende funktion i forbindelse med gennemførelsen og overvågningen af konventionen i overensstemmelse med artikel 33, stk.1, i FN-konventionen.

4.2 EØSU mener, at der er behov for nationale handicapudvalg til at sikre koordineringen mellem handicapstrategien og FN-konventionen på nationalt plan. De nationale udvalg bør sørge for, at handicaporganisationer inddrages i koordineringsarbejdet, og samarbejde med de nationale kontaktpunkter og relevante europæiske aktører.

4.3 Efter EØSU's opfattelse bør det europæiske handicapudvalg sammensættes på en måde, der garanterer deltagelse af repræsentanter for handicappede og høring af EØSU, andre relevante interessenter og handicaporganisationer.

4.4 EØSU lover at stille sig i spidsen for arbejdet med at fremme FN-konventionen som den første internationale menneskerettighedstraktat, der er ratificeret af EU. Det arbejder for den interne gennemførelse af handicapstrategien og FN-konventionen. Derudover vil det skabe opmærksomhed om disse spørgsmål ved at tilrettelægge arrangementer, såsom en konference på højt niveau i samarbejde med de øvrige EU-institutioner og repræsentative handicaporganisationer.

4.5 EØSU henstiller, at der tages passende hensyn til FN-konventionens artikel 33, stk. 1, og 33, stk. 2, som bør gennemføres hurtigst muligt og i samarbejde med repræsentative handicaporganisationer. EØSU understreger, at det er vigtigt, at Kommissionens generalsekretær bliver direkte ansvarlig for kontaktpunktet, og at overvågningsfunktionen sikres fuld uafhængighed og pluralisme.

4.6 EØSU henleder opmærksomheden på forpligtelsen til at inddrage handicappede og deres repræsentative organisationer i gennemførelsen og overvågningen af FN-konventionen, herunder handicapstrategien, i overensstemmelse med artikel 33, stk. 3, i FN-konventionen og artikel 11 i TEU.

⁽¹³⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 8-15.

⁽¹⁴⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽¹⁵⁾ EUROFOUND.

⁽¹⁶⁾ M/473 – Standardiseringsmandat til CEN, CENELEC og ETSI om at inkludere »Design for alle« i relevante standardiseringsinitiativer.

⁽¹⁷⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 8-15. Den amerikanske Disability Act (ADA) er en lovramme, der forbyder forskelsbehandling af handicappede på arbejdsmarkedet, i forbindelse med transport, offentlige boliger, kommunikation og offentlige aktiviteter. ADA fastlægger også krav til formidlingstjenester inden for telekommunikation.

⁽¹⁸⁾ Se de standarder, der allerede er gennemført i henhold til mandat 376 og 420, og følgende links:
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

4.7 EØSU mener, at det er vigtigt at overvåge gennemførelsen af de nationale aktioner under handicapstrategien, der skal være fuldført inden 2015, ved at sørge for, at medlemsstaterne indsender statusrapporter. Kommissionen bør også aflægge beretning om resultaterne på EU-niveau. Handicapstrategiens gennemførelse bør kædes sammen med gennemførelse af Europa 2020-strategien. Medlemsstaterne bør fastlægge særlige mål for handicappede i deres nationale reformprogrammer for at måle fattigdommen, beskæftigelsesfrekvensen og uddannelsen.

4.8 Kommissionens fremtidige finansieringsprogrammer, som skal erstatte PROGRESS, bør støtte inddragelsen af handicaporganisationer, der repræsenterer såvel handicappede generelt som specifikke handicap. Dette vil gøre det nemmere at gennemføre FN-konventionen.

4.9 EØSU opfordrer de relevante interessenter, dvs. fagforeninger, arbejdsgivere, serviceudbydere, socialøkonomiske aktører og handicaporganisationer, til aktivt at involvere sig i gennemførelsen af handicapstrategien inden for rammerne af deres kompetencer og funktioner.

4.10 EØSU mener, at socialøkonomiske aktører indtager en nøglerolle med hensyn til at forbedre dårligere stillede menneskers livsbetingelser og muligheder for at få adgang til beskæftigelse, varer og tjenesteydelser.

4.11 EØSU opfordrer fagforeninger og arbejdsgivere til at medtage særlige handicapbestemmelser i overenskomstforhandlingerne for at fremme inklusive arbejdsmarkeder og gennemførelsen af handicapstrategien. Medlemsstaterne bør indføre specifikke finansieringsforanstaltninger til at understøtte forhandlingerne.

4.12 EØSU mener, at handicapstrategien bør fremme samarbejde mellem nationale handicaporganisationer og nationale økonomiske og sociale råd for at udbrede kendskabet til handicapstrategien endnu mere på nationalt plan.

4.13 EØSU opfordrer til, at behovene hos personer, der kræver intensiv støtte, og personer med psykosociale handicap medtænkes under alle områder, der er omfattet af handicapstrategien.

5. Revision af den europæiske handicapstrategi i 2015 og de nye rammer efter 2020

5.1 EØSU anbefaler en omhyggelig revision af handicapstrategien og en ambitiøs liste af aktioner efter 2015 for at bekæmpe forskelsbehandling og sikre ligebehandling i EU.

5.2 EØSU anbefaler en gennemgang af den eksisterende EU-lovgivning og en systematisk indarbejdning af FN-konventionens principper i ny EU-lovgivning og -politikker.

5.3 EØSU støtter en grundig gennemgang af handicapstrategien inden 2013 for at sikre, at den overholder bestemmelserne i FN-konventionen, og således at den bl.a. dækker områder som retten til livet og lighed for loven.

5.4 EØSU mener, at de vigtigste målsætninger i handicapstrategien er ligebehandling med hensyn til beskæftigelse, uddannelse, fri bevægelighed og inden for andre relevante områder af handicappedes liv.

5.5 EØSU understreger, at det skal høres, inden EU's rapport om gennemførelsen forelægges FN-udvalget om handicappedes rettigheder.

5.6 EØSU gør opmærksom på vigtigheden af ensartede data for udarbejdelsen af politikker og en fyldestgørende evaluering af handicapstrategien og anbefaler, at der udvikles særlige handicapindikatorer på EU-niveau.

Første forslag til den nye liste over aktioner efter 2015

5.7 EØSU agter at holde nøje øje med medlemsstaternes gennemførelse af den europæiske lov om tilgængelighed, så snart Kommissionens lovforslag er blevet vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet som bindende lov. EØSU efterlyser konkrete planer om at gøre alle EU-institutioner (infrastrukturer, ansættelsesprocedurer, møder, websider og information) tilgængelige for handicappede.

5.8 EØSU betoner vigtigheden af, at artiklerne om handicap i Kommissionens forslag til direktiv om ikke-forskelsbehandling ændres, så de overholder FN-konventionen, og opfordrer medlemsstaterne til konsekvent at vedtage entydig EU-lovgivning, der udvider beskyttelsen af handicappedes rettigheder til andre områder end beskæftigelse.

5.9 EØSU mener, at den nye liste over aktioner efter 2015 bør omfatte foranstaltninger specifikt rettet mod personer med psykosociale handicap, kvinder og piger, handicappede børn og ældre og personer med behov for intensiv støtte.

5.10 EØSU understreger, at handicappedes fulde ret til fri bevægelighed skal sikres. EØSU er tilhænger af, at der indføres et europæisk mobilitetskort baseret på gensidig anerkendelse mellem alle EU-lande af handicapbetingede naturalydelser. Kortet skal være et værktøj, der gør det muligt for handicappede at bevæge sig frit inden for EU på lige fod med andre EU-borgere. Efter modellen med parkeringskortet bør sigtet med mobilitetskortet tillige være at sikre adgang til forskellige ydelser leveret af mange offentlige og private institutioner, bl.a. adgang til offentlig transport, museer osv. EØSU forventer, at der vil blive fremlagt konkrete forslag til fjernelse af barriererne for overførsel af invaliditetsydelser og specifikke støtte-tjenester som offentlig hjælp og støtteteknologi.

5.11 EØSU foreslår, at der etableres et handicapobservatorium til at analysere situationen for handicappede i EU, udveksle god praksis og hjælpe med udarbejdelsen af politikker.

5.12 EØSU efterlyser en juridisk bindende europæisk kvalitetsramme for tjenester i nærmiljøet, som skal udvikles og realiseres i medlemsstaterne.

5.13 EØSU anbefaler, at det almindelige uddannelsessystem gøres inklusivt. Det foreslår tegnsprogsundervisning i grundskolen, og at der ansættes lærere med kendskab til blindskrift og andre relevante hjælpemidler til at støtte handicappede elever.

5.14 EØSU ser gerne, at der udvikles et fælles europæisk system for vurdering af handicap baseret på menneskerettighederne ⁽¹⁹⁾.

5.15 EØSU tilskynder til fremme af lighed for loven for handicappede. EU-domstolen og nationale domstole må være

tilgængelige og træffe alle relevante foranstaltninger for at bekæmpe forskelsbehandling.

5.16 EØSU minder om, at stemmeret er en umistelig menneskeret, der i medfør af FN-konventionen gælder for alle handicappede. Det gør alle berørte institutioner opmærksom på, at alder og statsborgerskab er de eneste kriterier, der kan afgøre, om en person er berettiget til at stemme og stille op til valg. EØSU afviser klart og tydeligt tanken om, at handicap kan begrunde en indskrænkning i stemmeretten eller retten til at stille op til valg, uanset om det sker på grundlag af en retsafgørelse eller på anden måde. EØSU henstiller til EU-institutionerne og medlemsstaterne, at de ophæver diskriminerende værgemålslove, således at alle handicappede får mulighed for at udøve deres politiske rettigheder på lige vilkår med andre. Det bemærker, at rimelige tilpasninger af stemmeafgivningsprocedurer samt valglokaler og -materiale er helt nødvendige for at garantere retten til at deltage i nationale og europæiske valg.

5.17 EØSU efterlyser dokumentation for, hvor godt de eksisterende politikinstrumenter virker med hensyn til at forbedre handicappedes situation. Det foreslår, at dette gøres ved at finansiere EU-projekter, -studier og -forskning.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁹⁾ Et fælles system for vurdering af handicap baseret på rettighederne i FN-konventionen i form af en revision af ICF (International Klassifikation af Funktionsevne og Funktionsnedsættelse).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller

KOM(2011) 126 endelig — 2011/0059 (CNS)

og om forslag til Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende de formueretlige retsvirkninger af registrerede partnerskaber

KOM(2011) 127 endelig — 2011/0060 (CNS)

(2011/C 376/16)

Ordfører: **Antonello PEZZINI**

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 26. april 2011 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller«

KOM(2011) 126 endelig – 2011/0059 (CNS)

og om:

»Forslag til Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende de formueretlige retsvirkninger af registrerede partnerskaber«

KOM(2011) 127 endelig - 2011/0060 (CNS).

Det forberedende arbejde henvises til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som vedtog sin udtalelse den 31. august 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september 2011, følgende udtalelse med 156 stemmer for, 3 stemmer imod og 6 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er enig med Kommissionen i, at der er et behov for at fjerne usikkerhed og diskrimination vedrørende internationale pars ejendomsret, og finder det hensigtsmæssigt at vedtage en lovpakke bestående af to adskilte forordninger om formueforholdet mellem ægtefæller og i registrerede partnerskaber.

1.2 Efter EØSU's opfattelse er kerneværdierne i enhver gældende lovgivning retssikkerhed, forudsigelighed, forenkling og hurtig adgang til effektive retsmidler og retfærdige løsninger til en rimelig pris og inden for et rimeligt tidsrum, hvor kun hensynet til den offentlige orden kan retfærdiggøre undtagelser.

1.3 EØSU finder det ligeledes grundlæggende vigtigt, at lovbestemmelserne på en klar og gennemskelig måde beskytter ikke alene rettigheder vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller og i registrerede partnerskaber, men også tredjemands interesser og rettigheder. I denne forbindelse bør det være obligatorisk at foretage lovvalg og valg af retskompetence samtidigt med ægteskabets eller partnerskabets indgåelse.

1.4 EØSU spekulerer på, om det i denne forbindelse ikke ville være muligt at gennemføre en frivillig europæisk ordning,

den såkaldte »28. ordning«, som på lignende vis beskytter internationale par med hensyn til deres formueforhold og formueretlige retsvirkninger.

1.4.1 Dette vil desuden gøre det lettere at anvende voldgift og give udenretlige aftaler retsgyldighed.

1.5 EØSU understreger endnu engang vigtigheden af at sikre en øjeblikkelig eksigibilitet af retsafgørelser, uden at der iværksættes yderligere procedurer, heller ikke i forenklet form, med det formål at begrænse borgernes omkostninger og tidsforbrug samt forenkle retssystemernes administrative byrder.

1.6 EØSU anbefaler, at der iværksættes et system for oplysning og uddannelse af de kompetente retlige myndigheder, praktiserende jurister og borgerne via oprettelse af en interaktiv webportal på alle officielle sprog samt indførelse af udvekslings-systemer for faglig viden og kompetence.

1.7 EØSU anmoder om, at der oprettes et europæisk net af nationale centre for teknisk-juridisk bistand under Agenturet for Grundlæggende Rettigheder for at sikre, at alle par kan udøve deres rettigheder vedrørende deres formueforhold på et velunderrettet grundlag.

1.8 EØSU understreger vigtigheden af at samle de forskellige sager vedrørende arv, skilsmisse, separation og opløsning af formueforholdet ved én enkelt ret.

1.9 Endelig anbefaler EØSU kraftigt, at der sikres fuld overensstemmelse mellem gældende lovgivning, lovgivning, som påtænkes ændret, eller lovgivning, som er under udarbejdelse, for at sikre de europæiske borgere et ensartet, forenklet og anvendeligt regelsæt om formueforhold.

2. Gældende retsregler

2.1 For EØSU er det afgørende at sikre, at borgerne kan bevæge sig frit mellem alle medlemsstater, og at de kan bo, stifte familie og anskaffe sig fast ejendom i hele EU uden vanskeligheder og usikkerhed.

2.2 EU-traktaterne og chartret om grundlæggende rettigheder garanterer retten til fri bevægelighed og ophold, adgang til effektive retsmidler og respekt for de grundlæggende rettigheder, herunder især ejendomsretten, lighed for loven for alle, forbud mod forskelsbehandling, respekt for privatliv og familieliv, retten til at indgå ægteskab og stifte familie i overensstemmelse med de nationale love og retten til en upartisk domstol.

2.3 Borgernes større bevægelighed inden for EU har medført en stigning i »internationale« ægteskaber og partnerskaber, hvor ægtefællerne har hver sit statsborgerskab eller bor i hver sin medlemsstat eller i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere.

2.4 EØSU er bevidst om vigtigheden af, at sådanne rettigheder effektivt kan udøves i et område uden indre grænser, uanset hvilken form for parforhold der måtte foreligge mellem borgere fra forskellige medlemsstater, og uanset om de opholder sig i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere. Et sådant ophold er tit forbundet med besiddelse af fast ejendom og/eller løsøre, der befinder sig på flere medlemsstaters område.

2.5 I skrivende stund er der ca. 16 mio. internationale par i Europa. I 2007 havde 13 % (310 000) ud af 2,4 mio. nye ægteskaber et internationalt islæt. Samme år vedrørte 41 000 ud af 211 000 ansøgninger om registrerede partnerskaber i EU internationale par.

2.6 Par af samme køn kan indgå ægteskab i fem af medlemsstaterne (i Nederlandene siden 2001, Belgien siden 2003, Spanien siden 2005, Sverige siden 2009 og Portugal siden 2010), mens »det registrerede partnerskab«, som er en nyere retlig enhed, anerkendes i 14 medlemsstater⁽¹⁾. I alle disse 14 lande er det lovligt for par af samme køn at indgå i et registreret partnerskab, mens et registreret partnerskab såvel mellem

personer af samme køn som mellem personer af forskelligt køn kun er tilladt i Belgien, Frankrig, Luxembourg og Nederlandene.

2.7 I 2006 anmodede Kommissionen EØSU om at afgive en udtalelse om sin grønbog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, og udvalget bifaldt⁽²⁾ generelt ændringerne til forordning (EF) nr. 2201/2003, som udvidede kompetencespørgsmålet og lovvalgsreglerne, og foreslog, at ændringerne på disse punkter anvendtes til fuldstændiggørelse af en forordning vedrørende anerkendelsen af retsafgørelser inden for ægteskabsager og sager om forældremyndighed. EØSU har allerede udtalt sig om grønbogen om skilsmisse, som vedrører retskompetence og lovvalg, og henviser til denne meget detaljerede udtalelse⁽³⁾.

2.8 Udvalget har også overvejet, om det er hensigtsmæssigt at behandle delingen af fælles formuegoder (fast ejendom, løsøre og andre formueretlige rettigheder) separat ved at udvide den personkreds, der er omfattet af anvendelsesområdet for denne deling, til også at omfatte ugifte par (som ligeledes kan have børn sammen).

2.9 Det havde muligvis været mere logisk først at behandle alle følgerne af opløsningen af et ægteskab og dernæst i en ny forordning at behandle samtlige følger af separationen mellem ugifte par, som lever i et registreret partnerskab.

2.10 Dette havde sandsynligvis styrket klarheden og forståelsen, for så vidt angår lovvalget, og lettet anerkendelsen af de retsafgørelser, der ofte regulerer alle betingelser for og virkninger af skilsmisse og separation i én endelig dom.

2.11 På grund af de særlige karakteristika ved henholdsvis ægteskab og registreret partnerskab og givet, at der kan være lovgivningsmæssige forskelle mellem disse samlivsformer, er EØSU enig i det hensigtsmæssige i at have to forskellige juridiske værktøjer: en forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller og en anden forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende de formueretlige retsvirkninger af registrerede partnerskaber.

2.12 EØSU ønsker at vide, om det er hensigtsmæssigt at iværksætte en samlet udarbejdelse af et enkelt værktøj i form af en frivillig europæisk ordning (»den 28. ordning«)⁽⁴⁾, som par – der har indgået ægteskab eller et registreret partnerskab – frivilligt kan beslutte sig for at tiltræde uden nogen form for diskrimination. En løsning på dette problem kan muligvis findes i den fransk-tyske aftale om indførelse af en fælles ordning vedrørende formueforhold mellem ægtefæller⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Irland, Luxembourg, Nederlandene, Slovenien, Storbritannien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn og Østrig.

⁽²⁾ EUT C 325 af 30.12.2006, s. 71.

⁽³⁾ EUT C 24 af 31.1.2006, s. 20.

⁽⁴⁾ EUT C 21 af 21.1.2011, s. 26.

⁽⁵⁾ Se Frankrig – Ministerrådet den 23. marts 2011.

2.12.1 De formueretlige aspekter ved ægteskab og registrerede partnerskaber behandles som regel ikke som tvistemål. EØSU mener derfor, at det ville være fordelagtigt at indsætte nogle bestemmelser i den 28. ordning om gyldigheden af udenretlige voldgiftsaftaler ⁽⁶⁾, hvilket vil give de europæiske borgere betydelige fordele.

2.13 Efter EØSU's opfattelse bør begge værktøjer sikre:

- forudsigelighed og retssikkerhed takket være klare og ens regler;
- sammenhæng i det civilretlige samarbejde, især familieretten;
- automatisk anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser via en ensartet og forenklet procedure, der giver domme om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser fri bevægelighed uden fuldbyrdesprocedure;
- harmonisering af kompetencereglerne, hvor lovvalget betyder, at samme værneting kan behandle alle aspekter af et pars forhold. Det bør være obligatorisk for parrene at foretage lovvalg;
- fastsættelse af et lettilgængeligt og sammenhængende retsgrundlag, som samler og harmoniserer terminologien inden for alle emner og begreber samt krav om tilsvarende regler for alle emner (f.eks. verserende sager, værnetingsaftaler osv.).

3. Kommissionens forslag

3.1 I sin rapport om unionsborgerskab 2010: »Afskaffelse af hindringerne for unionsborgernes rettigheder« ⁽⁷⁾ fastslår Kommissionen, at der hersker usikkerhed om internationale pars ejendomsrettigheder, og at dette er en af de væsentligste hindringer, unionsborgere fortsat støder på i deres dagligdag, når de udøver deres rettigheder.

3.2 Kommissionens forslag har hjemmel i artikel 81, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

3.3 Kommissionen har forelagt to initiativer for Rådet om, hvilken lov der skal anvendes på internationale pars ejendomsrettigheder: det første vedrører fastlæggelse af lovvalg og anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i sager om formueforholdet mellem ægtefæller, mens det andet vedrører den samme problematik for de formueretlige retsvirkninger af registrerede partnerskaber.

3.4 Hensigten med Kommissionens forslag er at bygge bro mellem EU's forskellige retsordener og lette internationale pars liv uden at harmonisere eller ændre medlemsstaternes grundlæggende lovgivning om ægteskab eller registrerede partnerskaber, men med det formål at:

- give internationale ægtepar mulighed for selv at vælge, hvilken lov der skal gælde for deres fælles formuegoder ved en ægtefælles død eller skilsmisse;
- øge retssikkerheden for de registrerede partnerskaber med et internationalt islæt, således at formuegoder for par, der lever i et registreret partnerskab, som hovedregel er underlagt lovgivningen i det land, hvor partnerskabet er blevet registreret;
- øge retssikkerheden for internationale par (der er gift eller er i et registreret partnerskab) ved at indføre et sammenhængende regelsæt til fastsættelse af den kompetente domstol og lovvalgsreglerne baseret på et hierarki af objektive tilknytningskriterier;
- forbedre forudsigeligheden for de internationale par ved en forenklet procedure for anerkendelse af afgørelser og retsakter i hele EU med mulighed for, at borgerne kan anlægge forskellige former for retssager ved én enkelt domstol.

3.5 Forslagene omfatter også oprettelse af en hjemmeside i »European Judicial Network in civil and commercial matters« for de eksisterende registre vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller og de nationale bestemmelser.

3.6 Efter høringen af Europa-Parlamentet skal forslagene godkendes enstemmigt af Ministerrådet.

4. Generelle bemærkninger

4.1 EØSU finder det hensigtsmæssigt, at valget af, hvilken lov der skal gælde for gifte par, foretages ved ægteskabets indgåelse, så man undgår, at der kan vælges en lov, som ægteparret ikke har nogen retlig tilknytning til. For allerede indgåede ægteskabers vedkommende bør der derimod for de tilfælde, hvor der ikke er foretaget noget lovvalg, opstilles en liste med objektive tilknytningskriterier til fastsættelse af lovvalgsreglerne svarende til det vedtagne system i den seneste forordning »Rom III« ⁽⁸⁾.

4.1.1 Ifølge EØSU vil indførelse af regler, der giver ægtefæller en begrænset mulighed for at foretage lovvalg, forstærke retssikkerheden og give de berørte parter et vist spillerum ved valg af den lov, der skal gælde for deres formuegoder, og derved samtidig sikre, at tredjemands interesser beskyttes.

4.1.2 I tilfældet med registrerede partnerskaber er det lovgivningen i den medlemsstat, hvor registreringen finder sted, der gælder.

4.1.3 EØSU fremhæver behovet for et passende og klart informationssystem om lovvalgsreglerne som omhandlet i Rådets forordning (EU) nr. 1259/2010 og forslag til Rådets forordning i KOM(2011) 126 endelig, så parrene kan være helt på det rene med skilsmisselovgivningen og de formueretlige forbindelser.

⁽⁶⁾ Forslag fra det italienske justitsministerium samt Domstolen, dom West Tankers, AFF.C- 185/07, præmis 26, om voldgiftsklausulers gyldighed.

⁽⁷⁾ Vedtaget den 27. oktober 2010.

⁽⁸⁾ Se Rådets forordning (EU) nr. 1259/2010 af 20. december 2010, EUT L 343 af 29.12.2010, s. 10.

4.1.4 EØSU har retssikkerhed som prioritet og ser det som et problem, at et par i deres lovvalgt vedrørende deres formueforhold kan vælge en anden lov end den, der gælder i det land, hvor deres formuegoder reelt befinder sig.

4.1.4.1 Med henblik på at garantere retssikkerheden og samtidig ægtefællernes ret til fastholdelse af værdien af løsøre og fast ejendom vil det efter EØSU's opfattelse være hensigtsmæssigt, at der foretages en rimelig bedømmelse af formuen på det tidspunkt, hvor ægteskabet indgås, samt på det tidspunkt hvor en separation eller skilsmisse finder sted.

4.1.4.2 EØSU ser gerne, at det i ethvert dokument om formuegoderne anføres, hvilken lov ægteparret har valgt: dette er særligt vigtigt, når der er tale om anparter og selskabsandele, livsforsikringer, pensionsfonde osv.

4.1.5 EØSU peger på problemet med den reelle indvirkning på tredjemand, som kan opstå i tilfælde, hvor der ikke er sammenfald mellem lovvalget for formueforholdet og den lov, der gælder dér, hvor formuegodet reelt er placeret, eventuelt uden for EU.

4.2 EØSU anser det for vigtigt at overvinde problemerne i forbindelse med anerkendelse af retsafgørelser og officielt bekræftede dokumenter, som vil betyde fremskridt med hensyn til omkostningsbesparelser og hurtigere anerkendelse af retsafgørelser, samtidig med at man undgår at skulle gå til retten i forskellige medlemsstater.

4.3 Kompetencereglerne vedrørende opløsning af formueforhold vil udvide kompetencen i den domstol, der behandler skilsmissen eller arvespørgsmålet, til anliggender, der også vedrører formueforholdets opløsning. Det ville give større retssikkerhed for borgerne, da den domstol, der behandler skilsmissen eller arvespørgsmålet, også vil tage sig af opløsningen af formueforholdet.

4.3.1 EØSU er bekymret for et eventuelt misforhold mellem den tid, det tager at tilpasse de interne ordninger i de enkelte medlemsstater, og ikrafttrædelsesdatoen for forordningerne om formueforhold.

4.4 EØSU anser det for absolut nødvendigt at sikre fri udveksling af retsafgørelser gennem en automatisk anerkendelse af disse i hele EU og fuldbyrdelse af dem efter en ensartet, forenklet procedure med henblik på at skabe den nødvendige sammenhæng i samarbejdet på det civilretlige område.

4.5 EØSU mener, at det generelle mål bør være at få skabt nogle retlige rammer, der har en konsekvent struktur og er let tilgængelige, og er af den opfattelse, at der i dette øjemed bør ske en ensretning og harmonisering af terminologien på alle områder og af alle begreber og krav om lignende regler på alle områder (f.eks. verserende sager, værnetingsaftaler, sædvanlig bopæl osv.).

4.6 Det er efter EØSU's mening lige så vigtigt at muliggøre anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og fri udveksling af disse i det indre marked uden anvendelse af *exequatur*-proceduren, således som det foreslås ⁽⁹⁾ for retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 44/2001. De eneste undtagelser herfra bør være dem, som følger af hensynet til den offentlige orden og overholdelsen af chartret om grundlæggende rettigheder.

4.7 EØSU er enig i, at det er hensigtsmæssigt at samle de forskellige sager vedrørende skilsmisse, separation og opløsning af formueforholdet mellem ægtefæller ved én enkelt ret. De retter, der har kompetence på disse områder, er de samme, som er fastlagt i »Bruxelles IIa«-forordningen.

4.7.1 EØSU understreger vigtigheden af at undgå parallelle procedurer og anvendelse af fundamentalt forskellige love på ægtepars eller registrerede partners formuegoder.

4.8 EØSU mener, at det er af afgørende betydning, at der på EU-plan gøres en indsats for at uddanne de ansatte i de offentlige myndigheder med kompetence på området samt de praktiserende jurister, som skal anvende de nye lovgivningsmæssige rammer om formueforholdet mellem ægtefæller og par, som lever i registrerede partnerskaber.

4.9 Det er vigtigt at give ægtepar og registrerede par tilstrækkelig oplysning om følgerne af lovvalget vedrørende formueforholdet i tilfælde af flytning, især hvis de vælger en anden ordning end den, der gælder dér, hvor formuegoderne er placeret.

4.10 Konklusionerne fra mødet i Rådet (retlige og indre anliggender) den 24. og 25. februar 2011 anerkender, »at der også bør tages hensyn til respekten for de grundlæggende rettigheder i forbindelse med affattelsen af retsakter, der ikke vedtages efter en lovgivningsprocedure« ⁽¹⁰⁾. EØSU mener, at Agenturet for Grundlæggende Rettigheder kan og bør spille en aktiv rolle i ydelsen af teknisk-juridisk bistand til ægtepar og registrerede par, så de kan gøre effektiv brug af deres rettigheder.

5. Særlige bemærkninger

5.1 Foreslåede bestemmelser om formueforholdet mellem ægtefæller

5.1.1 EØSU bifalder **fastlæggelsen af formueforholdet mellem ægtefæller**, som omfatter aspekterne vedrørende såvel den daglige forvaltning af ægtefællernes formuegoder som opløsningen af formueforholdet mellem dem uden at berøre de tingslige rettigheder vedrørende et formuegode, klassificeringen af sådanne formuegoder og rettigheder og fastsættelsen af indehaverens særlige rettigheder som følge deraf. De eneste undtagelser, der kan komme på tale, er »ordre public«-undtagelser i henhold til medlemsstaternes lovgivning.

⁽⁹⁾ Se KOM(2010) 748 endelig.

⁽¹⁰⁾ Se Rådets konklusioner om den rolle, Rådet for Den Europæiske Union skal spille med hensyn til at sikre en effektiv gennemførelse af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, den 24.-25. februar 2011.

5.1.2 EØSU er stærkt optaget af at sikre sammenhæng på kompetenceområdet mellem ordningerne i henhold til forordning nr. 1259/2010 (skilsmisse og separation), ordningerne i henhold til forordning nr. 2201/2003 (ægteskabssager) og de ordninger, der foreslås indført med forslaget til forordning om formueforholdet mellem ægtefæller (se kapitel II, art. 4 og 5, og kapitel III, art. 15-18).

5.1.2.1 Ifølge EØSU vil forskellige ordninger for de forskellige sagstyper – som overlades til parternes frie valg – skabe for stor kompleksitet, som vil kunne føre til konflikter om domstolskompetence med deraf følgende forsinkelser og ekstra sagsomkostninger. EØSU anser det for hensigtsmæssigt, at værnetinget bliver fastlagt ved ægteskabets indgåelse.

5.1.3 EØSU mener, at princippet om gensidig anerkendelse i forbindelse med fri udveksling af retsafgørelser, officielt bekræftede dokumenter og retsforlig vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller bør indebære, at der ikke kan stilles krav om yderligere procedurer end de foreslåede. Enhver form for *exequatur*procedur (se Bruxelles I og II-forordningerne) ville medføre endnu flere omkostninger og trække sagerne i langdrag.

5.1.4 Begge forordningers artikel 4: Det bør efter EØSU's mening ikke overlades til ægtefællernes samtykke, hvorvidt den ret, der har kompetence til at behandle opløsning eller omstødning af ægteskab, også får kompetence til at behandle formueforholdet i relation til sådanne sager.

5.2 *Foreslåede bestemmelser om formueretlige retsvirkninger af registrerede partnerskaber*

5.2.1 Det er efter EØSU's mening absolut nødvendigt at tage de særlige karakteristika ved registrerede partnerskaber med i betragtning ved fastlæggelsen af de retlige konsekvenser for par, der har registreret deres partnerskab, hvad angår selve formueforholdet mellem parterne og over for tredjemand.

5.2.2 Med hensyn til bestemmelserne i kapitel III i forslaget til forordning nr. 127/2011 (registrerede partnerskaber) frygter EØSU, at den anførte ordning kan stride mod de gældende bestemmelser på det sted, hvor formuegoderne reelt befinder sig.

5.2.3 I betragtning af forskellene mellem de ordninger, der gælder i de lande, som anerkender registrerede partnerskaber, ville det være hensigtsmæssigt at harmonisere informationssystemerne og bestemmelserne om offentliggørelse og gyldighed over for tredjemand af registrerede parternes rettigheder vedrørende deres formuegoder for derigennem bedre at sikre deres og tredjemands rettigheder, især når formuegoderne befinder sig i lande, som ikke anerkender registrerede partnerskaber.

5.3 *Adgang til oplysninger om medlemsstaternes lovgivning om formueforhold*

5.3.1 EØSU understreger, hvor vigtigt det er at sikre passende adgang til oplysninger først og fremmest for ægtefæller og parter i registrerede partnerskaber, men også for de kompetente retlige myndigheder og praktiserende jurister ved hjælp af praktiske vejledninger på de officielle EU-sprog og oprettelse af et websted på alle EU's officielle sprog.

5.3.2 Der er efter EØSU's mening et uomgængeligt behov for et uddannelsesprogram for de retlige myndigheder og for retssystemets aktører og brugere, som bør ledsages af initiativer til udveksling af erfaringer for at sikre et passende fagligt niveau og et udbredt kendskab til de relevante bestemmelser i de enkelte medlemsstater.

5.3.3 EØSU anmoder om, at der oprettes et europæisk net af nationale centre for teknisk-juridisk bistand under Agenturet for Grundlæggende Rettigheder for at sikre, at par, der er gift eller har registreret deres partnerskab, gratis kan udøve deres rettigheder vedrørende deres formueforhold på et velunderrettet grundlag.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Den europæiske handlingsplan for e-forvaltning 2011-2015 — Intelligent, bæredygtig og innovativ offentlig forvaltning ved hjælp af it

KOM(2010) 743 endelig

og meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Interoperabilitet som forudsætning for europæiske offentlige tjenester

KOM(2010) 744 endelig

(2011/C 376/17)

Ordfører: **Raymond HENCKS**

Den 15. og 16. december 2010 besluttede Kommissionen under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Den europæiske handlingsplan for e-forvaltning 2011-2015 — Intelligent, bæredygtig og innovativ offentlig forvaltning ved hjælp af it

KOM(2010) 743 endelig og

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Interoperabilitet som forudsætning for europæiske offentlige tjenester

KOM(2010) 744 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som vedtog sin udtalelse den 7. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog følgende udtalelse på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, med 161 stemmer for, 1 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Den foreliggende handlingsplan er udarbejdet på anmodning af ministerkonferencen om e-forvaltning, der blev afholdt i 2009 i Malmø, hvor EU-ministrene lovede at fremme mere tilgængelige, interaktive og skræddersyede grænseoverskridende offentlige e-tjenester. Hertil skal føjes de indgåede forpligtelser i forbindelse med den digitale dagsorden og Europa 2020-strategien.

1.2 Da Kommissionen på dette område kun har kompetence til at foreslå foranstaltninger og betingelser, der kan fremme en harmonisk udvikling af grænseoverskridende e-forvaltnings-transaktioner i Europa, vil EØSU gerne understrege, at det i sidste ende er op til medlemsstaterne at sikre overholdelsen af de tilsagn, der blev afgivet i Malmø.

1.3 For at undgå forveksling med andre typer tjenester foreslår EØSU i dette tilfælde at anvende betegnelsen »grænseoverskridende offentlige e-forvaltningstjenester i Europa« i stedet for »europæiske offentlige tjenester«.

1.4 EØSU støtter den handlingsplan, Kommissionen har fremlagt for en bæredygtig og innovativ e-forvaltning, som

baner vejen for mere skræddersyede og interaktive offentlige tjenester, og som tager bedre hensyn til behovene og forventningerne hos brugerne, der forventes at spille en mere aktiv rolle i udformningen af de offentlige onlinetjenester.

1.5 Fremme af e-forvaltning skal være ledsaget af en reform af forvaltningen og dens forbindelser med brugerne, navnlig for at støtte brugerne i gennemførelsen af de elektroniske procedurer.

1.6 EU og medlemsstaterne bør gøre alt for at inddrage alle brugergrupper, herunder de svage, i det digitale samfund i tråd med Europa 2020-strategien og artikel 9 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

1.7 Hvad angår interoperabilitet, digital underskrift og identifikation skyldes hindringerne ofte manglen på et grænseoverskridende retsgrundlag, forskelle i de nationale lovgivninger og medlemsstaternes valg af indbyrdes uforenelige løsninger. Det er nødvendigt med en god og effektiv multilateral styring af systemerne, som skal tage udgangspunkt i mennesket og være understøttet med passende ressourcer.

1.8 EØSU støtter, at der inden for en europæisk interoperabilitetsramme udvikles en fælles vision om fælles grænseflade-standarder og går ind for en platform for udveksling af informationer, erfaring og koder baseret på open source-software for at give mulighed for korrektioner og ændringer og navnlig med et filformat, som muliggør interoperabilitet. Den erfaring, som visse forvaltninger (f.eks. toldvæsenet) har opbygget, bør anvendes til at indføre teknisk, semantisk og organisatorisk interoperabilitet mellem systemerne, før de sammenkobles, da dette vil sikre gennemførelsen af aftaler og en stabil funktion. Derfor må der fastlægges fælles regler og skabes et solidt lovgrundlag.

1.9 Interoperabilitet kommer man ikke uden om i dag, men det skal kun være mellem de tjenester, hvor det giver mening. Det er en meget kompliceret proces, som kræver sammenføring af en lang række tiltag samt tekniske foranstaltninger for at sikre en dataudveksling, der er sikker for borgerne. Desuden vil det kræve løbende tilpasninger.

1.10 Før man går i gang med at udveksle data, bør medlemsstaternes forvaltninger opfordres til at foretage en sortering, således at kun de data, som med fordel kan udveksles, stilles til rådighed online. Først og fremmest skal gældende bestemmelser overholdes.

1.11 Borgernes, virksomhedernes og organisationernes personrelaterede data skal beskyttes, og »retten til sletning«, skal respekteres. Datasikkerhed bør garanteres på europæisk plan, og dette gælder lige fra fastlæggelsen af udvekslingsproceduren til alt vedrørende servere, software, lagring, udveksling osv. Tredjeparters eventuelle genbrug af data bør være underlagt samme regler og krav.

2. Fremme af e-forvaltning

2.1 EU har siden 1993 arbejdet på at koordinere medlemsstaternes indsats for at fremme digital konvergens og takle udfordringerne i informationssamfundet (programmerne IDA IDAI, IDAII, IDABC, ISA) ⁽¹⁾ med det sigte at skabe et fælles europæisk område, der tilbyder sikker bredbåndskommunikation til en overkommelig pris og med et bredt indhold af høj kvalitet, som er skræddersyet til brugernes behov.

2.2 EU har derfor i mange meddelelser og handlingsplaner fastlagt nogle politiske retningslinjer, der går i den retning, hvoraf visse sigter mod at fremskynde indførelsen af e-forvaltning ud fra fem prioriteter:

- adgang for alle;
- øget effektivitet;
- e-tjenester med stor effekt;
- tilvejebringelse af nøgleredskaber;

— øget offentlig inddragelse i den demokratiske beslutningsproces.

2.3 Den nye handlingsplan indgår i den digitale dagsorden. EU og medlemsstaterne bør gøre alt for at inddrage alle brugergrupper, herunder de svage grupper, i det digitale samfund i tråd med Europa 2020-strategien og artikel 9 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

3. Nye initiativer fra Kommissionen

3.1 På den femte ministerkonference om e-forvaltning i Malmø i 2009 besluttede EU-landenes ministre at øge Europas konkurrenceevne ved hjælp af den tids- og pengebesparelse, der kan opnås med mere tilgængelige, interaktive og skræddersyede offentlige onlinetjenester.

3.2 Kommissionen foreslår derfor en ny handlingsplan for e-forvaltning, som imødekommer anmodningen fra konferencen i Malmø og bidrager til opfyldelsen af to centrale mål for den europæiske digitale dagsorden, om at medlemsstaterne inden 2013 skal tilpasse deres nationale interoperabilitetsramme til den gældende europæiske ramme, og at de offentlige forvaltninger skal fremme brugen af e-forvaltning, så borgernes og virksomhedernes anvendelse af e-forvaltningstjenesterne inden 2015 bringes op på hhv. 50 % og 80 %.

3.3 De 40 foranstaltninger i handlingsplanen 2011-2015 vedrører fire områder:

A. Styrkelse af brugerne:

- udformning af tjenester efter brugernes behov;
- samarbejde om produktion af tjenester med brug af f.eks. Web 2.0-teknologier;
- videreanvendelse af den offentlige sektors informationer;
- større gennemsigtighed;
- inddragelse af borgere og virksomheder i fastlæggelsen af politikker.

B. Det indre marked:

- sømløse tjenester for virksomheder;
- gennemførelse af grænseoverskridende tjenester i hele EU.

C. Regeringers og offentlige forvaltnings effektivitet og gennemslagskraft:

- forbedring af organisatoriske arbejdsgange (offentlige e-indkøb, fremskyndet behandling af anmodninger osv.);
- reduktion af de administrative byrder;

⁽¹⁾ EFT C 249 af 13.9.1993, s. 6; EFT C 214 af 10.7.1998, s. 33; EFT C 80 af 3.4.2002, s. 21; EUT C 80 af 30.3.2004, s. 83; EUT C 218 af 11.9.2009, s. 36.

- grøn forvaltning (elektronisk arkivering, bruge af videokonferencer til at begrænse rejser osv.).

D. Tilvejebringelse af grundforudsætninger for udvikling af e-forvaltning:

- åbne specifikationer og interoperabilitet (gennemførelse af den europæiske interoperabilitetsramme);
- centrale mulighedsskabende teknologier (revision af direktivet om e-signaturer, forslag til afgørelse om gensidig anerkendelse af e-identifikation og e-autentifikation i hele EU).

3.4 Helt konkret indeholder handlingsplanen følgende foranstaltninger:

- sørge for, at visse oplysninger til myndighederne kan registreres én gang for alle på en sikker måde (og at det ikke er nødvendigt at give de samme oplysninger flere gange til forskellige myndigheder);
- generel anvendelse af e-identifikationssystemer (»eID«) i hele EU for at lette visse formaliteter af tværnational karakter, såsom etablering af en virksomhed i udlandet, flytning eller udstationering, overførsel af pensionsrettigheder til et andet land eller optagelse på et uddannelsessted eller et universitet i udlandet;
- gøre det muligt for borgere og virksomheder at følge myndighedernes behandling af deres sag i realtid og dermed øge gennemsigtigheden og åbenheden;
- skræddersyning af tjenesterne for bedre at imødekomme brugernes konkrete behov og f.eks. sikre en sikker og hurtig fremsendelse af dokumenter og oplysninger i digital form;
- gøre det muligt for tredjepart at genbruge data med det sigte at fremme udviklingen af applikationer og nye offentlige tjenester.

4. Generelle bemærkninger

EØSU er enig i, at det er absolut nødvendigt at fremme bæredygtig og innovativ e-forvaltning og grænseoverskridende interoperabilitet uden hindringer.

4.1 Udvalget påpeger i den sammenhæng, at Kommissionens vigtigste opgave i den forbindelse er at skabe bedre forudsætninger for udvikling af e-forvaltningstransaktioner såsom interoperabilitet, digital underskrift og e-identifikation og at koordinere medlemsstaternes aktioner, eftersom regeringerne i de

medlemsstater, der har engageret sig politisk i Malmøerklæringen, spiller en central rolle i gennemførelsen af de vedtagne foranstaltninger.

4.2 EØSU ønsker først og fremmest at gøre opmærksom på, at begrebet »europæiske offentlige tjenester«, som Kommissionen anvender i sin meddelelse om interoperabilitet, er uhenigtsmæssigt og vildledende. I sin udtalelse om »Tjenesteydelser af almen økonomisk interesse: Hvordan skal ansvaret fordeles mellem EU og medlemsstaterne? (2)« kommer EØSU ind på offentlige tjenester, som ikke kan begrænses til det nationale eller lokale plan, og som kunne betragtes som EU-tjenesteydelser af almen interesse. De grænseoverskridende e-forvaltningstjenester er – skønt de har en vis europæisk dimension, for så vidt som de er grænseoverskridende – således helt forskellige fra tjenester, der kunne betegnes som europæiske offentlige tjenester.

4.3 EØSU støtter den nye strategi, der går ud på at lade den tidligere mere generelt anlagte e-forvaltning afløse af en skræddersyet tilgang, der giver mulighed for mere interaktive offentlige tjenester og bedre imødekommer brugernes forventninger og krav. Denne tilgang støtter sig på en ny generation af åbne, fleksible og sømløse e-forvaltningstjenester på lokalt, regionalt, nationalt og europæisk plan.

4.4 EØSU glæder sig over, at Kommissionen baner vejen for, at brugerne (borgerne, virksomhederne, ngo'erne samt de formelle dialogstrukturer, som Kommissionen har anerkendt) på sigt kan spille en mere aktiv rolle i udformningen af offentlige onlinetjenester, som modsvarer deres behov.

4.5 EØSU støtter således Kommissionens nye handlingsplan, som giver alle berørte parter mulighed for at nyde godt af hurtigere offentlige tjenester af bedre kvalitet. Den vil hjælpe de offentlige myndigheder med at revidere deres tilgang til de tjenester, de yder, og til deres interne arbejdsgange, så de bedre kan imødekomme nutidens krav om kort ventetid, tilgængelighed og enkelhed.

4.6 Ikke desto kan man ikke frigøre sig fra den tanke, at det i alt for mange tilfælde ikke er brugerne, forvaltningerne bekymrer sig mest om, og at e-forvaltningen organiseres således, at den først og fremmest passer til den interne forvaltningsstruktur i stedet for til borgerne, hvilket giver sig udslag i adgangsproblemer, mangel på synlighed og uensartet grafisk udformning.

4.7 EØSU beklager, at Kommissionen ikke kommer ind på spørgsmålet om beskyttelse og sortering af data. Forordningen om databeskyttelse fra 2001 bør anvendes i fuld udstrækning, og ingen af borgernes private data bør udveksles, medmindre der er fuldstændig garanti for fortrolighed, ret til sletning og sikkerhed for, at disse krav bliver overholdt. EØSU er forbeholden over for tredjeparters genbrug af data.

(2) EUT C 128 af 18.5.2010, s. 65.

4.8 De tekniske og it-mæssige spørgsmål må ikke forklejnes, eftersom de har betydning for en vellykket interoperabilitet og for datasikkerheden: teknisk, semantisk og organisatorisk interoperabilitet. E-forvaltning bør indebære en omlægning af forvaltningen og brugerkontakten. Den kan kun give tilfredsstillende resultater for alle parter, hvis den ikke bliver opfattet som et mål i sig selv, men som et middel til forandring, hvilket også kræver oplæring, individuel og kollektiv opfølgning samt kommunikation. Der bør altså ikke være tale om at erstatte mennesker med it-værktøjer, men om at give mennesker tid til at tage sig af vigtigere opgaver, såsom at hjælpe borgerne med at blive fortrolige med og bruge e-forvaltning⁽³⁾. Dette er især vigtigt på baggrund af Kommissionens konstatering af, at der ikke er mange grænseoverskridende e-forvaltningstjenester til rådighed, og hvor de tilbydes, er hovedparten af EU's borgere tøvende med at benytte dem.

4.9 Tilskyndelsen til at benytte e-forvaltning må nødvendigvis ses i sammenhæng med problemerne med konnektivitet, e-kompetence og e-integration⁽³⁾.

4.10 Det er rigtigt, at der i dag er mange e-forvaltningstjenester til rådighed, og deres kvalitet bliver bedre år for år, men EØSU tager dog forbehold over for den sammenlignende analyse af e-forvaltningen, som Kommissionen har fremlagt, da den er baseret på en undersøgelse af for få tjenester og derfor ikke er repræsentativ. Det kan således ikke være rigtigt, at tilgængelighedsgraden for onlinetjenester i Portugal ligger på 100 %. Det skal dog bemærkes, at ikke alle forvaltningstjenester behøver at være interoperable hen over grænserne.

4.11 Det må dog forhindres, at den digitale kløft bliver til en forvaltningsmæssig kløft. En af grundene til, at borgerne tøver med at benytte e-forvaltningstjenester, er utvivlsomt manglende tillid til datasikringen og databeskyttelsen. EØSU anser det derfor for absolut nødvendigt at indføre en reel demokratisk kontrol med procedurerne og anvendelsen af dataene og at inddrage den europæiske tilsynsførende for databeskyttelse (EDPS). I modsat fald vil udvalget være modstander af, at tredjeparter skal kunne genbruge data, således som Kommissionen foreslår i håbet om, at der på denne måde vil fremkomme innovative forvaltningstjenester. EØSU mener, at det nu er absolut nødvendigt at nedsætte et rådgivende udvalg om e-forvaltning med repræsentanter for EU, de nationale forvaltninger, arbejdsmarkedets parter og brugere.

4.12 EØSU minder i denne forbindelse om, at der er et grundlæggende behov for en »kodeks« (i form af et sæt bindende regler) for e-forvaltningsbrugernes rettigheder, som bør aftales med civilsamfundets repræsentanter.

4.13 Hvad angår offentlige indkøb (af varer, tjenesteydelser og bygge- og anlægsarbejder, som tegner sig for omkring 18 % af EU's BNP og udgør et af de 12 indsatsområder i akten for det indre marked) kan omkring 60 % af EU's indkøbsaftaler nu indgås online, hvilket ligger langt under målsætningen på 100 % inden 2010, som blev fastsat i den første handlingsplan for i2010-strategien.

4.14 I sin udtalelse⁽⁴⁾ om grønbogen om øget anvendelse af elektronisk baserede offentlige indkøbsprocedurer i EU anbefaler EØSU at etablere en mekanisme for tilsyn med gennemførelsen med henblik på at overvåge fremskridt, hindringer, afhjælpende foranstaltninger o.a. i forbindelse med indførelsen af elektronisk baserede offentlige indkøbsprocedurer i medlemsstaterne.

4.15 EØSU tilføjer i samme udtalelse, at medlemsstaterne i forbindelse med gennemførelsen af elektronisk baserede offentlige indkøbsprocedurer bør opfordres til at forfølge nyskabende løsninger til at løse problemerne med forretningsprocedurer og sproglige hindringer. Kommissionen bør ud over at indtage en ledende rolle også tjene som et godt eksempel ved at indføre elektronisk baserede offentlige indkøbsprocedurer i alle sine afdelinger.

4.16 Interoperabilitet, digital underskrift og identifikation er nok et effektivt middel til at fremme udviklingen af e-forvaltningstjenester på tværs af grænserne, men disse støder ofte på hindringer i form af manglende tværnationalt og sektoroverskridende retsgrundlag for interoperabilitetsmangel, forskelle i de nationale lovgivninger og medlemsstaternes valg af indbyrdes uforenelige løsninger.

4.17 For at imødegå manglen på fælles infrastruktur, systemarkitektur og retningslinjer, som risikerer at mangedoble antallet af ikke-interoperable løsninger, bør der udvikles en fælles vision og fælles regler.

4.18 EØSU bakker op om Kommissionens indsats for at skabe interoperabilitet på områderne pålidelig informationsudveksling, interoperabilitetsarkitektur og ikt-konsekvensvurdering af ny EU-lovgivning — alt sammen som led i den europæiske interoperabilitetsstrategi (EIS, *European Interoperability Strategy*).

4.19 EØSU bifalder ligeledes, at den europæiske interoperabilitetsramme (EIF, *European Interoperability Framework*) anvendes til – sammen med organisationer, der ønsker at samarbejde om fælles levering af offentlige onlinetjenester – at fastlægge fælles elementer såsom terminologi, begreber, principper, retningslinjer, regler, specifikationer og praksis. Flersprogethed bør fremmes og de nævnte elementer ajourføres løbende.

4.20 Når de offentlige forvaltninger opbygger grænseoverskridende e-tjenester, bør de basere deres interoperabilitetsaftaler på eksisterende formaliserede specifikationer, eller – hvis sådanne ikke findes – samarbejde med andre grupper, der arbejder inden for samme område. De offentlige forvaltninger bør følge en struktureret, transparent og objektiv fremgangsmåde for vurdering og udvælgelse af formaliserede specifikationer.

⁽³⁾ EUT C 318 af 29.10.2011, s. 9.

⁽⁴⁾ EUT C 318 af 29.10.2011, s. 99.

4.21 EØSU støtter Kommissionen i dens planer om snarligt at offentliggøre en meddelelse rettet til de offentlige myndigheder med en vejledning om forbindelsen mellem ikt-standardisering og offentlige indkøb, hvilket synes at være et godt middel til at udvide adgangen til offentlige kontrakter og forenkle de administrative formaliteter i den forbindelse for begge parter.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Flagskibsinitiativet Et ressourceeffektivt Europa under Europa 2020-strategien

KOM(2011) 21 endelig

(2011/C 376/18)

Ordfører: **Lutz RIBBE**

Kommissionen besluttede den 26. januar 2011 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Flagskibsinitiativet Et ressourceeffektivt Europa under Europa 2020-strategien

KOM(2011) 21 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 6. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 22. september 2011, følgende udtalelse med 120 stemmer for, 13 imod og 10 hverken for eller imod:

1. Resumé

1.1 EØSU bifalder flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa«, men mener, at det er for ukonkret. Set i lyset af de centrale miljøproblemers globale dimension henviser udvalget til sine forslag til FN's konference om bæredygtig udvikling i 2012 og sit arbejde vedrørende køreplanen for en lavemissionsøkonomi i 2050 ⁽¹⁾.

1.2 Udvalget forventer af Kommissionen, at den i de 20 annoncerede enkeltinitiativer meget nøjagtigt beskriver:

- hvad der helt nøjagtigt forstås ved »ressourceeffektivitet«;
- hvad der allerede kan opnås ved hjælp af teknologiske forbedringer;
- i hvilke sektorer det er nødvendigt at gennemføre de annoncerede »betydelige ændringer«, hvordan disse skal udformes, og hvilke instrumenter man har tænkt sig at anvende;
- hvilke adfærdsændringer hos producenter og forbrugere der helt konkret anses for at være nødvendige, og hvordan disse kan fremskyndes.

1.3 Der er ingen tvivl om, at Europa 2020-strategien må skabe de afgørende forudsætninger for en bæredygtig og dermed også ressourceeffektiv økonomi. Alligevel vil det fortsat være hensigtsmæssigt at fastholde en opgavefordeling mellem bæredygtighedsstrategien og Europa 2020-strategien.

1.4 EØSU forstår ikke, at initiativet vedrørende ressourceeffektivitet er indarbejdet i Europa 2020-strategien. Udvalget betragter tværtimod dette initiativ som en konkretisering af den bæredygtighedsstrategi, som blev vedtaget i 2001 og revideret i 2006. Alene af den årsag, at tidshorizonten for opfyldelsen af de opstillede mål går langt videre end til 2020. EØSU er fortalende for en reaktivering af bæredygtighedsstrategien, som efter udvalgets mening forsømmes af Kommissionen.

2. Indledende bemærkning

2.1 Kort tid inden Kommissionen anmodede EØSU om at udarbejde denne udtalelse om »Flagskibsinitiativet – Et ressourceeffektivt Europa«, havde udvalgets præsidium besluttet at udarbejde en initiativudtalelse om resultaterne af og den aktuelle situation vedrørende EU's bæredygtighedsstrategi.

2.2 EØSU's organer traf beslutning om at behandle begge emner i denne udtalelse.

3. Et ressourceeffektivt Europa – et flagskibsinitiativ under Europa 2020-strategien

3.1 Kommissionens offentliggjorte »Flagskibsinitiativ – Et ressourceeffektivt Europa«, der behandles her, er et af syv nye flagskibsinitiativer, som Kommissionen placerer inden for rammerne af Europa 2020-strategien.

3.2 I meddelelsen fastslår Kommissionen – ikke for første gang – at den nuværende intensive ressourceudnyttelse ikke kun overbelaster kloden økologisk set, men også udgør en trussel mod forsyningssikkerheden, ikke mindst da vækst- og udviklingslande tilstræber et lignende velstandsniveau. En velstand, som ikke er baseret på bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Rio+20: mod en grøn økonomi og bedre styring – Det europæiske organiserede civilsamfunds bidrag og EØSU's udtalelse om Køreplan for omstilling til en konkurrencedygtig lavemissionsøkonomi i 2050 (se s. 110 i denne i EUT).

3.3 Inden for rammerne af dette flagskibsinitiativ skal der i løbet af 2011 offentliggøres i alt 20 specifikke initiativer, som skal bidrage til at opbygge et ressourceeffektivt Europa. Dette kan ifølge Kommissionen kun ske vha. »teknologiske forbedringer, **betydelige ændringer i energi-, industri-, landbrugs- og transportsystemerne** samt adfærdsændringer fra både producent- og forbrugerside».

3.4 Kommissionen gør det klart, at der er behov for »nye produkter og tjenesteydelser og nye måder at nedbringe materialeforbruget på«, og at der i den forbindelse må iværksættes koordinerede foranstaltninger, der skal have politisk gennemslagskraft.

3.5 Først er det imidlertid nødvendigt at foretage »en sammenhængende analyse af årsagerne til, at nogle ressourcer ikke anvendes effektivt«. »De komplekse og indbyrdes forbundne politikker kan kun realiseres gennem en politiksammensætning, der optimerer synergieffekter og afvejer modstridende politiske områder og hensyn.«

3.6 Et vigtigt mål med dette flagskibsinitiativ er »at skabe enighed om den langsigtede vision«, der skal gælde til 2050, og som skal redegøre for, hvordan en lavemissionsøkonomi ser ud, hvordan energi- og transportsystemet kan omstilles, og hvordan man kan adskille »økonomisk vækst fra ressourceforbruget«.

4. Generelle bemærkninger til flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« og forholdet til bæredygtighedsstrategien

4.1 EØSU bifalder Kommissionens initiativ, som udvalget anser for at udgøre et vigtigt, endog centralt, **element i bæredygtighedsstrategien**, som initiativet imidlertid ikke kan erstatte.

4.2 Udvalget er enigt med Kommissionen i, at man inden for rammerne af Europa 2020-strategien også skal skabe forudsætningerne for udviklingen frem mod 2050 og derefter. EØSU sætter imidlertid spørgsmålstegn ved, at Kommissionen sammenkæder flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« med Europa 2020-strategien og ikke – hvilket ville give bedre mening – formidler dette som en konkretisering af bæredygtighedsstrategien. Alene den kendsgerning, at der i Kommissionens meddelelse oftere tales om en tidshorisont til 2050 frem for 2020, viser, at der er tale om en opgave, som skal løses på langt sigt.

4.3 Kommissionens udsagn om, at der er brug for såvel teknologiske forbedringer som betydelige ændringer i energi-, industri-, landbrugs- og transportsystemerne og adfærdsændringer fra både producent- og forbrugerside, stemmer overens med EØSU's synspunkter, der allerede blev fastholdt i en sonderende udtalelse af 28. april 2004 om »Evalueringsstrategien for bæredygtig udvikling«. EØSU gjorde dog allerede dengang opmærksom på, at en vellykket bæredygtighedsstrategi kræver, at man så konkret som muligt redegør for, hvilke ændringer der er nødvendige, og hvordan disse skal gennemføres.

4.4 Netop her har meddelelsen mangler. Den er yderst læsevenlig, men ikke særlig konkret. EØSU anser det derfor for tvingende nødvendigt, at man i de kommende 20 enkeltinitiativer meget nøjagtigt beskriver, hvad der skal ændres og

hvordan, hvor man kan forvente modstand mod forandringer, og hvordan, dvs. med hvilke konkrete foranstaltninger man vil overvinde denne modstand.

4.5 I den forbindelse anser EØSU Kommissionens struktur baseret på:

- teknologiske forbedringer
- betydelige ændringer og
- adfærdsændringer hos producenter og forbrugere

for at være yderst nyttig. Kommissionen må som konsekvens heraf præcisere, hvad der er muligt vha. teknologiske forbedringer, og hvor grænserne går, hvilket i sidste ende nødvendiggør betydelige ændringer på bestemte områder i daglig- og arbejdslivet.

4.6 Inden er der dog i høj grad brug for den nævnte »grundige analyse« af årsagerne til, at omgangen med ressourcer fortsat er så ineffektiv. Det er et svagt punkt ved meddelelsen, at netop denne analyse mangler.

4.7 Kommissionens hypotese om, at den ineffektive ressourceanvendelse skyldes, at der ikke foreligger informationer om, hvad den manglende effektivitet reelt koster samfundet, kan EØSU kun i beskedent omfang støtte. F.eks. er omkostningerne ved den truende klimakatastrofe indgående beskrevet i den såkaldte »Stern-rapport« og tabet af biodiversitet i »TEEB-rapporten«. Alligevel er der stadigvæk ikke sket grundlæggende ændringer.

4.8 Årsagerne til den nuværende ineffektivitet er sandsynligvis snarere, at

- a) der stadig ikke foreligger nogen egentlig samfundsmæssig konsensus om vurderingen af den nuværende situation (»hvad er effektivt/ineffektivt? Hvor bæredygtig/ikke bæredygtig er vi/er bestemte erhvervssektorer reelt i dag?«);
- b) der hersker stor usikkerhed om, hvad bæredygtig udvikling, »grøn økonomi« og en »ressourceeffektiv økonomi« reelt består i. Der findes intet klart almengyldigt udsagn eller en definition af, hvad ovenstående betyder for det enkelte politikområde;
- c) der – alt efter interesser – findes helt forskellige opfattelser af, hvad der konkret skal ændres, såvel kvantitativt som kvalitativt, hvordan den fremtidige udvikling skal adskille sig fra den nuværende, og hvordan denne udvikling vil påvirke daglig- og arbejdsliv.

4.9 Kommissionen har ret, når den i meddelelsen skriver, at ikke-bæredygtige økonomiske aktiviteter i dag resulterer i den velstand, som mange nyder godt af (og som andre ikke har mulighed for at opnå). De negative følger af ikke-bæredygtige økonomiske aktiviteter vil først ramme de kommende generationer med fuld kraft, og det er dem, som kommer til at bære byrden.

4.10 For såvel politik som erhvervsliv og civilsamfund er det vanskeligt at erkende ovenstående og drage de nødvendige konsekvenser heraf. Situationen vanskeliggøres af, at man næsten ikke kan forestille sig, hvordan en »ny velstand« skal kunne sikres med eksempelvis kun en tiendedel af det nuværende energiforbrug. Denne usikkerhed resulterer i en angst og usikkerhed, som må håndteres på meget forsigtig vis ⁽²⁾.

Tekniske forbedringer, betydelige ændringer og adfærdssændringer

4.11 Set i forhold til de nye mål, der nævnes i flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« (80-95 % CO₂-reduktion), virker de hidtidige kvantitative EU-mål, eksempelvis reduktionen af drivhusgasemissionerne med 20 % inden 2020, harmløse. En reduktion af CO₂-emissionerne med 20 % er, set i lyset af den endnu eksisterende tekniske ineffektivitet i det nuværende system og nye teknologier baseret på tekniske forbedringer, forholdsvis nem at realisere. Men selv i forbindelse med realiseringen af dette helt klart utilstrækkelige mål fandtes og findes der et stort antal »advarende« stemmer, som allerede finder, at »økonomiens konkurrenceevne« bringes i fare som følge af de annoncerede tekniske foranstaltninger og forbedringer. Konsekvensen er, at ikke engang de resultater, som i vidt omfang kunne nås vha. tekniske forbedringer uden en forbrugsnedgang, konsekvent realiseres for nærværende. Det står klart, at modstanden mod mere vidtgående foranstaltninger (betydelige ændringer) vil være endnu større.

4.12 EØSU anser det for passende klart at påpege, at tekniske effektivitetsforbedringer udgør et vigtigt aspekt i opfyldelsen af de opstillede mål. Imidlertid må selv de mest ressourceeffektive teknikker ikke automatisk ligestilles med »bæredygtighed«. Et eksempel: Den tyske bilindustri, som med held satte en stopper for Kommissionens planer om strenge emissionsgrænseværdier (120 g CO₂/km), er stolt af sine nye teknologiske landvindinger. Audi tager f.eks. æren for, at den nye model A7 (2,7 l slagvolumen) med sine 180 hestekræfter »kun« har et brændstofforbrug på 6,8 liter diesel/100 km (og dermed en emission på 180 g CO₂/km). Sammenligner man disse tal med de emissioner, der tidligere blev udledt i en tilsvarende køretøjsklasse, er der bestemt tale om et stort fremskridt med hensyn til effektivitet, men det har ikke noget med bæredygtighed at gøre. En Audi A7 er hverken bæredygtig eller ressourceeffektiv! Modellen er ikke udtryk for en ny »grøn økonomi«. Den er tværtimod et godt bevis på, at knappe råstoffer også kan forbruges vha. angiveligt effektive teknikker. Der er altså behov for en helt ny mobilitetspolitik for mennesker og gods.

4.13 EØSU beklager, at Kommissionen i flagskibsinitiativet kun som en sidebemærkning behandler det helt centrale spørgsmål, nemlig at den nuværende samfundsmæssige velstandsmodel i den vestlige verden i for høj grad er baseret på anvendelsen af billig energi og et stigende, ofte ineffektivt, materialeforbrug.

4.14 Flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« eller endnu bedre: en reaktiveret bæredygtighedsstrategi burde

imidlertid i langt højere grad behandle dette faktum. I Kommissionens meddelelse tales der enkelte gange om »modstridende hensyn«, der lægger hindringer i vejen for en mere ressourceeffektiv strategi, men disse beskrives ikke klart, og det præciseres heller ikke, hvordan man fra politisk hold har tænkt sig at håndtere denne problemstilling.

4.15 Vanskelighederne i forbindelse med håndteringen af sådanne modstridende hensyn viser sig for øjeblikket tydeligt i Tyskland, hvor man har besluttet at foretage en grundlæggende omstrukturering af energisektoren, uden at der sættes spørgsmålstegn ved målet om en CO₂-reduktion.

Betydelige ændringer

4.16 Den store opgave, som vi står over for, handler om at beskrive, udvikle og realisere disse betydelige ændringer, den »nye« økonomi og dermed en ny konkurrenceevne for erhvervslivet (også globalt set). På grund af overudnyttelse er tiderne med billig energi og billige råstoffer ved at være forbi, og vi er også, set i forhold til kommende generationer, forpligtet til at lære at dele disse sparsomme miljøaktiver. Politikerne skal derfor i langt højere grad gøre det klart, at konkurrenceevnen i en økonomi, som er baseret på billig energi og en overudnyttelse af naturressourcerne, og som derudover kan eksternalisere miljøomkostningerne, på ingen måde er bæredygtig på længere sigt. Samfundspolitisk set kan og skal det ikke kun handle om at bevare, men også om at omstrukturere en sådan økonomi.

4.17 Flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« kan yde et stort bidrag til realisering af målet, men er ikke nok i sig selv. Spørgsmålet om ressourceeffektivitet tager ikke hånd om andre aspekter af bæredygtighed. Derfor blev bæredygtighedsstrategien udviklet, der skal beskrive og være drivkraft for den trinvis samfundsmæssige og økonomiske omstrukturering af Europa og sammenhængen med emner som lighed mellem generationerne og retfærdig fordeling.

4.18 Det lykkes ikke engang flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« at definere begrebet »ressourceeffektivitet«. Dette er en yderligere mangel, som EØSU ønsker at gøre opmærksom på. Det ville være hensigtsmæssigt, hvis den mest ressourceeffektive tekniske standard for de enkelte produkter, procedurer og sektorer beskrives nærmere og støttes inden for rammerne af det såkaldte »top runner«-princip. Med en mærkning af f.eks. køleapparaters energieffektivitet har Kommissionen allerede taget de første skridt i den retning.

4.19 Det står klart, at der må anvendes forskellige instrumenter til gennemførelsen af ressourceeffektive strukturer. Et instrument er prisdannelsen, som efter Kommissionens opfattelse vil komme til at spille en vigtig rolle. Kommissionens henvisning til, at man »skal lægge større vægt på »korrekt prissætning« og på prisgennemsigtighed ... således at priserne afspejler de fulde omkostninger for samfundet ved et ressourceforbrug« er dermed rigtig. Denne indsigt er imidlertid ikke udtryk for en ny viden i 2011. Det er heller ikke nyt, at EØSU gentagne gange har krævet en tilsvarende »internalisering af eksterne omkostninger«. Der sker imidlertid alt for lidt, og ansvaret herfor ligger ikke kun hos Kommissionen og medlemsstaterne, men også hos dele

⁽²⁾ EØSU henviste allerede i 2004 til denne problemstilling i sin sonderende udtalelse om *Evalueringsstrategien for bæredygtig udvikling* (se side 22-37 i denne EUT, C 117 af 30.4.2004) og bad forgæves Kommissionen om at tage særligt hensyn til denne omstændighed.

af erhvervslivet, som ikke ser nogen fordel i denne tilgang, men tværtimod ville blive påvirket negativt af den påkrævede grundlæggende omstrukturering. Det er en politisk opgave gradvist at overvinde denne modstand.

4.20 Med henblik på en realisering af denne målsætning er det absolut nødvendigt at præcisere, hvordan man planlægger at arbejde for »korrekt prissætning og prisgennemsigtighed«. Strategien indeholder imidlertid ingen angivelser i den retning.

5. Samspil mellem politik og civilsamfund, ressourceeffektivitet, Europa 2020-strategien og bæredygtighed. Med andre ord: Der er behov for gode styreformer

5.1 Når det kun går langsomt fremad med den bæredygtige udvikling, etablering af en »grøn økonomi« eller omstrukturering i retning af en ressourceeffektiv økonomi, gør politikerne klogt i nøje at overveje, hvad dette skyldes. Enkelte svar har EØSU allerede være inde på tidligere i teksten.

5.2 Langsomt, meget langsomt er den erkendelse ved at manifestere sig, at ændringerne i det nuværende økonomiske system må være af »grundlæggende« karakter, hvis man reelt skal kunne tale om en bæredygtig udvikling. EØSU bifalder, at Kommissionens meddelelse nævner enkelte konkrete tal i den forbindelse. F.eks. at EU bør nedbringe drivhusgasemissionerne med 80-95 % inden 2050. Kommissionens formand, José Manuel Barroso, talte, da disse målsætninger blev nævnt første gang, om en »ny industriel revolution«, som vi står over for, og som vi må gennemføre.

5.3 EØSU henviser, inden for rammerne af denne kommende debat, endnu en gang til, at en grundlæggende debat om »vækstbegrebet« længe har været påkrævet. Kommissionen og Rådet kender udvalgets udtalelser om emnet »Hinsides BNP«. Heri gøres det klart, at den gamle økonomiske formel »vækst er lig med velstand« ikke længere fungerer.

5.4 Inden for rammerne af såvel flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« som Europa 2020-strategien behandles dette spørgsmål desværre ikke i tilstrækkelig grad. Tværtimod kan man ud fra teksten få det indtryk, at »vækst« i sig selv er en værdi.

5.5 I Europa 2020-strategien fastslås, at tre prioriteter er »centrale i Europa 2020«:

- »Intelligent vækst – udvikling af en økonomi baseret på viden og innovation.
- Bæredygtig vækst – fremme af en mere ressourceeffektiv, grønnere og mere konkurrencedygtig økonomi.
- Inklusiv vækst – fremme af en økonomi med høj beskæftigelse, der sikrer økonomisk, social og geografisk samhørighed.

Disse tre prioriteter er gensidigt forstærkende og giver en vision for EU's sociale markedsøkonomi i det 21. århundrede.»

5.6 EØSU spørger sig selv, hvilket signal Kommissionen og Rådet ønsker at udsende med sådanne formuleringer: Skal samfundet tolke teksten således, at der tidligere fandtes vækst, som ikke tog udgangspunkt i viden og innovation? Har det ikke

altid været det politiske mål at fremme høj beskæftigelse og social og territorial samhørighed? Og resulterer disse forskellige »vækstfilosofier« automatisk i en bæredygtig udvikling? Hvis ja, hvorfor anvender henholdsvis Kommissionen og Det Europæiske Råd da ikke længere begrebet »bæredygtighed«. Hvorfor opstilles en vision for »Europas sociale markedsøkonomi i det 21. århundrede« og ikke for en »socialt og miljømæssigt bæredygtig markedsøkonomi«?

5.7 Kommissionen er udmærket klar over, at f.eks. en konsekvent ressourcebeskyttelse realistisk set kan bidrage til, at bruttonationalproduktet ikke forhøjes, men sænkes. Når alle konventionelle elpærer er erstattet med sparepærer som følge af det indførte salgsforbud, når bygninger konsekvent er isolerede, og alle energispareforanstaltninger er gennemført, vil energiforbruget f.eks. falde dramatisk og BNP vil dermed blive lavere. Derfor gør EØSU igen opmærksom på, at

- »vækst« må omdefineres og
- at BNP ikke er en parameter, som formidler informationer om lykke, velstand, miljø, sundhed eller social retfærdighed.

Den nye industrielle »revolution« – en revolution, der er baseret på retfærdighed

5.8 Når Kommissionens formand, José Manuel Barroso, taler om en »ny industriel revolution«, så har han kun ret set i forhold til rækkevidden af de mulige forandringer. Fremtiden kræver en ny model for produktion og forbrug. José Manuel Barroso ved naturligvis udmærket, at begrebet »revolution« er helt malplaceret samfundspolitisk set og kan fremmane bekymringer. Revolutioner iværksættes af undertrykte flertal, der hurtigt og vedvarende vil ændre på en uacceptabel situation set i forhold til »magthavere«.

5.9 I debatten om henholdsvis bæredygtig udvikling og ressourceeffektivitet er der imidlertid ikke tale om en sådan situation. Tværtimod: man kan ikke tale om et undertrykt flertal, der gør oprør mod autoritære strukturer. Det er derimod tilfældet, at man lever ganske godt i et samfund, der hvert år forbruger lige så meget olie, som der er dannet i løbet af ca. 5 millioner år, og som hvert år udrydder 10 000 flere arter, end evolutionen ville gøre.

5.10 Dermed er opgaven og spørgsmålet, hvordan man kan få den nuværende generation til at udvikle en kollektiv ansvarsfølelse for de kommende generationer. Spørgsmålet er, hvordan der kan opbygges et pres for reelle forandringer, som i givet fald også vil være forbundet med afsavn.

5.11 I den forbindelse har det afgørende betydning, at civilsamfundet og erhvervslivet integreres i processen i tilstrækkeligt omfang fra starten af. Netop dette er og har været det hidtidige formål med EU's bæredygtighedsstrategi, der blev vedtaget i 2001 i Göteborg.

Status for EU's bæredygtighedsstrategi

5.12 EØSU har i mange år fulgt EU's bæredygtighedsstrategi, som blev vedtaget af Det Europæiske Råd i 2001, på meget opmærksom og engageret vis. Fra starten af har EØSU opfordret til, at denne langsigtede strategi tildeles størst mulig opmærksomhed.

5.13 EØSU har gentagne gange (og ofte) opfordret til, at bæredygtighedsstrategien bør give borgerne, erhvervslivet og forbundene, men også politikerne **klare retningslinjer** og dermed **kvalitative og kvantitative kriterier** til efterlevelse. Beslutninger på kort og mellemlangt sigt bør tage udgangspunkt i, at alle EU's politikområder skal orientere sig mod bæredygtighedsstrategiens målsætninger.

5.14 Lige så ofte har EØSU imidlertid måttet beklage, at bæredygtighedsstrategien efter udvalgets opfattelse ikke blot er formuleret alt for ukonkret, men politisk set også behandles som et stedbarn.

5.15 Udvalget bifaldt, at Det Europæiske Råd i den reviderede bæredygtighedsstrategi fra 2006 tildelte EØSU en særlig eksplicit rolle, bestående i at levere bidrag til de fremskridtsrapporter, som Kommissionen skal udarbejde hvert andet år. I 2007 og 2009 offentliggjorde Kommissionen ganske vist sådanne fremskridtsrapporter, som udvalget **efterfølgende** kommenterede og vurderede, men de bidrag fra EØSU, som der egentlig skulle være tale om, indhentede Kommissionen **ikke** under forberedelsen af disse rapporter.

5.16 Den næste fremskridtsrapport burde – under bibeholdelse af den toårscyklus, som Det Europæiske Råd har vedtaget – egentlig offentliggøres i år. Imidlertid tyder alt på, at dette ikke vil blive tilfældet. Kommissionen har hidtil ikke anmodet om bidrag fra EØSU.

5.17 I »Kommissionens arbejdsprogram for 2011«⁽³⁾ findes ingen tegn på, at Kommissionen vil fremlægge en sådan midtvejsrapport. Bæredygtighedsstrategien nævnes slet ikke i det 51 siders dokument. Der henvises til en lang række forskellige EU-strategier, men ikke til strategien for bæredygtig udvikling. EØSU beklager dette dybt.

5.18 Der er blevet bemærkelsesværdigt stille om bæredygtighedsstrategien; for stille efter EØSU's mening. Mange af de politiske løfter, som blev afgivet i bæredygtighedsstrategien, f.eks. vedrørende opstillingen af en liste over miljøskadelige subsidier, er ikke blevet indfriet. I den politiske dagligdag handler det udelukkende om Europa 2020-strategien, der på sin side ikke etablerer nogen reel relation til bæredygtighedsstrategien.

5.19 Det er et yderst uheldigt signal at sende til civilsamfundet, at bæredygtighedsstrategien stort set ikke længere debatteres og formidles på politisk niveau. EØSU spørger sig selv, hvorfor dette er tilfældet, og hvordan samfundet skal fortolke dette. Kommissionen skal være klar over, at man får det indtryk,

at de mange kriser⁽⁴⁾ gennem de sidste måneder og år har lagt så meget beslag på den politiske opmærksomhed, at den langsigtede politik næsten helt er blevet trængt i baggrunden.

5.20 Imidlertid spørger stadig flere mennesker sig selv – og helt med rette efter EØSU's mening – om ikke disse stadig hyppigere kriser på meget forskellige politikområder a) ikke er indbyrdes forbundne og b) er udtryk for og konsekvens af økonomiske aktiviteter, der ikke udøves på et bæredygtigt grundlag.

5.21 Rapporten fra rådsformandskabet »Revision af EU-strategien for bæredygtig udvikling (2009)«⁽⁵⁾ kan man udmærket tolke således, at Rådet i det mindste er klar over, at dette højst sandsynligt er tilfældet. Allerede i dokumentets første sætning kan man læse at »Den aktuelle udvikling er i mange henseender ikke bæredygtig; grænserne for jordens bæreevne overskrides, og den sociale og økonomiske kapital er under pres. Selv om det gentagne gange er fremført, at der er brug for forandringer, er resultaterne begrænsede«. Rapporten er i al væsentlighed et manifest for bæredygtighedsstrategien, som »udgør en langsigtet vision og en overordnet politisk ramme, som udstikker retningslinjer for alle EU-politikker og -strategier. Problemet ligger i at sikre, at SDS har reel indflydelse på EU's politikker ... for at sikre sammenhæng mellem kort- og langsigtede mål og mellem forskellige sektorer.«

5.22 Den overordnede politiske ramme, som EØSU har efterlyst, og som Rådet også anser for nødvendig, skal etableres med EU's bæredygtighedsstrategi, men eksisterer for øjeblikket kun som et krav i gamle dokumenter og enkelte taler, men ikke i den politiske virkelighed. Hverken flagskibsinitiativet »Et ressourceeffektivt Europa« eller Europa 2020-strategien kan udfylde dette tomrum.

5.23 EØSU mener, at der er stor fare for, at borgerne mister overblikket. Ikke kun fordi det står helt uklart, hvilken strategi som gælder og er forpligtende, men også fordi der hersker en begrebsforvirring. Således tales der i Europa 2020-strategien konstant om vækst i de mest forskellige former, men begreberne »bæredygtighed« eller »bæredygtig udvikling« forekommer ikke længere.

5.24 EØSU anser det derfor for hensigtsmæssigt, at Kommissionen meget hurtigt og entydigt redegør for, hvordan Europa 2020-strategien og bæredygtighedsstrategien er forbundet med hinanden. Udvalget udtaler sig på ny til fordel for at puste nyt liv i bæredygtighedsstrategien og betragte Europa 2020-strategien som et ekstremt vigtigt element på vejen mod en omstrukturering af centrale økonomiske sektorer.

Bruxelles, den 22. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁾ KOM(2010) 623 endelig af 27.10.2010.

⁽⁴⁾ For blot at nævnte enkelte: finans-/eurokrisen, energikrisen, klimakrisen, biodiversitetskrisen og sultproblematikken.

⁽⁵⁾ Dokument nr. 16818/09 af 1.12.2009 fra Rådet for Den Europæiske Union.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: »Rio+20: mod en grøn økonomi og bedre styring«

KOM(2011) 363 endelig

Det europæiske organiserede civilsamfunds bidrag

(2011/C 376/19)

Ordfører: **Hans-Joachim WILMS**

Kommissionen besluttede den 20. juni 2011 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Rio+20: mod en grøn økonomi og bedre styring

KOM(2011) 363 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 6. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 22. september, følgende udtalelse med 141 stemmer for, 2 imod og 11 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg mener, at FN-konferencen for bæredygtig udvikling i Rio 2012 skal sende et tydeligt signal til verdenssamfundet med konkrete forslag til overgangen til en økonomisk orden, som bygger på kvalitativ økonomisk vækst, der er med til at bekæmpe fattigdom og social ulighed og samtidig bevarer det naturlige eksistensgrundlag for de kommende generationer.

1.2 Udvalget bifalder Kommissionens meddelelse ⁽¹⁾ som et vigtigt udgangspunkt for EU-institutionernes fælles analyse og position som led i forberedelse til Rio+20-konferencen. I den sammenhæng henviser udvalget til sit arbejde omkring flag-skibsinitiativet om ressourceeffektivitet samt til lavemissions-køreplanen for 2050 ⁽²⁾. På den baggrund ønsker EØSU navnlig at fokusere på følgende hovedområder:

1.3 EØSU er overbevist om, at overgangen til en bæredygtig økonomi skal indarbejdes i en overordnet strategi for bæredygtig udvikling og udformes på en retfærdig måde. EØSU udtrykker tilfredshed med, at også Kommissionen nu forholder sig til den sociale dimension af den bæredygtige udvikling. EØSU opfordrer til, at der lægges større vægt på dette aspekt. De grundlæggende forudsætninger for dette er social samhørighed, retfærdighed, også med hensyn til ligheden mellem generationerne, en retfærdig omfordeling samt retfærdige løsninger på sociale problemer som stigende diskriminering, manglende adgang til forskellige ressourcer, fattigdom og arbejdsløshed.

1.4 Udvalget støtter ILO's politiske anbefalinger om grønne arbejdspladser og lægger især vægt på, at arbejdsmarkedets parter skal inddrages aktivt i omlægningen af arbejdsmiljøet. Desuden bakker EØSU helhjertet op om FN's initiativ

vedrørende social mindstebeskyttelse (*Social Protection Floor Initiative*), der skal sikre, at alle får adgang til grundlæggende sociale rettigheder og sociale overførsler samt nødvendige varer og sociale tjenesteydelser.

1.5 Udvalget udtrykker tilfredshed med, at kommissærerne med ansvar for miljø og udvikling offentliggjorde Kommissionens meddelelse i fællesskab, eftersom dette var et klart signal om sammenhængen mellem miljø, bæredygtig udvikling og udviklingsbistand. Udvalget går ind for, at tanken om bæredygtig udvikling kommer til at udgøre grundlaget for en ny definition af EU's bistandspolitik, og at dette afspejles i fordelingen af støtten og selv i udformningen af lokale bistandsprojekter.

1.6 Udvalget fordømmer på det kraftigste, at en milliard mennesker verden over – især i udviklingslandene – sulter. Det er i direkte modstrid med gennemførelsen af det første millenniumsudviklingsmål. Udvalget er af den overbevisning, at sikringen af adgang til ressourcer, næring og energi skal være en af hovedprioriteterne på den globale dagsorden for bæredygtighed. Civilsamfundets aktive deltagelse i politikudformningen på lokalt og nationalt plan er en forudsætning for at opnå disse mål. I den sammenhæng bør man især i udviklingslandene også fremhæve kvindernes rolle.

1.7 Udvalget mener, at det er nødvendigt med politiske foranstaltninger, der gør brug af en bred vifte af politiske redskaber på internationalt, nationalt, regionalt og lokalt plan for at gennemføre overgangen til en »grøn økonomi«, herunder navnlig foranstaltninger, der garanterer, at markedspriserne på realistisk vis afspejler de økologiske omkostninger, samt en grønnere finanspolitik, der lægger større vægt på beskætning af ressourceforbruget end af arbejdsfaktoren. Offentlige udgiftsprogrammer skal fokusere på at fremme investeringer i bæredygtige teknologier og projekter og afskaffe tilskud, der har

⁽¹⁾ KOM(2011) 363 endelig.

⁽²⁾ Se s. 110 i denne i EUT.

negative følger for miljøet. I den sammenhæng skal der tages rimeligt hensyn til de sociale konsekvenser. Offentlige indkøb skal bruges til at støtte miljøvenlige produkter og tjenesteydelser. Der bør træffes foranstaltninger for at fremme, at den internationale handel og den bæredygtige udvikling støtter hinanden gensidigt.

1.8 Der bør fastlægges entydige parametre for at måle udviklingen hen imod mere bæredygtighed. Der skal udvikles metoder til at måle økonomiske fremskridt – uafhængigt af BNI – i forhold til forbedringen af den menneskelige velfærd og livskvalitet, under hensyntagen til at man bekæmper fattigdommen, skaber ordentlige arbejdsvilkår og bevarer det naturlige miljø. Med udgangspunkt i udtalelsen »Hinsides BNP – målemetoder for bæredygtig udvikling«⁽³⁾ vil EØSU inden Rio+20-konferencen fremlægge sit synspunkt om, hvorledes civilsamfundet kan inddrages i udviklingen af disse indikatorer.

1.9 På denne baggrund bør Rio+20-konferencen munde ud i, at der vedtages et mandat til en »grøn økonomi«, der forfølges målrettet af FN. Dette mandat bør omfatte seks hovedpunkter:

- måling af udviklingen hen imod en grøn økonomi
- lovmæssige foranstaltninger til overgangen til en grøn økonomi
- uddannelse til bæredygtighed for at fremme en grøn økonomi
- finanspolitiske instrumenter til fremme af en grøn økonomi
- offentlige udgifter og investeringer i en grøn økonomi
- målsætninger for en grøn økonomi.

1.10 Resultaterne af det arbejde, der udføres på grundlag af det førnævnte mandat, skal bruges i udarbejdelsen af handlingsplaner og strategier for overgangen til en grøn økonomi på nationalt niveau, dog under hensyntagen til de særlige nationale forhold.

1.11 Der er et presserende behov for bedre integration og forstærkning af forvaltningen på internationalt og FN-niveau, hvad angår områderne bæredygtig udvikling og miljø, for at verdenssamfundet kan tage de nødvendige første skridt hen imod en bæredygtig udvikling. Rio+20-konferencen skal bruges til at skabe stabile, institutionelle rammer på

FN-niveau. UNEP bør styrkes og videreudvikles institutionelt. Udvalget mener desuden, at idéen om at oprette et Råd for Bæredygtig Udvikling, der er sammensat af FN-staternes politiske ledere og er placeret direkte under Generalforsamlingen, vil være egnet til at tackle de udfordringer, der opstår i forbindelse med de nødvendige skridt til at sikre en bæredygtig udvikling og indføre en grøn økonomi.

1.12 Man kan kun sikre en vellykket overgang til en bæredygtig økonomi, hvis civilsamfundet accepterer og støtter processen. Udvalget går derfor stærkt ind for, at man aktivt inddrager repræsentanter for det organiserede civilsamfund i forberedelsen og opfølgningen af Rio+20-konferencen, samt at man sikrer, at de vitterligt bliver hørt i forhandlingerne på konferencen og i gennemførelsen af resultaterne. Man bør gennemgå den hidtidige praksis for deltagelse med kritiske øjne for at se, om opgaven er blevet varetaget effektivt. Forud for Rio+20-konferencen støtter EØSU allerede aktivt denne proces ved at afholde konferencer, hvor civilsamfundet inddrages, samt gennem høringer med repræsentanter for civilsamfundet i Europa og andre regioner verden over.

1.13 Forvaltningen af den bæredygtige udvikling bør styrkes både på nationalt, regionalt og lokalt niveau og på virksomhedsledelsesniveau. Dette forudsætter, at civilsamfundets deltagelse i temaer og projekter, der er vigtige for en grønnere økonomi og en bæredygtig udvikling, er effektiv og sikres institutionelt. Det bør ske gennem demokratiske processer og ved at skabe strukturer for dialog. I forbindelse med debatten på Rio+20-topmødet bør Europa inddrage sine positive erfaringer med offentlig deltagelse i beslutningsprocesser, offentlig adgang til miljøoplysninger samt adgang til klage og domstolsprøvelse med udgangspunkt i den såkaldte Århus-konvention og kræve, at der oprettes lignende strukturer på internationalt niveau.

1.14 For at sikre, at interessen for langsigtet bæredygtighed øges, og bæredygtigheden gives et retligt grundlag, støtter EØSU World Future Council's initiativ til at oprette en »ombudsmand for de kommende generationer« på FN- og nationalt niveau.

1.15 EU og medlemsstaterne bør holde deres egen sti ren, når det gælder udfordringerne vedrørende bæredygtig udvikling og overgangen til en grønnere økonomi. EØSU mener, at EU's forhandlingsposition på Rio+20-konferencen vil blive styrket, hvis vi står ved vores historiske ansvar og opstiller ambitiøse mål for en bæredygtig udvikling for os selv. Det har EU allerede gjort på nogle områder. På andre punkter skal der dog gøres mere, og i nogle tilfælde er man endnu ikke begyndt. Udvalget opfordrer på det bestemteste Rådet, Kommissionen og Europa-Parlamentet til fuldt ud at gennemføre alle målene for reduktion af drivhusgasemissionerne inden 2020 og efterprøve, om det mål for reduktion af drivhusgasemissioner, der er sat for 2020, burde forhøjes til 25 % for at kunne nå de fremtidige mål på en omkostningseffektiv måde og bane vejen for flere globale aftaler. Desuden bør medlemsstaterne hurtigt gennemføre alle nødvendige foranstaltninger for at nå målsætningen om at øge energieffektiviteten med 20 % inden 2020. Principielt bør de politiske konsekvenser af overgangen til en grønnere økonomi for mere bæredygtig udvikling afspejles i EU's definition af den nye finansielle ramme og i udformningen af

⁽³⁾ EUT C 100 af 30.4.2009, s. 53.

de centrale politikker, herunder politikkerne for landbrug, samhørighed, handel og udvikling samt i den videre gennemførelse af Europa 2020-strategien. Efter Rio+20-konferencen bør EU revidere sin bæredygtighedsstrategi.

2. Baggrund

2.1 Den 24. december 2009 vedtog FN's Generalforsamling en resolution om, at der skal afholdes en FN-konference om bæredygtig udvikling (UNCSD) i 2012 i Rio de Janeiro.

2.2 I 2010 drøftede EØSU EU's strategi i forbindelse med denne vigtige begivenhed og afgav sin første udtalelse om temaet i september 2010⁽⁴⁾. Siden da er der blevet afholdt indledende møder i New York og andre steder, og Kommissionen har fremlagt en meddelelse (KOM(2011) 363 endelig) om mulige EU-retningslinjer for forhandlingerne på Rio+20-topmødet. Med udgangspunkt i en bred debat med repræsentanter for det organiserede civilsamfund videreudvikler EØSU sine synspunkter i denne udtalelse og opfordrer til, at der indarbejdes en række punkter som grundpiller i EU's forhandlingsstrategi for Rio+20-topmødet.

2.3 Ifølge Generalforsamlingens resolution vil denne konference have tre mål:

- at sikre fornyet politisk opbakning til bæredygtig udvikling
- at evaluere de hidtidige fremskridt og resterende huller i gennemførelsen af konklusionerne fra de store topmøder om bæredygtig udvikling
- at imødegå nye og kommende udfordringer.

2.4 **Den nuværende situation:** Selv om der er sket fremskridt med hensyn til nogle aspekter af bæredygtig udvikling i de seneste 20 år, vokser problemerne inden for mange områder:

- Fattigdommen er steget i absolutte tal. 2,6 milliarder mennesker må klare sig for under 2 EUR om dagen.
- 1,5 milliarder arbejdstagere, dvs. halvdelen af alle arbejdstagere i verden, har usikre ansættelsesvilkår. I 2010 målte man den højeste arbejdsløshed, siden man begyndte at indsamle data.
- Udledningen og niveauet af CO₂ i atmosfæren stiger støt, og klimaændringerne har i stadig højere grad negativ indflydelse på levevilkårene i mange dele af verden.

— Antallet af migranter stiger i hele verden, hvilket øger belastningen af miljøet og forsyningssikkerheden endnu mere.

— De aktuelle demografiske tendenser peger på, at verdens befolkning vil vokse til omkring 9 milliarder inden 2050. Det vil forværre problemerne yderligere.

2.5 **Nye og kommende udfordringer:** Den voksende befolkning og de stigende forventninger til levestandarder og råstofforbrug giver knaphed på verdens reserver af fødevarer, energi og andre naturressourcer. Det fører til prisstigninger og alvorlige sociale og politiske problemer.

2.6 En af de største nye udfordringer, verden kommer til at stå over for i det kommende århundrede, vil være at opretholde eller opnå rimelig sikkerhed for fødevarer, energi og naturressourcer for alle, både nu og fremover, i en verden, hvor befolkningen vokser og naturressourcerne er begrænsede. Derfor er der brug for en kvalitativ økonomisk vækst, der er med til at bekæmpe fattigdom og social ulighed og samtidig bevarer det naturlige eksistensgrundlag for de kommende generationer. Topmødet i 2012 bør fokusere på at etablere internationale strukturer for at tage hånd om denne udfordring.

2.7 I de sidste tre år har regeringscheferne og finans- og økonomiministre været travlt beskæftigede med den finansielle og økonomiske krise. Men disse presserende, akutte problemer må ikke aflede opmærksomheden fra de nye internationale realøkonomiske vanskeligheder samt det påtrængende behov for at gøre verdensøkonomien bæredygtigere, retfærdigere og grønnere. Overgangen er i sig selv en vigtig drivkraft for nye investeringer og nye job og bør derfor skabe mere retfærdighed, samhørighed, stabilitet og modstanddygtighed. Den er en vigtig del af løsningen på de aktuelle økonomiske vanskeligheder.

2.8 **Fornyet politisk opbakning:** Rio 2012 er en enestående mulighed for at udarbejde en ramme for denne overgang samt for at skabe det nødvendige politiske engagement på højt niveau for at føre denne ændring ud i livet. Det er afgørende, at regeringslederne selv tager hånd om problemerne, deltager i konferencen og sørger for, at den bliver en succes. Eftersom omlægningen af den globale økonomi er det centrale spørgsmål på konferencen, skal også finans- og økonomiministre deltage.

2.9 Civilsamfundets initiativer og deltagelse er en forudsætning for en bæredygtig udvikling. Civilsamfundet skal inddrages aktivt både i forberedelserne af topmødet og i opfølgningen og gennemførelsen af resultaterne. Der bør oprettes strukturer for dialog på nationalt og internationalt niveau for at fremme kommunikationen mellem aktørerne fra civilsamfundet, og mellem civilsamfundet og de politiske beslutningstagere, når det gælder spørgsmål, der vedrører en grønnere økonomi og en bæredygtig udvikling.

⁽⁴⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Mod et verdenstopmøde om bæredygtig udvikling i 2012«, EUT C 48 af 15.2.2011, s. 65.

2.10 Ifølge Generalforsamlingens resolution vil dagsordenen omfatte følgende to temaområder:

- grøn økonomi set i lyset af bæredygtig udvikling og fattigdomsbekæmpelse
- den institutionelle ramme for bæredygtig udvikling.

2.11 På ét enkelt topmøde vil det ikke være muligt at opnå enighed om alt det, der skal udrettes verden over for at gøre den globale økonomi grønnere og fremme en bæredygtig udvikling mere effektivt. Derfor mener EØSU, at det vigtigste mål på konferencen bør være at skabe stabile institutionelle rammer i FN-regi for at gennemføre de beslutninger, der træffes på konferencen, varigt at fremme den bæredygtige udvikling globalt samt at gennemføre et handlingsprogram for en grønnere global økonomi i de kommende år.

3. De institutionelle rammer – et nyt råd for bæredygtig udvikling

3.1 På internationalt niveau har FN's Kommission for Bæredygtig Udvikling (CSD) de sidste 19 år haft ansvaret for at føre tilsyn med udviklingen inden for gennemførelsen af bæredygtig udvikling verden over. I sin nuværende udformning er CSD imidlertid ikke længere produktiv. FN's Kommission har foretaget gode problemanalyser, men ikke været i stand til at følge dem op med væsentlige foranstaltninger. Der er brug for en mere effektiv struktur i FN-regi for at tackle de store, globale problemer vedrørende bæredygtighed mere effektivt.

3.2 Blandt de forskellige muligheder for at styrke den institutionelle struktur inden for FN går EØSU ind for det nye koncept om et nyt **Råd for Bæredygtig Udvikling**, der rapporterer direkte til FN's Generalforsamling og integrerer og styrker det arbejde, der på nuværende tidspunkt udføres særskilt i FN's Økonomiske og Sociale Råd (ECOSOC) og CSD.

3.3 Alle lande i verden bør være medlemmer af rådet og repræsenteres af deres politiske ledere. Det nye råd bør få til opgave at fremme den globale indsats vedrørende alle aspekter af bæredygtig udvikling, fremme overgangen til en grønnere økonomi og iværksætte foranstaltninger vedrørende nye og kommende spørgsmål, såsom fødevarer og energisikkerhed.

3.4 Det nye råd bør etablere tætte forbindelser til Verdensbanken og Den Internationale Valutafond, som på deres side bør tildeles et nyt mandat til at fremme bæredygtig udvikling som deres nye centrale arbejdsopgave.

3.5 FN's Miljøprogram (UNEP) og FN's Udviklingsprogram (UNDP) bør styrkes, så de kan yde mere relevante bidrag til miljø- og udviklingsdimensionen af bæredygtig udvikling.

3.6 **Forvaltning på nationalt niveau:** Sideløbende med oprettelsen af effektive strukturer på FN-niveau skal de politiske

ledere gribe den chance, topmødet giver for at give nyt liv til deres egne nationale mekanismer til fremme af bæredygtig udvikling.

3.7 De nationale strategier for bæredygtig udvikling skal revideres og fornyes og have bred støtte fra erhvervslivet og alle dele af civilsamfundet. Rådgivende organer, såsom rådene for bæredygtig udvikling, skal have passende ressourcer, så de i fuldt omfang kan bidrage med nytænkning og opretholde kravet om fremskridt.

3.8 **Forvaltning på regionalt og lokalt niveau:** Verden over finder man mange fine eksempler på, hvad de lokale og regionale myndigheder kan opnå. På dette topmøde bør man præsentere de bedste eksempler og opfordre de nationale regeringer til at tilskynde deres regionale og lokale regeringer til – og støtte dem i – at gøre endnu større fremskridt.

3.9 **Erhvervslivets og arbejdsmarkedets parter betydning:** Med udgangspunkt i eksempler på bedste praksis er tiden moden til at fremme god bæredygtig erhvervspraksis i videre udstrækning. Det kan gøres ved at skabe en rammekonvention om virksomheders ansvar for bæredygtighed og en rammekonvention om ansvarliggørelse, der bygger på ISO 26000-standarden. Forhandlingerne om dette bør sættes i gang på topmødet. Arbejdsmarkedets parter bør i vid udstrækning inddrages i processen.

3.10 **Civilsamfundets rolle:** Civilsamfundets aktive inddragelse i processen er en forudsætning for, at overgangen til en bæredygtig økonomi lykkes. Det forudsætter demokratiske processer samt oprettelsen af strukturer for dialog mellem civilsamfundet og de politiske beslutningstagere. Oplysninger om miljø, om udviklingen hen imod en grønnere økonomi og om andre aspekter af bæredygtig udvikling skal gøres tilgængelige for offentligheden i alle lande for at muliggøre en informeret offentlig debat om disse centrale spørgsmål. I Europa har konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet fra 1998 (Århus-konventionen) medvirket til at udvide og konsolidere offentlighedens ret til adgang til information, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse. På topmødet bør man tilskynde til at formulere lignende konventioner i alle regioner i verden. Det nye råd for bæredygtig udvikling bør bemyndiges til at forfølge dette mål inden for internationale rammer.

3.11 **Ombudsmand for de kommende generationer:** De kommende generationers behov er et grundlæggende aspekt af bæredygtig udvikling; men disse er imidlertid ikke repræsenteret i de relevante beslutningsprocesser. For at rette op på denne situation og sikre, at der i øget omfang og med den fornødne retlige autoritet tages hensyn til de langsigtede interesser, støtter EØSU initiativet fra World Future Council⁽⁵⁾ til at oprette en ombudsmand for de kommende generationer på FN- og nationalt niveau.

⁽⁵⁾ <http://www.futurejustice.org/action-the-campaign/?section=full#21>.

4. En grøn økonomi

4.1 På nuværende tidspunkt tager den globale økonomi ikke sigte på bæredygtig udvikling. På miljøsidens ansporer den globale økonomi til overforbrug af naturressourcer, tillader forurening af miljøet og formår ikke at imødegå klimaændringerne. På den sociale side er den globale økonomi med til at skabe stor arbejdsløshed og fattigdom, udbredt sygdom og mangel på uddannelse.

4.2 En grønnere global økonomi indebærer en omlægning af den måde, den opererer på, så den giver mere bæredygtige resultater. Det er nødvendigt at tage andre økonomiske målsætninger op til fornyet revision, hvad angår deres bidrag til en bæredygtig udvikling. Alle instrumenter til økonomisk styring skal justeres på en sådan måde, at økonomien kommer ind på en mere bæredygtig kurs.

4.3 I den hidtidige økonomiske udvikling har økonomisk vækst været en vigtig forudsætning for at øge den generelle levestandard. Det skal også være et centralt mål fremover, især for udviklingslande, hvor der endnu ikke er skabt humane levevilkår for alle. Grøn økonomi sigter imod at adskille den økonomiske vækst fra de negative miljøpåvirkninger. Den skal være en del af en strategi for bæredygtig udvikling, som fokuserer på kvalitativ økonomisk vækst, er med til at bekæmpe fattigdom og social ulighed og samtidig bevarer det naturlige eksistensgrundlag for de kommende generationer. Omlægningen til en grønnere økonomi skal generelt tage hensyn til de grundlæggende principper som retfærdighed, samarbejde og fælles, men forskelligt ansvar.

4.4 Udvalget betragter det som positivt, at de internationale klimaforhandlinger nu også tager hensyn til den sociale dimension og aspektet anstændige arbejdsvilkår i omlægningen til en kulstoffattig økonomi; det er indarbejdet i den fælles vision for en langsigtet global indsats i Cancún-aftalen. Udvalget støtter ILO's politiske anbefalinger om grønne arbejdspladser og betoner især, at arbejdsmarkedets parter skal inddrages aktivt i omlægningen af arbejdsmiljøet.

4.5 At gøre økonomien grønnere er en enorm opgave, der skal udføres på mange forskellige områder:

- på internationalt, nationalt og lokalt regeringsniveau
- inden for mange forskellige økonomiske sektorer
- ved at inddrage mange typer virksomheder, arbejdsmarkedets parter og flere andre økonomiske aktører
- ved at inddrage borgerne og forbrugerne.

4.6 Rio+20-konferencen bør skabe nyt politisk engagement for at fremme den bæredygtige udvikling og overgangen til en

grønnere økonomi i hele verden. Konferencens deltagere bør vedtage en række principper for omlægningen til en grønnere økonomi. Desuden bør de give FN's ansvarlige organer mandat til at udvikle et handlingsfokuseret arbejdsprogram for de centrale spørgsmål med henblik på at fremme bæredygtig udvikling i hele verden.

4.7 **Mandat til »grøn økonomi« for FN's organer:** EØSU foreslår, at mandatet for det videre arbejde i FN's organer kommer til at omfatte følgende seks søjler:

- måling af udviklingen hen imod en grøn økonomi
- lovmæssige foranstaltninger til overgangen til en grøn økonomi
- uddannelse til bæredygtighed for at fremme en grøn økonomi
- finanspolitiske instrumenter til fremme af en grøn økonomi
- offentlige udgifter og investeringer i en grøn økonomi
- målsætninger for en grøn økonomi.

4.8 EU og medlemsstaterne har samlet mangfoldige erfaringer med anvendelsen af politiske instrumenter til at fremme bæredygtighed. EU bør inddrage disse erfaringer på internationalt niveau.

4.9 **At måle udviklingen hen imod en grønnere økonomi:** Der skal fastlægges klare parametre for målingen af de fremskridt, der gøres for at opnå mere bæredygtighed. Der skal udvikles metoder til at måle økonomiske fremskridt i form af forbedring af den menneskelige velfærd og livskvalitet, samtidig med at man bekæmper fattigdommen, skaber ordentlige arbejdsvilkår og bevarer det naturlige miljø. Der skal især opnås enighed om metoderne til at måle, i hvilket omfang økonomiske aktiviteter belaster de forskellige kategorier af naturkapital i jorden, vandet og luften samt de forskellige økosystemer.

4.10 Topmødets deltagere bør fastlægge en tidsplan for etableringen af et system til måling af udviklingen hen imod en grønnere økonomi.

4.11 Allerede i udtalelsen »Hinsides BNP – målemetoder for bæredygtig udvikling«⁽⁶⁾ gjorde EØSU sig overvejelser om grænserne for BNP, mulige rettelser og ændringer samt nødvendigheden af at udarbejde nye kriterier, som kan bruges til at fastlægge yderligere indikatorer for velfærd og (økonomisk, social og økologisk) bæredygtighed. EØSU agter inden Rio+20-konferencen at fremlægge sit synspunkt om, hvorledes civilsamfundet kan inddrages i udviklingen af disse indikatorer.

⁽⁶⁾ EUT C 100 af 30.4.2009, s. 53.

4.12 Reguleringsforanstaltninger: I EU er effektivitetsstandarderne for mange forskellige produkter og processer (navnlig energieffektivitetsstandarderne) gennem årene blevet hævet gennem en gradvis stramning af minimumsstandarderne. EU bør derfor foreslå en lignende mekanisme for at fremme denne proces internationalt. Det kan synes rimeligt at udvikle nye, internationale initiativer til kemikalieforvaltning samt til regulering af virkningerne af nye, endnu ikke færdigudviklede teknologier, såsom nanoteknologi.

4.13 Uddannelse til bæredygtighed og informationsudveksling: Nogle lande, regioner, byer, virksomheder osv. har allerede demonstreret, at overgangen til bæredygtighed kan give positive resultater.

4.14 I EU har man aktivt fremmet uddannelsen til bæredygtighed og formidlet information om god praksis og nye initiativer på bæredygtighedsområdet. Man bør drage nytte af disse erfaringer i forbindelse med den internationale debat om instrumenter til en grøn økonomi.

4.15 Finanspolitiske foranstaltninger: Topmødet bør give flere impulser til den nationale og internationale indsats for at gøre finanspolitikken grønnere ved at afskaffe forvrængende støtte og udforme skattepolitikken således, at beskæftigelse får bedre vilkår og miljøbelastning og forbrug af fossile brændstoffer og andre naturressourcer vanskeligere vilkår. Desuden er tiden inde til at sætte et nyt initiativ med henblik på en internationalt vedtaget beskatning af finanstransaktioner, hvor indtægterne bruges til at investere i bæredygtig udvikling.

4.16 Investering i forskning og udvikling: FN's ansvarlige organer bør bemyndiges til at indkredse de områder inden for forskning i udvikling af teknologier og instrumenter for en grøn økonomi, der kan drage nytte af at samordne F&U-aktiviteter gennem internationalt samarbejde. Det er vigtigt, at nye, miljøvenlige teknologier hurtigt finder anvendelse i hele verden. FN's ansvarlige organer bør især indkredse hindringer for en hurtig overførsel af disse teknologier og udvikle metoder til at fjerne dem.

4.17 Offentlige indkøb kan fungere som et effektivt redskab til at få virksomheder til at tilbyde miljøvenligere produkter og tjenesteydelser. Europa har erfaring med anvendelsen af »grønne« offentlige indkøb under hensyntagen til principperne om fri handel inden for europæiske rammer. FN's ansvarlige organer bør især bemyndiges til at fremme god praksis på dette område internationalt.

4.18 Investeringsstrømme. En ny global aftale: Ifølge troværdige prognoser vil de samlede investeringer alene i energisektoren, der er nødvendige for at opnå en lavemissionsøkonomi, beløbe sig til flere billioner EUR i løbet af de næste 40 år. Andre aspekter af overgangen til bæredygtighed vil ligeledes absorbere store summer. FN's ansvarlige organer bør bemyndiges til at overvåge de vigtigste globale investeringsstrømme og undersøge, hvor der er behov for at øge eller tilpasse strømmene med henblik på at fremme overgangen til bæredygtighed.

4.19 Kapaciteten til at gennemføre overgangen til bæredygtighed varierer betydeligt i omfang fra land til land, når det gælder økonomiske, menneskelige og naturressourcer. En af de allervigtigste udfordringer for topmødet i 2012 vil være at give en global aftale mere substans og større rækkevidde for at mobilisere offentlige og private ressourcer til kapacitetsdannelse, teknologioverførsel og bæredygtige investeringsprogrammer og hjælpe de mindst udviklede lande og andre udviklingslande til at holde trit med overgangen til bæredygtighed på et retfærdigt grundlag. FN's ansvarlige organer bør overvåge udviklingen med hensyn til overholdelsen af finansielle eller andre forpligtelser for at hjælpe udviklingslandene i overgangen til bæredygtighed.

5. Mål i nøglesektorer

5.1 Konceptet for en grønnere økonomi vil påvirke alle de centrale økonomiske sektorer. Samtlige sektorer skal øge effektiviteten, når det gælder forbruget af energi og andre naturressourcer, mindske følgerne af forurening og affaldsproduktion, lægge større vægt på miljøet og biodiversiteten og sikre lige muligheder og retfærdighed.

5.2 På nuværende tidspunkt fokuserer de internationale udviklingsmål på gennemførelsen af millenniumudviklingsmålene. Udvalget mener, at dets revision i 2015 vil give anledning til at udarbejde nye, internationale udviklingsmål for næste periode, hvor der lægges større vægt på målsætningerne for bæredygtig udvikling. Rio-topmødets deltagere bør vedtage dette som et generelt mål og bemyndige det nye råd for bæredygtig udvikling til at følge op på det med specifikke forslag på de centrale emneområder. De følgende afsnit indeholder en kort gennemgang af nogle af de centrale sektorerers prioriteter.

5.3 Energisektoren: Den allerstørste udfordring inden for projektet »grøn økonomi« er at gøre energisektoren grønnere.

5.4 Overgangen til en grønnere økonomi kræver en tilbundsående omlægning af energisektoren, fra fossile brændstoffer hen imod kulstoffattige eller kulstoffri energikilder, såsom vedvarende energi. For at styre denne overgang mere økonomisk og effektivt skal der samtidig gøres en betydelig indsats i alle sektorer for at anvende energien mere effektivt og dermed begrænse eller mindske stigningen i den samlede globale energiefterspørgsel.

5.5 Adgang til rene og moderne energitjenester til overkommelige priser er en forudsætning for at fremme en vedvarende social og økonomisk udvikling og for at nå millenniumsudviklingsmålene. Ifølge Det Internationale Energiagentur har mere end 1,4 milliarder mennesker verden over ikke adgang til elektricitet. Yderligere en milliard mennesker har ikke adgang til stabile elektricitetsnet. For nylig udnævnte FN's Generalforsamling 2012 til »internationalt år for bæredygtig energi til alle« – der fungerer som en tiltrængt mulighed for at skærpe det internationale fokus på energifattigdom, samt de økonomisk overkommelige løsninger og forretningsmodeller, der allerede findes

og kan anvendes globalt. EØSU har været aktivt inddraget i debatten om bæredygtig udvikling og bæredygtig energi og agter at bidrage yderligere til dette vigtige spørgsmål.

5.6 Mange mennesker har stadig ikke tilstrækkelig adgang til energi (energifattigdom). I overgangen til mere miljøvenlige former for energiforsyning skal en tilstrækkelig energiforsyning til overkommelige priser til fattige befolkningsgrupper prioriteres højt.

5.7 **Landbrug, biodiversitet og naturligt miljø:** Udvalget fordømmer på det kraftigste, at en milliard mennesker verden over – især i udviklingslandene – sult. Det er i direkte modstrid med gennemførelsen af det første millenniumsudviklingsmål.

5.8 Udvalget opfordrer verdenssamfundet til at anerkende retten til fødevarer på internationalt og nationalt niveau, styrke retten til at eje jord samt adgangen til land og vand og til at føre kontrol med det omfattende opkøb af land, som statslige aktører og private investorer foretager i udviklingslandene («land grabbing»).

5.9 I store dele af verden skal landbrugssektoren revideres grundigt fra et grønt økonomisk perspektiv og med henblik på at bevare fødevarer sikkerheden for alle, bevare jordens naturkapital og dens biodiversitet samt fremme ressourceeffektiviteten i denne sektor. Især vandressourcerne skal forvaltes og beskyttes bedre. Der skal fastlægges nye mål for disse områder.

5.10 EØSU mener, at nøglen til et bæredygtigt landbrug ligger i bevarelsen af en tilstrækkelig stor, kvalitetsbaseret, regionalt differentieret og miljøvenlig fødevarerproduktion i hele EU, der beskytter naturen og bibeholder landbrugsprodukternes mangfoldighed og særpræg samt fremmer bevarelse af mangesidede og varierede europæiske kulturlandskaber og udvikling af landdistrikter⁽⁷⁾. På trods af at verden har brug for mere biodiversitet, ser vi stadig, at antallet af arter mindskes. Skovdrift, minedrift, fremstillingserhverv generelt samt ikke mindst befolkningsvækst udfordrer ligeledes biodiversiteten.

5.11 Der skal iværksættes effektive foranstaltninger for at få landbrugsmarkedet til at fungere bedre og på en mere transparent måde. Den manglende stabilitet og uacceptable stigning i fødevarerpriser skal bekæmpes. Anvendelsen af fornybare råstoffer til energiproduktion må ikke ske på bekostning af den globale fødevarerforsyning. Man skal sikre fødevarerforsyningen ved at sørge for reservelagre på regionalt plan samt ved at tilskynde til en større grad af anvendelse af restbiomasse fra landbrugs- og fødevarerhvervene.

5.12 Landbrugsarbejdernes rettigheder skal sikres, idet de eksisterende ILO-konventioner gennemføres. Det er uomgængeligt, at civilsamfundet deltager aktivt i gennemførelsen af bæredygtighedsprojekter på lokalt og nationalt plan. I den sammenhæng bør man især i udviklingslandene også fremhæve kvindernes rolle.

5.13 **Havmiljøet:** Havmiljøet er ekstremt belastet af forurening, overfiskning og overudnyttelse af andre havressourcer. Topmødet bør bemyndige FN's ansvarlige organer til at tage initiativet til en ny international proces for at styrke og koordinere de eksisterende mekanismer for beskyttelse af havmiljøet og for at beskytte fiskebestande og andre havressourcer mere effektivt, end det er tilfældet under de nuværende bestemmelser.

6. At udvise ansvarlighed

6.1 EU vil ikke kunne optræde troværdigt, hvis vi ikke holder vores egen sti ren, når det gælder bæredygtighed.

6.2 Medlemsstaterne og EU bør

- i fællesskab bekræfte deres politiske engagement i en bæredygtig udvikling, idet ansvaret for dette placeres centralt i regeringerne, med passende støtte fra økonomi- og finansministrene samt fra miljøministeriet og andre ministerier
- tilføre deres egne strategier for bæredygtig udvikling og handlingsprogrammer ny dynamik
- indgå i et bredt samarbejde med erhvervslivet og alle dele af civilsamfundet om forberedelserne og opfølgningen af konferencen og om at fremme bæredygtig udvikling og grøn økonomi.

Handlingsplan

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har sat sig for at tage aktiv del i processen hen mod FN-konferencen for bæredygtig udvikling 2012 i Rio de Janeiro. Der blev afholdt høringer allerede under udarbejdelsen af denne udtalelse, nemlig den 23. marts og den 7. juli 2011.

- Efter vedtagelsen af udtalelsen vil ordføreren gøre en aktiv indsats for at gøre EØSU's holdning synlig i den interinstitutionelle dialog, der sigter mod at udforme en fælles EU-holdning.
- Med udgangspunkt i den vedtagne udtalelse vil EØSU yderligere udbygge dialogen med det europæiske organiserede civilsamfund. Der er planer om fælles møder med kontaktgruppen, med repræsentanter for nationale økonomiske og sociale råd og derudover med flere civilsamfundsorganisationer og -netværk, der ligeledes er i gang med at definere deres holdninger til Rio+20-konferencen. EØSU har en større konference på bedding i 2012, der kommer til at udgøre endnu en milepæl i debatten i civilsamfundet.

⁽⁷⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Reform af den fælles landbrugspolitik i 2013«, EUT C 354 af 28.12.2010, s. 35.

- Ud over denne europæiske dialog behandler EØSU temaet Rio+20-konferencen inden for rammerne af sine forbindelser til repræsentanter for det organiserede civilsamfund fra andre regioner i verden, især med Brasilien – der er værtsland for konferencen – samt med Kina og Sydafrika. Ordføreren vil deltage aktivt i denne dialog for at definere fælles prioriteter i de mål, som det organiserede civilsamfund fra alle verdens regioner har, og forelægge disse holdninger i Rio de Janeiro i juni 2012. Desuden vil ordføreren repræsentere EØSU i diskussionen om Rio+20 inden for rammerne af Den Internationale Sammenslutning af Økonomiske og Sociale Råd og Tilsvarende Institutioner (AICESIS). Sideløbende med selve konferencen er der planlagt en række møder med vores internationale partnere i Rio næste år.

Bruxelles, den 22. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Køreplan for omstilling til en konkurrencedygtig lavemissionsøkonomi i 2050

KOM(2011) 112 endelig

(2011/C 376/20)

Ordfører: **Richard ADAMS**

Medordfører: **Josef ZBOŘIL**

Kommissionen besluttede den 8. marts 2011 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Køreplan for omstilling til en konkurrencedygtig lavemissionsøkonomi i 2050

KOM(2011) 112 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 6. september 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 22. september 2011, følgende udtalelse med 119 stemmer for, 3 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Udvalget hilser Kommissionens lavemissionskøreplan 2050 velkommen som en vision for den fremtidige strategi og opfordrer kraftigt alle EU-institutioner til at betragte den som retningsgivende for de tiltag og den politikudvikling, der skal til for at nå 2050-målene. I den forbindelse gør udvalget opmærksom på sit arbejde knyttet til flagskibsinitiativet om ressourceeffektivitet og forslagene til FN-konferencen om bæredygtig udvikling i 2012 ⁽¹⁾.

1.2 Udvalget opfordrer Rådet, Kommissionen og Parlamentet til at sikre, at alle de eksisterende CO₂-mål for 2020 gennemføres fuldt ud, og overveje en stramning af 2020-målet om reduktion af drivhusgasudledningen til 25 % - baseret på de fremskridt, der er opnået i COP 17-forhandlingerne, og den forventede økonomiske udvikling i EU - som et skridt på vejen mod den aftalte reduktion på 80-95 % i 2050.

1.3 Udvalget henstiller, at EU vedtager vejledende mål for reduktion af drivhusgasudledningen med 40 % i 2030 og 60 % i 2040, og at det følger op med juridisk bindende politikker, som sikrer, at disse mål nås. Disse langsigtede vejledende mål er nødvendige som referencepunkter, der skaber forudsigelighed og stabilitet for investorer og beslutningstagere.

1.4 Udvalget anbefaler, at Kommissionen fremlægger en omfattende ny pakke af foranstaltninger, der kan stimulere de massive nye investeringer, der er brug for, for at nå disse nye

mål. Pakken bør bl.a. indebære en styrkelse af emissionshandels-systemet som et omkostningsoptimerende instrument, der kan være en rettesnor for investeringsbeslutninger, samt omfatte andre foranstaltninger for at:

- fremme energieffektivitet inden for alle sektorer
- øge forbrugernes bevidsthed om og muligheder for at bruge deres købekraft til fordel for kulstoffattige varer og tjenesteydelser
- fremme investeringer i den infrastruktur, der bliver nødvendig
- støtte uddannelse og kapacitetsopbygning i nøglesektorer.

1.5 Udvalget betoner behovet for en aktiv industripolitik og koordinering af F&U for at understøtte omstillingen til en lavemissionsøkonomi. Det bakker op om forslaget om køreplaner, der fungerer som en strategisk vision for styring af omstillingsprocessen, særligt inden for elproduktion, transport, byggeri og boliger, landbrug og affaldshåndtering.

1.6 Det er vigtigt, at civilsamfundet fuldt ud inddrages gennem en struktureret og permanent dialog om de specifikke strategiplaner.

2. Køreplanen

2.1 Køreplanen for 2050 indeholder forslag til, hvordan EU vil kunne nedbringe drivhusgasudledningen med 80 - 95 % i forhold til 1990-niveauerne, hvilket Rådet endnu en gang i februar 2011 bekræftede som et mål for EU.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om *Flagskibsinitiativet Et ressourceeffektivt Europa under Europa 2020-strategien og om Rio+20: mod en grøn økonomi og bedre styring - Det europæiske organiserede civilsamfunds bidrag* (se s. 102 i denne i EUT).

2.2 For at nå dette mål foreslås det i køreplanen, at der lægges en plan for at nedbringe de hjemlige drivhusgasemissioner med 80 % frem til 2050, hvilket implicit betyder, at det højere mål på 95 % skal nås gennem kompensationshandel på det globale CO₂-marked. Hjemlige emissionsreduktioner i størrelsesordenen 40 % og 60 % under 1990-niveauerne vil være den mest omkostningseffektive vej frem mod henholdsvis 2030 og 2040, og i den sammenhæng er en 25 % reduktion i 2020 et midtvejsmål.

2.3 For elsektoren foreslås det i køreplanen, at næsten 100 % af elforsyningen i 2050 skal komme fra kulstoffattige teknologier. Hertil er der behov for store investeringer i vedvarende energi og i udviklingen af nye intelligente net i hele Europa i det væsentlige baseret på et styrket emissionshandelssystem.

2.4 For transportens vedkommende er der planer om en 60 % reduktion af drivhusgasudledningen i 2050. Køreplanen anbefaler, at biobrændstoffer videreudvikles, særligt til brug for luftfarten og i tunge køretøjer. Det nævnes imidlertid, at fødevarer sikkerhed og miljøproblemer har været knyttet sammen med udviklingen af biobrændstoffer, og vigtigheden af at udvikle mere bæredygtige anden- og tredje generationsbiobrændstoffer understreges.

2.5 Med hensyn til det byggede miljø understreger køreplanen, at det er vigtigt, at der meget hurtigt indføres standarder om næsten ingen CO₂-udledning for nye bygninger, ligesom opgaven med at øge den energimæssige ydeevne i den eksisterende bygningsmasse fremhæves.

2.6 For industrien er der planer om yderligere forbedringer af energieffektiviteten og omstilling til mindre energiintensive produktionsmetoder. Der vil være behov for industrispecifikke løsninger og supplerende sektorspecifikke køreplaner. Det er vigtigt at sikre, at de CO₂-begrænsende foranstaltninger ikke blot får de energiintensive industrier til at flytte produktionen til andre, mindre regulerede steder i verden (CO₂-lækage).

2.7 I landbrugs- og skovbrugssektoren er der behov for at øge energieffektiviteten og i højere grad gøre brug af metoder, som forbedrer de forvaltede arealers evne til at opfange og holde på CO₂. Biomasse nævnes endvidere som en potentielt bæredygtig energikilde, forudsat at der foretages en ordentlig vurdering af alle de dermed forbundne virkninger. Generelt skal der findes løsninger, der kan forlænge den stigende efterspørgsel efter fødevarer og biomasse med de klimapolitiske målsætninger.

2.8 Hvis alle disse mål skal nås, kræver det yderligere offentlige og private investeringer i størrelsesordenen 270 mia. euro om året i de næste 40 år. Det svarer til 1,5 % af EU's BNP eller 8 % af de nuværende investeringsbeløb, hvilket er langt mindre end de beløb, der allerede nu investeres i visse vækstøkonomier, som for alvor har besluttet sig for en lavemissionsøkonomi.

2.9 Yderligere offentlige midler til at finansiere disse investeringer kunne komme fra indtægterne fra bortauktionering af den næste omgang emissionskvoter. Derudover bør alle offentlige investeringsprogrammer mere systematisk bruges som løftestang til at opnå supplerende finansiering fra den private sektor.

2.10 Mindre afhængighed af import af fossile brændstoffer, større energisikkerhed, skabelse af nye job og bedre luftkvalitet og sundhed er nogle af de andre fordele ved at gå over til en lavemissionsøkonomi.

2.11 Meddelelsen indeholder ikke forslag til specifikke nye politikker og foranstaltninger. Der nævnes en række områder, hvor der af hensyn til den nødvendige omstilling i løbet af de næste 40 år vil være behov for nye strategier eller politikinitiativer på EU- og nationalt niveau. 2050-køreplanen viser en vigtig ændring fra nye bindende mål til foranstaltninger. Den indleder en debat med medlemsstaterne om, hvorvidt der skal opstilles nye mål eller ej. Forud ligger en vigtig politisk beslutning: topstyrede mål eller bundstyret teknologi.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Køreplanen henholder sig til bestemte økonomiske modeller for at påvise, hvordan 2050-målene om nedbringelse af drivhusgasudledningen kan nås mest omkostningseffektivt. Fuld tillid til den anvendte metodologi forudsætter, at der fremlægges flere oplysninger om, hvordan modellerne er bygget op, hvilke data der er brugt, og hvilke følsomhedstest der er anvendt. Trods det fremstår den anvendte metode indtil videre som robust nok til at understøtte hovedkonklusionen om, at der skal investeres betydeligt større beløb for at realisere en lavemissionsøkonomi i 2050.

3.2 Udvalget bakker især op om køreplanens konklusion om, at hurtige fremskridt er yderst vigtige af hensyn til omkostningseffektiviteten. Hurtige fremskridt kan fremskynde indførelsen af nye teknologier, mindske priserne på dem, afværge dyre og spildte nye investeringer i CO₂-intensive anlæg med kort levetid og skabe det økonomiske incitament, der er brug for til ændringerne.

3.3 En køreplan kan kun bruges til noget, hvis den er retningsgivende for indsatsen. Lakmusprøven for denne køreplan er, i hvor høj grad der vil blive taget hensyn til den ved politikformuleringen og beslutningstagningen hos de vigtigste europæiske aktører – regeringerne, elsektoren og andre vigtige industrisektorer, og når forbrugerne træffer deres individuelle valg.

3.4 Politiske, økonomiske og teknologiske ændringer i fremtiden nødvendiggør en vis fleksibilitet med hensyn til, præcis hvilken fremgangsmåde der vælges, men dette må ikke bruges som et påskud for ubeslutsomhed og nølen. Køreplanen bør skabe konsensus blandt alle de vigtigste aktører om, hvilke fremskridt der er brug for, og hvor hurtigt det skal gå, samt hvor kraftigt investeringerne skal optrappes. Investeringer i at forbedre energiforsynings sikkerheden i Europa bør især prioriteres med tanke på uvisheden omkring mange af de eksisterende kilder til energi i Europa i de kommende år.

3.5 Køreplanen bør også medvirke til at øge borgernes og forbrugernes bevidsthed om behovet for omstillingen til en lavemissionsøkonomi, og om at alle må bidrage hertil. Det er meget vigtigt, at der her bliver tale om en »retfærdig omstilling«, som er fair over for alle, og hvor alle hjælpes med at tilpasse sig de nødvendige ændringer.

3.6 Andre lande (bl.a. Kina, USA og Sydkorea) arbejder intensivt på at udvikle og tage lavemissionsteknologier i brug for at opnå den teknologiske førerstilling og en konkurrencefordel inden for denne nye voksende industrisektor. Det er altafgørende, at Den Europæiske Union arbejder lige så intensivt for ikke at sakke bagud i dette tætte kapløb om at være førende inden for grønnere teknologier og lavemissionsteknologi.

3.7 I kraft af de eksisterende 20-20-20-mål, der skal nås inden 2020, om øget brug af vedvarende energi, forbedret energieffektivitet og nedbringelse af CO₂-udledningen, er der allerede fastlagt et mål for EU, og det er helt afgørende, at det opfyldes. Udvalget opfordrer endnu en gang Rådet, Parlamentet og Kommissionen til hurtigst muligt at se på, om 2020-målene – baseret på de fremskridt, der er opnået i COP 17-forhandlingerne, og den forventede udvikling i EU – kan skærpes til mindst at få nedbragt drivhusgasudledningen med 25 % i 2020 som et skridt på vejen mod reduktionen på 80 % i 2050.

3.8 Det ville selvfølgelig være ønskeligt, hvis et sådant skridt kunne tages på baggrund af en udvikling hen imod generel enighed om fastlæggelse af nye mål i de internationale klimaforhandlinger. Mangel på en sådan generel enighed bør imidlertid ikke bruges som begrundelse for at udskyde de foranstaltninger, EU selv må iværksætte nu for at kunne opfylde sit eget langsigtede mål for 2020, forbedre sin egen energiforsynings sikkerhed og fastholde den konkurrencemæssige stilling i kapløbet om grøn teknologi.

3.9 Udvalget opfordrer også EU til hurtigt at få vedtaget vejledende mål for reduktion af drivhusgasudledningen med 40 % i 2030 og 60 % i 2040, så der er en forudsigelig ramme for dem, der skal træffe beslutning om investeringer i energisektoren og andre nøgleområder.

3.10 De 270 mia. euro, der hvert år kræves til nyinvesteringer, er et stort beløb, men svarer kun til 1,5 % af EU's BNP og er derfor ikke umuligt at nå, forudsat at de skattemæssige og øvrige rammer, der fastlægges, er positive og ikke ændres.

Udvalget er helt enig i behovet for stabile og forudsigelige rammer for at give tilstrækkelig sikkerhed for de typer investeringer, der vil være nødvendige.

3.11 Opfyldelse af målene i køreplanen er afhængig af såvel markedet (dvs. et konkurrencedygtigt, integreret EU-energi-marked, den nødvendige netinfrastruktur og CO₂-prissætning) som af, at teknologien bruges som drivkraft (dvs. støtte til F&U, demonstration og tidlig ibrugtagning som skitseret i SET-planen⁽²⁾). Støtte til tidlig og omfattende ibrugtagning af nye, banebrydende lavemissionsteknologier er især vigtig for at fremme kendskabet hertil og fremskynde udnyttelsen. Der må holdes fast i tidligere tilsagn om budgetmidler.

3.12 Mellefinansiering er særlig vigtig for at sikre, at nye teknologier, som skaber en stor værditilvækst i Europa og positive økonomiske afkast på langt sigt, ikke løber ud i sandet tidligt i udviklingen. EU bør:

- yde finansiel støtte til teknologierne i SET-planen i form af en særligt valgt kombination af støtte og lån
- få tilpasset reglerne for offentlige indkøb til SET-planens målsætninger
- sørge for, at også Samhørighedsfonden og strukturfondene yder støtte i overensstemmelse med mål om lille CO₂-udledning fra infrastruktur- og andre projekter.

3.13 Køreplanen tillægger EU's emissionshandelssystem stor betydning som et middel, der kan sikre de nødvendige ændringer og investeringer. Tanken var, at emissionshandelssystemet skulle blive trendsættende på internationalt plan og indarbejdes i en international lofts- og handelsordning med gradvist lavere lofter for den globale CO₂-udledning i overensstemmelse med 2 °C-målet. Målet var at fastlægge en global pris på handel med CO₂-emissioner på et globalt marked, således at ordningen, så snart den var fuldt etableret, kunne være et vigtigt middel til at fremkalde den nødvendige overførsel af investeringer til fremtidens lavemissionsteknologier. Alene har den nuværende europæiske handelsordning imidlertid ikke kunnet få sat gang i den nødvendige kraftige optrapning af nye grønnere investeringer, ikke engang i Europa.

3.14 Udvalget foreslår derfor, at Kommissionen overvejer at fremlægge en omfattende pakke af foranstaltninger, der kan sikre den hurtige omlægning af investeringsprioriteter, der er behov for. Pakken bør helt klart indebære en reform og styrkelse af emissionshandelssystemet (således at den opfattes som en europæisk foranstaltning og ikke som en forløber for en global ordning) med den specifikke målsætning at rejse betydelige midler til støtte for F&U og ibrugtagning af ny teknologi og for at understøtte infrastruktur. Men den bør tillige omfatte en række andre skatte- og lovgivningsmæssige samt forbrugerorienterede foranstaltninger.

⁽²⁾ Strategisk plan for energiteknologi. Se http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm.

3.15 En samlet pakke

a) Et styrket europæisk emissionshandels-system

Udvalget anbefaler, at der iværksættes en gennemgribende revision af emissionshandelssystemet. Fire områder er særlig vigtige:

- Der bør findes metoder, der kan øge systemets kapacitet til at støtte innovation og udvikling af nye lavemissionsteknologier som beskrevet i SET-planen. Dette skal ske gennem anvendelse af indtægter fra bortauktionering af CO₂-kvoter til at støtte F&U, demonstration og tidlig ibrugtagning.
- Der bør gøres noget ved det potentielle problem med CO₂-lækage, dvs. udflytning af industri (navnlig CO₂-intensiv industri) til lande uden for EU. Da det ikke er lykkedes at opbygge et globalt CO₂-marked, kan det nu være rimeligt at kompensere ved at indføre afgiftsregulering ved grænsen. Indtil det lykkes at opbygge et globalt CO₂-marked, bør Kommissionen tage yderligere skridt til at sikre konkurrenceevnen for virksomheder, der reelt er udsat for carbon leakage.
- Sektordækningen bør tages op til fornyet overvejelse. (I tidligere udtalelser har udvalget bifaldet udvidelsen af emissionshandelssystemet til luftfartsektoren og opfordret til en yderligere udvidelse til søfartssektoren).
- Internationale kompensationsmekanismer med henblik på fremme af omkostningseffektive emissionsreduktioner i udviklingslandene bør strammes op og udvides (uden at de bliver en undskyldning for at mindske indsatsen for at nå de hjemlige emissionsreduktionsmål).

b) Reguleringsforanstaltninger. Energieffektivitet

Nogle sektorer, som f.eks. energieffektivitet, er ikke videre følsomme over for prissignaler. Der er behov for skrappe EU-foranstaltninger med henblik på at indføre og håndhæve højere energieffektivitetsnormer for boliger og andre bygninger, biler og andre køretøjer og for forskellige former for forbrugsgoder. Udvalget opfordrer til, at der efter en tilbundsående konsekvensanalyse foretages en aktiv opfølgning på energieffektivitetsdirektivet (KOM(2011) 109 endelig).

c) Styrkelse af forbrugernes rolle

Forbrugerne bør motiveres til at bidrage proaktivt til skabelsen af et lavemissionssamfund ved at købe miljøvenlige varer og tjenesteydelser. Dette skal navnlig ske ved at:

- øge troværdigheden af miljømærkningsinitiativer og harmonisere standarderne for disse
- lette adgangen til effektive og bæredygtige forbrugsgoder
- forbedre EU's indre marked for energi.

Forbrugerne skal overbevises om deres rolle i en kulstoffattig fremtid, og brede partnerskabssamarbejder med den offentlige sektor bør opmuntres.

d) Infrastruktur

Infrastruktur (bl.a. i form af nye intelligente elforsyningsnet), der skal understøtte nye kulstoffattige teknologier og sikre interoperabilitet, kommer til at kræve store investeringer i hele Europa med henblik på at sikre sammenhæng i de tekniske specifikationer og optimale elforbindelser. Det anbefales, at Kommissionen gennemfører en opfølgende undersøgelse af, hvordan europæisk infrastruktur kan udvikles, så den støtter overgangen til en lavemissionsøkonomi, og hvilke investeringer og institutionelle strukturer der vil være en forudsætning herfor.

e) Opbygning af kapacitet og konsekvenser for beskæftigelsen

Det er ekstremt vigtigt, at der foretages en forudgående analyse og vurdering af de sociale konsekvenser af henholdsvis udvikelse og indskrænkning af de sektorer, som berøres af overgangen til en lavemissionsøkonomi, samt at der tilvejebringes omfattende sektorspecifikke værktøjer og foranstaltninger med henblik på at opbygge de nødvendige færdigheder og den nødvendige kapacitet til at tilbyde omskoling eller andre former for hjælp til dem, som var en del af den tidligere kulstoføkonomi, og at der dermed skabes mulighed for en socialt retfærdig omstrukturering.

f) Fiskale foranstaltninger

Neutrale skattereformer med henblik på at øge afgifterne på fossilt brændstof (og andre naturressourcer) og samtidigt fremme beskæftigelse og bedre social sikring spiller en afgørende rolle i omstillingen til en lavemissionsøkonomi. Det politiske klima er sandsynligvis endnu ikke modent til at genoplive det tidligere forslag om en europæisk CO₂-afgift, men der bør sættes kraftigt ind på at opmuntre til en sådan reform på nationalt plan. Udvalget bifalder også det nylige forslag om en afgift på finansielle transaktioner og opfordrer til, at indtægterne går til fremme af investeringer i lavemissionsøkonomien.

4. Kommentarer til specifikke sektorer

4.1 Elsektoren. Prisen på vedvarende energi er faldet støt de senere år. Investeringerne bør nu øges for at reducere priserne til konkurrencedygtige og overkommelige niveauer. Samtidig er det nødvendigt at sørge for en tilstrækkelig grundbelastning eller udvikle lager- og distributionssystemer med henblik på at løse problemerne i forbindelse med den uregelmæssige produktion af vind- og solenergi.

4.2 Det er endvidere vigtigt at udvikle konceptet med intelligente distributionsnet på europæisk niveau for at skabe plads til mere omfattende integration af vedvarende energikilder. Det europæiske elnets nuværende kapacitet til at opsuge svingningerne i produktionen af vedvarende energi er begrænset, og systemet er nødt til at opretholde en forsyning, der er tilstrækkelig til at dække grundbelastningen, fra ikke-vedvarende energikilder (herunder kernekraft). Der er behov for omfattende udvikling af integrerede systemer af intelligente net (inklusive styring af efterspørgslen fra industrien og husholdningerne) og betydelig kapacitet til lagring af lettilgængelige el-ressourcer (batterier, hydrostatisk energilagring osv.). Hvis nukleart brændsel og fossile brændstoffer med CO₂-opsamling og -lagring skal være en del af løsningen, må dette spørgsmål håndteres åbent og beslutsomt, sandsynligvis fra sag

til sag eller fra land til land. Udvalget regner med, at den kommende energikøreplan frem til 2050 vil komme nærmere ind på disse valg, og forventer en øget koordination af energiproduktionen og -transmissionen i Europa.

4.3 Investeringer i lavemissionsteknologier kan forudsætte en større acceleration af investeringerne, end markedet finder profitabelt. Dette vil kræve offentlige midler, navnlig til demonstration og tidlig ibrugtagning. En yderligere udvikling af SET-planen er nødvendig for omstillingen til en lavemissionsøkonomi.

4.4 **Transportsektoren.** Udvalget støtter det i meddelelsen fremsatte synspunkt om, at der er behov for en omstilling i transportsektoren. Alle eksisterende teknologiers CO₂-præstationer må nødvendigvis optimeres. Det er nødvendigt at fremme ny teknologi såsom elektrificering af vejtransporten og tredjegerationsbiobrændstoffer med det formål at reducere emissionerne fra den eksisterende transportflåde samt gøre den tunge transport fossilfri. Trafikoverflytning til effektiv offentlig transport og ikke-motoriserede transportformer skal tilskyndes. EU og medlemslandene bør anvende de offentlige udgifter, skattepolitikker og regulerende foranstaltninger til at fremskynde disse forandringer. EU skal spille en stærk, koordinerende og fremmende rolle samt opstille mål og tidsplaner for nogle af de specifikke ændringer, der er behov for.

4.5 Med hensyn til biler og andre vej køretøjer har emissionsnormer vist sig ganske effektive til at reducere emissionerne. Juridisk bindende emissionsnormer giver bilindustrien og dens leverandører den størst mulige sikkerhed. I tidligere udtalelser har udvalget kommenteret de gradvist stigende normer for brændstofeffektivitet for vej køretøjer og opfordret til hurtigere fremskridt på dette område⁽³⁾. Disse opfordringer skal hermed gentages.

4.6 Det bemærkes, at der er fysiske grænser for, hvor meget effektiviteten af den interne forbrændingsmotor kan øges, og det foreslås, at Kommissionen nu anvender lavemissionskøreplanens langsigtede perspektiver og den absolutte nødvendighed af at reducere emissionerne fra sektoren for vej køretøjer som spydspids for en fremskyndet udvikling og ibrugtagning af køretøjer uden CO₂-emissioner gennem anvendelse af bæredygtig hydrogen eller renere elektricitet.

4.7 Udvalget er stadig forbeholdent over for, hvor hensigtsmæssigt udviklingen af biobrændstoffer er, og mener, at Kommissionen gør ret i at forestille sig, at anvendelsen af biobrændstoffer fortrinsvis skal ske i nicher inden for transportsektoren, som er vanskelige at elektrificere, samt som virkemiddel til at reducere emissioner fra den eksisterende flåde. Dette inkluderer en indsats for at udvikle mere CO₂-effektive anden- og tredjegerationsbiobrændstoffer.

4.8 **Det byggede miljø.** Fremskridtene i forbindelse med fremme af lavenergiboliger og andre bygninger er sket for langsomt. Der er en meget lav udskiftning i boligsektoren, så i denne sektor er den vigtigste udfordring at udforme og gennemføre storstilede programmer til forbedring af de eksisterende boligers energimæssige ydeevne. Udvalget anbefaler, at Kommissionen hurtigst muligt gør en indsats med henblik på:

— snarest muligt at indføre nulemissionsnormer for alle nye bygninger, både offentlige og private, og både for boliger og andre bygninger, som tager hensyn til klimavariationerne

— at opstille konkrete mål og programmer til at øge den energimæssige ydeevne i alle former for eksisterende bygninger.

4.9 **Industrien.** Her skal køreplanen skabe klarhed over de politiske konsekvenser af den foreslåede vej frem for europæisk industri i lyset af de mulige følger for konkurrenceevnen og beskæftigelsen. De nuværende mål bør gøres til genstand for en dækkende vurdering med fokus på industriens enkelte sektorer. For nogle industriprocesser (stålproduktion, cementproduktion osv.) er CO₂-udledning en integreret del af de involverede kemiske processer, så der kan være helt grundlæggende begrænsninger for, i hvor høj grad det er muligt at reducere udledningen af drivhusgasser i disse sektorer, med mindre det kan betale sig i stor stil at erstatte gamle med nye produkter eller anvende nye metoder for opsamling af CO₂. De forskellige industrisektorer vil derfor hver især have behov for en specifik analyse og en individuel køreplan for, hvordan de kan reducere deres udledning af drivhusgasser yderligere.

4.10 Udvalget kunne godt tænke sig, at Kommissionen præciserede, hvorvidt det indgår i køreplanen, at der skal foretages en analyse samt en reduktion af den mængde CO₂, der udledes i forbindelse med fremstilling af varer (hjemligt producerede eller importerede). Den globale udledning af drivhusgasser fra produktion af eksportvarer steg fra 4,3 Gt (gigaton) CO₂ i 1990 (20 % af den globale udledning) til 7,8 Gt CO₂ i 2008 (26 %). Tilsyneladende CO₂-reduktioner i medlemslandene kan modsvares af import af produkter, der tidligere er blevet fremstillet i EU. Enhver effektiv kontrol på dette område ville indebære en kombination af grænseafgifter eller -kontroller samt en ændring i de interne forbrugsmønstre. Begge er højst følsomme områder.

4.11 **Landbrug og skovbrug.** Udvalget er enig i, at opmærksomheden i den kommende revision af den fælles landbrugspolitik bør rettes mod fremme af energieffektive og kulstofeffektive landbrugsmetoder, idet der bygges videre på den 20 % reduktion, man har opnået (1996-2006). EØSU er også enig i, at der bør arbejdes på at fremme og tilskynde areal- og skovforvaltning med henblik på at maksimere kulstofbindingen og -lagringen. Der bør ydes støtte til landbrugere, som deltager i korte, lokalt baserede forsyningskæder. Denne sektor har et stort potentiale for at skære ned på CO₂-emissionerne fra fossile brændstoffer og ikke-vedvarende materialer. Konflikten mellem målsætningerne træder imidlertid tydeligt frem i landbrugssektoren, nemlig behovet for en udvidelse af produktionen på den ene side og kravet om i højere grad at binde kulstof i jord og biomasse på den anden. Hvordan denne konflikt skal løses, gives der intet svar på. Den stigende globale efterspørgsel efter CO₂-intensive fødevarer og den mere intensive udnyttelse af biomassen står efter udvalgets opfattelse i diametral modsætning til ønsket om en reduktion af brugen af kunstgødning, øget kulstoflagring, undgåelse af braklægning osv. De foreslåede foranstaltninger løser ikke denne konflikt.

⁽³⁾ EUT C 44 af 16.2.2008, s. 53-56.

4.12 **Affald.** EU's affaldsstrategi prioriterer fortsat nedsættelse af affaldsmængden, øget genanvendelse og genindvinding samt minimering af forurening og jordforringelse. Ud over at vurdere forskellige metoder til bortskaffelse af affald foreslår vi, at Kommissionen også fokuserer på det bidrag, som affaldshåndtering og -behandling kan yde til en mere bæredygtig og kulstoffattig økonomi. Navnlig bør man undersøge anvendelsen af affald som et vedvarende brændstof og udvinding af gasser fra deponeringsanlæg (metan) til fremstilling af energi.

Bruxelles, den 22. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1927/2006 om oprettelse af Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen

KOM(2011) 336 endelig — 2011/0147 (COD)

(2011/C 376/21)

Rådet besluttede den 14. juli 2011 og Europa-Parlamentet den 19. juli 2011 under henvisning til artikel 175, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1927/2006 om oprettelse af Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen

KOM(2011) 336 endelig — 2011/0147 (COD).

Da dette forslag begrænser sig til at forlænge den midlertidige undtagelse, der blev indført ved forordning (EF) nr. 546/2009, som EØSU allerede har behandlet i sin udtalelse CESE 627/2009 vedtaget den 24. marts 2009 ⁽¹⁾, besluttede udvalget på sin 474. plenarforsamling den 21.-22. september 2011, mødet den 21. september, med 160 stemmer for, 2 imod og 12 hverken for eller imod ikke at afgive en ny udtalelse om emnet, men at henvise til den holdning, det gav udtryk for i ovennævnte dokument.

Bruxelles, den 21. september 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1927/2006 om oprettelse af Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen, KOM(2008) 867 endelig – 2008/0267 (COD) (EUT C 228 af 22.9.2009, s. 103).

2011/C 376/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Den europæiske handicapstrategi 2010-2020: et nyt tilsagn om et Europa uden barrierer KOM(2010) 636 <i>endelig</i>	81
2011/C 376/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller KOM(2011) 126 <i>endelig</i> — 2011/0059 (CNS) og om forslag til Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende de formueretlige retsvirkninger af registrerede partnerskaber KOM(2011) 127 <i>endelig</i> — 2011/0060 (CNS)	87
2011/C 376/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Den europæiske handlingsplan for e-forvaltning 2011-2015 — Intelligent, bæredygtig og innovativ offentlig forvaltning ved hjælp af it KOM(2010) 743 <i>endelig</i> og meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Interoperabilitet som forudsætning for europæiske offentlige tjenester KOM(2010) 744 <i>endelig</i>	92
2011/C 376/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Flagskibsinitiativet Et ressourceeffektivt Europa under Europa 2020-strategien KOM(2011) 21 <i>endelig</i>	97
2011/C 376/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: »Rio+20: mod en grøn økonomi og bedre styring« KOM(2011) 363 <i>endelig</i> — Det europæiske organiserede civilsamfunds bidrag	102
2011/C 376/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Køreplan for omstilling til en konkurrencedygtig lavemissionsøkonomi i 2050 KOM(2011) 112 <i>endelig</i>	110
2011/C 376/21	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1927/2006 om oprettelse af Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen KOM(2011) 336 <i>endelig</i> — 2011/0147 (COD)	116

ABONNEMENTSPRISER 2011 (ekskl. moms, inkl. normale forsendelsesomkostninger)

EU-Tidende, L- + C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	1 100 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, papirudgave + årlig dvd	22 officielle EU-sprog	1 200 EUR pr. år
EU-Tidende, L-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	770 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, månedlig kumulativ dvd	22 officielle EU-sprog	400 EUR pr. år
Supplement til EUT (S-udgaven), udbud og offentlige kontrakter, dvd, 1 udgave pr. uge	Flersproget: 23 officielle EU-sprog	300 EUR pr. år
EU-Tidende, C-udgaven — udvælgelsesprøver	Sprog iht. udvælgelsesprøve(r)	50 EUR pr. år

Den Europæiske Unions Tidende, der udkommer på EU's officielle sprog, fås i abonnement i 22 sprogudgaver. EU-Tidende omfatter L-udgaven (retsforskrifter) og C-udgaven (meddelelser og oplysninger).

Der abonneres særskilt på hver sprogudgave.

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 920/2005, offentliggjort i EU-Tidende L 156 af 18. juni 2005, er Den Europæiske Unions institutioner midlertidigt fritaget for forpligtelsen til at udarbejde og offentliggøre alle retsakter på irsk. Irske udgaver af EU-Tidende vil derfor blive markedsført særskilt.

Abonnementet på supplementet til EU-Tidende (S-udgaven (udbud og offentlige kontrakter)) omfatter alle udgaver på de 23 officielle sprog på én dvd.

Abonnenter på *Den Europæiske Unions Tidende* kan uden ekstra omkostninger rekvirere eksemplarer af diverse bilag til EU-Tidende (C ... A-udgaver). Abonnenterne gøres opmærksom på udgivelsen af bilagene ved hjælp af »meddelelser til læserne« i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Salg og abonnementer

Betalingsabonnementer på diverse tidsskrifter, som f.eks. *Den Europæiske Unions Tidende*, kan købes gennem vore salgsagenter. Listen over salgsagenterne findes på internettet:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_da.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) giver direkte og gratis adgang til EU-retten. Via dette netsted kan man konsultere *Den Europæiske Unions Tidende*, og netstedet indeholder endvidere traktaterne, retsforskrifter, retspraksis og forberedende retsakter.

Yderligere oplysninger om Den Europæiske Union findes på: <http://europa.eu>

Den Europæiske Unions Publikationskontor
2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA